הלכה · משנה תורה · מפרשים · צפנת פענח · ספר הפלאה

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות ערכים וחרמין

רבי יוסף רוזין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צפנת פענח על משנה תורה, הלכות ערכים וחרמין

רבי יוסף רוזין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צפנת-פענח-על-משנה-תורה-הלכות-ערכים-וחרמין/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ג 13
הלכה ו 13
הלכה ז 14
הלכה ט 16
הלכה יא 16
הלכה יג 16
הלכה יד 17
הלכה טו 18
הלכה טז 19
הלכה כא 21
הלכה כב 21
פרק ב 21
הלכה א 21
הלכה ג 22
הלכה יד 22
פרק ג 24
הלכה ב 24
הלכה ד 24
הלכה ה 25
הלכה ח 27
הלכה יב 27
הלכה יג 28
הלכה יד 30
הלכה טו 33
הלכה יח 34
הלכה יט 35
פרק ד 37
הלכה א 37
הלכה ב 39
הלכה ה 39
הלכה ז 43
הלכה יג 44
הלכה יד 44
הלכה טו 45
הלכה יט 46
הלכה כ 49
הלכה כא 49
הלכה כב 50
הלכה כד 53
הלכה כה 54
הלכה כו 55
הלכה כח 56
פרק ה 57
הלכה א 57
הלכה ג 58
הלכה ה 59
הלכה ח 62
הלכה י 63
הלכה יא 63
הלכה יב 64
הלכה יד 68
הלכה יט 74
פרק ו 75
הלכה א 75
הלכה ב 78
הלכה ג 79
הלכה ד 80
הלכה ה 82
הלכה ח 88
הלכה ט 89

הלכה י 92
הלכה טו 93
הלכה טז 93
הלכה יז 94
הלכה יח 95
הלכה יט 99
הלכה כא 101
הלכה כב 102
הלכה כה 105
הלכה כו 109
הלכה כז 112
הלכה כח 113
הלכה כט 114
הלכה ל 115
הלכה לא 122
הלכה לג 123
הלכה לד 124
פרק ז 125
הלכה א 125
הלכה ב 126
הלכה ד 128
הלכה ה 130
הלכה ז 134
הלכה ח 135
הלכה יא 135
הלכה יג 136
הלכה יד 138
הלכה טו 139
הלכה טז 140
הלכה יז 140
הלכה כ 141
פרק ח 141
הלכה ב 141
הלכה ג 145
הלכה ד 146
הלכה ו 147
הלכה ח 148
הלכה יא 150
הלכה יג 151

פרק א

הלכה א

הערכין הם נדר כו' לפיכך כו'. עי' ר"ה דף ו' ע"א ועי' בהך דנדה דף מ"ו ע"א דמבואר שם דגם גבי הקדש יש בל יחל וכ"כ לעיל דנ"מ דדבר שלא נתקים בהחפץ או ע"י פעולתו נתבטל הדבר שייך בזה לאמר בל יחל וע' בהך דחולין דף קל"ט ע"א דגבי ערכין כ"ז שלא נתן לגזבר לא קים הנדר כלל דעדיין הוא חולין וע' בהך דבכורות דף נ"א ע"ב ע"ש ברש"י ד"ה אתיא ור"ל כך דהנה ע' ערכין דף ו' ע"א במד"א שם צדקה ה"ה בבל תאחר ואינה כהקדש ור"ל כך דאף דמבואר בהך דר"ה דף ו' ומגילה דף ח' דנדבה ישנה בב"ת זה רק גבי קרבן והחיוב הוא לא משום קיום הנדר רק משום הקרבת הקרבן ועי' בחולין שם וכן ר"ל רש"י בהך דמעילה דף י"ט ע"א בד"ה עד שיוציא דחייב באחריות עד שיביאנה לעזרה ור"ל דשם קאי אחיוב וכשנקבע יש עליו ב' חיובים א' מצד הקביעות והב' מצד חיובו וכשיביאום לעזרה נפטר הקביעות שלו רק חייב מצד חיובא ונ"מ להך דמנחות דף ק"ח ע"ב דאם אמר ודמיו עלי הוקבע וזה רק בשלא הביאן לעזרה אז די בשור כ"ש וע' בתוספתא פאה פ"ד דנקט שם עד שיביאן לבית הבחירה ובספרי פ' נשא פסקא כ"ט דנקט שם שהוא חייב בטיפול הבאתם עד אהל מועד ור"ל דשוב אין עליו חיוב רק מחמת דין ונ"מ דאם קבע תורים או בני יונה והביאם לעזרה ומתו שוב יכול להביא מה שירצה וכן נ"מ לענין אם מת לענין היורשים וע' בספרי פ' ראה פסקא ע"ז דהוה מחלוקת שם אם עד שיביאן לבית הבחירה או לבאר הגולה וכעין זה מבואר בביכורים פ"א מ"ט ובתוספתא שם ולק' אבאר זה. ועיין בתוספתא פ"ב דשקלים ובירושלמי וכן נ"מ למד"א במנחות דף י"א ע"ב דלבונה הבאה בפ"ע אם נחסרה כשרה ועי' במנחות דף ק"ו ע"ב דהנודר לבונה לא יפחת מקומץ וקמ"ל דלא נימא דאף דהקרבן כשר מ"מ נדרו לא קיים רק כיון שכבר הביאן לעזרה שוב פקע ממנו הנדר ורק מחמת החיוב קרבן וכן נ"מ לגבי עולת ראיה ע' ברש"י בכורות דף נ"א ע"ב ד"ה מה דנקט שם ב' טעמים אחד משום אחריות והב' שלא יעבור בלא יראה ע"ש ונ"מ כגון אם הביא קרבנו לבית המקדש ומת הקרבן דאז י"ל דהיורשים פטורים וע' ר"ה דף ו' ע"ב ובירושלמי חגיגה פ"א ע"ש אך באמת כך דעת רש"י גיטין דף נ' ע"א בד"ה כיון דדינו מש"כ שם שהרי שעבדם לו ונעשה קרקע זו ערב ור"ל כך דאף דהנה לכא' קשה מה דאמר שם דבע"ח דינו מדאורייתא כו' ומדרבנן רק בעדית וגבי יתמי כו' הא מ"מ כיון דתקנו רבנן דיגבה מעדית הוא משעבד עצמו לשלם מעדית וא"כ מאי נ"מ בינו ליתומים וצ"ל דכוונתו ודעתו הוא רק כמו שתקנו חכמים וכמש"כ התוס' גיטין דף ט' ע"א ד"ה חוזר וע' מש"כ התוס' ב"ב

דף קמ"א ע"א דכל תנאי ב"ד אינם מתקנין רק כפי כונת הנותן ובאמת כך דהך מחלוקת אי שעבודא דאורייתא או לאו דאורייתא ר"ל אם השעבוד הוא גדר דין ממילא דבמה שלוה נשתעבדו הנכסים או דהוא משעבד נפשו ולא ממילא וע' רש"י קדושין דף י"ג ע"ב ולכך מבואר בב"ק דף י"ב ע"א דעבדי כמקרקעי או כמטלטלי תליא בשעבודא דאורייתא ר"ל כך דע' ברשב"ם ב"ב דף ס"ח ע"א דבלשון בנ"א הוה עבדי כמטלטלי וא"כ לפ"ז אם נימא דהשעבוד הוא רק מה שהוא משעבד עצמו אז תליא בדעתו ובלשון בנ"א הוה בגדר מטלטלין ולא משתעבד ואם נימא דהתורה שעבדה אותו ממילא אז הוה כמו דין תורה ועבדי כמקרקעי וכה"ג ר"ל הך דב"מ צ"ב ע"א גבי פועל משלו הוא אוכל או משל שמים ר"ל אם לכתחלה שוכר אותו על אופן זה או שזהו בגדר דין תורה וממילא הוא שאם הוא פועל יכול לאכול ועי' תוס' כתובות דף נ"ו ע"ב גבי שומרים ג"כ כה"ג אם זה הוי דבר ממילא או גדר שעבוד עצמו ובאמת זה הוה מחלוקת בירושלמי כתובות פ"י ה"ב אם במלוה נשתעבדו הנכסים או בשטר ר"ל ג"כ כך ולכך כתב רש"י בגיטין שם דלגבי נזקין הערב הוא שעבוד התורה לא שהוא משעבד עצמו ולא אזלינן בתר כונתו ודעתו אך מ"מ אף למ"ד שעבודא לאו דאורייתא במה שהוא משעבד נכסיו הוה ג"כ דין תורה רק כפי דעתו וגם גבי נדרים משועבדים הנכסים ע"י פיו רק היכא דהתורה גרמה החיוב והוא לא חייב עצמו בזה שם אם נימא שעבודא לאו דאורייתא לא משתעבדי הנכסים ואינו גובה מן היורשים דרק עליו מוטל החיוב בשביל הדין לא בשביל הנכסים וגבי ערכין ג"כ לא הוי בגדר נדר רק בגדר גזיה"כ ולק' אבאר זה וכמבואר בירושלמי פ"ב דנזיר לכך גם שם מבואר בערכין דף כ' דאין היורשים מחויבין אם נימא שעבודא לאו דאורייתא ועיין בהך דב"ק דף ק"ב ע"ב דגבי ערכין לא אזלינן בתר דעתו דזה רק ממילא וע' בירושלמי שם דלא ס"ל כן רק דהוה בגדר קבע על עצמו ואף דהתוס' פסחים דף ס"א ובכ"מ לא ס"ל כן מ"מ העיקר כך דגבי נדר לכ"ע חייבי היורשים כיון דהוא שעבד ובזה א"ש מש"כ התוס' מנחות דף נ"א ע"ב דגבי נסכים אינו משעבד נכסי הגר לאחר מיתה ע"ש אף דגבי כתובה ובע"ח מבואר בתוספתא הובא בדברי ה"ה בהל' זכיה פ"ב הט"ו דמשעבד משום דנסכים הוא חיובא דממילא לא מחמת נדרו ואם נימא דאין התורה משעבדת נכסים לנסכים אז לא נשתעבדו הנכסים כלל לנסכים ולגבי לחמי תודה הוה זה מחלוקת דאביי ורבא במנחות דף פ"א ע"ב אם זה הוי גדר ממילא או גדר חיוב דחד אמר שמור ושמעת דשמור קאי אתודה ר"ל שמור מה שנדרת ושמעת קאי אלחמה ר"ל דזה דין ממילא לא מחמת נדר וחד אמר דג"ז בגדר נדר ובמק"א אבאר זה ונדר והקדש משום דקי"ל בעין יפה מקדיש ומצוה קעביד כמבואר בב"ק דף ק"ב שם משעבד לעולם הנכסים וגם י"ל דשיטת

ר"ת בכ"מ דגם קדשי בה"ב לא נפקע מאליו עיין נדרים דף כ"ט משא"כ בהלואה ונזיקין ופה"ב הוה מאיליו. וא"כ לפ"ז גבי בדק הבית בנדבה ואפריש י"ל דאינו בב"ת כיון דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא וכמש"כ ברש"י נדרים דף ט' ע"ב ובראב"ש שם ועי' רש"י חולין דף קל"ט דבעה"ב עצמו הוה כמו גזבר ובר"ן נדרים דף ל"ד ע"ב ובמש"כ הראב"ד ז"ל בהלכות מעילה פ"ו ה"ח ע"ש ולכך קאמר בגמ' דערכין הנ"ל דצדקה כיון דשרי לאשתמושי ביה לא שייך לומר כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ושפיר עבר בב"ת וא"ש וע' מש"כ בבעל המאור בב"ק פ"ד בשם תשובות רב האי גאון ובמלחמות שם וכוונתו כך דהנה ע' בהך דקידושין דף כ"ז ע"א במה דאמר שם מאי מקומו מושכר למעשרות לכא' אינו מובן מה שייך מושכר למעשר וע' מש"כ רש"י חולין דף קל"א ע"א ד"ה כמו שפירש שם ב' לשונות אם הוה בגדר הפקר או שנתנו לזכות בו ע"ש ועי' ב"מ דף י' ע"ב אם יש קנין לעכו"ם בשדה של בעה"ב ובהך דנדרים דף מ"ב ע"ב ע"ש גבי שביעית ורש"י ר"ה דף ט"ו ע"א אך באמת כך דכ"כ די"ל דמיד לאחר שהפריש תרומה ומעשר קיים מצות נתינה דזכה בו השבט רק דהתורה נתנה לו טוה"נ שיוכל ליתנו לכל כהן שירצה ולכך חלה עליו חובת נתינה כמבואר בב"מ דף י"א ע"ב וחולין דף קל"ד ע"א וע' מש"כ התוס' בכורות דף י"א ע"א ד"ה והילכתא וע"ש בגמ' מה דמחלק בין טבלים לפטר חמור וע' רש"י פסחים דף מ"ו ע"ב ד"ה לא ע"ש ואם כן לפ"ז בזמן הביעור דאז ע"כ מחויב ליתנם לכהן גם תרומה עי' תוס' יבמות דף ע"ג שוב אין בו טובת הנאה ושוב שייך בו לאמר כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא ול"ל להקנותן לכהן והוי כמו הך דחולין דף קל"א גבי עזיבה דמע"נ המתחלק בגורן ובאמת זה ג"כ כוונת רש"י בהך דכריתות דף כ"ב ע"א ד"ה גליון שכתב שם והמעות יפלו לנדבה לקיץ המזבח ועי' בהך דמעילה דף ט' ע"ב דמבואר להיפך אך ר"ל כך דהנה הטעם דס"ל דאינו משלם המעילה גבי ספק אף דרבינו ז"ל בהלכות נזקי ממון פ"י פסק דספק ממונא להחמיר גבי כפר שלם צ"ל משום דכיון דבזה לחוד לא מתכפר לו עד שיביא אשמו ובפרט לגרסת רבינו בהל' מעילה פ"א ה"ה דגרס להיפך דאשמו קודם ע"ש וזה א"א להקריב מספק ולכך אין צריך גם להפריש המעות וע' מש"כ רבינו בהל' שגגות פי"א ה"ב אך לגירסא דילן דקי"ל להיפך ולכך כתבו התוס' שבת דף ע"א ע"ב דלכך סבירא ליה לר' עקיבא דמביא אשם תלוי ולא ודאי משום דא"כ צריך להביא הקרן קודם צ"ל כך דכיון דהקרן הולך לבדה"ב זה הוי כנתינה והוא יהיה גזבר וכעין דמבואר בבכורות דף י"ב ע"ב גבי ספק פטר חמור לר"א וע' בירושלמי פ"ו דתרומות ובדברי רבינו בהלכות תרומות פ"י הי"ד ע"ש גבי ספק אך כאן כיון דצריך שיפול לקיץ המזבח דהיינו קרבן בזה ע"כ צריך להביאו וכמש"כ והנה מבואר בחולין

דף קל"א וביבמות דף ק' ובנדרים דף פ"ב דיש חילוק בין מעשר עני המתחלק בבית דשם יש גדר נתינה ויש בו טוה"נ ובין המתחלק בגורן דשם א"ל טוה"נ וזה א"צ ביעור כמבואר בתוספתא רמ"ס מעש"ש וט"ס שם וזהו כונת הגמ' בקידושין ומקומו קנוי לו למעשר דהיינו שהמקום מסלקו מרשותו וא"כ ממילא המעש"ע אינו מונח בביתו וזה גופא הוה הביעור וכלשון התוספתא בסמעש"ש כיון שהפרשתו מן הבית אין אתה זקוק לו ור"ל דשוב הוה כמו גורן ולא שייך בזה ביעור. וזהו כוונת הירושלמי שביעית פ"ט ה"ה דאמר שם ר' חזקיה כו' זכיתי בהן ר"ל כך דהיה לו פירות שביעית בתוך אוצר והגיע זמן הביעור ונתן לו ר"י מעות והשכיר לו האוצר וא"כ הוה כמו שהוציאו מרשותו ושוב יכול לזכות בהם וכן ר"ל הך דחולין דף קל"ד וב"ק דף קט"ו דאין מתנות כהונה נגזלות ר"ל ג"כ משום דכל היכא דאיתא הוה של כהן וע"ש דף ס"ו ע"ב גבי קרבן אך גבי ערכין וכן גבי ראשית הגז כיון דאין שם עליו רק עד שיתננו שוב חייב באחריות עי' תוס' ב"ק דף ס"ו ע"א ד"ה עד ובתוספתא חולין שם דחייב באחריות ולכך שייך ג"כ בל יחל ובל תאחר והנה ע' בהך דנזיר דף ס"ב ע"א דמרבה שם מקרא גבי ערכין מופלא סמוך לאיש והטעם דל"ל קרא ע"ז דסד"א כיון דדמיו קצובין הוה זה בגדר דין לא בגדר נדר וכעין הך דתמורה דף ב' ע"ב גבי קטן מהו שימיר וע' במש"כ רבינו לק' פ"ג ה"ט ובהשגות שם דהוה כעין קנס וכהך דב"ק דף מ"ב ע"ב גבי עבד והנה מרש"י נזיר שם מוכח דאף היכא דלא הוה ערכין מ"מ לא גרע מנדר ע"ש בד"ה אמר ר"א ואף דגבי ערכין ממעט עכו"ם זה רק באינו יודע להפלות אבל אם יודע לא גרע מנדרים וע' בירושלמי נזיר פ"ב ה"א דאמר שם להיפך דאין בלשון ערכין לשון דמים אך י"ל דזה רק מי שהוא בגדר ערכין אבל עכו"ם שאינו בגדר ערכין שפיר הוי ג"כ נדר וזהו ג"כ כוונת הירושלמי ב"ק פ"ט דלא קבע לעצמו אלא ג' סלע כצ"ל דזהו פחות שבערכין וזה הוה גדר נדר וכ"כ בזה אך באמת זה תליא בהך מחלוקת אימתי חל החיוב עליו אם בשעת אמירת הערך או בשעת העמדה ע' במש"כ רבינו לקמן הכ"א ובהשגות שם וע' תוס' ערכין דף ז' ע"ב ד"ה בעידנא דמוכח שם דס"ל דהא דהעשיר והעני נותן ערך עשיר זה רק כשהעריכו כשהיה עשיר ע"ש וע"ש דף י"ז ע"א ד"ה השג יד מה דמקשה שם דאיך מדמה מצורע לערכין כו' ואם נימא דכ"ז שלא העריכו אין עליו חיוב כלל לא קשה מידי וע' בתוס' שם ע"ב ד"ה אבל בקרבנות מוכח ג"כ דאזלינן גם בתר הנדר ועיין ברש"י שם כ"ד ע"א ד"ה שלא דמשמע שם דאף דעדיין לא שילם להקדש והעשיר נותן רק כשעת הערכה וברש"י דף י"ז ע"ב ודף ז' ע"ב ד"ה נותן לכא' לא משמע כן אך י"ל דכונת רש"י בהך דדף ז' דכיון דעכשיו א"ל סלע לא הוה בגדר הערכה כלל דא"ל מה ליתן וכן הך דראב"ה שם דאמר דהוה

גדר בע"ח מוקדם צ"ל ג"כ דר"ל אם העריך קודם וכן הך דשם דף ח' ע"א בתוס' ד"ה כיון דמיירי שמעריכן בבת אחת אך י"ל דלאחר שהעמידו חל עליו למפרע כעין דאמרינן בירוש' פ"י דכתובות ה"א דאף לראב"ע אם נשא חל עליו החיוב משעת אירוסין וע"ש דף מ"ג ע"ב ועי' כאן דף ד' ע"א בתוס' ד"ה אחד שהעריך דלמ"ל קרא לזה אך באמת ר"ל כך דכיון דאמר ערך אלו עלי חל על החיוב של כולן בב"א ונ"מ דאם היה עני נפטר לכולן בערך עני וכמבואר בתוספתא כאן פ"ב ולא הוי כהך דכאן דף ח' גבי ב' ערכי עלי דכאן הוה כמו שנשתעבד לכולן כאחד וכן הדין בהך דכתב רבינו בהל' גניבה פ"ג הט"ז דאם נימא דהוא משעבד להראשון תחלה א"כ הוה שפיר נמכר וחוזר ונמכר דהמכירה הראשונה היא בשביל הראשון ואח"כ הוה כגניבה חדשה אבל אם נימא דהוא משועבד לכולם בב"ח שוב אינו נמכר רק פעם אחת זהו שיטת רבינו שם דאמרינן דהוא משעבד עצמו לכל כדי שלא ימכרנו רק בפעם אחת וכעין דאמרינן בב"ב דף קכ"ו ע"א גבי מלוה שעמו פלגי ע"ש ברשב"ם והירושלמי ספ"ג דסוטה לא ס"ל כן רק דנמכר בשביל הראשון וזהו מה דאבעי שם גבי גנב משל שותפים אם הוי כגניבה אחת או כב' גניבות וע' בהך דכתובות דף צ"ג בהך מחלוקת דשנים שהטילו לכיס ותוס' גיטין דף נ' ע"ב ד"ה גובה וכן נ"מ להך דגיטין דף י"ח ע"א גבי פגמה דמשמע שם דגם גבי הקפת החנות אם מהני פגמה שתשמיט ואם שילם מקצת אי הוה תשלום לכל החובות כדי שיהא נפגמים כולם וע' בהך דב"ק דף קט"ו ע"א בהך דנהרשאי אך באמת נראה כך דהוי גדר ב' הערכות א' הערכת השנים וזה צריך כהן דוקא כמבואר כאן דף ד' ע"א וזה שייך אף אם העריך אחר וע' בסנהדרין דף ט"ו דשם מוכח לכא' דגבי ערכין לא בעי עשרה דאל"כ אמאי לא מוקי הך דאדם לענ"ז אך י"ל דס"ל דגבי ערכין בעינן שיהו כולן כהנים ובתר הך ערך הוה חיוב ואח"כ מעריכין את נכסיו כמה יש לו ועי' סנהדרין שם דאמר במתפיס מטלטלין לערכין ואף דכ"ז שלא נתן לגזבר אינו כלום מ"מ חל עליהם השעבוד של הקדש אז והוה בגדר פדיון ובפרט לשיטת הירושלמי דס"ל דמטלטלין אין חל עליהם מה"ת השעבוד של ערכין כמבואר שם בסנהדרין ובירושלמי ב"ק פ"ט ודלא כגמ' דילן ב"ק דף ק"ב ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה אין ועי' בירושל' סנהדרין פ"א דמוכח שם דלאחר הערך בב"ד אז חל השעבוד גם על המטלטלין מה"ת ונ"מ ג"כ דאף דמבואר בסנהדרין שם דגם אם בא לגבות בעי גבי מטלטלין ג' וגבי קרקע עשרה מ"מ זה ל"ד לפודה מיד ההקדש דגבי פדיה מן ההקדש הוה דין חוץ מהממונות וצריך העמדה ועיין בתמורה דף כ"ז ע"ב דמעכב שומא ע"ש בתוספות ועיין בערכין דף י"ט ע"ב ודף כ"ז ע"ב וכ"כ בזה בח"א דנ"מ אם הג' או הי' בעי שיהיו בקיאים בשומא או צריך רק שיהיה בפני שלשה ובפני עשרה

וכמו דאמרינן בירוש' ב"ק פ"א ה"ג וגם נ"מ אם טעו באומד וכמו הך דתמורה דף כ"ז וסנהדרין דף ע"ח ע"ב ברש"י אם זה הוי כמו דין או בירור וכבר הארכתי בזה במק"א וע' בסנהדרין דף י"ד ע"ב ובמש"כ הר"ש ז"ל במעש"ש פ"ה ה"ה דגבי כרם רבעי בעי ב"ד חשוב וכן יהי' נ"מ דשתוי יין פסול לזה כמבואר בכריתות דף י"ג ע"ב ובתו"כ פ' שמיני ע"ש. ובתר הערכה הזאת אף אם אח"כ העשיר א"צ ליתן יותר וכן נ"מ לגבי חייבי דמים דאף דמבואר בערכין דף י"ח ע"א דאזלינן בתר זמן הנתינה וע"ש בתוס' ובב"ק דף ס"ו ע"א בתוס' ד"ה טלאים מה דמחלק שם בין דמים לשאר דברים מ"מ אם א"ל עכשיו דאז כותבין עליו לאחר השומא כמבואר בתוספתא כאן רפ"א הובא בתוס' אז אזלינן בתר זמן הכתיבה וע' בירוש' סנהדרין פ"א דאמר שם דגבי דמי עלי ג"כ נידון בהשג יד והוא תמוה דהרי מבואר כאן בגמ' דף כ' להיפך אך הירוש' שם נקט זה על האומר הרי עלי מנה לבדה"ב וי"ל דרצה לאמר כהך דב"מ דף קי"ד ע"א גבי סידור ע"ש ברש"י גם י"ל דלגבי דמים ג"כ נ"מ דאזלינן בתר השומא לא בתר הנתינה וכמש"כ. אך יהיה נ"מ למה דמבואר בערכין דף כ' ע"ב דהאומר דמי פלוני עלי ומת הנודר אף דעדין לא שמו את הנידר מ"מ היורשין חייבין ליתן דאז י"ל דרק בתר הנדר ולא בתר השומא דע"מ דנתוסף אח"כ לא נשתעבדו הנכסים וזה נ"ל כונת הגמ' בבכורות דף י"ב ע"ב דאמר שם אין בערכין ופדיון כו' ומוסיפין עד עולם ונ"ל דר"ל דגבי פטר חמור צריך ליתן כפי ששוה עכשיו אם פודה אותו בשלקי לא כמו שהיה שוה בל' יום דהוא לא בגדר תשלומין רק חיוב חדש וכמו חייבי דמים הנ"ל ע' תוס' בכורות דף מ"ט ע"א ד"ה ודידיה וגבי פדיון הבן ר"ל כך דהנה מבואר שם דף נ' ע"א דאם הוסיפו על המטבע צריך ליתן כמטבע של עכשיו וקמ"ל דאם פודה אותו שלא בזמנו צריך ליתן כפי המטבע שבאותו הזמן אך כ"ז אם הבן הוא חי אבל אם מת לאחר ל' אף שצריך לפדות אותו זה הוה רק בגדר חיוב תשלומין דאז ודי במטבע שהיה עומד בשעה שמת ולכך א"צ לברך שהחינו אז ע' תוס' בכורות דף מ"ט ע"א ד"ה לאחר משום דאז הוא רק בגדר פריעת חוב. אך באמת נ"ל כך לחלק בין דמי פלוני לְדָמַי עלי דהא דאמרינן דאזלינן בתר נתינה זה רק בדמי עצמו דיש עליו ב' חיובים א' החיוב והב' שיניח לשום את עצמו ובזה א"ש מה דמבואר כאן בתוספתא פ"ג דתחילה אמר שם דחייבי דמים אין ממשכנים אותם ואח"כ אמר דממשכנים וי"ל דנ"מ בין קודם שומא לאחר שומא וע' לק' בדברי רבינו פ"ג הי"ד אך אם אינו רוצה להיות נישם אז ממשכנין אותו שיהי נישום וכעין מש"כ התוס' ר"ה דף ו' ע"א ד"ה יקריב דנ"מ בין למשכן בתורת גביה למשכן בתורת כפיה וע' בירוש' שם ועשית מכאן למשכן ומש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ד דב"ק משא"כ גבי דמי פלוני דלא שייך זה ואז אזלינן רק בתר

הנדר וע' לק' דף כ' ע"ב בפהמ"ש לרבינו שם דפירש דאף דאמרינן אין דמים למתים זה רק גבי אדם אבל גבי בהמה אם אמר דמי בהמה עלי ומתה עד שלא שמה שמין אותה לאחר מיתה ומבואר שם דצריך ליתן כפי השומא שלאחר מיתה וע' בתוספתא כאן פ"ג דמבואר ג"כ כן וכן מבואר בפסקי תוס' כאן פ"ג ע"ש. ומ"מ ס"ל דל"צ ליתן רק כפי השומא של עכשיו וע' מש"כ רבינו לק' פ"ה הי"ב אך שם שאני דלא חלה הקדושה על גוף הבהמה משא"כ כאן דלא הוי רק חיוב עליו וכמבואר בערכין דף כ' ע"ב וא"כ מוכח דס"ל דהחיוב לחלל רק אחר האומד ובגמ' כאן דף כ' ע"ב אמרינן דאומדנא הוא רק גילוי מילתא וצ"ל כעין מש"כ רבינו בהל' מכירה פכ"ב הט"ז דהואיל ויש חיוב גבי יורשין זכו העניים ומשעבדים הנכסים שיתקיים הדבר שצוה וזה ר"ל ג"כ הך דמעילה דף כ"א ע"ב גבי פרוטה בכיס זה הקדש ע"ש בגמ' ור"ל ג"כ דכל המעות שבכיס משועבדים שיהיה אחד מהם הקדש וע"ש דף י"ג ע"ב בתוס' ד"ה אבל ובירוש' פ"ז דדמאי דאמר שם כן. וע' במש"כ רבינו בהל' מעילה פ"ז ה"ז. ובהל' מעה"ק פ"ו ה"ח דמבואר שם דאם נפל מום בבינוני נתקדש הגדול בודאי דהוי כמו אחריות וע' במש"כ רבינו לק' פ"ו ה"ט דאם שחטו תוך ל' מותר בהנאה אבל באכילה אסור והוא מהך טעמא דמוטל החיוב על הגוף ומשעבדת להיות קודש וה"נ גבי דמי בהמה זו ג"כ כן ומ"מ החיוב הוא רק לאחר מיתתו וע' מש"כ רש"י ז"ל כאן דף כ' ע"א ד"ה שאין ותוס' שם ד"ה דמי דנודר הוא רק מה שישומוהו ב"ד ורש"י ס"ל שם דגבי כופר החיוב הוא מכבר רק התשלומין הן לאחר מיתה וע' בב"ק דף מ"ב ע"ב דלכך אין כופר משתלם רק לאחר מיתה משום דאיתקש למיתת הבעלים ע"ש ברש"י וע' בהך דגיטין דף מ"ג ע"א וגבי מיתה החיוב הוא תיכף רק דאין הורגים אותו עד שימות וזה תליא במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל בהל' רוצח פ"ה ה"ב אם גבי מיתה שייך לומר הרוח בלבלתו ע"ש ובתוס' סנהדרין דף ע"ח ע"א ד"ה בגוסס דמשמע שם דזה רק לא שלא נתחייב עדין מיתה כשעשאו טריפה רק דהתורה הקילה עליו שלא להורגו כ"ז שהוא חי ובאמת נראה דגבי מיתת השור י"ל דאם עשאו טריפה שפיר נערך השור ולכך נקט בב"ק דף מ"א רק סיכן ע"ש ואף דכופר עדין לא משלם וע' סנהדרין דף ל"ו ע"ב דעל שור לא חסה התורה ע"ש וע' בירוש' ב"ק פ"ד ה"ז דלכא' לא משמע שם כן אך י"ל דשם רק הכאת מיתה ולא טריפה ונ"מ ג"כ אם לאחר שעשאו הראשון טריפה הרגו אחר אם הראשון חייב ע' תוס' חולין דף מ"ב ע"ב ד"ה ואמר דמשמע שם דכה"ג חייב הראשון דכתבו שם נ"מ לענין אם עשה את חבירו טריפה וע"כ מיירי דמת ע"י אחר דאל"כ מאי נ"מ הרי מת על ידו וע' בירוש' הנ"ל וע' בב"ק דף כ"ז ע"א גבי בא שור וקבלו בקרניו וע"כ צ"ל דשם קאי למ"ד אחרון חייב וע' תוס' שם

דף מ' ע"א ד"ה שור ודף נ"ג ע"ב ד"ה לענין. והנה ע' בסנהדרין דף ע"ח ע"ב מבואר דגבי חבלה אם אמדוהו למיתה ואח"כ אמדוהו אומד ב' לחיים ואח"כ מת דצריך לשלם שמין אותו כבתחילה ולא אחר אומד השני וצ"ל דס"ל דאומד הראשון של טעות היה וע"ש בתוס' מאי דמקשה דהוה כחייבי מיתה שוגגים ע"ש ובאמת בירוש' הוה זה מחלוקת אם הוה זה כמו גזיה"כ מה דצריך לשלם רק משעה שיקל ע"ש וט"ס שם וע' כאן דף י"ט ע"ב גבי מחלוקת דאביי ורבא ע"ש ברש"י ובתוס' אם השומא הוה בחסרון בלא יד או המעלה עם יד וע' רש"י ב"ק דף מ"ז ע"א ד"ה בקוטע ותוס' ב"מ דף קי"ד ע"א ד"ה מה ומכות דף ג' ע"א ד"ה כיצד ע"ש ובאמת קשה למה אין שמין כאן כמה אדם רוצה ליתן שתהיה היד שלו וע' כאן דף ד' ע"ב ומש"כ רבינו לק' פ"ה הט"ז ובהל' מכירה פכ"ז ה"ח ע"ש ולק' אבאר זה ולכא' יש לחלק בין אמר דמי ידי עלי לדמי יד חברי עלי דשם לא קדיש רק דמי היד אך בדברי רבינו לק' מבואר להיפך ולק' אבאר זה. וע' בתוס' כאן דף ו' ע"ב בד"ה כי מה דמחלקי דנודר ומעריך יחל מיד והוא תמוה דמבואר לק' דף כ' להיפך אך לפמש"כ דהחיוב חל בשעת אמירה שיהא נכסיו משועבדין אך לגבי זה צריך שיעמוד בדין קודם ובפרט לשיטת רבינו לק' בה' כ"א אך מ"מ ס"ל דזה הוה ג"כ גדר נדר ולכך ביוצא ליהרג דהוי כעין מצוה מחמת מיתה כמבואר בגיטין דף ס"ה ובירוש' שם על הך דכא דף ז' גבי האשה שמתה כו' וכע' מש"כ רבינו בפכ"ב מהל' מכירה הנ"ל ולכך חל מיד זהו כונת התוס'. וע' כאן דף ה' ע"א הובא בדברי רבינו לק' בספ"ה דמבעי גבי ערכי עלי למזבח אם נידון בהשג יד ואמאי לא מבעי אם נידון בשויו כמו דמבעי שם גבי שדה אחוזה וע"כ צ"ל כעין דאמרינן בירוש' פ"ב דנזיר דאין דמים בלשון ערך וגבי השג יד י"ל דהוה כעין ערך מפורש דאינו נידון בהשג יד אך באמת י"ל כך דיש נ"מ בין מה ששמתו התורה דמי ערך אדם לדמי שדה אחוזה דשדה אחוזה הוא רק שהתורה אמרה שבזה פקע האיסור מן השדה וכמו הך דב"מ דף ס"ח ע"א ונ"מ ג"כ די"ל דמה דפסקינן כאן דף כ"ה ע"א דגבי שדה אחוזה צריכים הבעלים להוסיף חומש דהחומש לא לפי השיעור שקצבה התורה רק לפי שויו דהוי כמו אין מוסיפין חומש על עילויו של זה וזה באמת כונת התוס' כאן דף כ"ז ע"א ד"ה המקדיש דלכא' הן תמוהים אך ר"ל דהחומש הוא לא על הקצבה של נ' שקל אך רבינו לא ס"ל כן לק' פ"ד ה"ה וע' מש"כ הכ"מ לק' פ"ד הי"ט גבי כהנים ע"ש אך ערכי אדם כן שמה התורה שויו של אדם ולכך אף אם אמר למזבח צריך ליתן כך וא"ש:

הלכה ג

וכמה הוא כו' היה כו'. ע' בבכורות דף מ"ט ע"א במחלוקת דר"ע ורבנן ע"ש ומה דאמר בהך דר"ה דף י' ע"א דר"א ס"ל גבי פר בן ב' שנים וחודש לא משום דס"ל דבעי ג' שנים רק משום דס"ל דבעי ל' יום אחר ב' שנים דזה נקרא בן ב' שנים ור"א לשיטתו בערכין כאן ומאי דאמר שם דר"א ס"ל דל' יום בשנה חשוב שנה זה ר"ל מהך דנדה דף מ"ז ע"ב גבי שנת עשרים ע"ש וע' בתוספתא פרה הובא בר"ש שם פ"א דלכא' לא משמע כן וע' בכורות דף כ"ח ע"א ותוס' ב"ב דף קכ"א ע"א. והנה נ"ל דהא דאמרינן בקדושין דף ס"א ע"א דנאמן האב כו' לערכין ר"ל דנאמן לומר כמה שנים לבנו לענין דמי הערך ובאמת הא דצריך לעמידה לפני כהן ר"ל ג"כ לשומו כמה שניו:

הלכה ו

הכותי נערך כו'. ע' בהשגות והנה צ"ל דרבינו ס"ל דלפי המסקנא אין הטעם משום הך דלא לכם ולנו וכמבואר בירוש' שקלים פ"א ה"ה דכיון דלא אמר בפירוש לבדה"ב למד"א דמעריך שפיר הולך לבדה"ב וזהו כונת הגמ' כאן דף ה' ע"ב מה דמקשה שם למה מועלין ותירץ משום רפיון ידים ר"ל וזה שייך רק היכא שמתחלה מכוין לבדה"ב אבל אם לא נתכוין לזה ומאליהן הן באין לא שייך בזה רפיון וא"כ י"ל דהא דקתני דקדשי בדה"ב מועלין בו ר"ל אערכין. וגם י"ל דהא דקאמר בגמ' בתחילה אין מקבלין ר"ל אם תחילת כונתו לבדה"ב ובסוף אסור לעשות ממנו דבר המסוים דהינו מן ערכין ומן מותר נכסים וא"ש מש"כ התוס' כאן ד"ה תנא אך רבינו לא ס"ל כן רק דס"ל דלבה"ב אין מקבלין שום דבר אם אמר על דעת עצמו וזה מה דאמר כאן דף ו' גבי תרומה וקורה יגנז ור"ל אף בזמן המקדש רק דאם נתן על דעת ישראל וכיון דס"ל לרבינו לק' בספ"ב ובסה"ל שקלים ובהל' תמורה דיכולים לשנות מקדשי בדה"ב לקדשי מזבח וא"כ יכולים לעשות ממנו קדשי מזבח דהיינו קרבנות ולכך מעל אך גבי דבר מסוים י"ל דאז לא נשתקע שם בעלים ממנו וכמבואר כאן דף ו' ע"ב וא"כ אסור לשנותה דנכרי פעי ולכך צריך להחזירה. והנה באמת יש לפרש לכא' כמו דאמרינן בהך דע"ז דף כ"ג ע"ב לר"א דאסור לקנות מעכו"ם לצורך משכן ופ"א. וע' במש"כ התוס' מנחות דף ע"ג ע"ב ד"ה איש דאין מקבלין מהן קרבנות לצורך ציבור. וע' בירוש' פ"ב דע"ז ה"א מה דמקשה במה דמבואר בספרי פ' שלח פסקא ק"ז דלוקח תמימים ע"ש ומתרץ דר"ל בדמים ובספרי שלנו גרס תמידין ור"ל כעין דאמרינן בע"ז דף כ"ד ע"י תגרי ישראל וכמו שלקח דויד מיד ארונה אף דהיה גר תושב ושלמה מיד חירם דגם מג"ת אסור לקבל כמש"כ רבינו בסה"ל שקלים וזהו דאמר כאן בתחילה כאן בסוף ר"ל מיד עכו"ם תיכף לבדה"ב או לקרבנות ציבור אסור אבל

בסוף שיהיה ע"י אמצעי מותר ולכך יכול להביא מהם ק"צ ולכך מועלין. וע' בתוספתא שקלים פ"א וע' בספרי פ' קרח דמבואר שם בפסקא קי"ז דעכו"ם יש להם חרמים וניתנים לכהנים ואף דסתם עכו"ם אמרינן דלאו לשמים כמבואר כאן ובמנחות דף ע"ג וכן נ"מ למאי דס"ל לרבא כאן דהטעם דאינו נערך משום לא לכם ולנו וא"כ לפ"ז אם אמר ערכי לגבי מזבח יהי שייך גם בנכרי ובזה יש לישב הך דנזיר דף ס"ב ע"א ע"ש ברש"י ותוס' דמרבה שם כותי גדול אם אינו יודע להפלות ור"ל דאף דסתם עכו"ם לבו לשמים זה רק ביודע להפלות אבל באינו יודע אמרינן דדעתו על דעת ישראל ויהי זה למזבח ולכך מעריך וא"ש דבכ"מ אמרינן דעכו"ם על דעתיה דנפשיה קעביד בגיטין דף כ"ג וכ"מ אך שוטה לא וכמו בקדושין דף כ"ב ע"ב גבי קטן ע"ש:

הלכה ז

והעבד נערך ועורך ע' בלשון רבינו לעיל פ"ב מהל' נזירות הי"ח דמשמע דאינו מעריך ובהך דנזיר דף ס"ב ע"ב ברש"י ד"ה אלא וכ"כ בזה לעיל דנ"מ לענין העמדה דס"ל לרבינו דמעכב אם העריך עצמו דאז רבו יכול למחות משום ביטול מלאכה ונ"מ לענין אם כופין אותו ע"ז וגם יהי' נ"מ אם אמר דמי עלי או אחר אמר דמיו עלי אם צריך לשומו כיון דהתורה שמה אותו לגבי נזקים ל' שקלים וע' בהך דכאן דף י"ט ע"ב גבי הך דבעי רבא אמדוהו אומד של נזקין כו' וכאן עדיף דהרי התורה שמה אותו וכע' הך דאמר כאן דף ה' ע"א גבי החזיק שדה אחוזה למזבח וא"כ י"ל דלגבי עבד אף אם אמר דמי עבד עלי ומת העבד מ"מ צריך לשלם שכבר הוא נישום ועומד וע' כאן דף כ' ע"א גבי אמדוהו מאליו וע' מש"כ רבינו לק' פ"ה הי"ח ובהשגות שם. גם יש נ"מ דהנה ע' לק' בהי"ג שכתב רבינו הטעם דגוסס לא נערך משום דהוי כמת ור"ל לא כמש"כ התוס' שם דף ד' ד"ה דלא משום דאין לוקח רק משום דאין את מי לאמוד ונ"מ לגבי טריפה דהתוס' ס"ל כאן דף ב' ע"א ד"ה לאתויי דטריפה שפיר נערך אך מדברי רבינו מוכח דאינו נערך אך נ"מ בין אם אמר ערכי עלי בין אמרו אחרים עליו ערכו עלי ובזה א"ש שינוי הגירסות שבכאן דף ו' ע"ב ובכתובות דף ל"ז ע"ב וכ"כ בזה. וע' בסנהדרין דף פ"ה ע"א דהוי גברי קטילא וא"כ ל"ל הך קרא דכל חרם וכן מבואר כאן דף ו' ע"ב גבי אחרים שחבלו בו וע' בתוספתא ב"ק פ"ט מבואר שם ג"כ כן וזהו באמת כונת הגמ' דסנהדרין דלכך לוקה משום דפטור מממון ור"ל דאין עליו חיוב חבלה והוה כמו הכהו הכאה שאין בה ש"פ וע' מש"כ שם בעל המאור ז"ל ומש"כ רבינו בהל' ממרים פ"ה הי"ב וע' במש"כ התוס' כאן דף ז' ע"א ד"ה דיתבי דמקרי שפיר בפני בעל דין גבי טריפה ובהך דסנהדרין דף ע"ח ע"א דרק משום היקש דגם בעליו פטור חזינן דלא מקרי גברא קטילא והא דאמר בגמ' סנהדרין

דמקרי גברא קטילא זה רק לענין הגוף שלו כיון דעומד ליהרג עפ"י דין ורש"י כאן פירש דכיון דחבלה צריך לישום והוא לאו בר דמים הוא משא"כ גבי ערכין לכך צריך קרא וכן יהיה נ"מ אם קודם שנגמר דינו הערין וקודם העמדה נגמר דינו אם אז שייך לומר לאו בר העמדה הוא וע' בב"ק דף צ"א ע"א גבי עינוי הדין וכאן דף ז' והטעם כך דהיכא דע"י העמדה בב"ד נתחייב למפרע בזה לא שייך עינוי הדין אבל אם החיוב הוא מכאן ולהבא שייך שפיר עינוי הדין וזהו מה דקאמר בב"ק שם דלשמעון התימני דבעי אגרוף מיוחד לעדה הוי זה חיוב מכאן ולהבא ושייך שפיר עינוי הדין משא"כ אם לא בעי זה הוה כמו גילוי מילתא למפרע אך מסנהדרין דף קי"ב ע"א גבי עיר הנדחת לא משמע כן ע"ש וע' מש"כ רבינו בהל' נזקי ממון פי"א ה"ז מה דמחלק שם בין תם למועד ור"ל כך דאף לדידן דלא ס"ל כשמעון התימני זה רק במועד דהוי חיוב למפרע משא"כ בתם דהוא קנס אין החיוב רק משעת גמר דין ולהבא ושייך שפיר עינוי הדין וגם יהיה נ"מ בין המית ואח"כ הזיק להזיק ואח"כ המית וע' בתוספתא ב"ק פ"ה דמוכח שם כשיטת רבינו ע"ש ובתוס' ב"ק דף ל"ג ע"ב וכן נ"מ הך דכאן דף ז' ע"א גבי מזין עליו מדם חטאתו ודם אשמו דוקא כשהיה זבחו זבוח לא משום הפסד קדשים רק דכיון שנזבח הזבח לאחר שזורקין עליו הוה נגמר למפרע וע' תוס' מעילה דף ג' ע"ב ד"ה קומץ ובזבחים דף מ"ב ע"ב ורש"י שם דף כ"ח ע"ב ד"ה לא ירצה ודף ק"י ע"א ע"ש בתוס' ד"ה ואי וכ"מ ודוחק לחלק בין זמן מרובה לזמן מועט וע' בנזיר דף כ"ח ע"ב גבי הפרה דמשום הפסד קדשים אינו יכול להפר. ובאמת בירוש' שם מקשה דא"כ גם קודם שחיטה גבי חטאת לא יהי יכול להפר משום הפסד קדשים ותירץ שאינו נקבע בחטאת אלא בשחיטה ע"ש וא"כ ע"כ כאן כמו שכתבתי כיון דעי"ז נעשה הדבר למפרע לא שייך עינוי וה"נ כן אך קשה דהא מ"מ לאו בר העמדה הוא וכן גבי דמים כה"ג אם הוה כמו מת ומלשון הגמ' משמע דרק כשנדר קודם וצ"ל דמ"מ כיון דהוא משועבד לשמים קודם הגמ"ד לא מהני הגמ"ד להפקיע ממנו הדמים שלו וכע' דאמרינן בב"ק דף מ' לאו כל כמינך דמיעדת לתוראי ואף דבתוספתא דב"ק פ"ה מוכח שם דגבי שור אין נ"מ בין אם הזיק אח"כ להזיק קודם ע"ש וע' כאן דף ז' ע"א גבי האשה שיצאה ליהרג סד"א כו' וע' תוס' סוטה דף כ"ו ע"א ד"ה מעוברת וה"נ גבי ערכין ודמים י"ל כן ויהיה נ"מ ג"כ לפ"ז גבי שפחה מעוברת שיוצאה ליהרג די"ל דממתינין לה וע' בהך דב"ק דף מ"ט ע"א ובהך דשבת דף קל"ה ע"ב אך י"ל דכיון דאמרינן בירוש' ב"ק פ"ד ה"ט גבי עבד היוצא ליהרג דשייך בו יאוש ויצא לחירות וע' בירוש' גטין פ"ד דהוה שם מחלוקת אם המתיאש מעבד ר"ל משפחתו מעוברת אי גם הולדות יצאו לחירות ובירו' ב"ק פ"ד ויהיה נ"מ כגון שפחה דחד וולד דחד כמו הך

דשבת הנ"ל. וא"כ לפ"ז יהי ג"כ נ"מ בין אם אמר דמי עלי או ערכי עלי לשיטת רבינו דאז אף אם נגמר דינו קודם השומא וההעמדה מ"מ חייב ובין אם אמר על איש אחר כך נגמרה דינו של האחר י"ל דפטור דעליו אין שעבוד הגוף לעמוד בב"ד ולהיות נישם:

הלכה ט

הדמים כו' כאילו הוא כו'. כן מבואר בסנהדרין דף ט"ו ע"א עיין שם:

הלכה יא

עכו"ם שאמר כו'. כ"כ מזה לעיל וע' לקמן בפ"ח מה' מתנות עניים ה"ח והנה שם פסק רבינו דאין מקבלין מהם לכתחלה וכאן לא כתב זה והטעם דרבינו ס"ל כמ"ד בירו' נזיר פ"ט ה"א דגם בן נח ישנו בבל יחל עי' תוס' ע"ז דף ה' ע"ב ד"ה מנין ע"ש וא"כ לפ"ז כיון דרבינו ז"ל פסק לקמן פ"ג הי"ג דגם גבי דמים כ"ז שלא נתנן לגזבר לא קיים הנדר א"כ לפ"ז אם לא יקבל ממנו הגזבר נמצא גורם לעכו"ם שיעבור על בל יחל ולכך צריך לקבל ממנו משא"כ גבי אם נתנדב דבר דכל היכא דאיתא בבי גזא דרחמנא איתא ולעשות ממנו דבר שנדב אין עושין כיון שנדב לבדה"ב וכעין דאמרי' בר"ה דף ה' ע"ב גבי חילופין דלהיכא דלאו בת הקרבה לא שייך בה דין דבל תאחר וא"צ קרא למעט לכך לא יקבל ממנו וא"ש:

הלכה יג

וכן מי שנגמר כו'. ע' כאן מש"כ רבינו בפהמ"ש דאם יוצא ליהרג בדיני המלך שפיר נערך וברש"י כאן ומשמע מלשונו דאף במלכי ישראל כן כיון דהוא רק בדין המלכות וע' במש"כ רבינו בהלכות אבילות פ"א ה"ט דמתאבלים עליהן אף עפ"י דהוא חייב מיתה ומשמע ג"כ דאף שמלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול מ"מ אם ירצה שלא להרגו יכול וע' ביומא דף כ"ג ע"א גבי שאול וע' בסנהדרין דף ס"ו ע"א לא ראי נשיא ע"ש ברש"י אך באמת שם אין הפי' כן דהנה ע' במש"כ רבינו בהלכות סנהדרין פכ"ו ה"א דנשיא מקרי גם כן ראש הסנהדרין והוא ר"ל מופלא שבב"ד וע' בסנהדרין דף ט"ז ובתוס' סוכה דף נ"א ובהוריות דף ד' ע"ב דמוכח שם דלא היה מן הסנהדרין אך מ"מ כשהוא אינו שם אין הוראתם הוראה וע' בחגיגה דף ט"ז ע"ב ע"ש ובתוס' סנהדרין דף ג' ע"ב וזמנין דמשכחת לה ג"כ כגון שהמופלא הוא גר או עבד וכמו בן עזי ובן זומא וע' בהוריות דף ב' ובזה א"ש הך דב"ב דף ד' דאמר שם ולא יהא אלא נשיא ור"ל כה"ג וע' במה דפליגי במכילתא פ' משפטים ובמס' סופרים ספ"ד דהוי מחלוקת אם קילל נשיא אי עובר גם משום דין ע"ש וזה תליא בזה אם הוא גם כן מחשבון הדינים או לא ומה דמבואר בסנהדרין דף ס"ו דחייב על המראתו ר"ל בהך דלא תענה על רב דגם עליו קאי וכן דואג האדומי היה

ג"כ כן דהוא היה גר כמבואר במכילתא ס' פרשה בשלח והוא היה מופלא שבב"ד ואינו מחשבון הסנהדרין וא"ש ועמש"כ רבינו בהלכות רוצח פ"ה הי"א דמזבח קולטו וא"כ אין עליו שם גברא קטילא ונ"מ לזה דרוצח שהרג בשוגג וגולה לערי מקלט אף דגואל הדם יכול להורגו וכן אם יצא מעיר מקלטו מ"מ כיון שיכול לחזור לעיר מקלטו אין עליו שם גברא קטילא וע' בירושלמי סנהדרין פ"ח ה"ט גבי היה משבר עד שמגיע לעיר דהוה מחלוקת אם צריך לשלם וי"ל משום דהא אם הרגו גואל הדם אז פטור וע' גיטין דף י"ב דמוכח שם דהעבד שהרג בשוגג אינו יוצא לחירות ואמאי לא נימא כאן דהוה יאוש כמש"כ לעיל בשם הירושל' וע"כ צ"ל דלא הוה גברא קטילא אך הטעם דהירו' דסנהדרין הנ"ל י"ל דהוה כמו ברשות וגבי ערכין ודמים שפיר הוה נערך ונישום דבר דמים הוא כמש"כ בזה:

הלכה יד

זה היוצא כו' מלשון רבינו משמע דס"ל דגוסס לא מעריך ודלא כמש"כ התוס' כאן דף ד' ע"א ד"ה ולא וע' מש"כ הר"ן ז"ל בגיטין פ"ז דס"ל ג"כ דמעריך וע' תוס' קדושין דף ע"ח ע"ב מה דרצה לחלק דהקדש שאני דלכ"ע יכול להקדיש ועיין פסחים דף צ"ח ע"א דהיכא דצריך שיקבע הזמן גבי גוסס לא קבע מפני שאין סופו לעמוד ובטל מעיקרא ע"ש וכמ"ש התוס' עירובין דף ס"ו ע"א בהג"ה דלא מקרי הותרה למקצת שבת וע' בירושל' בכורים פ"א ה"ו ולכך גבי ערכין דאזלינן בתר זמן הערך מ"מ זה רק לאחר שעמד בדין לשיטת רבינו ואז נתחייב למפרע וכן גבי דמים אף דמבואר בערכין דף כ' ע"ב דהשומא הוא רק גילוי מילתא ע"ש מ"מ צריך שיהא בשעת הנדר ראוי שיהי' בשעת שומא ולכך בירוש' פ"א דהוריות ה"ב מדמה גוסס אם זורקין עליו דם חטאתו לנתחרש או נשתטה ע"ש ובירושלמי רפ"ז דגיטין משום דאם חטא אז בזמן שהוא גוסס י"ל דלא נקבע עליו חיוב חטאת לא משום שאינו בר דעת רק משום דכיון דצריך למשוך זמן שחיטה וזריקה לא נקבע עליו מקודם גם י"ל דנ"מ לג' מתנות דזבחים דף ל"ח ע"ב דמבואר דבאים לאחר מיתה אך כאן כיון דמתחילה לא היה ראוי לא וע' בזבחים דף ט"ו ע"א גבי נקטעה ידו של מזה ע"ש בתוס' ושם דף כ"ה ע"ב גבי שולי מזרק דאויר שאין סופו לנוח לאו כמונח וע"ש ברש"י ד"ה וקפשיט ובב"מ דף ק"ב ע"א גבי גללים וצ"ל דשם מיירי שקודם שהתחילה להטיל גללים נתן הכלי וע' במעילה דף ז' ע"א גבי חישב לנשפכין ע"ש בתוס' דכיון דקאזיל לאיבוד הוה כאבוד מעיקרא ובגיטין דף ע"ט ע"א גבי קדמה דליקה לגט ולכך גם גבי בכור לא מהני דהא ע"כ המתנות שיתן רצונו שיהיו נגמרים לאחר מיתה ולא מיד כמו גבי בכורה דאינו נוטל רק לאחר מיתה זה לא מהני גבי גוסס וע' בנזיר דף מ"ג ע"א

דיש על הגוסס שם חלל והטעם דזה הוי התחלת מיתה וזהו כונת הירושל' פ"ג דנזיר במה דאמר שם שמעון בר בא כריש לקיש ר"ל דס"ל דמחלוקת ביניהם דהיינו דעל גוסס יש שם חלל ולכך אמר דהוא מרגיש בעצמו שהחיות יוצאת מכאן ומכאן וע' חולין דף ל"ז ע"ב ויבמות דף ע"ט ע"ב אם המיתה נתהוה בבת אחת או מעט מעט אך זה רק אם ימות אח"כ אבל אם לא מת לכ"ע לא עבר כלל הנזיר וע' בשבועות דף ל"ג ע"א השתא מיהא לא שכיב ע"ש בתוס' ובאמת י"ל דהא דאמרינן דרך רוב גוססין למיתה משום דהמיעוט י"ל דאינן גוססין כלל וע' בנדרים דף פ"ב גבי חזרה בו נשמה אם זה מקרי שלא היה עדין מת או לא וע' בסנהדרין דף פ"ה ע"א גבי בישו ישן ע"ש בתוס' ור"ל גם כן דהטעם דישן שייך בו ביוש אי משום דאז הוה בר דעת או משום דסופו להיות בן דעת וע' תוס' סנהדרין דף מ"ז ע"א וכ"מ ולכך אם מת תיכף גם אז לא מקרי בן דעת וכמו הך דחולין דף ס"ט ע"ב ע"ש גבי איגלאי מילתא למפרע. אך באמת י"ל דהירושלמי קאי על הך דכאן דף ז' ע"א גבי היוצא ליהרג וס"ל דזה הוה כמו מומר עי' בחולין דף מ"א ע"א ובראש"ש פ"ג דמו"ק וכ"כ בזה וגם יהי נ"מ גבי גר אם העריך ומת וע' תוס' מנחות דף נ"א ע"ב דמבואר דכל חיוב שאינו בא מחמת שעבוד וממילא ולא מחמת נדרו הוה דין ולכך בעי שלא יהיה בו שום צד גבוה כמש"כ רבינו בפט"ז מה' מעה"ק ולא נשתעבדו נכסים ועי' בירושלמי פי"א דכתובות ה"א גבי קבורת הגר ובתוס' פ"י דשם וא"כ ה"ה לגבי ערכין ודמי דאם לאחר שומא כבר נתחייבו הנכסים למפרע ואם קודם שומא או כגון שהיה גוסס אז לכ"ע אינם מחויבים משזכה בנכסיו ליתן להקדש וע' בהך דזבחים דף ק"ג ע"א גבי עור קרבן של גר שמת וא"ל יורשים וכ"כ בזה:

הלכה טו

וקטן שהגיע כו' כן מבואר כאן דף ב' ע"ב ובנזיר דף ס"ב ע"א וכ"כ בזה. אך כאן ודאי אין ממשכנין וכמו גבי שקלים וכמבואר פ"א דשקלים דנכסיו אינם משועבדין וכבר הארכתי בזה בח"א. אך יהי' נ"מ אם לאחר שהגדיל ממשכנין נכסיו אם נימא דזה הוה חוב חדש בכל יום ויום כ"ז שלא שלם וכע' מש"כ התוס' בכורות דף מ"ט ע"ב ד"ה לדידיה ע"ש וכ"כ דזהו כונת הגמ' בבכורות דף י"ב ע"ב גבי מוסיפין עד עולם ע"ש ברש"י דר"ל דהחיוב הוא בכל יום ויום חיוב חדש ונ"מ לענין מטבע אם הוסיפו וע' תוס' כתובות דף י' ע"א דגם לגבי כתובה כן ע"ש בשם הירוש' ותוס' מנחות דף ע"ו ע"ב וגבי פטר חמור נ"מ לשויו וע' במש"כ הרא"ש דפטר חמור הוא רק שיש לכהן חלק בו וכמבואר בכורות דף י' ע"ב ובירושל' פ"ב דקדושין יש בזה מחלוקת דר"י ור"א וה"נ כן וע' בכתובות דף צ' ע"א דכתובת קטן לאחר שהגדיל נתחייב למפרע אף למאתים ולא הוה כמו גבי חרשת

ונתפקחה דירושלמי כתובות פ"א וכן פסק רבינו בהל' אישות ועמש"כ רבינו בהלכות שגגות פ"ט ה"ג גבי קרבן שאינו מביא עד שיגדיל ויהיה בן דעת דהיינו מופלא הסמוך כו' וזה ג"כ כונת התוס' כריתות דף י"א ע"א בד"ה דהא שכתבו האיש כמו האשה ור"ל בן י"ב דאז גבי אשה הוי גדולה וכ"כ בזה:

הלכה טז

הערכין הקצובין כו' שני הנערך כו'. הנה כך דכבר כתבתי בזה אם מה שהתורה נתנה שיעור ערך לכ"א לפי שניו אם שכך שמתו התורה או שזה רק הדין על המעריך שכך נתחייב כפי שאמרה התורה ונ"מ כך דעי' לקמן בפ"ג ה"ט מה דמחלק רבינו בין חיבי דמים לחיבי ערכין משום דזה הוה כמו מפורש וע"ש בהשגות דס"ל דזה הוי דין לא חיוב וא"כ נ"מ אם אמר ערך בן עשרים עלי אם זה הוי מפורש או סתם ולכא' י"ל דזה תליא בהני תרי לישני דכאן דף ד' ע"ב גבי ערך סתם אם זה הוה כמו מפורש או לא ע"ש בתוס' ד"ה לאמר ורבינו פסק דלא הוה כמפרש וע' בנזיר דף כ"ו ע"א בהני ב' לישני דר"א אם הוה כמפורשין או לא עי' שם והטעם אם אומר לחובתי ותורה חייבה אותו כך הוה כמו מפרש או כיון דזה רק דין לא הוה כמפרש ולא קבע ובאמת זה ג"כ מה דפליגי לקמן דף י"ז ע"א רבי ורבנן אי אזלינן בתר חיובא דגברא ע"ש בתוס' אך ר"ל כך דכיון דדין הערך כבר חל על העשיר וא"כ השני זה הוה כמו נדר לא בגדר ערך והוה כמו גבי דמים לפי שיטת רבינו דזה הוה כמפורש ולכך לא שייך בו השג יד ורבנן ס"ל דהשני ג"כ לא נתחייב רק בגדר ערך וע' בהך דנזיר דף י"א ע"ב גבי ואני ושם דף י"ב ע"ב בפלוגתא דר"מ ורבנן ולפ"מ דמבואר בירושלמי שם דהוה קולא על דעתיה דר"מ וכבר הארכתי בזה לעיל בהלכות נזירות ע"ש ועי' במש"כ רבינו בפיהמ"ש על הך דמנחות דף ק"ט ע"א גבי הריני נזיר ע"מ שאגלח בבית חוניו ע"ש דמ"מ בג' דברים אסור וכ"כ בזה. וע' בחולין דף כ"ג ע"ב דהיכא דלא אמר לפטור אם שיאור הוא ספק שפיר יוצא בזה הנדר אף דמי שמחויב קרבן תודה אינו יוצא בזה משמע דלא אזלינן בתר חיובא דגברא וע' במש"כ הנ"י ז"ל בפ"ח דב"ב על הך דדף קכ"ו ע"ב דאם אמר על הפשוט שיטול פי שנים ר"ל רק במוחזק כמו בכור ע"ש ובמש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"ג דכתובות גבי חרשית ושוטה אם יש להם טענת בתולים היכא דחייב עצמה בכתובתה כיון שעפ"י דין לית לה וע' בהך דב"ב דף קכ"ח ע"ב גבי תטול אשתי כאחד מן הבנים ע"ש ברשב"ם ובאמת זה הוה מחלוקת דר"ש ורבנן בהך דמנחות דף ק"ב ע"ב גבי קביעותא דמנא אם הוה זה ג"כ בכלל הנדר או לא דר"ש ס"ל דלא הוה בכלל הנדר ע"ש ושם דף ג' ע"א ע"ש בתוס' ד"ה אלמא מ"ש מהמשנה. אך באמת כך דעי' בירושלמי נזיר פ"ה ה"א מה דבעי שם ר"י

היכא דאמר הרי עלי במחבת או במרחשת וחזר ואמר כו' ור"ל כך דאף דקי"ל כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת מ"מ זה רק היכא דלא פריש זה או זה אבל היכא דפריש או זה או זה הוה זה ג"כ מנדרו ולכך י"ל דאם בירר אח"כ אינו יכול לחזור בו ועיין בעירובין דף מ"ה ע"א ובירושלמי שם דס"ל דהבירור צריך שיהא דוקא משחשיכה וע' בירושלמי דכתובות פ"ג ה"ו גבי דאם אמרה אפשר לא בגדר ודאי לא הוה בירור ע"ש. א"כ נמצא כך דדבר שפרטי הדברים לא מנדרו רק הדין וא"כ תיכף שאמר הדבר נתחייב באיזה פרט מן הפרטים ולכך לא מהני אם אח"כ פירש דבלא פירושו גם כן נתחייב בדבר מן הדברים ואינו נכלל בכלל הנדר אך אם בשעת נדרו אמר מנחה פלונית ס"ל לת"ק דזה ג"כ הוה נדר בפ"ע וא"כ אינו יכול לשנות ואף דבלא פירש ע"כ נקבע חד מהני מ"מ כ"ז שלא פירש אין עליו חיוב כלל בהפרט ולכך מבעי ליה בירושלמי דנזיר הנ"ל אם פי' או זה או אי זה מיקרי פירש לענין דא"י להביא אחרים ושוב מהני מה שקבע אח"כ או לא וע' בירושלמי פאה פ"ג ה"ט ובירושלמי יומא פ"ו ה"ג אי אחד משנים אם זה הוה קביעות. ועי' במה דמבעי בירושלמי חגיגה פ"א ה"ה אם אמר על קרבן שהוא חיב בלא נדר שיביא בה' סלעים אם הדבר הניתוסף הוה בכלל נדר או הפרשה כיון דבל"ז חייב ע"ש. וה"נ כן דכיון דהנדר פעל דאינך לא יביא הוה כמפרש בשעת הנדר או לא והנה ר"ש ס"ל במנחות דף ס"ג דבעיא שיהא הקדישו לשם הדבר שעושה אותו ע"ש ור"ל הקדושת פה דמתחילה הוא רק קובע ואח"כ מקדישה כעין הך דמנחות דף ק"א ע"ב דאקדשינהו במחובר ע"ש. וא"כ לר"ש אף דמן הדין קודם קידוש כלי צריך שיקדשו לשם דבר שמביאו א"כ כיון שאמר הרי זו מיד נקבע עפ"י דין שיקדיש אחד מהם קודם שתהא עליה דין מנחה ושוב הוה מה שאמר איזו מהם רק גדר בירור ולא גדר נדר ולכך יצא אף אם הביא אחרת וכ"ז רק כשעדיין לא הקדישן לשם הדבר אבל אם הקדישן קדושת פה וכעין שכתבו התוס' מנחות דף ע"ו ע"א ד"ה דאפרישנהו ונדה דף ו' ע"ב שוב אם הביא אחרת לא יצא וע' מש"כ התוס' נדה דף ס"ו ע"ב ד"ה כל ע"ש בסה"ד וא"כ לפ"ז י"ל דכאן ג"כ פליגי רבי ורבנן גבי עני שאמר מה שאמר זה עלי אם זה הוה גדר נדר וקביעות והוה כמו ערך מפורש או לא הוה רק ערך חדש וסתם ונידון בהשג יד וא"ש שיטת רבינו וכן יהי' נ"מ לענין הך דין דלקמן פ"ב ה"ב גבי חצי ערכי עלי די"ל דזה ג"כ הוה כערך מפורש שקיבל עליו ליתן החצי מה שיעריכו אותו וא"כ אינו נידון בהשג יד. ועיין בירושלמי שקלים פ"א ה"ה מבואר דאף אם נימא דעכו"ם אינו מביא נסכים אף עם קרבנו ע' מנחות דף ע"ג ע"ב מ"מ אם ישראל נדר קרבן ואמר עכו"ם מה שאמר זה עלי צריך להביא אף נסכים דזה הוה בגדר חיוב מפורש לא בגדר נדר וי"ל דזה

תליא במחלוקת דרבי ורבנן כאן וא"ש וא"כ לפ"ז כשאמר ערכי עלי הא הוא יודע בעצמו בן כמה שנים הוא וא"כ יהיה כמו ערך מפורש וצ"ל דמ"מ כיון דבעי הערכה בב"ד לא מקרי ערך מפורש וכשיטת רבינו לק' בהכ"א וע' כאן דף י"ט ע"ב בהני בעיא דבעי שם ובזה י"ל דלכך נקט כאן במשנה השנים בנידר ומקשה שם בגמ' בנערך הוא אך ר"ל כך דאף אם אמר מפורש ערך כך שנים דאז לא נימא דהוה בגדר נידר קמ"ל דמ"מ הוה נערך ושייך השג יד:

הלכה כא

האומר כו'. ע' בהשגות וכ"כ בזה דרבינו ס"ל דהעמדה של ערכין הוה גדר דין וזה רק העמדה של שנים אבל העמדה של נכסים שלו הוה בגדר בירור:

הלכה כב

ואם קצבו דמיו כו'. כן מבואר בתוספתא פ"ג דכאן הדמים שנישומו ה"ה כערכין:

פרק ב

הלכה א

האומר כו' ערך לבי כו'. הנה בגמ' כאן דף כ' ע"א אמר דאיצטריך לאתויי מארכובה ולמעלה דג"ז הוה כמו ערך כולו ורבינו לא הביא זה כאן וכ"כ בזה בח"א דס"ל דזה רק גרם שימות ולא איתרבי זה מנפשות וע' בנזיר דף כ"א ע"ב ובתמורה דף י"א ע"ב וכ"מ בזה. וע' ב"מ דף קי"ד ע"א בתוס' ד"ה מה ע"ש וע' בתוס' תמורה דף כ"ו ע"א ד"ה האומר מה דמחלקים בין חציי לאבר שהנשמה תלויה בו ונ"מ דהא קי"ל דגבי כבד לא הוי טריפה רק עד שלא ישתיר בו שיעור ויהי' נ"מ אם אמר ערך חצי כבדי עלי דאם נימא דחצי עדיף י"ל דבכ"מ מעריך חצי וע' תוס' גיטין דף מ"ב ע"א ד"ה חצי ובהך דסוטה דף מ"ג ע"ב גבי כרם של ב' שותפים דאינו חוזר ובירוש' שם גבי בית של ב' שותפים ובירוש' שביעית פ"י גבי פרוזבול דאמר שם כל קלח וקלח של שותפות הוא וע' חולין דף קל"ה ע"ב ברש"י ד"ה ואבע"א גבי צאן ע"ש ובמש"כ רבינו בפהמ"ש דמאי פ"ו מ"ח דס"ל דיש רשות לשותף לאמר טול זה כנגד זה וע' בכורות דף נ"ו ע"ב וב"ב דף י"ב ע"ב. וע' בחולין דף ל"ח גבי שחטו לאכול כו' חצר כבד כו' וכ"כ בזה וע"ש דף קל"ג ע"ב גבי שותף בראש כו' רק שם דבירר דרק בראש אבל אם אמר שיהא לו חלק אף באחד מאלף בבהמה פטור מכל המתנות ועמש"כ רבינו בהל' בכורים פי"ב הט"ו ה"נ כן:

הלכה ג

האומר דמי וכו'. כ"כ דמבואר בגמ' כאן דף י"ח ע"א דאזלינן בתר שעת נתינה ע"ש והנה רבינו לא הביא זה וע"ש בתוס'. ובתוס' ב"ק דף ס"ו ע"א וע' בתוס' ב"ק פ"ג דמבואר שם דגבי נזקין אזלינן בתר שעת הנזק. אך באמת י"ל דרבינו ס"ל דהך שיתן כשעת נתינה ר"ל לאפוקי אם מת קודם השומא וזהו מה דמבואר במשנה והובא כבר לעיל פ"א הכ"ב. ויהיה נ"מ בזה להך דין דלק' ה"ה גבי האומר משקלי עלי דאם נימא דהטעם משום דאין עליו תורת דמים וא"כ זה לא שייך רק גבי דמי עלי ואדרבה גבי משקל י"ל דחמיר יותר לאחר מיתה משום דמת משקלו יותר כמבואר בגיטין דף נ"ו ע"ב ותוס' כאן דף י"ט ע"ב. אבל אם נימא דכ"ז שלא שקל אותו אין עליו חיוב כלל שוב י"ל דגם גבי משקל כן גם י"ל דשוב אינו נקרא משקלו. אך מלשון רבינו לק' ה"ח מוכח דהיורשים חייבים גבי משקלי ומשמע שם דקאי אהאומר משקלי עלי ע"ש והוה כמו האומר דמי בהמה זו עלי דאף אם מתה צריך ליתן דמיה וכמש"כ לעיל. והנה באמת לכא' י"ל דרק גבי דמי עלי דזה צריך אומד בעשרה דזה הוה שומת בי"ד וע' מש"כ רבינו לק' פ"ח ה"ב אבל גבי משקלי עלי זה לא הוה רק גילוי מילתא וכמו דאמרינן כאן דף כ' מי איכא דלא שוי ד' זוזי וה"נ גבי משקל כה"ג דלא הוי אלא גילוי מילתא וכע' דאמרינן בב"ב דף פ"ד ע"ב גבי פסק ולא מדד וכ"מ ובזה י"ל אמאי ס"ל לרבינו בה"ח דגבי יורשים די בפחות שבלשונות דהא מבואר במנחות דף ק"ח ע"ב או שאמר לו אבא ושם לא ר"ל כפירש"י שהקדיש אחד מהם דא"כ איך די בהגדול ניחוש ג"כ לבינוני ע"ש וע"כ דר"ל דקיבל עליו להקדיש ומ"מ אמרינן דגם בזה צריך להקדיש הגדול וע' במש"כ רבינו בהל' מעש"ש פ"ו ה"ד. וכן אמאי לא כתב רבינו זה על ה"י כאן אך הטעם כך דס"ל דגבי מת לא שייכא הני לשונות דה"ח רק מ"מ ס"ל כמש"כ מי איכא גברא דלא שקיל כך וכך וכאן לא שייך תירוץ הגמ' דבעי אומדנא דכאן לא מעכב זה דהוה רק גילוי מילתא ולכך נותן כפחות שבלשונות וע' בגיטין דף י"ג ע"א אי חישינן למנה קבור ובשם דף ס"ו ע"א גבי גניבא ודמי חמרא ע"ש ברש"י ותוס' ור"ן וב"ב דף קמ"ח ע"ב ובתוס' שם וא"כ לפ"ז אם אמר על אחר כה"ג ומת גם היורשים צריכים ליתן לחומרא:

הלכה יד

שתי לשכות וכו' הוצרכו כו'. ע' בהשגות וע' בתוספתא פ"ז דתמורה ומש"כ רבינו לק' בהל' תמורה פ"ד הי"א ובמה דפליגי בכתובות דף ק"ו אם כלי שרת הוי כצורך קרבן או צורך בית ומשני שם דצורך קרבן הוא ומ"מ אם הותירו קדשי בה"ב עושין מהן כלי שרת דהיינו צורך קרבן וע' במש"כ רבינו בספ"ד מהל' שקלים ובמש"כ שם וע' במה דס"ל

לרבינו שם דמזבח נעשה משירי לשכה משום דס"ל דצורך קרבן דלא ס"ל כר' יהודה בזבחים דף נ"ט דמקריבים על הרצפה ולכך ס"ל דבנין המזבח ובדק הבית הוה ב' דברים כמבואר בסוף הל' שקלים ובהל' תמורה וע' בירוש' ספ"ו דשקלים מין ספות כסף כו' ר"ל דאין עושין מכלים של מזבח לבדק הבית וע' מש"כ רש"י תמורה דף כ"ג ע"ב על הך דוזהב לכפורת ובתו"י יומא דף נ"ה ע"ש אך י"ל דכפורת ג"כ צורך קרבן הוא דהא מזין עליו ביוהכ"פ וע' ביומא דף נ"ה ובירוש' שם דהוה מחלוקת אם היו נוגעים הדמים בעצם הכפורת או לא וע' בתמורה דף ל' ע"ב בהך דריבר"י גבי רקועין אם עושין מאתנן וע' במנחות דף צ"ט ע"א דגופו של מזבח עדיף מכלי שרת וע' תוס' יומא דף מ"ו ודף מ"ח אם מחתה הוה כלי שרת ותו"י שם דף מ"ז ודף נ"ג ותוס' חגיגה דף כ"ג ע"ב. אך י"ל דמזבח של משה שאני דהוא היה כלי שרת לא רצפה לבד כמבואר בזבחים דף ס' ע"א ונמשח וע' תוס' שם דף נ"ט ע"א וברש"י שם דף כ"ז ע"ב ד"ה הא רצפה וע' בסוף חגיגה גבי המזבחות ע"ש ולכך מבואר בזבחים דף ס"א בתוס' ד"ה אע"פ דיש שם מזבח עליו אף בשעת נסיעה וע' בירוש' ספ"ד דיומא דהוי מחלוקת בזה והטעם משום דהמזבח של משה לא בעי שיהא אטום באדמה דהוא כלי ולא בנין וע' בע"ז דף נ"ב ע"ב בתוס' ד"ה כיון דכלים יש עליהם שם תקרובת והוא מהך טעם דהוה צורך קרבן ושם דף נ' ע"ב בתוס' ודף מ"ז ע"א גבי כלי שיר דהוי מכשירי קרבן ולכך אמרינן בכתובות דף ק"ו ע"א דפרוכת היו נוטלין שכר אריגתו מתרומת הלשכה משום דהני לצניעותא עבידי כמבואר בזבחים דף נ"ה ע"ב והוי לצורך קרבן כדי שיוכל לאכול קדשים כמבואר שם וכן מבואר בירוש' שקלים פ"ד וע' במעילה דף ט' ע"ב במה דאמר כל קרבנות המזבח למזבח ע"ש ברש"י ולכא' הא זה הוי כמו מה דאמר שם גבי קרבנות ציבור אך כונת רש"י כך דע' בתוספתא דמעילה ספ"ג דנקט הקדש מזבח ור"ל כשיטת רבינו דאם נהנה מדבר שהוקדש לצורך מזבח יביאו ג"כ לצורך מזבח ולא לצורך בדה"ב זהו כונת רש"י ג"כ וע' במש"כ רש"י כריתות דף כ"ב ע"א וכ"כ בזה ובאמת יש דבר אחד דהוה כלי שרת של מזבח וכלי שיר לשיטת רש"י ערכין דף י' ע"ב גבי מגרפה ועיין תמיד דף ל"ג ע"א ודף ל' ע"ב ובפה"מ שם ועיין תמיד שם דעל הבזיך של קטורת היתה מטולטלת אחת של בגד וע' בחולין קל"ח ע"א גבי כדי לעשות בגד קטן ואמאי לא מוקי לה על זה וי"ל דזה ג"כ הוה צורך קרבן דמזבח הפנימי ובאמת נראה לי דזה בכלל בגדי השרד ע"ש דף קל"ז ע"א וביומא דף ע"ב וברמב"ן ז"ל וע' ביומא דף מ"ד ע"ב גבי ניאשתיק וע' מש"כ התוס' זבחים דף נ"ט ע"ב דהפרים שהתנדבו הנשיאים למשכן הקריבם שלמה למזבח והוא כשיטת רבינו וע' בתענית דף כ"ז ע"א דכלי שיר מעכבין את הקרבן ומשמע דאף אם

נימא דאין שיר מעכב את הקרבן מ"מ הכלים צריכים שיהיו וע' במש"כ רש"י עירובין דף ק"ב ע"ב גבי נימת כינור שנפסקה דכתב שם דהוה רק כמו מכשירין ולכא' ל"ל לאמר זה הא תיקון הכלי הוי מכשיר אבל באמת מוכח שם דף ק"ג ע"א דלענין שיר אינו יכול לשיר בה אם קושרה ע' בזבחים דף פ"ח גבי כלי שרת דאין מתקנין אותם ובירוש' פ"ז דשבת דלא היה שום קשר בכלי המשכן וכמבואר בגמ' שם דף ע"ד ע"ב השתא כו' אך מ"מ לענין זה שצריך להיות במקדש הני כלים לענין זה מהני אם קשרן וכן מוכח בירוש' עירובין שם וע' בתו"כ פ' אחרי דמרבה דאין מחללין יו"כ לתקן בגדי כהונה אף דהוי מכשירי קרבן ופליג על רש"י דכאן וע' בסוף עירובין דרק שבות התירו וע"ש ברש"י:

פרק ג

הלכה ב

כל כו' הנמצא בידו כו'. ע' כאן דהוה זה מחלוקת דר"מ ורבנן וע' במנחות דף מ"ה ע"א דמצריך שם קרא גבי כבשים דכמה דאפשר לאהדורי מהדרינן וע' תוס' כאן פסחים דף ק"ד ע"א ד"ה לא שבע ובר"ן ר"ה על הך דדף ל"ב ובזה יש לפרש לשון הגמ' כאן דף י"ח ע"א במה דאמר שם בין להקל בין להחמיר דזה ודאי להקל גבי פחות מבן ה' ומבן כ' אך י"ל דנ"מ לר"מ דאם אין לו כדי שיעור לא יתן רק סלע וא"כ זה ג"כ הוה חומרא דאם נימא כלמעלה וא"ל רק פחות לא יתן רק סלע כמבואר כאן וא"ש:

הלכה ד

הרי שלא נמצא כו' הנה רבינו כתב שאין נוטלים ממנו ומלשון הגמ' לא משמע כן רק דאז נשאר עליו לחוב כל השאר אבל מ"מ יכול להיות דמקבלים ממנו גם פחות מסלע וע' בבכורות דף י' ע"ב גבי אין פדיה פחות משקל ושם דף י"א גבי עין יפה סלע ובחולין דף קל"ז ע"ב דנתינה פחות מסלע לא וע' מש"כ רבינו בהל' בכורים פי"ב הי"ב דנראה דס"ל דזה קאי אפדיון בשוים ומ"מ אם היה פחות מסלע עין יפה לא יפדה דיתר על דמיו לא תפיס דלא הוי כהקדש ויהי' נ"מ לספק פטר חמור דאז ליכא מצות נתינה וא"כ י"ל דדי אף בפחות וא"כ מאי מקשה שם הגמ' דף י"א מן המשנה. והנה כאן בערכין י"ל דנ"מ אם חלה קדושה על פחות מסלע כיון דקי"ל בחולין דף קל"ט דחולין הן עד שיבואו ליד גזבר וזה לא הוי נתינה ליד גזבר כיון דפחות מסלע הוא וע' בב"מ דף נ"ג ע"א גבי מעש"ש פחות מש"פ ולק' דף ק"י ע"ב גבי גזל הגר דאם אין בו שו"פ לכל כהן לא קים ההשבה וע' בתוספתא כאן פ"א דנקט שם היה בידו סלע ונתן ג' דינרים ולא הספיק כו' מגלגלין וכן נקט שם בסיפא גבי ל' סלע ונתן כ"ט והנה ברישא קשה הא אף אם

לא היה בידו אלא פחות מסלע ג"כ לא נידון בהשג יד אך י"ל דלפמש"כ דפחות מסלע לא קדיש כלל יד גזבר והוה כמי שלא בא לידו וע' ב"ק דף ק"י גבי גזל הגר שהחזירו חצאין לא יצא ובתוס' מנחות דף ע"ג ע"ב ע"ש אך י"ל כעין דאמרינן במנחות דף ח' ע"א דעתו להוסיף ראשון ראשון קדוש וע' בתרומות פ"ד מ"א גבי המפריש מקצת תרומות ומעשרות ובירוש' שם דמחלק ג"כ כה"ג וא"כ ה"נ כיון דדעתו להוסיף על סלע שפיר נקדש קמ"ל דמכ"מ לא נפטר וכבר הארכתי בזה בח"א מהל' שקלים וע' במכות דף כ"ב ע"א דמבואר שם דאם אמדוהו שיכול לקבל ארבעים ואח"כ נאמד שאינו יכול לקבל כ"כ משמע דפטור לגמרי דאין אומד אחר אומד וע' תוס' כאן דף ז' ע"ב ד"ה בעידנא דהא דעשיר והעני נותן ערך עשיר זה רק אם האומד היה כן וע' ברש"י דף כ"ד ע"א ד"ה שלא דלא משמע כן ותוס' דף י"ז ע"ב וע' בתוס' כאן דלא משמע כך וצ"ל דס"ל דכיון שלא נתן כל ערכו שיש לו גרע יותר וע' בתוס' כאן ד"ה פחות מסלע דלכא' משמע שם דאם נתן כל מה שיש לו לבד מפחות מסלע אז אף אם העשיר אח"כ אין מגלגלין ובזה י"ל התוספתא הנ"ל דכאן אף דנשתיר בידו פחות מסלע מ"מ כיון דלא נתן סלע לא הוי נתינה וע' תוס' שבועות דף מ' ע"א ד"ה בטוענו וב"ק דף ק"ה ע"א גבי ג' אגודות וע' ב"ב דף צ"ה ע"א דכל היכא דלא השלים לגמרי מה שיש עליו חיוב עדיין הוי כמי שלא קים ומגלגלין עליו את הכל ע"ש בתוס' גבי נטיעות ובע"ז דף ס"ה ע"א גבי מאה חביות. ואף דאם לא התחיל ליתן כיון שפסקו עליו ליתן כך וכך א"צ ליתן יותר זה גרע כעין הך דב"ב דף פ"ו ע"ב גבי כור בסלע והטעם דכיון דהתחיל למדוד גרע וכמו הך דקדושין דף ח' ע"א גבי מונה והולך שאני וע' גיטין דף ס"ז ע"ב גבי מנה הרי הוא ככולכם וע' לק' בהי"א דכתב שם רבינו לפיכך ישאר כו' וישלים ומשמע דמצטרפין וגם מוכח דאף שלא נתן כשיעור שצריך ליתן מ"מ קדיש דאל"כ מה שייך בזה בע"ח מאוחר הרי לא קדיש עדיין אך י"ל דזה יהיה כהך דסנהדרין דף ט"ו ע"א גבי מתפיס מטלטלין לערכין דמשמע שם דיש עליהם גדר קדושה אף דעדין לא יצא ידי ערכין וע"ש ברש"י ובתוס' דף ו' דנדה גבי לחמי תודה. וגם י"ל דאדרבה אם השאיר לעצמו פחות מסלע אז גרע כעין הך דדף כ"ד ע"א גבי פחות מב' שנים וה"נ דאם השאיר פחות מסלע לא מצטרף להראשונים וכעין הך דב"מ דף נ"ג ע"א גבי פחות משו"פ וע' בנדרים דף ס"ז ע"א גבי הפרת האב או הבעל ולעיל בדברי רבינו בהל' נדרים:

הלכה ה

עשיר שהעריך כו'. הנה מדברי רבינו לא משמע כשיטת התוס' דס"ל כאן דף ז' ע"ב דלא אזלינן בתר הנדר רק בתר הערכה רק דאזלינן בתר הנדר וא"כ תקשה קושית התוס' שם

בהך דהי"א הא בשעת הנדר היה לו עשרה ע"ש וצ"ל דס"ל לרבינו וכן לרש"י דרק אם בשעת הנדר היה לו לשלם כל נדרו דלא הוה כלל בהדר השג יד אבל אם גם אז היה צריך לידון בהשג יד רק שהיה לו יותר כיון דכעת א"ל כ"כ לא אמרינן דהוה כמו שנתן פחות ממה שיש לו כיון דלא נשאר אצלו כלום די בזה וכן י"ל גם כן להיפך גבי עני והעשיר דזה רק אם אז יש לו כל הערך אז אמרינן דנותן ערך עשיר אבל אם יש לו רק יותר זה לא נ"מ לן ובזה י"ל מה דסתרי אהדדי דברי רש"י כאן דף ז' ע"ב דמוכח דאזיל בתר נתינה ודף כ"ד ע"א דמוכח דלא אזלינן בתר נתינה כמ"ש ובזה א"ש דשם אמרי דמ"מ עדיין אין לו כל התשלומין וצריך לידון בהשג יד שוב אין נ"מ כיון דבשעת הערכה היה עני וע' מש"כ התוס' כתובות דף ל"ט ע"א ד"ה בא דרק היכא דיש נ"מ בין לה לאביה אז י"ל דאזלינן בתר השתא אבל היכא דהדבר בטל לגמרי לא אזלינן ובירושלמי שם פ"ד סה"א אמר שם ג"כ כה"ג דהיכא דשייך קנס רק דיש נ"מ אם לה או לאביה אז י"ל דאזלינן בתר לבסוף אבל לבטל הדבר לגמרי לא וע' בנזיר דף ס"ג ע"ב תוס' ד"ה הנ"מ דמוכח שם דכי אזלינן בתר ידיעה סותר ג"כ רק פחות אז י"ל דאזלינן אבל אם לא סותר כלל אז לא אזלינן ולא מקרי שינוי וכן ס"ל לרבינו בהוריות דף י"א ע"א גבי אשם תלוי דמבואר בדברי רבינו בסוף הל' שגגות דקאי גם אכ"ג משום דס"ל דזה לא מקרי שינוי כיון דכ"ג פטור לגמרי ע"ש וע"ש דף ג' ע"א גבי בעיא דמרובין ונתמעטו וא"כ צ"ל לפ"ז דס"ל לרבינו כשיטת רש"י בשבת דף צ"ג ע"א דר"ש ס"ל דיחיד שעשה בהוראת ב"ד חייב דאל"כ הא היכא דפטור לגמרי לא הוה שינוי וכן משמע בירושלמי פ"ג דהוריות ה"ג דמד"א אין חטאו וידיעתו שוין גבי שמיעת קול לא הוי שינוי משום דנשיא פטור לגמרי וע' מש"כ הרשב"ם ב"ב דף ק"ד ע"ב גבי שדה ונעשה גינה דרק היכא דנ"מ אי קרקע אי מעות אבל לא היכא דיש נפקא מינה לענין פטור לגמרי וע' בירושלמי תרומות פרק ה' ה"א דאף דקיימא לן דאין להקדש אלא מקומו ושעתו זה רק היכא דעכשיו שוה כלום אבל היכא דאינו שוה כלום עכשיו אז אזלינן בתר תחילה ע"ש ולקמן אבאר זה אך באמת ס"ל לרבינו דהך דין אי אזלינן בתר נדרו או בתר הערכה תליא בפלוגתא דרבי ורבנן כאן דף י"ז ע"א עיין שם בתוספות דרבי סבירא ליה דאזלינן בתר נדרו ותיכף כשאמר העשיר ערכי נתחייב מיד בערך עשיר ועני דמתפיס בו הוה כמו עשיר והעני ורבנן ס"ל דאזלינן בתר הערכה וזה גם רבנן מודי דאם לאחר הערכה אמר העני כן צריך להביא ערך עשיר ורבינו פסק בזה כרבי וס"ל ג"כ דהא דאמר כאן דף ו' ע"ב יכול אף קודם גמ"ד כן דלכאורה תמוה מה צריך קרא לקודם גמ"ד הא ודאי אז בר דמים ובר הערכה הוא ולא גברא קטילא רק דר"ל אם נדר או העריך קודם גמ"ד וקודם הערכה נגמר דינו וכמש"כ

לעיל ובאמת י"ל דזה תליא ג"כ בפלוגתא דר"ש ורבנן בהוריות דף י' ובכ"מ אי אזלינן בתר חטאו או בתר ידיעתו ואנן פסקינן דלא כר"ש:

הלכה ח

המפרש כו'. עי' כאן דף כ' ע"א ובתוס' שם ד"ה ועוד ועי' בירושלמי מגילה פ"ד ה"ב דאם אמר הרי עלי ק' מנה להקדש שמין לו בג' ונידון בהשג יד והוא תמוה לכאורה וע' ב"מ דף קי"ד ע"א ברש"י ד"ה הרי עלי ונ"ל דט"ס שם ומחלק כך דגבי ערכין כיון דאם שם הקרקע ואינו שוה רק כך נפטר על ידי זה המעריך לכך צריך עשרה וכעין דאמרינן בסנהדרין דף ט"ו משום דטעי ר"ל דזה נ"מ לא בשביל ממונות בלבד רק בשביל דין דעי"ז נפטר ולכך ע"כ צריך עשרה וע' כאן דף כ"ז ע"ב דלענין לחומרא אזלינן גם בתר שומת ג' לענין תוספת חומש משום דחומש אינו שייך להפדיון רק להממונות דאכנפשיה מוסיף חומש כמבואר בב"מ דף נ"ד ע"א ועי' בתמורה דף כ"ז ע"ב ובתוס' שם משא"כ גבי ערכין דעי"ז נידון בהשג יד לכך צריך עשרה משא"כ גבי הרי עלי מנה לבדק הבית דזה הוה רק גדר חוב להקדש ואינו נידון בהשג יד כנ"ל די בג' וע' גיטין דף מ"ט ע"א דמבואר שם דהוה רק כב"ח אך הירושלמי שם ס"ל דגובה מן העדית כה"ג ע"ש וצ"ל דהטעם משום דס"ל דמלבד בע"ח הוי זה כמו נדר וכמו חיוב להקדש ובזה י"ל דנ"מ לגבי השג יד י"ל דלענין לגבות מן העדית כיון שכבר נפטר שוב ל"ל עשיר לא הוה רק בע"ח ואינו גובה רק מבינונית וע' בירושלמי פ"ט ה"ו דב"ק דערכין לא הוה השעבוד מן התורה רק אקרקעות ולא אמטלטלין ומן המטלטלין הוה רק חיוב עליו אך זה רק להני דתליא בערך אבל ג' סלעים דגם ערך סתם חייב כן זה הוה קבע וזה גובה אף מן המטלטלין וי"ל דס"ל דלישנא קמא דערכין דף ד' ע"ב דאז אינו נידון בהשג יד דזה הוה כמו מפורש והא דמבואר בגמ' דממשכנים זה רק בגדר משכן וכפיה ולא בגדר גביה וכן ס"ל להתוס' ב"מ דף קי"ד ע"א ד"ה ומה ע"ש וע' בב"ב דף ע"א ונזיר דף ל"א ומנחות דף ק"ח וערכין דף י"ד מחלוקת אם אדם מקדיש בעין יפה וע' בתוס' דמנחות פי"ג דאמר שם טעם אחר משום דיד הקדש על העליונה וזה הוה כמו דאמרינן ב"מ דף ז' דהקדש כתפוס הוא ע"ש ונ"מ היכא דלא הקדיש עדיין רק ציוה אם אז אמרינן יד הקדש על העליונה וע' במש"כ רבינו פט"ז מהלכו' מעה"ק ה"ג דנ"מ בין הגדול שבמין וע' שבועות דף ט"ו ע"א בתוס' ובקדושין דף י"ז ע"א ולכך י"ל דס"ל לירוש' בפ"ה דגיטין הנ"ל דגובה מן העדיות וכמש"כ:

הלכה יב

האומר שני כו'. דוקא כה"ג מבעי ליה כיון דאמר שני הוה כמו זא"ז כמבואר לקמן דף כ' ע"א וע' בגיטין דף מ"ב ע"א וקדושין דף ז' ע"ב גבי ב' חציך אבל אם אמר ערך אלו אז

נותן על הכל בשוה ונידון בהשג יד שפיר כמבואר לעיל פ"א הי"ח וכן הוא בתוספתא פ"ב דכאן ע"ש והא דנקט הגמ' בבת אחת לא שאמר שיחל בב"א רק שאמרם כאחד ולכך לא הביא זה רבינו ועי' בנדרים דף ס"ט ע"ב גבי קים ובדברי רבינו שם ובמש"כ לעיל בהל' נזירות פ"ג ה"י דפליגי בזה הירושלמי וגמ' דילן דהירושלמי בפ"ג דנזיר ס"ל דזה הוה כמו נדר אחד וגמ' דילן לא ס"ל כך ע' שבועות דף כ"ז ע"ב בתוס' וע' בתוספתא דמאי פ"ז דאם אחד הפריש תרומות ומעשרות ואח"כ אמר השני שהוא ג"כ כן משמע שם דמותר לעשות כן ולא עבר על עשה המבואר בירושלמי דמאי שם ותוס' תמורה דף ד' ע"ש וכאן מותר לעשות כן אף דהדיבור פועל בב"א:

הלכה יג

המפריש ערכו כו'. הנה מלשון הגמ' שם בחולין דף קל"ט ע"א משמע דלא חל על הערכין שום דבר ונ"מ דאם היה עני בשעה שהעריך ואחר כך העשיר והפריש ואח"כ העני דנידון בהשג יד ולא מטעם דחייב באחריות רק דאין זה הפרשה כלל וע' סנהדרין דף ט"ו גבי מתפיס מטלטלין ובאמת גבי פדיון הבן בבכורות דף נ"א דנקט שם רק חייב באחריותו ובבכורות דף י"ב ע"ב וע' תוס' בכורות דף נ"א ע"ב ד"ה אבל דכ' דסד"א דר"ל דזקפה עליו במלוה וע' בחולין דף קל"א ע"א ברש"י דמבואר שם דבע"ח נוטלן בחובו וכן ראשית הגז וקשה אפילו אם נימא דמיירי בהך דגיטין דף ל' זה לא שייך כאן דשם יש עליהם שם הדבר קודם הנתינה רק דמצות הנתינה מקיים בזה אבל גבי ראשית הגז ופדיון הבן דכ"ז שלא נתן אין עליהם שם הדבר כלל מה שייך זה ועי' תוס' ב"ק דף ס"ו ע"א ד"ה עד ובתוספתא סוף חולין ע"ש ונ"ל דגבי פדיון יש נ"מ בין אם הוא פודה עצמו דאז הוה זה בגדר פריעת חוב ואף אז כ"ז שלא נתן נהי דחייב באחריות מ"מ שם פדיון יש עליו וע' תוס' ב"ק דף ע"ט ע"א ד"ה נתנו מה שאין כן גבי פדה"ב דזה הוה רק גדר מתנות כהונה וכ"ז שלא נתן אין עליו שם מתנות כהונה כלל ע' בקידושין דף כ"ט גבי מחלוקת דר"י ורבנן ולק' אבאר זה וע' בירושלמי פאה פ"ה ה"ב אך לא דמי לשם דשם יש שם עליו גם קודם אך מירושלמי ספ"ו דתרומות סה"א מוכח דגם כה"ג מהני זכיה ע"י אחר אך יש לדחות דשם לא שהנתינה מקדשתו רק מה שאינו נותן הוא חסרון ולכך היכא דלא בעי ליתן לא מעכב משא"כ כאן אך עי' רש"י בכורות דף מ"ז ע"ב ד"ה שהרי משמע דגם בפדה"ב כן אך יש לדחות דזה גופא הוה בגדר נתינה וע' ברש"י שם דף י"א ע"ב ד"ה משום ולקמן אאריך בזה וה"נ י"ל גבי ערכין ובסנהדרין דף ט"ו גבי מתפיס מטלטלין וגם י"ל לשיטת הירוש' דאין בערכין שעבוד מטלטלין מה"ת וכאן במתפיס משתעבדי מה"ת מטלטלי כמו קרקע ובעי שומא מה"ת וא"ש ואם כן י"ל דגם כאן גבי המפריש

ערכו אע"ג דחולין הוא מכל מקום אסור לשנותו והוה גדר נדר ועיין במה דפליגי רבינו עם הראב"ד ז"ל בהלכות מעשרות פ"ב הט"ו וגבי המפריש מקצת ובפ"ג ה"ז מהלכות תרומות ע"ש ועי' בערכין דף ו' ע"א גבי סלע זו לצדקה ובשם דף כ' ע"ב במה דאמר שם דמי שור עולה דחייב באחריות דמיו י"ל דר"ל שם אף דלא אמר עלי אך כיון דמיירי דלא אמר זה כ"ז שלא בא דמיו לקיום הנדר וזהו דר"ל שם חייב באחריות דמיו ואף דאח"כ קבע השור מ"מ כיון שלא נתקדש לא קים הנדר כלל ועי' בתוספתא כאן ה"ג דלא משמע כן ועי' במש"כ רבינו לק' פ"ז ה"ט והוא בתוספתא דתמורה פ"ג דאם אמר שור זה הקדש לאחר שלשים ושחטו בתוך ל' מותר אך בהנאה ולא באכילה ובתוספתא לא תני הכי והטעם משום דהוה כמו נדר וחלה עליו מקצת קדושה ונראה דכה"ג אם אח"כ הקדיש אותה לקדושה אחרת דחלה עליו כמבואר שם ובירושלמי פ"ג דקדושין מ"מ עובר על לאו דלא יקדיש כמבואר לקמן בהלכות תמורה פ"ד הי"א וי"ל דלקי דהא פעל ההקדש וע' בתמורה דף כ"ה ע"א ובערכין דף כ"ט וכן נ"ל דלמאי דקי"ל שם דף כ"ד ע"ב דבקדושה קלה אסור לשנויי גבי בכור ומוכח שם מדברי רש"י דבדיעבד מהני מ"מ עבר על לאו דלא יקדיש ולוקה ע' בבכורות דף ט"ו ע"ב גבי מהו שיתפיסן לכל זבח שירצה ע"ש בתוס' ד"ה מה דכתבו דאפילו למ"ד בהויתן הם קדושין אינו יכול לשנות ור"ל לקדושה גרועה אף דגבי בכור בזמן הזה מותר אף בקדושה גרועה שם הקדושה מחמת הדין וכאן מחמת גדר תורה מה שהקדיש את אמן ולכך אסור לשנות ועי' תוס' תמורה דף ל"א ע"ב ד"ה ולדם וע' מש"כ פסקי תוס' תמורה ר"פ כיצד דאף דיכול להערים זה רק בנדבה אבל אם היה חייב עולה לא יצא והוה כמו הך דכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין וע' רש"י תמורה דף י' ודף כ"ד דמבואר להיפך ובאמת י"ל דזהו כונת הגמ' פסחים דף מ"ז ע"ב שה ולא הבכור ע"ש בתוס' ור"ל כה"ג בעובר ועמש"כ רש"י מנחות דף ק"ח ע"ב ד"ה ודמיהם כו' דמוכח שם דיכול למוכרם אפילו למי שנתחייב עולה והדמים חולין מחמת דתמים לא תפיס ואין שייך כאן קנס דפסחים דף פ"ט ע"ב ועי' רש"י זבחים דף ע"א ע"ב ומשמע דיכול למכור כל א' בפ"ע ואמאי דלמא זהו העולה ולא יצא וצ"ל דכיון דמכל מקום הגדול שבהם גם כן קרב עולה יצאו שניהם ותחזור קרן לבעלים ועי' ב"ק דף ס"ו ע"ב בתוס' ד"ה דגזל ועי' בתמורה דף י"א ע"ב ובפסחים דף צ' דמוכח שם דלר"י הגלילי המוכר שלמיו קנה הלוקח לא ר"ל שאם הוא מחויב שלמים שיוצא בה רק דנפקא מינה שיאכל הבשר בתורת בעלים כעין הך דב"ק דף י"ג ע"ב וגבי פסח שאני די"ל דר"ל גם כן רק לענין מצות אכילה דיש בפסח גדר אכילה בלא מנויין כגון גידין הרכין להך מ"ד דפסחים דף פ"ד דאין נמנין עליהן וע' מש"כ רבינו בהלכות

קרבן פסח פרק י' הל' י' ועמש"כ רבינו שם פ"ד הלכה ג' דנטמאו מקצתן לאחר זריקה זכו טהורים בחלקן של טמאים וזהו כונת רבינו בפרק ב' דהל' חמץ ומצה דאוכל מגופו של פסח ר"ל למעוטי הני דלא הוי מגופו של פסח ואוכל בה רק בתורת מצוה לא שיוצא בה ידי פסח ולכך כתב זה רק בה"ז דשם הוה עיקר מצות אכילת פסח ולבני חבורה משא"כ בה"ט דשם די אף בבשר הפסח וכמו גידין הרכין ול"ד גופו של פסח גם י"ל דהא דקי"ל דפסח אינו נאכל רק בחבורה אחת וגם מבעוד יום אסור גבי גידים הרכים לא שייך זה דזה לא הוי בגדר קרבן פסח וע' בפסחים דף ק"ז ע"ב גבי הא דשמש מטבל בבני מעים ור"ל כיון דקי"ל דאוכליהן לאו בר נש הוה כמו גידין הרכין דיכול לאכלם בחבורה אחרת ועי' בתוספתא פסחים פ"ז ופסחים דף פ"ד ע"ב דנמנין על מוח ע"ש וכן נ"מ לענין אחר חצות לראב"ע די"ל דזה לא בגדר פסח רק בגדר קדשים כיון דבזה אין יוצא ידי אכילת פסח וכמש"כ ובזה י"ל מה דסתרי אהדדי תוס' דפסחים ספ"ה ותוספתא דמגילה פ"ב לענין נותר דשם ר"ל אהני דאוכלו גם אחר חצות דאינו יוצא בהם ידי פסח ואם חשב סתם בשעת העבודה לאכול כזית לאחר חצות לא מיפסל ומשום שיש בפסח דברים שיכול לאכלן אחר חצות וע' בזבחים דף ל"ה ע"א וי"ל דזה הוה כמו אלל דשם דלא הוי מחשבה כלל וע"ש דף כ"ח ע"א גבי עור אליה ובביצה דף ז' ע"א גבי נבלת עוף טהור וא"כ ה"נ גבי הני דמים דהפריש אף דהם חולין מכל מקום אסור לשנותם וכמש"כ:

הלכה יד

חייבי ערכין ודמים כו'. ע' בתוספתא כאן פ"ד דסתרי אהדדי דברישא אמר דממשכנין ובסיפא אמר דאין ממשכנין וצ"ל דנ"מ בין קודם אומדנא לאחר אומדנא דקודם אומדנא עדין אין יכולין למשכנו דאף דהא מבואר כאן דף כ' ע"ב דאשתעבודי משתעבדי נכסים למפרע מכל מקום כיון דאי מיית פקע חיובא ממנו דאין דמים למתים אין ממשכנין אותו על הספק ע' בב"ב דף ל"ד ע"ב לא תפסינן ובירוש' סנהדרין פ"ז גבי מגדף ותפסין בר נש בשוקא ובירוש' סוטה פ"א ומבזין על הספק והנה גם לב"ת ע' ר"ה דף ד' ע"א דחשיב גם חייבי דמים ולק' בדברי רבינו בהל' מעה"ק פי"ד הי"ג אך נראה דזה רק לאחר שאמדוהו אבל קודם לזה לא עבר אך י"ל דיש נ"מ בין היכא דאמר דמי עלי או דמי פלוני עלי דגבי דמי עלי שפיר עבר בב"ת על שלא עמד בבית דין לשומו ושם יש לומר דאף בפחות מג' רגלים עבר ע"ז כמו גבי צדקה דהא הוא קאי וכדרבא בר"ה דף ו' וע' כאן דף כ' ע"ב עלי להביאו ולכא' קשה הא בל"ז הוא מחויב להביאו דעבר בב"ת ובעשה אך י"ל דכאן ההבאה הוא דבר בפ"ע וע' רש"י מנחות דף ק"ח ע"ב ד"ה זה אך שם י"ל דנ"מ דצריך הוא שיהיה שוה מנה כמו זה השור ע"ש דאמר ודמיו עלי וה"נ אם אמר במנה גם

י"ל דהוה כמו מפורש דעבר מיד וכמש"כ הר"ן בנדרים דף ד' ע"א וכן הוא בירוש' ר"ה פ"א ה"א גבי הרי עלי עולה ע"מ להקריבה בב' בשבת ע"ש וכן י"ל דגם ממשכנין ע"ז בגדר כפיה שיעמיד עצמו לשומו אבל אם אמר דמי פלוני עלי לא שייך זה וכ"כ בזה:

שם ואין מוכרין כסות אשתו כו'. ע' בדברי רבינו פ"א מהלכו' מלוה ה"ה מה שחלק שם בין בגדי שבת לבגדי חול דבבגדי שבת שפיר גובה מהם וכאן לא כתב זה רבינו וע' בירושלמי נזיר פ"ה ה"ג דמוכח שם דגם תכשיטין אין בע"ח גובה מהם ע"ש וע' בכתובות דף נ"ד אם זה הוה קנין גמור או רק כ"ז שהיא אצלו ובאמת זה תליא בהא אם הא דצריך ליתן לה כסות הוי בגדר שעבוד או רק גדר דין וע' בירושלמי כתובות רפ"ז גבי המדיר דאמרינן שם מאחר דיכול לגרשה כו' ר"ל דזה הוה רק דין וע' בכתובות דף ס"ה ע"ב גבי מותר בלאות דרק משום דצריכה להם אבל בל"ז אינם שלה הרי חזינן דלא הוי קנינה אך באמת מדברי רבינו בהלכות אישות פי"ג מבואר דעוד יש טעם דצריך ליתן לה כסות והוא משום דהוה בגדר מזונות וכדמוכח בירושלמי כתובות פי"ב ה"א וע' כתובות דף מ"ח ע"א דנותן לה תכשיטין אף אם היא שוטה ושם דף ס"ה ע"א גבי שיראי וס"ל לרבינו דבגדי חול הוי בגדר שעבוד וכמו מזונות ובגדי שבת ותכשיטין הוי רק בגדר דין וכמו מדור וכמבואר בירושלמי מע"ש פ"ג ה"א דאין להם בית דירה וע' בכתובות דף ק"ג ע"א וכ"כ בזה בח"א וע' בסנהדרין דף קי"ב ע"א גבי פאה נכרית דנשים צדקניות דעיר הנדחת מבואר שם דלבושה אין עליה שם שללה של עיר הנדחת ומותרת ושם לא מחלקינן בין בגדי שבת לבגדי חול ומשמע שם דאף דבעלה היה מן הרשעים וצ"ל כך דהנה בב"ק דף ק"ב ע"ב מבואר נעשה כמי שהקנה לה מעיקרא ור"ל כך דכיון דקי"ל גבי ערכין דאין מסדרין לאשתו ולבניו וכן מקדיש ההקדש חל ממילא על כל הנכסים וא"כ אם נימא דחל גם על הני שוב ע"כ נפקע החיוב שיש עליו ליתן להם וזה א"א ולכך אמרינן דהוי כמו שהקנה להם הבגדים מקודם ולכך אף אם עדיין לא זכתה בהם כלל כגון חדשים הרי אלו שלהם וכ"ז רק היכא שהדבר הוא מחמת דין וע' בסנהדרין דף ע"א ע"א גבי בן סורר ומורה דאמר שם בדמי סעודה המיוחדת לאביו ולאמו ומשמע דיש לה קנין אף קודם שלקחה הסעודה ובירושלמי שם והטעם דלענין דין הוי שלה אף דלא קנתה אותם קנין גמור וע' נדרים דף פ"ח ונזיר דף כ"ד ע"ב. וע' בקדושין דף כ"ט ע"א גבי אטו הקדש לאו במי שפרע קאי ע"ש בתוס' וע"כ דר"ל כך דהנה עיין לקמן פ"ז הי"ב ובהי"ג ובהלכות מכירה פ"ט ה"ב ע"ש בהשגות אך באמת כ"כ בח"א דגבי הקדש יש ב' דברים אחד חילול האיסור והב' קנין הדבר ואף אם חילל ההקדש על מעות ועדיין לא נתן המעות ליד גזבר מ"מ האיסור פקע אך לקנות הדבר שיהא שלו צריך שיגיעו המעות

ליד הגזבר וע' חולין דף קל"ט ע"א מה דאמר לפי שמצינו בהקדשות כו' ע"ש בתוס' ובבכורות דף י"ב ע"ב במשנה גבי פדיון מעש"ש אך ר"ל כן דאם המעות שחילל הן בידו אז אף לאחר שחילל אם נתיקר צריך להוסיף וזהו כונת הגמ' קדושין דף כ"ט ע"א ולא הספיק לפדותו מהו לשון לא הספיק ע' יבמות דף י"ט ע"ב ור"ל דההקדש כבר חילל על המעות דאל"כ פשיטא הא לא פקע ההקדש ואסור רק דר"ל שלא נתן המעות להגזבר וכן דייק שם רש"י ורבינו לקמן דנקט ונתן הדמים אז הוי גם היוקר שלו אבל אם לא נתן נהי דהאיסור פקע מ"מ היוקר הוי ממון הקדש ולא הוי גדר פדיון רק גדר קנין לבד ויכול לשלם ממה שירצה וע"ז קאמר דזה רק כשהמעות הם אצלו אבל אם נגנבו או שנאבדו מה ששוה כנגד המעות א"צ לשלם להגזבר זהו כונת הגמ' בחולין הנ"ל וכבר הארכתי בזה בח"א וגם נ"מ דעל המעות שצריך להוסיף אם בעה"ב פדה א"צ להוסיף חומש וע' בירושלמי דמעש"ש פ"א ופ"ג ולקמן בהלכות מעש"ש אבאר זה. והנה באמת גם מה דאמר גבי משכו במאתים ולא הספיק ליתן ולא כתב "לפדותו" כלשון הגמ' בקדושין דף כ"ט שם ר"ל ג"כ שחילל המעות עליו תחילה רק לא נתן להגזבר ור"ל דנ"מ דלא נימא דהמנה הב' שלא נתן הוי כמו הקדישו ולא שייך להגזבר ונ"מ לענין כמה דברים לענין שיכול לחלל על שו"פ כמש"כ בח"א וגם לענין מעילה וכדומה וכן להיפך לחומרא אם צריך להוסיף חומש ואי מקרי הקדש ראשון או הקדש שני עי' לקמן פ"ז הי"א וה"ד ואמר דאם משכו ג"כ אז צריך ליתן המאתים להגזבר ולא שייך זה להא דלקמן פ"ח ה"ג ובהלכות מכירה פ"ט ה"א דשם הוה רק בגדר נדר וא"ש מש"כ התוס' קדושין מהא דב"ב וע"ש וע"ז אמרינן שם דאם פדאו במנה ונתן הדמים אף דהנ"מ כעת רק לממון ולא לאיסור מ"מ גם הממון של חפץ קנה דגבי הקדש אמרינן דהוה כמו שלא חזר היכא דבעי לקבל מי שפרע ור"ל דלעשות פעולה לבטל הדבר לא שייך גבי הקדש ועיין במה דס"ל לרבינו בהלכות מכירה פ"ז ה"ג דכ"ז שלא קיבל המוכר מש"פ המעות עדיין ברשותו משא"כ בהך דשם פ"ט ה"ב דשם המעות הם ביד הדיוט וגם באמת נ"ל דשם ר"ל לא שנתן לו דמים של הקדש דהא ע"כ חילל מקודם ההקדש על הפירות ופקעה קדושתן ואם כן אם יחזור בו הגזבר הרי המעות הם חולין וע' במעש"ש פ"ג ובדברי רבינו שם בפ"ח ה"ז ח' וגם מש"כ הראב"ד ז"ל בהשגות בהל' מכירה שם דאם רצה הגזבר נוטל ממנו כשער הזול כמבואר במנחות דף צ' והרי המעות של הקדש כבר נתחלל כפי השער שהיה אז וא"כ נמצא מי יקדיש המותר וגם נמצא באין משל יחיד לכן צ"ל דשם מיירי לא שנתן דמים קדושים רק כמבואר בירושלמי שקלים פ"ד דנוטל מעות מן השולחני וע' במעילה דף י"ד ואח"כ מחללין על ההקדש ועי' במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהלכות

כלי המקדש פ"ז ה"ט אם ביד הממונה הוי הנסכים קודש או לא ע"ש וע' במה דמבואר שם דאם פתחו המעות צריכים לשלם הממונה על החותמות ואם נימא דהוה הקדש שוב יקשו כמו הא דב"מ דף נ"ח. וא"כ חזינן דגבי הקדש אזלינן בתר הדין ולא במה שיוכל שיפטר ויחזור וה"נ גבי כסות אשתו כן דאף דבגדי שבת ויו"ט וכן הבגדים שלא זכתה בהם עדיין אין לה בהם קנין גמור ומ"מ כ"ז שלא חזר בו הוי שלה ואין ההקדש נוטל בהם ועי' מש"כ רבינו בהלכות מעש"ש פ"ה ה"א גבי דמים וכן גבי גמר בלבו:

הלכה טו

ונותן לו תפלין כו' ואף דהוי בגדר נכסים כמבואר ב"ב דף קנ"א מ"מ הוי ג"כ בגדר בגד ע' בזבחים דף י"ט ע"א ובמש"כ הנ"י פ"ט דב"מ גבי ספרים וע' בחולין דף קל"א ע"א גבי ס"ת וברש"י שם והנה רש"י ז"ל כאן כתב דהני אף אם עכשיו א"ל צריך להניח לו מעות שיקנה תפלין ולא כמו גבי כלי אומנות דאם א"ל א"צ לקנות וע' נדרים דף ס"ה ע"ב ובמש"כ התוס' ב"ק דף י"א ע"ב ד"ה אפילו והנה כאן בתוספתא אמר בד"א בזמן שב"ד נזקקין ונראה דר"ל כמש"כ התוס' ב"מ דף קי"ד ע"א ד"ה מה דבזמן שממשכנין בתורת כפיה אז נוטלין הכל ע"ש וע' במש"כ התוס' כתובות דף ס"ח ע"א ד"ה כאן דהיכא דהוא משום קנסא ולא דין אין מסדרין ע"ש ועי' ב"ק דף ל"ט ע"א במד"א שם וניתבא לעניים דהוה ממון שא"ל תובעים לא שייך זה לב"ד ועי' סנהדרין דף כ"ה ע"ב גבי פירות שביעית דהמעות שכנס מפירות שביעית מחלקן לעניים וצ"ל דל"ד להא דב"ק הנ"ל משום דבשביעית הדבר שייך לעניים עי' בשביעית פ"ו ובספ"י וע' בחולין דף ק"ל ע"ב גבי בעה"ב שהיה עובר כו' ובירושלמי פאה פ"ה ה"ג דמשלם לעניי אותה העיר ר"ל דלא נימא דהחיוב חל עליו רק בזמן שבא לביתו ויכול ליתנן גם לעניי עירו ועי' בתוספתא ב"ק פי"א גבי האומר תנו שדה כו' דאז מלקטים הפאה עניי עיר אחרת ובתוס' גיטין דף ל' ע"ב ד"ה א"ב וע' ב"מ דף כ"א ע"ב עניי דעלמא ולקמן בהלכות מתנות עניים אבאר זה מ"מ כיון שבשעה שלקטן היה כדין הוי ידו כיד עניים והוי כמו שבא לידם ולכך שם לא הוי בגדר מתנות רק בגדר ממון שזכו בו עניים וע' במה דס"ל לר"א בפ"ה מ"ג דשביעית דיעשה חשבון עם העניים ע"ש בירושלמי ובר"ש משום דממון לא בטיל מוכח דס"ל דמתנות עניים הוה ממון גמור לבד מדין וכדס"ד בגמ' דחולין שם במה דאמר ריב"ב דהמתנות דין ר"ל דמלבד המצוה הוה ד"מ אבל חזה ושוק דקי"ל משלחן גבוה קזכו כמבואר בקדושין דף נ"ב ע"ב לא שייך בו גדר דין וזהו כונת הגמ' בחולין שם מדר"א ליקו וליתיב ר"ל דר"א לשיטתו כמש"כ וע' ביבמות דף ק"א ע"א גבי ספק אם מבית אב זה או מבית אב אחר אף דמקריב בשניהם מ"מ אינו נוטל חלק אלא מב"א אחד וא"כ ליכא

למימר כמש"כ רש"י בחולין שם בד"ה כמו שהורמו דחזה ושוק לא שייך אלא בבית אב דהא נ"מ כה"ג וע' בתמורה דף ז' ע"ב בסוף ערכין דהזכיה היא רק משום הקרבה ור"ל דאם הוא מקריב אז הוי כמו קרבן שלו וי"ל בו זכיה וכן יהי' נ"מ אם נטמא הכהן שהקרבן היה שלו ונתנן לכהן אחר שלא מאותו המשמר דאז שייך לשיטת רבינו לק' בהלכות כלי מקדש בפ"ד ה"ז לכהן המקריב ואחר שזרק הדם נטמא הכהן הראשון למי שייכא אז ההקטרה ולק' אבאר זה וע' תוס' יבמות דף מ' ע"א דכהן המקריב צריך לאכול מאותו הקרבן וג"ז תליא אם זכות המשמר והבית אב הוא רק להקרבה וממילא זכו לאכילה או זה ב' דברים וע' תוס' סוכה דף נ"ה ע"ב דגבי לחם הפנים ההקטרה דהבזיכים עם החילוק של לחם הפנים הוה ב' דברים דזה שייך להמשמר הקבוע והאכילה ברגל נתחלק לכל המשמרות וע' במנחות דף ק"ז ע"ב גבי מחלוקת דחזקיה ור"י אם אמרינן גבי עורות ג"כ משום הקרבה או דזה הוה דבר בפ"ע רק שיהא ראוי להקרבה ע' זבחים דף צ"ט ע"א וב"ק דף ק"י בתוס' ד"ה לבעלי מומין ולכאורה קשה הא מבואר דכל שאין לו בבשר אין לו בעור וצ"ל דר"ל אם הטעם משום דאין לו בהקרבן או משום דאין לו בהבשר ונ"מ לבכור לפ"מ דס"ד בתמורה דף ז' דזכי בו הכהן לא משום הקרבה רק שהקרבן שלו ונטמא למי שייך העור וע' ביבמות דף ק"א ע"א הנ"ל ולכאורה הא יהיה נ"מ אם הוא מב' משמרים הסמוכים זל"ז ואז יש לו חלק בלחם הפנים ממ"נ אך לפמש"כ דגבי לחם הפנים הוי ההקרבה והאכילה ב' דברים לא תליא זה בזה כלל ולקמן בהלכ' תמידין ומוספין אבאר זה וע' בירושלמי פ"ב דחגיגה גבי עורות של יום טבוח למי הם שייכים ע"ש בה"ד. או י"ל דהתוספתא ר"ל כמו שכ' התוס' ר"ה דף ו' ע"א גבי חייבי חטאות ואשמות לאחר שעבר על ב"ת דממשכנין אותן וכאן לא שייך מסדרין ג"כ מחמת קנס כמש"כ התוס' בכתובות הנ"ל:

הלכה יח

היה חמר. ע' בב"מ דף קט"ז ע"א גבי צמד של פרות ותוס' שם דף קי"ג ע"א ד"ה ויש אך מדברי רבינו בהלכות מלוה ולוה נראה דקאי אצמד לא על הפרות דפרות לא מקרי כלי רק נכסים ע"ש בפ"ג ה"ג ועי' בקדושין דף כ"ח ע"ב אם בהמה הוי גדר כלי ובנדרים דף נ"ה ע"א גבי עללתא אם ספינה נקרא ג"כ עללתא וב"מ דף ס"ט ע"ב גבי ספינתא ובאמת מדברי הירושלמי ב"מ ספ"ט נראה דצמד של פרות לא הוי מטעם אוכל נפש רק אם משכנן שלא ברשות ב"ד ולכך נקט משכן ולא חובל וע' ב"ב דף ע"ז ע"ב גבי מכר את הצמד ובדברי רבינו בהלכות מכירה פכ"ז ה"ב מה דס"ל לחלק בין צמד לעול ונראה דהטעם דצמד הוא לב' פרות לכך לא בטל ועול הוא לחדא פרה ולכך שינה רבינו שם

לשון התוספתא גבי עול ונקט רק פרה וע' ב"ק דף י"ז ע"ב גבי עגלה מושכת בקרון ובע"ז דף י"א ע"ב ע"ש ובנדרים דף ל"ג ובירושלמי שם מה דמחלק בין קרדום של בקיעה לקרדום של ניכוש ובעירובין דף צ' ע"ב גבי ספינה:

הלכה יט

היה בנכסיו כו' אין לו להקדש כו'. עיין כאן דף י"ח ע"א דלזה מקשינן דמים לערכין ובמש"כ רבינו בפהמ"ש מעילה פ"ג גבי הך דשם דף י"ג ע"ב גבי ערבה דכיון דאינה ראויה לשום דבר אין בה מעילה דאינה שוה כלום ע"ש ואף דהא יכול לעשות ממנו איזה כלי כע' הא דאמרינן בגיטין דף כ' ע"א גבי עלה של זית דחזי לאצטרופי ע"ש ברש"י ובירושלמי פ"א דקדושין ה"א תמן ראוי להשלים ר"ל דע"י הצירוף יהיה גם הוא שוה פרוטה דאל"כ אמאי מקודשת וע' בירושלמי מעש"ש פ"ד ה"א גבי ב' שהיו שותפין בקישות ולאחד יש רק חלק עשירי כו' עי"ז ועי"ז נמכר ביוקר וי"ל לפי כולו וע' בב"מ דף צ"ט ע"ב דגבי הקדש משלם לחומרא ע"ש וע' במש"כ רבינו בהלכות מעילה פ"ז ה"ו דגבי פדיון הקדש אף דאין פודין בפחות מפרוטה מ"מ יכול לפדות בכלי אף דאינו שוה רק כ"ש וכמו גבי טענה לשיטת רבינו דלא אזלינן בתר הדבר רק בתר חשיבותו אבל גבי מעילה ודאי צריך דוקא פרוטה וע' בירושלמי קדושין פ"א גבי קרבן שבועה דילפינן מקרא דלאשמה בה פרט לפחות מפרוטה והנה באמת לפי המבואר בירושלמי פ"ה דתרומות ה"א דבמקום דאינו שוה כלום לא אמרינן אין לו להקדש אלא מקומו וא"כ קשה על רבינו גבי ערבה וצ"ל ולחלק בין אם הקדיש את הדבר ואח"כ הוזלה ובין ערבה דלא הוה רק גידולי הקדש ואמרינן דלא חלה עליה הקדושה וזהו ג"כ שיטת רש"י בגיטין דף י"ב ע"ב גבי פחות מש"פ ע"ש בתוס' והטעם משום דאין הקדש חל על דבר שאין יכולים לפדותו ובפמש"פ לאו בר פדיון הוא וע' ב"מ דף נ"ג ע"א ובדברי רבינו בהלכות מעש"ש פ"ב ה"ט דמעש"ש שאין בו שוה פרוטה אינו אסור רק מדרבנן ומפרש כך דברי הגמ' ב"מ שם דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי והטעם דלאו בר פדיון הוא וגבי הקדש דמבואר בכ"מ דאסור מה"ת וגם צריך לשלם הקרן ע' ב"מ דף נ"ה ובירושלמי פ"ב דפסחים ה"ג שם יש על זה ריבוי מקרא וע' בדברי רבינו בהלכות מעילה פ"ז ה"ח. עוד י"ל דשם מיירי דהקדיש לשוה פרוטה רק דנהנה ממנה פחות מפרוטה אך זה יהיה נ"מ אם נהנה ממנו בשוגג דמשלם את הקרן אם צריך להקדיש את הקרן או נעשה קודש מאליו אם זה הוי כמו גבי תרומה כמבואר בפ"ז דתרומות מ"ד או דמ"מ כיון דנתרבה מקרא נהי דפטור מחומש מ"מ התשלומין נעשין מיד קודש ואף אם נימא דא"י להקדיש לכתחילה פחות משו"פ מ"מ זה י"ל דאתיא מכח הראשון אך לפי"ז יהיה נ"מ למה דקי"ל

דאין מוסיפין חומש על הקדש שני אם התשלום דמעילה הוה ג"כ כהקדש שני והנה מלשון רבינו בהלכות מעילה פ"א ה"ה משמע דאין מוסיף חומש אך ע' בתו"כ פ' ויקרא פי"א פרק ב' מבואר להדיא דהוה כמו הקדש ראשון ומשלם חומש וע' תמורה דף ט' ע"ב גבי תמורה דזה הוה כמו הקדש ראשון וא"כ היכי חל על פחות מפרוטה וצ"ל דהקדש שפיר חל וכדמוכח בכריתות דף ט' ע"ב גבי עשירית האיפה דאמר שם דרק משום דלאו אורח ארעא כו' משמע דבל"ז שפיר חל ההקדש וי"ל דהטעם כמו דאמרינן בירושלמי מעש"ש פ"ד הלכה ג' דהקדש שפדה יותר על דמיו תופס הכל ולא כמו מעש"ש וא"כ הוה בר פדיון אף פחות מפרוטה ויש לחלק. גם י"ל דבהך דכריתות כיון דשם רוצה לעשות קרבן שפיר חל גם על פחות מפרוטה וע' במנחות דף ק"א דעשירית האיפה קודם שנתקדשה בכלי יכול לפדותה. ובירו' בפ"ב דפסחים אמר שם הטעם גבי פחות מש"פ משום דראוי להשלים ועיין ערכין דף כ"ז ע"א מחלוקת דר' יוסי ורבנן משמע דהטעם לא משום דההקדש שאינו שוה אינו נפדה רק דהפדיון לא תפיס ויהיה נ"מ היכא דא"צ לפדות בשביל ממון הקדש רק בשביל האיסור וכעין שכתב הראב"ד ז"ל בהלכות מעה"ק פט"ו ה"ז שהפדיון כ"ש ור"ל דהממונות חל לאחר ל' קדושת שלמים רק משום דהאיסור לא פקע די בכ"ש ור"ל דא"צ ד' פרוטות וא"כ לפ"ז היכא דהדבר הולך לאיבוד דשוב ליכא בו דין ממון לכ"ע ע' בחולין דף קל"ט דהוי מחלוקת אם פקעה הקדושה גבי מרדו אבל הממון ודאי פקע וע' בב"ק דף קט"ו ע"ב גבי כדי יין המשתברות ובירושלמי מעש"ש פ"ד ה"א דאמר שם היינו וקם לו ר"ל דכיון דהולך לאיבוד שוב לא הוה בר פדיון דלא שייך וקם לו ולכך במעילה דף כ"א גבי שילח ביד פיקח כיון דשם ימעול בההקדש ויוצא לחולין בלא פדיון לכך די בפדיון שו"פ ולא בעי ד' פרוטות ועי' לקמן פ"ז משכ"ת שם וע' בפי"ב ה"ה דהלכות תרומות שכיון שנשברה החבית כו' וט"ס שם וצ"ל שהוא כחול ר"ל דפקעה ממנו קדושת התרומה כיון שהולך לאיבוד וע' מנחות דף מ"ח ע"ב מעיקרא לטומאה אזיל ובירוש' שבת פט"ז גבי מטמא להציל ומקשי שם בכל קודש ואמר היא תרומה היא מעש"ש כו' ר"ל כמו דגבי מעש"ש מבואר בירושלמי דמעש"ש פ"ב ה"א דאם נסרח פקע ההקדש ה"נ גבי תרומה וכ"כ בזה בח"א. וע' במעילה דף ז' ע"א אם מחשבין על העומד לישרף אך שם קדושת הגוף שאני וע' בזבחים דף ל"ו ע"ב גבי חישב שיאכלוהו טמאים ולקמן אבאר זה. והנה מכאן משמע דרק לעשות שבח ע"י דבר אחר לא אבל להשביחו בגופו שפיר משביחין אותו אך מלשון התוספתא כאן פ"ד לא משמע כן וכן משמע כאן מלשון רבינו בפהמ"ש דהטעם הוא שמא יהיה איזו סיבה לחסר והביא ע"ז הא דכתובות דף ק"ו ע"ב אין משתכרין בשל הקדש ע"ש וע' במש"כ

הראב"ד ז"ל בהשגות פ"ז מהלכות כלי המקדש ה"ט לחלק בין פירות לנסכים ע"ש וע' בערכין דף ו' ע"ב גבי הא דרבי ינאי יזיף מטעם דניחא להו לעניים וע' בגיטין דף י"ב ע"ב ניחא ליה להקדש דלשבח עבדיה והנה גבי ערכין ודמים אם גובין מן הראוי ע' כאן דף י"ח ע"א דפריך ותיפוק ליה משום שכירות ומתרץ דאינו אלא לבסוף שמעינן דאם ישנה מתחלה ועד סוף אף דהוה מלוה כדמוכח בכמה מקומות מ"מ מקרי עשיר וערכין גובה ממנו ועמש"כ התוס' ב"ק דף ק"ב ע"ב ד"ה מי הודיעו משום דס"ל דזה ששילם להצבע חל עליה הקדש וגם חייבי ערכין גובה מהם וע' תוס' ב"ב דף צ"ב ע"ב ד"ה אי דמקח טעות אי הוה כמו מלוה ותוס' שם דף ע"ז ע"א אי יכול להקדיש מה שחבירו חייב לו ושם דף פ"ז ע"ב ד"ה הלוקח ותוס' ב"ק דף ל"ו ע"ב דאינו קדוש רק בגדר נדר ושם דף מ"ה ע"א ד"ה מכור ודף קי"ב ע"א ד"ה אע"פ דהוה בגדר גזלן ותוס' ב"מ דף ט"ז ע"א ד"ה האי ודף כ"ט ע"א ד"ה הוה שואל דמשמע דבטעות ג"כ הוה גדר מלוה ושם דף מ"ג ע"א בתוס'. וע' בקדושין דף מ"ו ע"ב בתוס' ד"ה ש"מ ורש"י גיטין דף ל"ב ע"ב ד"ה דבור דא"צ לטול מידה וליתן לה ובתוספתא קדושין ספ"ג ובירו' פ"ב דקדושין וכ"כ בזה בח"א וא"כ י"ל דהתוס' ב"ק הנ"ל ס"ל דלא הוי בגדר מלוה ולכך גם ערכין גובה מהם וע' בירושלמי גיטין פ"ה ה"א ותוספתא בכורות פ"ו:

פרק ד

הלכה א

שדה שירשה כו'. ע' בתוס' כאן דף י"ד ע"א ד"ה בעכו"ם דכ' דהטעם משום דא"ל נחלה בארץ לכך לא שייך בו דין שדה אחוזה וע' בסנהדרין דף נ"ט ע"א דלאו בני כיבוש נינהו וברש"י שם והנה באמת לכאורה קשה דאם נימא דיש להם נחלה שוב אין עליה דין א"י וע' גיטין דף מ"ז ע"א במחלוקת אם יש קנין לעכו"ם לחפור פירות ובאמת מה דאמר שם רבה מנא אמינא לה ר"ל ג"כ אהך שיש בו קנין נכסים מדיכול להפקירם ומהני הפקרו לפוטרו ממעשר וע' בירוש' פאה פ"ד ה"ו ברם כמד"א יש קנין כו' ר"ל והוא ס"ל דהך קרא דלי הארץ ממעט בורות שיחין ומערות וא"כ לא הוה הפקרו הפקר ותירץ דקל הוא שהקילו חכמים ושם משמע דקנין נכסים י"ל לכ"ע וכן בירוש' פ"ה דדמאי ה"ט ובגטין פ"ד אך י"ל דכיון דמבואר בירוש' שם הטעם משום דמקשינן לעבד וכמו גבי עבד אף דקי"ל דעכו"ם קונה קנין הגוף מ"מ אינו מורישו לבניו כמבואר בנזיר דף ס"א וקדושין דף י"ז ע"ב ה"נ גבי שדה כן ולכך אמרינן בגיטין דף ל"ח ע"א דא"ל קנין הגוף להורישו לבניו וע"ע וע"כ הם שוים לענ"ז וע' בתוספתא דע"ז פ"ד וכ"כ מזה במק"א וע' מש"כ

רבינו בהל' תרומות ה"ו די"ל קנין נכסים אך נ"מ לענין אם חזר ולקחו ממנו אי יש עליו דין כיבוש יחיד וע' בדברי רבינו בהל' מכירה פכ"ג ה"ו ובירוש' בגיטין שם גבי קנה שדה ביובל אם יכול לחפור בה שיחין ומערות אך שם ר"ל בשנת היובל עצמה ובמחלוקת דרב ושמואל בגטין מ"ד וע' רש"י ערכין דף כ"ט ע"ב ד"ה בחדא דא"ש דנ"מ אם קצץ אילנות ואף דבירוש' אמר דבעינן ושב לאחוזתו י"ל דאילנות לאו אחוזה היא כמבואר בערכין דף י"ד ע"ב וע' בב"מ דף ק"ט ע"א גבי שבח שקמה ושם מבואר דיובל הוי רק אפקעתא דמלכא לא בגדר קנין פירות ובמק"א אבאר זה. גם י"ל דנ"מ לפי שיטת רש"י שם בערכין גבי ימים שבין ר"ה ליו"כ ביובל ע' לק' בהל' שמיטה פ"י הי"ד וב"מ דף ס"ו ע"ב ומודינא דאי שמיט כו' אך זה נ"מ אם חוזר ביובל שדה שמכר ישראל לעכו"ם וזהו כונת הירוש' שם גבי לא תמכר לצמיתות ואם נימא דא"ל רק קנין פירות שוב אינו יוצא כיון דלא הוי לצמיתות כע' הא דב"מ דף ע"ט וע' ערכין דף כ"ט ע"א דאמר שם אין שדה אחוזה נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג והנה בתוספתא פ"א דקדושין מבואר דנוהג גם בחו"ל בזמן שהיובל נוהג בחו"ל ובאמת בכ"מ מבואר להיפך אך י"ל דהטעם כמו דאמרינן בערכין שם דקרקע של חו"ל אין עליה שם קרקע וי"ל דזה רק בהני דלא הוי אף בקדושה ראשונה אבל הני דהוי בקדושה ראשונה שפיר יש עליהם שם קרקע ובזה א"ש ג"כ הא דנגעים פי"ב מ"א דשל עכו"ם אין מטמאין בנגעים ואם לקחן יראו כבתחלה ואף דאם נימא דיש קנין ויהיה כמו חו"ל והוה כמו עכו"ם שנתגייר וצ"ל ג"כ דמכוין דמתחלה היתה בה קדושה שפיר יש עליה שם אחוזה ואם חזר ולקחה הדרא קדושה למפרע וע' במש"כ רבינו בהל' סנהדרין פ"ד ה"ו דגם א"י שהחזיקו בה עולי מצרים שייך סמיכה וע' במש"כ רבינו בהל' טו"צ פי"ד הי"א ובסנהדרין דף ע' ע"א דעזה יש בה דין נגעי בתים וע' בירוש' פ"ו דשביעית דמחלק שם בין עזה לגבול עזה וע' בירוש' פ"ג דבכורות לענין סמיכה גבי עזה אך יש לחלק משום דקדושת בעלי מסין גרע טפי ע' בירוש' שביעית שם ופ"ב דדמאי ולכך רבינו ז"ל בהל' תרומות פ"א ה"ה ע"ש מה דמחלק בין בית שאן לאשקלון דכאן נקט לשון פטור וכאן לשון היתר. וע' בהוריות דף י' ע"א ברש"י ד"ה דיבור משמע דאח"כ שפיר מטמא אף דהיו עדין קודם כיבוש וחילוק וע' יומא דף י"ב ע"א וצ"ל דמ"מ לא הוה פטור בעצם אך באמת גבי שדה אחוזה זה הוה מחלוקת דר"י ורבנן בתוספתא פ"ג דערכין דר"י מוסיף אף יבנה ור"ל אף דיבנה הוה רובא עכו"ם כמבואר בתוספתא דמאי פ"א וע' תוס' כתובות דף מ"ה ע"ב דבטלה הקדושה ובירוש' פ"א דמגילה וע' בתוספתא דע"ז פ"ד ובכתובות דף קי"א ובירוש' דמאי פ"ה ה"ט גבי הר המלך דבקשו לפוטרו מן המעשר והטעם משום דהוי רובו עכו"ם כמבואר שם ובכ"מ

ומ"מ ס"ל לר"י דיש בהם דין שדה אחוזה וזה ר"ל התוספתא דקדושין הנ"ל וה"נ י"ל גבי עכו"ם כן וא"ש דברי התוס':

וערכה. הוא הערך כו'. כ"כ בזה לעיל אם ר"ל דהתורה שמתה אותה כך או דהוה רק גזה"כ ע' ב"מ דף ס"ח ע"א וזה תליא בהבעיא דכאן דף ה' ע"א גבי הקדיש שדה אחוזה למזבח וא"כ אם נימא דזה הוה רק גזיה"כ י"ל דהוה כמו בחולין דף קל"ט דכ"ז שלא באו המעות ליד גזבר עדין לא קדשו ולא יצאה השדה לחולין והנה אם גבי שדה אחוזה בעי ג"כ י' כמו גבי קרקע כיון ששומתו ידועה והוה כמו גבי ערכין דמ"ש רק היכא דבעי שיהא נישום כעבד אז בעי' י' כדמבואר לעיל פ"א ה"ט ובסנהדרין דף ט"ו וא"כ גבי שדה אחוזה לא בעי י' אך כיון דמבואר לק' בה"ז לשיטת רבינו דיש נ"מ בדעת הגזבר וא"כ י"ל דלזה בעי עשרה וגם צריך כהן:

הלכה ב

וכמה הוא כו'. ע' ב"מ דף ק"ה ע"ב ובירושלמי פאה פ"ה:

הלכה ה

כיצד ערך כו'. ע' תוס' בכורות דף נ' ע"ב דאם פודה שנה ראשונה א"צ להוסיף הפונדיון שההקדש משתכר וכן כתב רבינו לק' בהי"ב ואף דבהל' שקלים לא משמע כן רק דמ"מ צריך ליתן הקלבון וע' בכריתות דף ה' ע"ב הקב"ה יודע בהכרעות כו' דמוכח שם דא"י להביא בב"א בלא הכרע וע' בירוש' שקלים פ"א דא"ש אע"פ שאין שקלו תורה קלבנו תורה מ"מ כאן א"ז חיוב מן התורה לכן א"צ ליתן אם פדאו בב"א וכבר הארכתי בזה לעיל:

וכן. אם פדתה כו'. כן מבואר בתו"כ פ' בחקתי וע' בקדושין דף כ"ד וזבחים דף ו' ע"א. והנה לא ביאר רבינו כאן גבי אשה באיזה ממון היא פודה אם בשלה או בשל בעלה וע' ברש"י ותוס' שם בקדושין ומש"כ רבינו לק' בהל' מעש"ש פ"ה ולק' פ"ז ה"ב וצ"ל דס"ל דיד אשתו כידו לע"ז וגם י"ל כיון דמבואר ביבמות דף פ"ו ע"א דהתורה נתנה רשות לאשה לתרום ה"נ י"ל גבי פדיון כה"ג ונ"מ דאינה יוצאה לכהנים ביובל דהוי כמי שפדה הוא אף אם פדתה אותו שלא מדעתו וע' לק' בהכ"ב בהך בעיא דשם וע' בב"מ דף ל"ד ע"ב גבי אשה ששאלה ושלם בעלה וע' שביעית פ"י מ"ו דכותבין פרוזבול לבעל על נכסי אשתו ע"ש בירושלמי ובתוספתא פ"ד דמעש"ש דאפי' למ"ד ידה לאו כידו מ"מ אסור ליתן לה מעשר עני ומשמע אף להעדפה כמבואר בקדושין דף ל"ב וכן ג"כ בהא דלק' הכ"ב אם הבעל צריך להוסיף חומש ולכאו' נראה דלא וגם היכי מיירי שם אם ר"ל שהקדישה בשעה שהיתה פנויה ואח"כ נשאת לבעל ובאמת זה הוי כמו נכסים שאינם

ידועים ע' בר"ן פ"ח דכתובות והא דב"מ דף צ"ו ע"ב י"ל דאתיא דלא כר' שמעון וכן הא דקדושין דף כ"ד. או שהקדישה לאחר נשואין וזה יהיה תליא אם יכולה אשה להקדיש שדה לקדשי בדה"ב בלא רשות בעלה ע' בכתובות דף נ"ט ע"א וע"ב בתוס' וב"ק דף צ' וא"כ י"ל דכיון דהפירות לא שייכי להקדש שוב לא שייך בה גדר פדיון והוי כמו הא דכאן דף י"ד ע"ב גבי הקדיש טרשין דפודה בשויה ומכל מקום יוצא לכהנים ביובל כמו גבי טרשין וע' ב"מ דף ק"ו ע"א גבי שביעית וברש"י שם וע' כתובות דף נ"ד ע"א דמוכח שם דאף אם נתארמלה שייכי הבגדים לבעל מ"מ לא חל ההקדש עליהם וע' ב"ק דף ק"ב ע"ב דקדושת דמים לא חל על דבר שיש לאחר זכות בו ול"ד למש"כ התוס' כתובות דף נ"ט ע"ב וע' תוס' ב"ק דף פ"ט ע"ב מהא דיבמות דף ס"ו אך באמת נ"ל כך דזה רק למ"ד דיוצא בשן ועין א"צ גט שחרור וא"כ נמצא דזה מפקיע השעבוד אבל לפ"מ דקי"ל דצריך גט שחרור ומוכח דהוי מה"ת ע' בתוס' גטין וקדושין א"כ נמצא דזה לא הוה רק חיוב עליו שצריך לשחררו אז א"י להפקיע השעבוד אף דזה הוי כמו קדושת הגוף ושוב לא מקרי מחוסר גט שחרור ג"כ ע' גיטין דף מ"ב ואף דלכא' לפ"ז יקשה משמואל דס"ל דכל שאין לרבו רשות עליו לא הוי עבד כלל צ"ל דנ"מ לענין ולדות ע' בירושלמי בגטין שם דף מ"ב ע"ב ודף מ"ג ע"ב בגיטין שם וע"ש בירושלמי דאין מעכב מלאכול בפסח והנה בגטין דף ל"ט ע"ב מבואר דר"ש ס"ל דלא כשמואל דהרי בכסף לדידיה פקעו כל הממונות ומ"מ האיסור לא פקע ואזיל לשיטתיה דס"ל שם דף מ"ב גבי ראשי אברים ג"כ כן דצריך גט שחרור ולכך גבי ערכין ג"כ לא מצי למשכן לכסות אשתו ובניו וע' גיטין דף מ"ז ע"ב גבי בכורים דמצריך קרא דלביתך ע"ש בתוס' ובאמת כך דילמא לכך צריך קרא לאשמעינן דקורא דלא נימא כיון שהשדה של האשה לא עדיף מינה דהיא מביאה ואינה קוראה וע' ב"ב דף פ"א ע"א ברשב"ם ד"ה למעוטי דאם נימא דהקונה פירות צריך לקרות מ"מ הקונה מפירות הגר אינו מביא וכ"ש דאינו קורא אף לשיטת התוס' וא"כ נימא דקרא להכי הוא וע"כ צ"ל דכיון דנימא דקנין פירות כקנין הגוף דמי גבי בעל הוי כמו שהקרקע שלו וע' בב"מ דף צ"ו גבי שאילה בבעלים כה"ג ובתוספות שם וכיון דצריך רשותה הוה כמו שגם היא שאולה לו ועי' תוס' קדושין דף מ"ו ע"א ד"ה קרא וב"מ דף ל"ו ע"א במה דתירץ שם דאמר לדעתיך ור"ל כך אם כל היכא שהוא מסלק עצמו מהדבר אם הוה זה כמו שהוא מכר את הדבר או כמו שאין לו הדבר וע' מש"כ הראב"ד ז"ל בהל' אישות בפכ"ב הט"ז דמחלק שם בין מכרה כתובתה לבעלה או מחלה דזה הוי כמו שעוקרת למפרע וגבי מוכר הוי שהדבר הוא שלה רק היא נתנה לו וזהו ג"כ כונת הגמ' כתובות דף נ"ג ע"א דמחלק גבי כתובת בנין דכרין בין מוחלת למוכרת ור"ל כך דמוכרת

אינה יכולה למכור רק מה שיש לה וא"כ אם מתה היא דאז אין לה שוב לא מכרה וא"כ הוא יורש מכחה ושפיר יש לבניה כתובת בנין דכרין משא"כ במוחלת דשם נעשה כמו שלא היה כלל וא"כ לא שייכא כתובת בנין דכרין כיון שאין לה כלל וזה ג"כ כונת רש"י ב"ק דף פ"ט ע"א כשם שלא תמכור והיא תחתיו ע"ש בתוס' ור"ל דלא נימא דהיא מוכרת עכשיו זכות שיש לה וא"כ שוב הוי כמו שפקעה לגמרי הכתובה ובפרט אם מוכרת לבעלה דנוכל לאמר שהבעל משעבד עצמו לה כדי שתהיה מכירה גמורה כו' דאמרינן ב"ב דף קכ"ו גבי מלוה שעמו פלגי וע' תוס' כתובות דף פ"ב ע"א ד"ה לא דהיבם מוחזק ור"ל גם כן דהוא משעבד עצמו בעין יפה כדי שיהיה מוחזק וע' רש"י פסחים דף ל"א ע"א ד"ה דינא דכתב משום דהמעות לא היו בעין דאל"כ הוא משעבד עצמו כיון דנ"מ לגבי דידיה וע' ב"ק דף ע"א ע"ב דאמר שם גבי אחד מן האחין דהוה כמו מודה בקנס ע"ש אף דהא בעי דוקא בפני ב"ד וע"כ צ"ל כיון דלעצמו הוא הוה כמו הודאה בב"ד ואנן ידעינן וע"ש דף ק"ד ע"א גבי שליח שעשאו בעדים ובתוס' שם ד"ה רבה גבי פונדיון דהוי כאילו אמר לו ושם דף ק"ט ע"א גבי גזל הגר ובתוס' ב"ב דף קמ"ג ע"ב גבי הא דרב ספרא דכיון דגברא רבא הוא אף היכא דבעי דוקא ב"ד זה הוה כמו התנו בב"ד וכבר הארכתי בזה במק"א. מ"מ קמ"ל דזה לא הוי מכירה חלוטה רק אם מת הוא או גירשה וע' בירוש' כתובות על הא דרפ"ט גבי דין ודברים אין לי בפירותיך אם זה הוי כמו שנתן לה הפירות בגדר מתנה או רק סילוק ונ"מ דהא קי"ל דהנותן מתנה לאשתו אינו אוכל פירות וכאן מבואר דאוכל פירי פירות ע"ש בירוש' וכן מייתי שם ראיה מהך דשם דף צ"ג ודף צ"ה ע"ב גבי דין ודברים אין לי אם זה הוה ג"כ כמו מתנה ונ"מ דנותן זכותו ג"כ או רק סילוק ולק' בפ"ז אבאר זה. ואמר שם בירוש' דנ"מ אם יכולה למכור פירות המחוברין כ"ז שלא נתלשו ולא זכה בהן הבעל וא"י ליתנם לה ע"ש וע' תוס' עירובין דף ע"ט ע"ב ד"ה וע"י דכתבו שם דהיכא דאמר לה טלי מעשי ידיך למזונותיך מקרת ג"כ סמוכה על שלחנו ר"ל שהוא נותן לה תחת המזונות מעשי ידיה ולא מטעם סילוק וע' ב"מ דף קי"ח ברש"י ד"ה לדברינו דכיון דמוחל הד' זוזי שתקנו לו חכמים נעשה כמי שיש לו בהעומר הד' זוזי וע"ש דף צ"ב ע"א גבי פועל משלו הוא אוכל. וא"כ הכא אם הוא הסכים בהקדשה הוה כמו שהוא הקדיש ג"כ וכמש"כ וע"כ או דר"ל שהקדישה קודם שנשאת לו וע' ב"מ דף צ"ו ע"ב אם נימא דגם בהקדש יהא לבעל זכות וע' בקדושין דף כ"ד ע"א גבי אם נימא דמעש"ש ממון גבוה הוא ודאי אין לבעל זכות ול"ד להא דב"מ הנ"ל משום דגבי מעש"ש לא שייך מעילה שיצא לחולין. או די"ל דיכולה להקדיש גוף השדה ולא הפירות ומ"מ לא דמי למקדיש טרשין כע' דאמרינן בב"מ דף ק"ו ע"א גבי שביעית וזהו כונת הגמ'

שם דכיון דשביעית אפקעתא דמלכא הוי כמו שאין עליה שם קרקע כלל וכע' פסלתו מלכות ב"ק דף צ"ז ע"א וחו"ל הטעם משום דאין עליה שם קרקע כלל והוי כמטלטלין כמבואר בערכין הנ"ל. וכן ג"כ כאן אם פדתה אשתו דהוי כיד בעלה אם יוצא לכהנים ביובל וע' בירוש' כתובות פ"ח ה"ה דלר"ש דס"ל דביציאתה המחוברים שלה אם קרא עליהם שם ביכורים קודם שגירשה ואח"כ גירשה פקעה מהן קדושתן וס"ל דשפיר יש עליהן קדושה כשהן מחוברים וכמו קדושת פה וע' בר"ש ביכורים פ"ב מ"ב ולק' אאריך בזה וא"כ חזינן דמה שמביא ביכורים הוא מחמת עצמו לא מחמת שהוא במקום האשה דאל"כ היך פקעה וכע' דאמרינן בירוש' תרומות פ"א ה"ב דאם אמר לבן לוי כור מעשר לך בידי ועשאו הלוי תרומת מעשר על מקום אחר א"י לחזור בו והא דב"מ דף מ"ט ר"ל אם עדין לא עשאו ועמ"ש בירוש' דהוי בגדר שלוחו וכאבא אלעזר בן גמלא ע"ש וא"כ ה"נ כן וע"כ דמביא בגדר עצמו וע' ביבמות דף נ"ח ע"ב ברש"י ובתוס' סוטה דף כ"ד ע"ב בשם הירוש' דיבם הוה בגדר וקנא והביא וע' רש"י סוטה דף ו' ע"ב ד"ה שמת דלא כתב הטעם דכתובות דף פ"א דבעינן והביא משום די"ל דנ"מ לענין יבם ומכ"מ לא מצי למסריא ליבם משום דאינה ראויה בשעת נפילה ואכמ"ל ובזה יתבאר הא דגטין דף מ"ז ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה מתה ור"ל כך דקודם המיתה הוא מביא בגדר עצמית ואחר המיתה אם נימא דירושת הבעל דרבנן וא"כ סד"א שיהיה כמו גרשה ותפקע ממנו הקדושה קמ"ל והא דקאמר שם מתה אין לא מתה לא לא ר"ל כגון שהיא אשתו דא"כ פליג על תנא דלעיל אלא ר"ל כגון שגירשה ושוב פקע ממנו דין האישות וע' בכורים פ"א גבי המפריש בכורים ומכר שדהו מביא ואינו קורא וזהו ג"כ כונת רבינו בפ"ד מהל' בכורים ה"ו דנקט אע"פ שמתה ור"ל דהוא ס"ל דירושת הבעל דרבנן וע' בירוש' שם והוי כמו הא דירוש' שם פ"א ה"ט גבי לקח פירות תלושים ולקח הקרקע והובא בדברי רבינו פ"ב מהל' בכורים הי"ד דמביא בכורים דמשמע אבל לא קורא וזה ג"כ כונת התוס' גטין דף מ"ז ע"ב דהתוס' ר"ל לענין קריאה דשם אדמתך יש עליהם אבל לא מן האדמה אשר נתת לי וכמש"כ הרשב"ם דף קל"ו ע"ב ולק' בהל' בכורים אבאר זה וכן ר"ל ג"כ הגמ' דב"ב דף פ"א הא דמחיב היה ר"מ אפילו לקח פירות בשוק ור"ל ג"כ לקריאה ואכמ"ל וע' ב"ב דף קי"ג ע"א דמוכח שם דבעל גבי ירושה הוה אחר וברשב"ם שם ובתוס' ויהיה נ"מ אם הא דזבחים דף ה' ע"ב דהניח' מנחה לב' בניה היך הדין גבי בעל וע' ב"מ דף ל"ד ע"ב גבי כפל כה"ג וגם נ"מ אם שייך בו רשות יורש לאו כרשות לוקח אם הטעם משום דהוא כמו חד רשות ולא הוי שינוי כלל דכרעא דאבוה הוא או משום דנפלה ליה ממילא וע' תוס' ב"ק דף ס"ח ע"ב גבי בע"כ וע' מש"כ התוס' ב"ב דף מ"ט ע"ב דיורשי האשה

כנכרים הם ושם דף קל"ט ע"ב בעל לוקח הוה או יורש וע' בירוש' כתובות פ"ט ה"א במה דבעי שם גבי ע"מ שלא יירשני בעלי מי יורשה ר"ל דכיון שיש לה בעל שוב א"ל כלל יורשים וכמש"כ התוס' הנ"ל וע' תוס' ב"ק דף ק"ח ע"ב ד"ה לבניו וזה ג"כ תליא בזה וכ"כ בזה במק"א. ובאמת זה תליא אי הך דירושת הבעל אף אם נימא דהוא דרבנן אם זה גדר דין או גדר קנין וע' במה דפליגי בזה רבינו והראב"ד ז"ל בהל' אישות פי"ב ה"ט ופכ"ב ה"ד גבי חרש שנשא פקחית אם יורשה אי אמרינן היא אקנתה עצמה לו. וע"ש בפכ"ג ה"ז ובהשגות שם וע' גטין דף מ"ד ע"ב גבי בן בבל שנשא אשה ויש לו עבדים משמע שם דזה הוי כמו שהיא הקנתה לו וב"מ דף צ"ו ע"ב דלא משמע כן וכן נ"מ כאן לגבי אם היא הקדישה שדה אחוזה ומתה אם הבעל יורש זכותה לענין דאם גאלה אח"כ שלא תצא לכהנים וע' כאן דף ל"א גבי בתי ערי חומה דמרבה שם בנו וע' נזיר דף ל' ע"ב וע' תו"כ פ' בחקותי פ"ו דמרבה שם מאם גאול יגאל יורש ואשה ר"ל דגם היורש הוי כבעלים דאינו יוצא לכהנים והאשה צ"ל דמרבינן למש"כ לעיל דאם פדתה האשה שייך לבעל ואינה יוצאה לכהנים וע' בירוש' דמאי פ"ו ה"ג גבי ע"מ שיהיו המעשרות לי וליורשי אם ר"ל אף יורשים שאינו מן התורה כיון דלא הוה בגדר ירושה רק גדר תנאי וכן נ"מ להא דב"ב דף קכ"ג ע"ב גבי מכירי כהונה איך הדין לגבי אשתו וע' חולין דף קל"ב ע"א גבי הך דאכל בשביל אשתו ומוכח שם דמקיים גם מצות נתינה אף דמבואר בירוש' פ"ה דמעש"ש וכן בספרי פ' שופטים דבעי כהן עצמו ולא שלוחו ומוכח דזה הוי בגדר עצם. וע' מנחות דף צ"ג ע"ב וכ"מ:

הלכה ז

נשאר בינו כו'. ע' בהשגות כאן וע' בירוש' קדושין פ"א ה"ב מה דמקשה שם מע"ע ותוס' כאן דף ל"א ע"א דגם גבי מוכר שדה אחוזה אזלינן לגבי המוכר לענין חדשים ע"ש ומפ' רבינו דהא דאמר בגמ' דמחשבין חדשים להקדש ר"ל דאין מחשבין חדשים שיצאו לגבי הקדש שיהיו כשנה דגבי הקדש לא מקרי שנה רק שנה שלימה וא"כ נ"מ דאם הוא הקדיש בפלגא דמ"ח והוי החדשים אצלו והוא הדיוט הוה שפיר כמו שיצאה השנה ואינה נפדית בגרוע כן מפרש רבינו דברי הגמ' וא"ש קושית התוס' ואף דמלשון רבינו בפיהמ"ש לא משמע כן מ"מ כאן כן כונתו וע' מש"כ רש"י ב"ב דף י' ע"א מה דאמר שם גבי דפשי להו שיבסר זוזי דפי' שם בער"ה ור"ל דאם היו נותנין לאחר ר"ה לצדקה לא היה נחשב על שנה העברה לענין החשבון של ההפסד אף דלענין הפסד ומקרה עד יו"כ שייך לשנה העברה ע' ר"ה דף ט"ז מ"מ כיון דהמצוות נחשבות לשנה הבאה א"א לחשבן לשנה העברה וזה תליא ג"כ בזה דאין מחשבין חדשים להקדש. והטעם כך דכל

היכא דהפדיון הוא לא מחמת שויה רק מחמת גזיה"כ כ"ז שלא נגמר הדבר לא פעל כלום וע' ע"ז דף כ"ה ע"א גבי ק' חביות בק' פרוטות כו' דכ"ז שלא נגמר הכל אינו חיב כלום וע' מנחות דף ח' במחלוקת דרב ור' חנינא אם זה קדיש בל"ז גבי שמן ולבונה וזה ר"ל ג"כ הגמ' דב"ק דף ק"י ע"ב גבי ש"מ כסף מכפר מחצה ר"ל אם זה הוה כמו הא דזבחים דף ק"י ע"א גבי בעיא דקומץ ואמר דכסף שפיר עושה פעולה וזה ר"ל ג"כ הגמ' בקדושין דף מ"ו ע"ב ש"מ מעות בעלמא חוזרות ע"ש בתוס' ור"ל דכ"ז שלא נגמר הדבר לא הוה נתינה כלל וכן הדין דאינה לשחיטה אלא לבסוף וכ"כ בזה. אך כך דכל דבר שהוא מחמת גזיה"כ אז פחות מזה אינו כלום וזה כונת הגמ' סוכה דף י"ז ע"ב משום שיעורא ולאו שיעורא ע"ש ר"ל דפחות משיעור אינו כלום ולא שייך בו מצטרף סכך פסול לאויר וע' לק' בהי"ב וזה ר"ל ג"כ הגמ' כאן דף כ"ב ע"א הכסף עד שיהא כסף כולו כאחד וע' בר"ן פ"א דקדושין דאף למה דקי"ל דנגאל לחצאין לא לענין שתצא לחולין רק כשתצא ביובל לא תצא לכהנים משום דגבי הקדש צריך כל הדבר וכמש"כ וע' כאן דף ל"א ע"ב גבי מקדיש בית בבתי ערי חומה דמבואר שם דאם גאל אחר מיד ההקדש צריך שיהא אצלו שנה מזמן שגאלה ולא חשבינן משעה שהקדיש וכן כתבו שם רש"י ורבינו בהל' שמיטה פי"ב ה"ח וכן מוכח שם בגמ' דף ל"ג ע"א ולא הוי כמו מכרו ראשון לב' וע' ר"ה דף ה' ע"ב גבי ג' רגלים דאין מצטרפין עם החילוף וברש"י יומא דף ס"ג ע"ב ד"ה רבינא ובתמורה דף ט' ע"ב אם הוי כמו הקדש ראשון או הקדש שני:

הלכה יג

אין נמדדין כו'. ע' תוס' ב"ב דף ק"ג ע"א דקדשי בתורת טרשין והנה בתוספתא כאן פ"ד לא מוכח כן רק דלא קדשי כלל ולא בטלי לגבי ארעא וזה הוי כמו שם אחר ול"ד לבית ובורגנין דמבואר בתוספתא שם דקדיש אגב השדה וע' מש"כ רבינו לק' בהל' שמיטה פי"ב הי"א וכאן דף ל"ב ע"א דשובך הוי כמו בתי ערי חומה לגבי מכירה וצ"ל דכיון דלא קדיש אלא אגב שדה אין עליו הדין לגבי אם גאלה אחר מיד הקדש ולא עדיף משדה וע' לק' בהל' ט"ו מש"כ שם וע' ערובין דף נ"ה ע"ב ע"ש:

הלכה יד

היה בה כו' נמדדין כו'. ע' בהשגות ורבינו ר"ל דנ"מ לענין מש"כ רש"י בדף ס"א בקדושין אם מחשבין מדרון שלהם דאם בהדי ארעא נחשבין ואם הם דבר בפ"ע אינם נחשבין ע' ערובין דף נ"ה ע"א ובכ"מ:

הלכה טו

היתה מלאה כו'. ע' בהשגות ולק' בה' כ"ה והנה רש"י ז"ל ס"ל שם גבי מה דמקשה שם ולפרקינהו דקאי אמכר ולא אמקדיש אבל באמת כך דהנה ע' בדברי רבינו בהל' בכורים פ"ב הי"ג מבואר דגבי ביכורים אף אם ודאי לא קנה קרקע מ"מ אם קנה ג' אילנות צריך להביא ביכורים וע' תוס' ב"ב דף ל"ז ע"ב ד"ה מכר וע' בתוס' שם דף ע"א ע"א ד"ה אמר דזה ב' דברים אם מה שקנה הוא אגב האילנות או מחמת עין יפה וע' מש"כ רבינו בהל' מכירה פכ"ד ה"א והנה גבי בכורים ס"ל לרבינו כך כיון דשם לא כתיב שדה רק אדמתך וכיון דחזינן דג' אילנות הקרקע הולך אחריהם יש שם אדמה עליהן ואף דא"ל קרקע כיון דיש לו רשות יניקה וכע' מש"כ רבינו שם בהל' בכורים פ"ב הי"א גבי הברכה וע' מש"כ התוס' ב"ב דף כ"ו ע"ב ד"ה גזלן בשם ר"ח וזה הוה מחלוקת בירוש' פ"א דבכורים ה"א וע' מנחות דף פ"ד ע"ב אם הא דאשר תזרע בשדה קאי על בכורים ע"ש וזה נ"מ להך מחלוקת דשם גבי גג וחורבה אם מביאין בכורים וע' ירוש' ערלה פ"א דהיכא דכתיב שדה בית אין עליו שם שדה ואדמה וארץ שפיר שייך על בית ע"ש בה"ב ובירוש' שם פ"ה דמעשרות ה"ב וכלאים ופ"ז ה"ו גבי עציץ שאינו נקוב אם יכול לאמר על פתו המוציא לחם מן הארץ וא"כ יהיה נ"מ לגבי בכורים וכן הדין לגבי אילנות בלבד דאין עליהם שם שדה כמבואר כאן דף י"ד ע"ב וע' תוס' קדושין דף ל"ט ע"א גבי כלאים ועירובין דף צ"ב ע"ב וע' ירוש' פאה פ"א ה"ד דמבואר שם להיפך דשייך שם שדה על אילנות. וזהו ג"כ שיטת רבינו בה"א דביכורים הנ"ל ואזיל לשיטתיה בה"ט שם דפסק דמביא מן הגדול בגג והא דגמ' דילן שם גבי עציץ לכא' י"ל דמיירי תרויהו בשאינו נקוב רק דנ"מ בין בכורי תבואה לבכורי אילן דהא מבואר בירוש' פ"ק דערלה הנ"ל דגבי אילן אין נ"מ בין עציץ נקוב לאינו נקוב וע' בירוש' כלאים ספ"ז דגבי נטע ה' גפנים בעציץ שאינו נקוב והוא משום זה דבאילן אין נ"מ וע' מנחות דף ע' ע"א ובדברי רבינו בהל' טומאת אוכלין פ"ב ה"ט וי"א ובהשגות שם. וא"כ כך דיש ב' דברים גבי אילנות חדא הטעם דבטלה הקרקע לגביהו ואז הוי כמו הקדש חד ולא קדשי באפי נפשיהו ונ"מ דאז הם נפדין בפעם אחת וע' כאן בהי"ז וגם נ"מ להא דהכ"ה דאינו יוצא לכהנים ביובל אף דגם הקרקע קדיש אך י"ל דשם מיירי כגון שהקדיש מפורש חוץ מקרקע. אבל אם נימא דהטעם משום עין יפה אז הוי כמו ב' הקדשות וזה רק למסקנא דס"ל דאין לו קרקע לאילן והא דנהרדעי הוא רק בבא מחמת טענה אבל לס"ד דס"ל דהקרקע אזיל בתר אילן ור"ל רק להאילן הזה וזהו דאמר בב"ב דף ע"א ע"ב דאי נפלו הדר שתיל להו ולא לאילן אחר וע' ב"מ דף ק"א ע"א ושם דף קט"ז ע"ב גבי פרסק ודף ק"ג ע"א גבי גרגותא ובב"ב דף ס"ג ע"ב גבי

דיוטא ע"ש דמשועבד הדבר לזה כ"ז שהוא קיים אז ודאי דהוי חדא הקדש וא"צ לפדותן ב' פעמים וע' ב"מ דף צ"ט ע"ב גבי חבצי דתמרי אך שם רק גבי מעילת הקדש אבל לא לענין פדיון ויהיה ג"כ נ"מ אם הקדיש שדה מלאה אילנות ואם לא פדאה יוצאה לכהנים מהו דינם של האילנות וגם אם הכהנים צריכים ליתן הדמים של האילנות להקדש וזה נ"מ אם הקדושה היא ע"פ דין מחמת דינקי מהקדש דאז י"ל דלענין פדיון א"צ לפדות זה בפ"ע ובין אם נימא משום דהוא הקדיש זה וכן יהיה נ"מ להא דפסקינן בערכין דף ה' משום דנידון בכבדו או משום דפשטא בכולן דנ"מ לענין הפדיה אם צריך לפדות אותה בשויה או רק כפי מה שהקדיש וכעין מש"כ הראב"ד ז"ל בפט"ו מהל' מעה"ק ע"ש ולק' אבאר זה ויהיה נ"מ ג"כ לדידן בין אם הקדיש ג' אילנות ממטע י' לבי"ס ובין אם הקדיש ג' אילנות לבית סאה וכגירסת רבינו כאן ע' תוס' כאן וב"ב דף ל"ו ע"ב וכן ס"ל לרבינא בהל' מכירה פכ"ד ובהל' טוען פי"ב ונ"מ בין היכא דאזלינן בתר יניקה דאז הוה דין וממילא ובין בעין יפה וא"ש כל דברי רבינו כאן:

הלכה יט

המקדיש כו' ותהי' אחוזה להם כו'. אך רק כמו של ישראל וכמו גבי שדה חרם וכמבואר לק' פ"ו ה"ו וכאן דף כ"ו ע"א והטעם לפ"מ דקי"ל כרבנן כאן דף ל"ג ע"ב דזה תליא רק בערי הלוים וא"כ ה"נ כן ואף דא"כ למ"ל קרא כאן דף כ"ט ודף ל"ד לילף מאחוזתו וע' לקמן בדברי רבינו פ"ו ה"ו דנקט רק כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה דמשמע לכא' דרק חרם גבוה אבל חרמי כהנים שפיר יש ע"ז שם אחוזה של כהן ועי' בירושלמי חלה פ"ד דיליף לה מלשון נחלתו דמשמע דהוי נחלתו של כהן אך י"ל דיהי' נ"מ לר"א דס"ל דרק לוי אבל ישראל שירש אבי אמו לוי דינו כישראל ואח"כ נפלה לכהן דאז י"ל דשפיר מיקרי אחוזה של כהן גם י"ל דיהיה נ"מ למ"ד דהכהנים צריכים ליתן דמיה דאז שפיר מיקרי אחוזה שלהם ובין למ"ד דא"צ ליתן והנה באמת לשון הגמ' אינו מבורר בהא דדף כ"ט ודף ל"ד במה דאמר והרי היא תחת ידי מ"ה תחת ידו דקאמר הא הקדישה אך באמת כך דהנה רבינו גבי כהן לא כתב והקדישה רק והחרימה ובה"ז שם כתב והקדישה וזה דוחק לומר דהך והחרימה ר"ל חרמי כהנים ומשום דס"ל דהא דאין מחרימין הוא רק שלהם אבל מה שנפל להם מחרימין אף חרמי כהנים ואם כן לפי זה יהיה נ"מ למאן דמקיש מטלטלי למקרקעי שם דף כ"ח יהיה יכול להחרים גם מטלטלין שנפלו לו מחרמים אבל למאן דלא מקיש דאז מטלטלין ניתנין לכל כהן שירצה כמבואר כאן דף כ"ח א"כ לא יוכלו הכהנים להחרים מטלטלין אף שנפלו לו מחרמי כהנים כמבואר במשנה דכיון שהחרמים שלהם לא חל כלל גדר חרם והטעם משום דהא צריך שיהיה

מתחילה קודש ואח"כ יהיה חרמי כהנים שינתן לכהן כמבואר בגמ' דף כ"ט ותוס' כאן דף כ"ח ע"א ד"ה דתני וע' בתמורה דף ל"ב בתוס' ד"ה אמר ומנחות דף ע"ג ונדרים דף י"ח ע"ב ובתוס' ורא"ש שם וא"כ גבי כהנים דלא חלה עליו קדושה לא שייך זה ועי' תוס' תמורה דף ל"ב ע"א ד"ה חרמי אך באמת נראה כך דהנה זה משמע מלשון רבינו דאף דקי"ל דהכהנים צריכים ליתן דמיה לא שאסור ליהנות תחילה רק היובל מפקיע מהאיסור דמתחילה לא קדשה רק עד היובל רק דמ"מ צריך ליתן להקדש בשביל ממון הקדש ולכך אם פדה אחר יוצא להקדש ביובל ואח"כ לכהנים כמבואר בלשון רבינו כאן בה"כ דהכהנים זוכים מן ההקדש לא מן הפודה וע' חולין דף קל"א ע"א גבי נכסי כהן ע"ש ברש"י ודף קל"ג ע"ב וזהו כונת רבינו ה"כ שכ' ה"ז חוזרת לבעלים ע"ש בהשגות ור"ל דלא נימא דפקע ההקדש מיד שפדה רק כך דגוף הקרקע עדיין שייך להקדש רק דהוא פודה אותה כל שנה בסלע וכשבא היובל אז אם הבעלים גאלוהו יוצא לבעלים ביובל ואם אחר גאלוה יוצא לכהנים וזה תליא במחלוקת דכאן דף כ"ו ע"ב גבי בעלים ביובל ב' לר"א אם כאחר דמי או לא ונ"מ ג"כ אם אז הבעלים צריכים להוסיף חומש אם נימא דהיובל מפקיע שם הבעלים או י"ל דרק מפקיע שם אחוזה ועי' דף ל"ג ע"א מה דאמר שם ממכר יוצא ואין הקדש יוצא כו' ר"ל ג"כ דבאמת אין הכהן והלוי יכולים להפקיע השדה שלהם מחמת דכתיב אחוזת עולם היא וכמבואר דף כ"ח ע"א וע' תוס' דף ל"א ע"ב גבי מתנה רק דמ"מ חל עליהם שם הקדש לענין ממונות. ולכך צריך קרא דגם ערי הלוים יוצאים ביובל עי' כאן דף ל"ג ותוס' דף ג' ע"ב דהוא"א דא"ז מכירה גמורה דהוי רק לפירות ויכול לגאול לעולם ולא שייך בו לצמיתות וכמו גבי ב' שנים דשדה אחוזה דאין היובל מבטל הב' שנים עי' דף כ"ט ע"ב ודף ל"ג ע"א ואחר השנה הב' יוצאה לבעלים בחנם כדמשמע מרש"י והטעם דזה הוי כמו ב' מכירות והך דלעולם מפקיע היובל והך דב' שנים לא פקע ביובל כמו הך דב"מ דף ע"ט גבי המוכר לזמן ע"ש ונ"מ דאחר היובל אף דעדיין לא נשלמו הב' שנים מותר לגאול והוי כמו ערי הלוים והוא ג"כ מחמת זה. ובאמת נ"ל דהא דאסור פחות מב' שנים זהו רק בדרך גאולה היינו לבטל המכירה אבל ליקח ממנו זה ודאי שרי דלא גרע מאחר וכע' הא דב"מ דף ט"ז ע"ב דזה זביני חדתא ולא ביטול המקח ועיין ב"ב דף קס"ט ע"א ושם דף ס"ג ע"א גבי מכרה וחזרה ולקחה ומש"כ הרמב"ן ז"ל במלחמות פ"א דב"ק על הך דדף ח' ולקמן אבאר זה ונ"מ לענין אם נתיקרה עכשיו כמבואר כאן דף ל' וכן ר"ל בהך דקדושין דף ט"ז ע"א גבי גרעון כסף דיש ב' פסוקים שם א' שמגרע כסף המכירה וא' שקונה את עצמה מיד האדון והוה כמו קנין חדש ונ"מ שזה יכול בע"כ וזה מדעתו וזהו כונת הירושלמי פ"א

דקדושין ה"ב לפ"מ דס"ל שם דגרעון כסף הוא רק בכסף ולא בשוה כסף ואמר שם מודה כו' שאם ביקש לגרוע אף בתבואה וכלים ור"ל כך דאם בע"כ של האדון אז הוי בגדר ביטול למפרע וצריך דוקא כסף אבל אם נתרצה האדון אז מהני גם בתבואה וכלים דהוה כמו קנין חדש וכמש"כ ולקמן בהלכות עבדים אבאר זה וכן הדין גבי שדה מקנה דהנה התוס' כאן דף כ"ו ע"ב ד"ה שדה הסתפקו בזה אם צריך דוקא שיגאלנה אחר ואז תצא או לא וע' בירושלמי פ"ג דקדושין הובא בתוס' גיטין דף מ' ע"ב מוכח דא"צ לפדותו וכן מבואר לשון רבינו כאן בהכ"ו אך מלשון רש"י גיטין דף מ"ח וכ"מ לא משמע כן אך באמת כך דההקדש פקע בהיובל רק דמ"מ צריך ליתן בגדר דמים ונ"מ דאף אם בעלים הראשונים שהשדה שלהם רוצים לפדות מכל מקום אין צריכין להוסיף חומש אף דהם בעלים שלהם אך י"ל דכאן שאני דהם לא הקדישו וחומש אזלינן בתר מקדיש וכן נ"מ להך דכאן דף כ"ו אם חזרו הבעלים והקדישו אי מוסיפין חומש וכן נ"ל דגם כהנים אם פודים שדה אחוזה שלהם א"צ ליתן נ' שקל כסף דאינו הקדש הגוף וכמש"כ והנה כ"כ דיש חילוק בין חרם לבדה"ב להקדש לבדה"ב דחרם חל על עצם הדבר ולכך היכא דא"א להקדיש עצמיות הדבר לא מהני לשון חרם וכדמשמע קצת בלשון רבינו פ"ו הכ"א ולק' אבאר זה וא"כ לפי זה י"ל דכהנים אינם יכולים להחרים אף לבדה"ב רק להקדיש וזה רק בערי הלוים אבל שדה שנפלה לו או שירש אז יכול גם להקדישה בלשון חרם לבדה"ב ולכך דיק רבינו כן בלשון חרם אך י"ל דיהיה נ"מ לפמש"כ לעיל דגם הבעלים אם גאלוהו קודם היובל לא מהני רק שאם יבוא היובל זכו הבעלים מצד היובל ולא מצד הפדיה וכעין מש"כ הר"ן ז"ל פ"ק דקדושין לשיטת רש"י גבי הא דנגאל לחצאין וא"כ י"ל דשוב אח"כ אין עליה שם שדה אחוזה לגביה ואם הקדישה פעם שניה אז הוי לגבי פדיון שם שדה מקנה ובזה א"ש מש"כ התוס' כאן דף כ"ד ע"ב ד"ה סוף ע"ש בסה"ד ולענין אם יוצאה לכהנים כה"ג הנה באמת מלשון המשנה דף כ"ו ע"ב ודברי רבינו כאן בהכ"ו מוכח דהטעם דשדה מקנה אינו יוצא לכהנים ביובל משום דהוה דבר שאינו שלו לא משום דבעי אחוזתו ונ"מ לר"מ דס"ל דמתנה אינה כמכר ואינה חוזרת ביובל אם הקדיש שדה מתנה שניתנה לו אם יש עליה שם דין שדה אחוזה לענין זה וכן לענין נ' סלע לדידן וע' במש"כ התוס' כאן דף י"ד ע"א ד"ה בנכרים דמשמע לכא' הטעם משום אחוזה וע' מש"כ התוס' גיטין דף מ"ז ע"א ד"ה אי בסה"ד דמשמע דהטעם משום דחוזרת ביובל אבל אם אינה חוזרת שפיר הוה שדה אחוזה וכמו גבי שדה חרמים של כהנים וכן נ"מ לפי שיטת רבינו בהלכות שמיטה פי"א הכ"א דירושת הבעל אף דקי"ל דהוא רק דרבנן מכל מקום אינה חוזרת ביובל והוא מהך דב"ב דף קל"ט ע"ב ע"ש וכן לגבי מתנות שכ"מ

דמבואר ב"ב דף קמ"ז ע"ב ודף קמ"א ע"ב ובכ"מ דכירושה שויוהו רבנן וא"כ בודאי אינה חוזרת ביובל אם יש עליה שם שדה אחוזה ועי' לקמן בה' כ"ב מש"כ בזה וגם י"ל דאף דקי"ל דמתנה כמכר י"ל דזה רק מחמת הך דב"מ דף ט"ז ע"א אי לאו כו' וע' במגילה דף כ"ו ע"ב וגיטין דף נ' אי מתנה מיקרי משועבדים ועי' כאן דף ל"א ע"ב גבי בתי ערי חומה דגם מתנה כן ושם לא שייך גדר ביטול מקח וע' בירושלמי פסחים פ"ח ה"ד אם יכולים להמנות אחרים על פסחם במתנה ומשמע שם דלא אמרינן דמחמת הנאה נותן לו מתנה ועי' ירושל' פ"ה דע"ז ה"א גבי מוליך חביות של יי"נ בחנם דממשכנין מנכסיו כדי טוה"נ ואם כן י"ל לפמש"כ רש"י כתובות דף מ"ט ע"ב דאם נתן מתנה לבנו אין עליו שם מכר כלל וא"כ י"ל דזה אינו חוזר ביובל ובזה א"ש הא דגיטין דף כ"ה ובכורות דף נ"ז ורש"י בכ"מ דמתנה אינו יוצאה ביובל והוא להיפך מהגמ' דס"ל לחכמים דיוצא אך דהטעם דיוצא משום דהוא ג"כ גדר מכר אבל היכא דלא שייך בו י"ל דאינו יוצא ועי' בירושלמי מעשרות פ"ב ה"ב ומעש"ש פ"א דס"ל שם דאף למ"ד ממון גבוה הוא אי מתנה אינה כמכר נהנה ע"ש ובזה י"ל קושית העולם בהא דב"ב דף קכ"ז ע"ב גבי יכיר דמקשין הא נ"מ ליובל אך לגבי בן אין נ"מ לענין יובל וכמש"כ וע' ביחזקאל גבי מתנה דנשיא דמחלק בין בניו לאחר ע"ש:

הלכה כ

אם חזר המקדיש. עיין בהשגות ובזה א"ש קושית התוס' כאן דף כ"ו ע"א ד"ה אי לימא:

הלכה כא

בד"א בישראל כו' אבל. כ"כ די"ל דהכהן ולוי בערים שלהם א"צ ליתן נ' סלע משום דלא קדיש קדושת הגוף כמו גבי ישראל וע' לקמן פ"ו ה"ו ז' והנה שם לא ביאר רבינו אם צריך דוקא שהכהנים יתנו דמיה וכן אם הקדיש הלוקח מכהן אי צריך דוקא שאחר יגאלנה וע' בגמ' כאן דף כ"ו ע"א דשם נקט וגאלה אחר גם כה"ג אך רבינו לשיטתו בהכ"ו דא"צ לפדותה מיד הקדש גבי שדה מקנה אך לרש"י ולפמש"כ לעיל דהטעם משום ממון הקדש לא משום איסור י"ל דהכהן צריך לשלם מעות ליד הגואל כיון דעי"ז הוא נפטר מלשלם להקדש והנה עי' בתרומות פ"ז מ"ג גבי המאכיל את עבדיו דצריך לשלם קרן ואם אח"כ נשתחרר העבד מבואר בירושלמי דצריך העבד לשלם קרן וחומש אם נימא דכיון דהאדון שילם הקרן דהיינו משום גזל וכאן לא שייך לומר דצריך לשלם דמי סעודתן כמבואר שם פרק ו' מ"ג משום דשם מחויב הוא ליתן להם סעודה וכאן כיון דפסקינן דיכול הרב לאמר לעבד עשה עמי ואיני זנך ואף דעדיין לא אמר מכל מקום הוה כמו דאמרינן בעירובין דף ס"ה ע"ב היכא דמצי לסלק ליה וע' ב"מ דף צ"ב ע"ב וע' תוספות

כתובות דף פ"ו ע"א ד"ה אמר דאף דמצי למימר מ"מ כ"ז שלא אמר לא ע"ש וע' תוס' שם דף צ"ח ע"ב ד"ה הכל גבי פועל משום דמצי הדר ביה אך מ"מ י"ל דזה הוה כמו הא דירושלמי שם גבי גזל תרומה מאבי אמו כהן אי צריך לשלם הקרן או די בהפרשה ועי' בדברי רבינו בהלכות תרומות פ"י הכ"ב ושם הארכתי בזה וה"נ י"ל דכיון שכבר שלם הקרן הוה כמו שלו לענ"ז ועי' גיטין דף נ"ט ע"ב גבי גידל דכ' שם רש"י דהטעם משום דבעלים הראשונים לא נפטרו בנתינתו משמע דאם היו נפטרים היו צריכים לשלם וע' במש"כ רבינו פרק ח' מהלכות עבדים הט"ו דאם פדאו לשם בן חורין לא יטול מרבו כלום והוה כמו שהוא הפקיר המעות וה"נ י"ל כאן ונ"מ לפמש"כ לעיל די"ל דאם הכהן נוטל השדה מן ההקדש ונותן דמים הוה שלו לענין שדה אחוזה והא דאמרינן דלא הוה שדה אחוזה של כהנים רק אם אינו נותן דמים אך אם נימא דצריך ליתן דמים להפודה אין נ"מ וכמש"כ:

הלכה כב

האשה שהקדישה כו'. ואף דרבינו ז"ל פסק דירושת הבעל דרבנן מ"מ ס"ל דזה הוי גדר ירושה כמבואר לקמן בהלכות שמיטה פרק י"א ועיין בהלכות נחלות פ"א ה"ט דספק מגורשת אין הבעל יורשה ועי' ב"ב דף קנ"ח ע"ב הואיל והוחזקה נחלה באותו השבט וצ"ל דכאן שאני דבל"ז נפקא לכהנים והם אינם מוחזקין ולכך לא הביא כמו גירסת גמ' דילן דמי מחזיק בנה או בעלה משום דזה רק אם נימא דירושת הבעל דאורייתא אז נוכל לאמר דבמקום בעל בנה לאו כלום הוא כמש"כ התוס' ב"ב דף מ"ט ע"ב ודף קי"ג ע"א ועי' כתובות דף ס"ה ע"ב משא"כ לדידן דס"ל דרק מדברי סופרים בנה ודאי מעמיד רק דזה קמ"ל דהבעל ג"כ הוה בגדר יורש וע' במש"כ רבינו בהלכות בכורים פ"ד ה"ו דמביא וקורא אף שמתה ור"ל דלא פקעה הקדושה דמתחילה כיון דחכמים תקנו דהבעל יורשה וע' בירושלמי בכורים פ"א סה"ו דרק אי ס"ל דירושת הבעל דאורייתא ועי' בירושלמי מעש"ש פרק ג' ה"ח גבי אם נטמא בולד הטומאה ופדאו דמועיל לענין מלקות ע"ש וע' רש"י סנהדרין דף מ"ז ע"ב גבי אבילות דיו"ט דלא נדחה ועמש"כ בח"א בהלכות אישות בזה אך זה מוכח דס"ל לרבינו דאף תקנת חכמים לא הוי בגדר קנין רק ממילא ושם ירושה עליה ועי' יבמות דף ס"ז ע"ב דגבי תק"ח לכ"ע אין לעובר זכיה ע"ש גבי נכסים מועטים וצ"ל דירושה שאני וכמבואר בספרי פרשת פנחס דהתורה מסרה לחכמים ירושה ור"ל דאף דירושה הוא דבר דממילא ותק"ח הוה גדר קנין עי' ב"מ דף צ"ו ע"ב ובמש"כ רבינו ז"ל בהלכות זכיה ומתנה פי"ב הי"א דחוב וכתובה אין גובין מנכסים שכתב לו אחד ואמר אחריך לפלוני ומכל מקום גבי בעל מבואר בכתובות דף צ"ה ע"ב

דאין לאחריך במקום בעל כלום וע"כ צ"ל דזה הוי ממילא וא"צ לגבות והא דב"מ דף צ"ו הנ"ל דאמר לימעלו ב"ד התם ר"ל או משום דבחיים שאני דזה ל"ה ממילא וע' בגיטין דף מ"ד ע"ב גבי בן בבל שנשא אשה או משום דשם ר"ל בנכסי הקדש שנפלו לה אחר נשואין ע"ש דזה הוה מחלוקת דרש"י ותוס' אם ר"ל המעות שהיו לה בעת הנשואין או במה שנפלו לה נכסים מאביה עם מעות הקדש אחר נשואין ע"ש וזה תליא אם הזכותים של הבעל הם נעשים בעת נשואין או נמשכין בכל יום ויום וכבר הארכתי בזה בהל' אישות ועי' ב"ב דף קל"א ע"א דשם ר"ל ג"כ דתנאי ב"ד הוה אף לדבר שלבל"ע. עי"ל כמו דאמרינן בכ"מ דעשו שאינו זוכה כזוכה ר"ל דהוי קנין גמור וממילא בלא תקנה ועי' בירושלמי כתובות פ"ד גבי הכותב נכסיו לבניו הוא ואשתו נזונים מהם אם מתו והניחו לבניהם דשוב הם יורשים מכח ירושת תורה י"ל דאין ניזונין מהם אף דהם יורשים מחמת המתנה וכן ר"ל בכתובות דף נ"ד ע"ב גבי רצה להוסיף ר"ל דהוא עושה הדבר כמו כתובה ובכתובה הוה הדין כך וכן ר"ל שם דף י"ב ע"ב גבי ב"ד של כהנים ג"כ כן וכן הא דמתנה שו"ח להיות כשואל ר"ל דהוא מקבל על עצמו להיות שואל ושואל הוה דין תורה שחייב בכך והחיוב בא אחר כך בזמן שאירעה הסבה עי' ב"ק דף י"ב ודף קי"ב ובכ"מ ועי' גיטין דף פ"ה ע"א דבעי שם דחוץ מירושתך מהו ר"ל אי זה הוי דבר דממילא או גדר דין בפ"ע דאי ממילא הוי הוא שיור בגט ואם דבר בפני עצמו לא הוי שיור וכע' הא דירושל' גיטין פ"ז ה"ג לא מצינו אשה נשואה כו' ורבינו ז"ל הביא זו האבעיא בהל' גירושין פרק ח' ה"ו חזינן דאף דפסק דירושת הבעל הוה רק מדבריהם מ"מ הוה בגדר ממילא לא קנין וע' בספרי פרשת עקב פסקא נ' אין בשר ודם מוריש ר"ל דזה ממילא לא ע"י פעולה וזה גם כן כונת הגמ' ב"ב דף קי"ט ע"ב גבי ירושה דא"י דנקט שם אני ה' ור"ל כמש"כ דזה ממילא לא על ידי קנין כיבוש ועי' בירו' רפ"ט דכתובות אם מה שקונה הנכסים לפירות אף לאחר שנשאת אם הוא ממילא על ידי נישואין או בכל יום ויום הוי קנין חדש וכבר הארכתי בזה. ובאמת י"ל דזה רק לאחר נשואין גמורין אבל אם מסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל אף למ"ד דיורשה כמבואר בכתובות דף מ"ח ע"ב זה לא הוי בגדר עצם דעדיין לא מקרי שארו ע' סנהדרין דף כ"ח ע"ב רק קנין וכשיטת רבינו בהלכות אישות והנה מש"כ הראב"ד ז"ל דהאשה מוחזקת לפי מחמת שהשדה ברשות הבעל ר"ל וא"כ ל"צ תפיסה והכהנים אם תפסו זה תליא בהא דתקפו כהן אי מוציאין ועי' מש"כ הר"ן ז"ל בשבת ריש פרק שואל גבי הלואת יו"ט ועיין בגיטין דף כ"ה ע"א דאמר שם שדה משום דלחומרא וברש"י שם ומוכח דהיכא דהוה ספק אמרינן שיוצא ביובל ואף דעד עכשיו היה מוחזק בפירות אך באמת זה תליא אי הך דיוצא ביובל הוא

ממילא או צריך להחזירם לו וע' לקמן בהל' שמיטה פרק י' הלכה ד' ולא השדות חוזרות לבעליהן משמע דהפירות עדיין שייכות לראשון אך יש לומר דהטעם משום שמא לא יתקעו ביובל וכה"ג כמבואר דזה מעכב ונפקא מינה גם כן לענין אי מותר העבד בשפכ"נ מראש השנה ועד יוה"כ ועי' לקמן הכ"ד דשדה אחוזה שייך למשמר של ראש השנה ביובל ודלא כרש"י בערכין שם דשייך למשמר של יוה"כ וכן מבואר להדיא בתוספתא מנחות פי"ג דניתן למשמר של ר"ה וא"כ חזינן דבר"ה למפרע נעשה עליו דין של יובל וע' תוס' ערכין דף כ"ד ע"ב דמשמע שם דאם הקדיש קודם יוה"כ חל ההקדש. אך באמת זה תליא למה דפליגי רש"י ותוס' דלמ"ד חוזרין אם ר"ל דנוטל כבתחילה או מחליפין חלק זה בזה ע' גיטין דף כ"ה ותוס' דף מ"ח ורש"י ב"ק דף ס"ט וכ"מ ואם נימא דנשאר כבתחלה שוב לא הוי רק גדר מצוה ואיסור אם אינם מחזירין וכע' שכ' התוס' בכורות דף ט' ע"א וע"ב ע"ש בד"ה לאפקועי וע' נדה דף כ"ה ע"א גבי ספק בכור וכ"מ וע' בהלכות שכנים פ"ב הי"א ובהשגות שם אי גבי גורל הוה רק חיוב או זה קנין וכן נ"מ לגבי יובל כיון דקי"ל דהוה קנין גמור ולא נפקע רק משום אפקעתא דמלכא כב"מ דף ק"ט ע"א אם צריך לעשות קנין חדש או לא וכן הדין גבי חלוקת א"י אם היו צריכין לעשות קנין עי' ב"ב דף קכ"ב ורשב"ם שם דף קי"ח ע"א גבי בני יוסף ביער ועיין תוספתא ב"ק פ"ז גבי מחוברין ובתוס' קדושין דף ס"א ע"ב אם בלא עשית מלחמה יש להם חלק ובאמת זה תליא בהני ב' לישני דב"ק דף נ"ו ע"ב אם שייך לומר גדר דש"ש משום דרחמנא שעבדיה אף דאינו נוטל שכר ובאמת טענה דבני יוסף י"ל דהיה על חצי שבט מנשה שלא נטל חלק בארץ וגם לא החליפו חלקם בעבר הירדן רק דה' נתן להם כמבואר בירושלמי פ"א דבכורים דמביאין בכורים מהם וא"כ אותו החלק למי שייך אם לכל השבטים או רק לבני יוסף ועיין בירושלמי כתובות פ"י ה"ב גבי כתובת בנין דיכרין אם מת אחד מהם אם כל האחים יורשים חלקו או רק אחיו מאמו ע"ש וע' בכתובות דף ק"ב ע"ב וכבר הארכתי בזה במק"א וע' בה' ק"פ פ"ד ה"ג גבי אם זכו טהורים בחלקם של טמאים. וע' גיטין דף מ"ח ע"ב גבי בעל בנכסי אשתו אם צריך הרשאה אך באמת כך דרבינו ז"ל ס"ל כמש"כ לעיל דאף היכא דיוצאה לבעלים ואף אם גאלה הוא בעצמו זה לא מחמת הגאולה רק הגאולה מפקיעה עד היובל והיובל מכניסה לרשות הבעלים וא"כ לא שייך לומר חזקה דהא בל"ז ע"כ יצאה מרשותו וע' בתוס' קדושין דף ע"ט ע"א גבי קידשה עצמה בעיר דלא שייכא כאן חזקה כיון דממ"נ יצאה מחזקתה וע' תוס' ב"ב דף פ"א ע"ב ד"ה אלא ובר"ש ז"ל במקואות פ"ב מ"ב דגבי טומאה חמורה מקילין משום דע"כ יצא מחזקתו הראשונה וכ"מ בזה. וגם נ"מ אם גירש את האשה קודם היובל אם אז שייך השדה להאשה דשם

לא שייך טעם הראב"ד ז"ל ובאמת י"ל דזה תליא בב' הגירסות דלעיל ה"כ ע"ש בהשגות אי אזלינן בתר הגאולה או בתר היובל:

הלכה כד

שתצא כו'. כן מבואר בערכין דף כ"ח ע"ב וע' ברש"י שם דהטעם משום דחל עליו עוד מאתמול בלילה וע' בר"ה דף ז' ע"ב דרק למ"ד דמר"ה חל יובל אז חל מאורתא ואף דאין מקדשין את החודש בלילה צ"ל כמבואר בירושלמי שם פ"א דקדיש למפרע וגם י"ל כמש"כ רבינו בפיה"מ רפ"ג דר"ה דמשכחת שיתקדש הלילה של ל' וכ"כ בזה בח"א ובאמת נ"ל דביוה"כ של יובל היו צריכין לקבל עדות החודש עוד הפעם ואף אם ב"ד לא קבלו את העדים בר"ה כמו מן המנחה ולמעלה מ"מ לענין יובל אין מונין רק לראשון וצריך לקדשו כיון דהוא תלוי בב"ד לענין שופר וכה"ג ולכך נקרא ר"ה כמבואר בערכין דף י"ב וע' תו"י נדרים דף כ"ג ע"ב וזהו כוונת הגמ' תענית דף ה' ע"א כדרך שמונין כו' וע' עירובין דף מ' ע"א במחלוקת דר' דוסא ורבנן גבי ר"ה וזה תליא אם הטעם דנוהגין גם יום א' קודש משום ספק דלמא יתקדש או משום הטעם שכתב רבינו בהלכות קידוש החדש דכיון שהלבנה נראית בו ביום אף שאין אנו מקדשין אותה מ"מ אין נוהגין בו חול. ואף דעדיין קודם יו"כ אין עליה שם יובל אף לדידן לגבי שדות כמבואר לקמן פ"י מהלכות שמיטה הי"ד וכן פירש"י בר"ה דף ט' ע"ב אך באמת נ"ל דרבינו ז"ל לא ס"ל בזה כרש"י דהא דקי"ל דשלשתן מעכבות בו הוא רק לענין דיני יובל אבל לענין מלאכת קרקע ופירותיה הפקר זה גם אם לא נהגי הני ג' דברים מ"מ הדין כן ועי' בתו"כ פרשת בהר דמבואר שם דהיכא דליכא שמיטה לכ"ע ליכא יובל ובתוס' ערכין דף ל"ב ע"ב ד"ה מני מבואר להיפך ע"ש אך באמת ר"ל לפ"מ דמבואר בירושלמי ר"ה פ"ג ה"ה דאם אינן משמטין כספים בשביעית מעכב לענין יובל ע"ש וט"ס שם ומה דמקשה שם בירושלמי דהשמטת כספים לבסוף אף דזהו קודם יובל או די"ל דס"ל דהא דאמר שם דתקיעת שופר מעכב לא ר"ל של יובל כגמ' דילן אלא דר"ל כר' ישמעאל בנו של ריב"ב ור"ל לענין ר"ה וא"כ שוב עדיין לא מקרי סוף שביעית וע' שבת דף קמ"ח ע"ב עוד יש לומר דאתיא כהא דירושלמי דקדושין פ"א ה"ב דלמ"ד דיובל עולה למנין שבוע י"ל דיובל תהיה קודם שביעית ובזה א"ש דברי הגמ' דנדרים דף ס"א ע"א לדבריכם ה"ה אומר כו' הרי כאן ד' ומשמע דזה רק לרבנן ולא לר"י ע"ש ברש"י וע"כ משום דלר"י משכחת לה דלא הוי בב"א ומה דמבואר דיש יובל אע"פ שאין שביעית ר"ל לענין עבודת קרקע ולפירות ועי' ב"מ דף ק"ט ע"א יובל הפקירא הוא ובר"ה דף ט"ו ע"א יד הכל ממשמשין כו' ע"ש ברש"י ובזה א"ש כונת הירושלמי שביעית פ"ז ה"ו דמחלק שם על הא דתני סיאה איזוב

כו' אם משמשת לשביעית ששית וגבי שאר דברים אמר ר"י דמששית לשביעית שביעית ואמ"ש תמן ר"ל גבי סיאה וכו' ע"כ מיירי דהם בחצר כמבואר בנדה דף נ"א ע"א ע"ש בתוס' וא"כ לא שייך למימר רשות העני משא"כ בשאר מינים שהם בשדה והשדה הוי הפקר בשביעית וכמבואר בנדרים דף מ"ב ע"ב ולכך ספק הוה שביעית וא"כ לפ"ז י"ל דלגבי שדה אחוזה היוצאה מיד הלוקח כ"ז דלא הוי יו"כ אינה יוצאת מרשותו דלמא לא יתקעו ואף דמבואר בגיטין דף מ"ח ע"ב דהוה מוחזק למוכר ע"ש ברש"י דנקט רק המוכר שדה אחוזה ואמאי לא קתני המקדיש גם כן לענין דאם גאלה הוא או בנו דיוצאה ביובל לו ונימא ג"כ דבכור נוטל בה פי שנים אך לפמש"כ לעיל דגבי הקדש חל על עצם ואף דאם גאלה בנו דקי"ל דיוצאה לאביו ביובל זה רק גדר דין וכמו אפקעתא דמלכא דב"מ דף ק"ט ולפ"ז י"ל דבכה"ג אין בכור נוטל פי שנים דאינו אלא ראוי ובזה א"ש דברי הירושלמי פ"י דכתובות ה"א דגבי כתובת בנין דכרין הוי שדה החוזר ביובל כמו חוב ואמאי הא זה מוחזק כמבואר בגיטין הנ"ל רק י"ל דהירושלמי מיירי במקדיש. אך באמת כך דלגבי מכר לא שייך חזקה משום דלענין הפקר לא תלי בהני דברים דר"ה דף ט' כמ"ש וא"כ לא שייך בזה חזקה משא"כ גבי מקדיש דיוצאה ביובל לכהנים אז שפיר אמרינן דזוכה בה מר"ה ע' בנדרים דף ז' ובחולין דף קל"ד גבי ספק. גם י"ל דזה תליא אם שביעית נוהגת בשדה הקדש ע' בירושלמי ספ"ז דפאה דמבואר שם דנהגי ועי' תוס' מנחות דף פ"ד ע"א דמבואר להיפך וכ"כ במק"א ולכך מבואר בתוספתא דמנחות פי"ג הנ"ל דכאן אזלינן בתר ר"ה:

הלכה כה

המקדיש את האילנות כו'. ע' בהשגות וכ"כ לעיל לחלק בזה בין אם הוא מקדיש בעין יפה או שמקדיש רק שצריך לאילנות וע' בירושלמי דמאי פ"ו ה"ה במחלוקת דר"י ורבנן אי זיתים כקרקע וע' בירושלמי פ"ד דפסחים גבי הקדיש את האילן אי יכול לשייר הגדולין ור"ל אם הם גדולין מן האילן או מן הקרקע וע' חולין דף קל"ה ע"א גבי חוץ מגיזה וכחישה משום דהגיזה הוה חלק מגוף מחמת שמכחישה וע"ש דף קל"ח ע"א דאם הקנם לו כל ל' יום ע"ש ברש"י דהוי כמו קנין בגוף הצאן והוא משום כחשא דהוה לו חלק בגוף הצאן וע' ב"מ דף ק"ט ע"א ודף ק"ד ע"ב גבי כחשא דארעא ובירושלמי פ"ט דכתובות ה"א במחלוקת אם יכולה למכור פירות המחוברים לקרקע:

אבל. המקדיש את כו'. עיין כאן דף ל"ב ע"א גבי חולסית ומצולה אי יש עליה שם שדה או דין בית וע' במחלוקת דף ע"ט ע"ב דכתובות אי פיר של גפרית הוה קרן או פירות וב"מ דף ק"ו ע"א גבי שביעית דכיון דחזי למשטחי בה פירות שם שדה עליה וע' תוס'

כלאים פ"א גבי הזורע ע"ג הסלע ובירושלמי שם פ"א ה"ט מודה ר"ל בזורע ע"ג טרשין שהוא פטור אך שם הטעם משום שאינו נקלט והוה כמו שערי בכדא וע' מנחות דף ס"ט ע"א ורש"י פסחים דף כ"ה ע"א ד"ה שעת הכושר וחולין דף קי"ד ע"ב דהא חטי ושערי כו' אם האיסור הוא ע"י הקרקע או ע"י הזריעה והקליטה וע' תוס' שם דף ק"כ ע"ב ד"ה היכא דהאיסור הוא על ידי הזריעה ועי' מנחות דף ע"א ע"א גבי בשדה כתיב ולא מקרי רק על ידי קליטה ע"ש:

הלכה כו

כיצד דין כו'. כן מבואר כאן דף י"ד ע"א וע"ב דרק בדמיה ואינו מוסיף חומש ומשום דאיתקש לערכין ולא כטעם דרבא והנה באמת יהי' נ"מ אם הקדיש שדה טרשין דקי"ל דנגאל בשויו אי מוסיף חומש כיון דבה לא כתיב דין דמוסיף חומש ואיהי לא איתקש לערכין והנה ע' במש"כ רבינו ז"ל בהל' מכירה פכ"ג ה"ו דמחלק שם בין קרקע לזמן ובין המוכר לפירות וע"ש בהשגות וע' בירושלמי גיטין ספ"ד דמבואר שם לכאורה דא"י לחפור בה בורות שיחין ומערות וע' ב"מ דף ק"ט ע"א דמבואר שם להיפך דהוי ממכר גמור וע' רש"י ערכין דף כ"ט ע"ב ד"ה וחדא דלרב אם שמט וקצץ אילנות הוי שלו ורק אילנות משום דלא שייך טעם הירו' דושב לאחוזתו בעיניה ואילנות לאו אחוזה היא משא"כ לחפור בה בורות שיחין ומערות וע' תוס' ב"ב דף כ"ז ע"א ד"ה לא ותוס' ב"מ דף ס"ד ע"א וא"כ לפ"ז גבי הקדישה הלוקח על עצם השדה לא חל ול"ד להשוכר בית דתוספתא דב"מ הובא בתוס' ערכין דף כ"א דיכול להקדישה ע"ש דשם הדבר המשועבד לו ישנו בעין משא"כ כאן וע' לקמן פ"ו הכ"ח וכאן לא שייך זה דאין ההקדש חל על גוף הקרקע כיון שאינו שלו אך י"ל דהוי כמו שנתן לו בעל הקרקע רשות להקדישו לזה ובאמת זה צ"ע למה דקי"ל דהמקדיש מוסיף חומש ע' תמורה דף י' דיליף מקרא היכא דאמר אחד כל הרוצה להקדיש יבוא ויקדיש כעין הך דשם דף ט' ע"א והקדישה אחד ופדאה אם צריך להוסיף חומש כיון דעכ"פ לאו ביתו הוא וע' תוס' תמורה דף ב' ע"ב ד"ה קתני דזה הוי גדר שליח וע' ב"מ דף ל"ו ע"א בהא דתירץ שם דא"ל לדעתיך ובנזיר דף כ"ד ע"ב דהקנה לה בעלה אם זה מקריא דהקדישה בעלה או הוה כמו שלה וע' ב"ב דף ס"ג ע"א גבי ע"מ שהמעשרות שלי דאמר דהוה מקום המעשר שלו רק שנתן לו רשות לעשור מפירותיו על תבואתו ויהי' נ"מ לפ"מ דקי"ל דתורם משלו על של חבירו טוה"נ שלו אם זה ג"כ הוי כן כיון דהוא לא תרמן וזה תליא בגירסת התוספתא פ"ז דדמאי וכן בירושלמי פ"ו ה"ג הובא בדברי רבינו לקמן בהלכות מעשר פ"ו הל' כ' ע"ש בהשגות אי גרסינן ישראל שמכר או שקיבל דאי מכר נימא ג"כ ששייר למקום מעשר וא"כ טוה"נ

שלו וע"כ דלגירסא זו אין טוה"נ שלו רק דגבי כהן ולוי שאני וע' בתו"י בנדרים שם. וה"נ י"ל כאן לענין חומש וא"כ אף בלא היקש דהוקש לערכין י"ל דא"צ להוסיף חומש משום דלא הוי שלו וע' לקמן בהלכות מעש"ש פ"ז הי"ח ואע"פ אם פדה לעצמו ע"ש בהשגות ור"ל דלא נימא דכיון דמעש"ש ממון גבוה הוא אף דיכול להקדישה לשלמים מ"מ לענ"ז לא מקרי הקדשו שלו להיות צריך להוסיף חומש וע' בב"ק דף ס"ט ע"ב קריא רחמנא מעשרו כו' קמ"ל דכיון דפקע המעש"ש לאחר שהקדישו שלמים מקרי שלו. חזינן דלענין חומש צריך שיהא שלו לגמרי אף שהתורה זכתה אותו שיהא הוא בעלים ויהא יכול להקדישם ובאמת נ"ל דגם לענין ערכין כן דכיון דקי"ל דחולין הן עד שיבואו ליד גזבר וא"כ נמצא דאין הפרשה שלו מקדשתן ואם הגזבר קיבל ממנו מטלטלין עבור הערכין כעין הך דסנהדרין דף ט"ו ע"א ואח"כ רוצה לפדותן מיד ההקדש י"ל דא"צ להוסיף חומש דהוא לא הוה המקדיש וזהו כוונת הגמ' כאן דאיתקש לערכין ר"ל כה"ג דלא מקרי הוא המקדיש וא"כ לפ"ז גבי שדה טרשין אף דאינו נפדה בנ' כסף מ"מ צריך להוסיף חומש וע' במעש"ש פ"ה מ"ה מה דנקט שם גבי כרם רבעי ובשביעית פודהו בשויו ונ"ל דר"ל דא"צ להוסיף חומש כיון דרחמנא אפקריה וכ"כ בזה בח"א:

הלכה כח

הלוקח שדה כו' ובין הקדישה כו'. הנה באמת הטעם משום דהקדש לא הוה כמו שהדבר כבר נגמר והוא קדוש מאליו מחמת שהקדישו אז רק כל שעה ושעה רכיב עליה הדבור שכבר הקדישה והוי כהקדש מחדש והטעם שכיון שיכול לשאול על הקדשו כל שעה ושעה הוא קדוש מחמת דבורו מחדש וכע' שכ' התוס' בכורות דף מ"ט ע"ב גבי שעבוד דפדיון הבן וזהו ג"כ כונת הגמרא במעילה דף ט"ו ע"א לא יהא אלא דאקדיש אשפה ע"ש בתוס' אך ר"ל כך דהנה שם דף י"ב ע"א מקשה וכי קדושה שבהן להיכן הלכה ר"ל אף דא"י לפדותה כעת מ"מ הקדושה הראשונה אמאי פקעה ואז היתה ראוי וא"כ יש בו מעילה אף דעכשיו אינו ראוי וע' רש"י שם דף י"ט ע"ב דאם שחטן אף דכעת לא הוי בר פדיון מ"מ יש בו מעילה אך הטעם דכיון דנעשה מעשה מאליו ואז לא חזי להקדושה עי"ז פקעה הקדושה וע' תוס' קדושין דף נ"ז ע"ב ד"ה מה שלי כו' אך זה רק בדבר דכעת לא הוי מצי למיחל עליה הקדש אבל גבי קדשי בדה"ב כיון דכעת ג"כ יכול להקדישן לא הוי זה הפקעה להקדש ראשון אף דכעת לא הוי בר פדיון על הקדש ראשון והטעם משום דכל שעתא ושעתא הוה כמו הקדש חדש לענין מעילה וה"נ כאן. וע' רשב"ם ב"ב דף ע"ב ע"ב גבי דאזיל בתר פדיון וע' שבת דף קי"ט ע"ב הא דר"א מנין שהדיבור כמעשה וע' תמורה דף ג' ע"ב גבי מימר ג"כ זה דהוה כמעשה אך זה רק אם

נימא דנשאלין על התמורה אבל למה דקי"ל דאין נשאלין כמבואר לעיל פ"ד ה"ז דהל' נדרים וכן הוא בירוש' נזיר פ"ה וע' לק' ספ"ו לא מקרי מעשה דא"ז ע"י דבורו רק ממילא. וע' לק' פ"ז ה"ה דתמורה הוה כמו הקדש שני וזה תליא בבעיא דתמורה דף ב' ע"ב אי קטן יכול להמיר אי הוה זה בגדר עונש וקנס או נדר והקדש וע' תוס' חולין דף פ"א ע"א בסה"ד:

פרק ה

הלכה א

המקדיש שדה אחוזה כו'. ע' בהשגות וע' בתוספתא כאן פ"ד דמבואר כמש"כ רבינו דבזמן שאין היובל נוהג אז כופין את הבעלים לפתוח ראשון וע' בבכורות דף י"ג ע"א דנקט שם ג"כ מצות פדיה דפטר חמור קודם כו' ושם ר"ל לזמן דהיינו דכל ל' יום רק פדיה ואח"כ אומרים לו גם לערוף כן מפ' רבינו שם הך ברייתא דרמי בר חמא המבואר שם וע' לק' פי"ב ה"ו דהל' בכורים וזהו דאמר לאחר ל' אז אין נ"מ בין עריפה לפדיה ולכך הפך רבינו לשון הגמ' שם ונקט עריפה קודם וזהו דאמר שם מצות עיכוב ר"ל דכל ל' צריך לעכב שמא ירצה לפדותו וע"ש דף י' ע"ב דאמ"ש סד"א עריפה במקום פדיה וכשיטת רבינו שם דזה ג"כ בגדר מצות עשה וע' בירושלמי פסחים פ"ב ה"ב דאיבעי שם פטר חמור שהמית את האדם במה מיתתו בעריפה או בסקילה ע"ש. וע' לק' הל' מעש"ש ה"כ וזה חומר במעשר ע"ש בהשגות ורבינו אזיל לשיטתו כאן וע' בירושלמי מעשר' פ"א ה"א אף ידי הבעלים לא יצאה מאחר שאומר לו פדה אתה ראשון ע"ש ולא אמר כהא דב"ק דף ס"ט ע"ב ראיה דלא נפיק מרשות בעלים מדצריך להוסיף חומש ע"ש בתוס' ד"ה קרא וע' תוס' תמורה דף ל"ב ע"א ד"ה מקדישין אותו בסה"ד וצ"ל משום דכבר הארכתי בזה בח"א דלגבי הבעלים לא נפיק הממון מרשותו רק דיש עליו איסור של הקדש וזהו כונת התוס' מנחות דף ע"א ע"ב ותמורה דף כ"ז ע"ב דהקדש שוה מנה שחיללו על שו"פ מחולל זה רק בבעלים ר"ל דתיכף כשמסלק האיסור של הקדש מן הדבר נעשה הדבר שלו וזה משיכתו וכמבואר בתוספתא כאן פ"ד ובמעש"ש משא"כ באחר נהי דהאיסור פקע מ"מ לא קנן בזה וע' בירוש' כתובות פי"א ה"ד דר"י ס"ל דחייב להביא קרבן מעילה אם חללו על שו"פ ע"ש. וע' מש"כ התוס' עירובין דף פ"א ע"ב ד"ה ד"ת והנה ע' בנדרים דף פ"ד ע"ב דמ"ד מעשר עני טובל יש לו טוה"נ ולמ"ד אינו טובל אין לו ר"ל דעיקר ההפרשה הוא לצורך עצמו להתירו באכילה לא משום קיום המצוה וע' רש"י גיטין דף מ"ז ע"ב דמחלק בין תרומה לבכורים ובתרומה לא הוי רק

מצוה פורתא ולכך גבי מעש"ש אף דנימא דממון גבוה הוא מ"מ כיון דבא להתיר י"ל זכות בו משא"כ גבי הקדש דאינו מתיר לא שייך זה ולכך הוי ראיה מדאומרין לו פדה אתה ראשון והנה גבי שדה אחוזה דלא מהני בו לפדותו בשו"פ גם בעלים דהוא גזיה"כ וא"כ חזינן דיצאת מרשות הבעלים ולכך אם לא נגאל תתחלק לכהנים ולכך ליכא בו כפיה גם י"ל דזה תליא במחלוקת דר"י ור"ש אם הכהנים צריכים ליתן דמים דלמ"ד א"צ שפיר כופין הבעלים כדי שלא יפסיד הקדש משא"כ לדידן דפסקינן דצריכין ליתן דמים לא מטי להקדש הפסד לכך אין כופין:

ואינו. פותח בפחות. כבר הארכתי בזה לעיל מהא דמעילה דף כ"א ע"א דדי בפרוטה וע' לק' בהל' מעש"ש פ"ה ה"ד דנ"מ רק לענין שאינו מוסיף עליו חומש ושוב ליכא כאן דין של בעלים כיון דליכא חומש על הקדש זה. גם י"ל דדבר שאין בחומשו פרוטה אינו ראוי לפדיה ולא חל עליו מתחילה הקדש וזה רק בדבר שלא הקדישו רק לדמיו וכמש"כ לעיל דיש נ"מ בין לשון חרם לבדה"ב ללשון הקדש דגבי חרם חל על גוף הדבר ושם די אף בפרוטה משא"כ בהקדש דרק על הדמים אז לא מהני רק שיהא בחומשו פרוטה וע' תוס' גיטין דף ס"ה ע"א ד"ה ואמה דלמ"ד אין בחומשו בעינן דוקא ד' פרוטות ע"ש ובערכין דף כ"ט מבואר להדיא דדי בפרוטה אך שאני התם דאמר בלשון חרם וגבי מעש"ש בזה"ז כיון דאי אפשר לאוכלו בשום מקום לא הוי רק בתורת דמים דהיינו שצריך לחללו ולכך צריך ד' פרוטות וע' בירושלמי מעש"ש ספ"א מחלוקת דב"ש וב"ה גבי הרוצה לחלל מעות על הפירות דבזה"ז הוה רק גדר פדיה ולא חלול וכבר הארכתי בזה בח"א. ובזה יש לבאר דברי רבינו יונה רפ"ו דברכות דמהני בפרוטה משום דכל המיקל בארץ ע"ש והוא תמוה דמה מחלוקת יש בזה אך ר"ל דלא בעי ד' פרוטות שיהא בחומשו וכהתוס' הנ"ל ואף דאנן קי"ל ב"מ נ"ה וכ"מ כמ"ד אין בחומשו מ"מ כאן די בפרוטה משום דכל המיקל בארץ כו' וא"ש:

הלכה ג

המקדיש את כו' וכופין כו'. כן מבואר בתוספתא הנ"ל פ"ד ויהי' נ"מ לפמש"כ לעיל לפי פסק רבינו כאן דגם היורש מוסיף חומש וכמבואר בתו"כ אם גם להם כופין כיון דהוא לא הקדיש והנה לפי הטעם דחומש ואיידי דחביבא עליה פרקי כו' שייך גם גבי יורש כמבואר ב"מ דף ק"א גבי שדה אבותיו אבל אם נימא משום דהוא האדון י"ל דגבי בנו לא וכן נ"מ למה דקי"ל בקדושין דף י"ט ע"א דיעוד רק בבנו גדול וכן פסק רבינו בהל' עבדים פ"ה ה"ז וצריך דוקא רשות הבן ולפ"מ דקי"ל בכורות דף י"ג דמצות יעוד קודמת למצות פדיה אם גם על הבן שייכא מצוה זו ובפרט לפ"מ דס"ל בקדושין דף כ' דדי גם

אם יכול לקים מצות יעוד רק בבן ג"כ יכול למוכרו אם יש על הבן זו המצוה וע' בר"ה דף ו' ע"ב גבי בעיא דשם אי יורש ישנו בב"ת ואנן פסקינן דלא אך נ"ל דזה רק גבי קדשים שהקדישן אביו אבל בכור וולדי קדשים אין הנ"מ בין יורש לאביו ולק' אבאר זה:

בין. שהיה הבית. ע' כאן דף ל"א ע"ב ודף ל"ג ע"א והנה כ"כ דמשמע מדברי הגמ' דלא מצרפינן הזמן שהיה ביד ההקדש עם הזמן שהיו בידו לי"ב חודש לענין בתי ערי חומה ואף דלגבי לוקח ראשון ולוקח שני מצטרפין שפיר כמבואר שם דף ל"א משום דקי"ל דאין מונין חדשים להקדש וע' בירושלמי קדושין פ"א ה"ב מה דמקשה שם למה גבי עבד אם נגאל באלה וכמ"ד לשעבוד לא הוי כמו מכירה חדשה רק משלים מזמן הראשון ומשמע שם דזה רק למ"ד באלה לשעבוד אבל למ"ד לאחרים דלאחרים לשעבוד אז הוי כמו מכירה חדשה והטעם דהנה לפ"מ דמסקינן בגמ' דילן דף ט"ו ע"ב דקידושין אליבא דמ"ד דלאחרים לשעבוד אין הכרח דפליג אדרבי וי"ל דס"ל דנמכר לעכו"ם אינו יוצא לשש וא"כ לא שייך לאמר להשלים דגבי ראשון לא שייך כלל מנין שש ולכך הוי כמו מכירה חדשה וא"כ י"ל דהוא הדין כאן דגבי הקדש לא שייך כלל הזמן של י"ב חודש ולא חשבינן ליה הזמן שעבר וע' נדה דף ס"ה ע"א בתוס' ד"ה אלא ובירושלמי נזיר פ"א ה"ב גבי נזיר עולם אי מצרפין הזמן של י"ב חודש ע"ש:

הלכה ה

המקדיש כו' מה שעשה עשוי כו'. כן מבואר בתמורה דף ו' ע"א והנה רבינו ז"ל כאן כתב דהכהן מעריך אותה וקשה דהא גבי מטלטלין קי"ל דלא בעי כהן רק ג' כמבואר כאן פ"ח ה"ב אך באמת כך דהנה בהך דין דמתפיס תמימים לבדה"ב דצריך להקריבם למזבח אם זה הוי מה"ת או לא ע' בתוס' בכ"מ דזה רק דרבנן ועי' רש"י גיטין דף ל"ח ע"ב דמוכח דהוה מן התורה וממילא חל ועי' ר"ן נדרים דף כ"ט ע"א. והנה מלשון רבינו כאן בהלכה ז' מוכח דזה הוה מה"ת ועי' ערכין דף כ"ד דיליף מהך קרא דסתם הקדש לבדה"ב והנה בירוש' שקלים פ"ד הוה מחלוקת שם בה"ז אם לא פדאן לשם קדשי מזבח אם יצאו לחולין ומקשה שם דאיך חל קדשי מזבח על קדשי בדה"ב ע"ש אך רבינו ס"ל דזה הוי כמש"כ התוס' ערכין דף כ' ע"ב דלא דהקדישה עצמה לקרבן רק דמיה וע' רש"י תמורה דף ל"א ע"ב ד"ה אדם דכ' דשלמים ל"ל כו' ולכאו' תמוה דל"ל להאריך לימא כיון דסתמא לעולה א"י להקריבה לשלמים וע"ש דף כ' ע"א בהני לישני דמקשי שם לר"י היך מקריבו שלמים וצ"ל דרש"י ר"ל כך דלא דקדיש גוף הנקבה לעולה רק דאמר דמי ואף דקי"ל דהקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף מ"מ י"ל דגבי נקבה אם הקדישה לדמי לא חל עליה קדושת הגוף וזה ג"כ שיטת רבינו הל' מעה"ק פט"ו ה"ה ע"ש ואף דבתמורה

דף כ' לא משמע כן י"ל דשם כיון דהקדיש גם זכרים ועליהם ר"ל דגופם יהיה לעולות לא הדמים חל גם על הנקבות זה משא"כ באם הקדיש נקבה לבדה ואמר רק דמיה י"ל דלא קדיש קדושת הגוף וגם י"ל החילוק כהתוס' בערכין הנ"ל דלא חל רק על הדמין וע' ברא"ש נדרים דף כ"ט ותו"י שם ורק דמ"מ אם הקריבן שלמים אז מפקיע את נדרו שנדר שיהא הדמים שלהם לעולות ולכך אסור זה ר"ל רש"י וע' בירושלמי נזיר פ"ב ה"א אילן קדשי מזבח אית בהו חלול ואית בהו תמורה ר"ל אם נפל בהן מום לאחר שהקדישן ואמר שם דמחלל תמימה תחת בהמה זו א"י להקריבה שמא לשם חלול נתכוין ואף דהא קי"ל הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף זה רק כשהקדישה בעצמה אבל אם חללה תחת בעלת מום הוה כע' הא דבכורות דף י"ד ע"ב גבי ולדי בע"מ שנפדין תמימין שלא יהא טפל חמור מן העיקר וע' בכורות דף ט"ז ע"ב דמתפיסה לכל זבח שירצה ומוכח שם דהיינו בזמן שהיא מעוברת והיכי חיל הא ודאי יש עליהם קדושה מה"ת וע' רש"י שם ד"ה אין לו בהם דמשמע דאין עליהם איסור הנאה דאורייתא ולא הוי כביצת תרנגולת דמעילה דף י"ב ע"ב דהוה מעילה מה"ת וצ"ל משום דזה הוה גוף בפ"ע ואין עליו שם גידולין וע' תמורה דף ל"א ע"ב בתוס' ד"ה אפילו ותוס' ב"ק דף מ"ז ע"א ובתמורה דף ל"א ע"א מה דמחלק בין ולד בהמה לביצה דולד מילתא בפ"ע דמאוירא קגדיל וה"נ י"ל כאן גבי ולד בהמת בע"מ וע' מש"כ הראב"ד ז"ל תו"כ פ' ויקרא דאם נעשה אפרוח מביצת תורין דקדיש קדושת הגוף אך שם הטעם משום דהוה בגדר ולדי קדשים וע' בירושלמי ספ"א דערלה גבי ביצת הקדש שנעשית אפרוח. ומ"מ מבואר בבכורות שם גבי ולדי בע"מ דכשנולד קודם פדיון חלה עליו קדושה. וזה י"ל כונת הירושלמי דשקלים הנ"ל מה דמביא ראיה דקדשי בדה"ב שפדאן תמימים לשם חולין דיצאו מהא דבכורות דף י"ד במשנה דולדם וחלבם מותר לאחר פדיונם ר"ל דהירוש' מפרש לאחר פדיון הולד דהיינו אם נולד תמים ופדה אותו והטעם שלא יהא טפל חמור מן העיקר וא"כ חזינן דאף דכעת הם תמימים לא נימא דתחול עליהם קדושת אמן ולא יהיו נפדין ובפרט לשיטת רבינו דס"ל בהל' איסורי מזבח פ"א הי"א דולד בע"מ אם נולד קודם פדיון קרב ואף דהא בתמורה דף י"ז ע"ב ובבכורות דף ט"ז ע"ב מוכח דרק לרעיה י"ל דזה רק אם נימא דולדי קדשים בהויתן הן קדושים א"כ רק הלידה גרמה שתחול עליהן קדושת הגוף ואז הוי בעל מום וע' תוס' תמורה דף כ"ה ע"ב ד"ה דת"ק וגם י"ל דזה לא גרע מנתרפא המום ונ"מ אם נתעברה כשהיא תמימה ואח"כ נעשית בע"מ או דנתעברה בע"מ וגם י"ל דזה תליא אם קדושה חלה על העוברין כשהם במעי בע"מ ולדידן דפסקינן כר"י דחלה קדושה חמורה כמבואר בתמור' דף י' ה"ה הכא גבי ולד קדשים במעי בעלת מום נמי

חלה קדושה גמורה ואף דהוי מחוסר זמן ג"כ ע' תוס' תמורה דף י' ע"ב והא דתמורה דף י"ז ע"ב דאמר דרק לרעיה אמר זה בר פדא והוא לשיטתו אזיל שם דף י"א דלא חל וע' תמורה דף י"ט ע"א דר"א ס"ל דמפריש נקבה מעוברת לפסח חל על ולדה קדושת הגוף לפסח. ואף דר"א ס"ל שם דף י"ז כר"ש דכל היכא דלא חזיה לא נחית קדושת הגוף וע"ש דף כ"ו ע"ב בתוס' מ"מ ס"ל כר' יוחנן דיכול להקדיש עובר במעי בע"מ. ולכך לא מקשי בבכורות דף ט"ז ע"א על המשנה דדף י"ד למה שוחטן בחוץ חיב משום דס"ל דהמשנה קאי על הולדות דבע"מ והם תמימין דראוין להקרבה וע' תוס' זבחים דף פ"ה ע"ב. ומ"מ ברישא כשהקדיש בע"מ ולדות שלהן נפדין תמימין וגם בזמן שהיא מעוברת יכול להתפיסן לכל זבח שירצה וה"נ אף דמה"ת צריך שיקריבם לגבי מזבח מ"מ זה הוי רק גדר חיוב ולא קדיש מאיליו ולכך אם פדן לחולין שפיר הוה פדיון זה כונת הירושלמי שם. אך רבינו ס"ל כמש"כ לעיל דכיון דע"כ מחויב להקדישן לשם מזבח לא חל על גופן קדושת בדה"ב רק לדמיהן וע' תוס' גיטין דף ל"ח ע"ב וכעין הך דתמורה דף ל"ב הובא לק' פ"ו ה"י גבי מקדיש עולה לבדה"ב ע"ש בתוס'. ולכך כאן א"צ גדר העמדה והערכה בג' רק כע' דאמרינן בערכין ודי בכהן וע' לק' בהל' מעה"ק פ"ה הכ"א דהמקדיש נכסיו והיו בהן זכרים אין העורות לכהנים ולכאו' קשה הא כאן פסק דפודין אותו לבדה"ב רק מחמת המתפיס תמימין קרבין למזבח וע"כ צ"ל כמש"כ דעל גוף הבהמה לא חלה הקדושה של בדה"ב והפדיון כעת הוא רק כמו מתפיס עולה לבדה"ב ולאחר הקרבת הקרבן אז פודין העורות לבדה"ב כדין פדיון גמור אך י"ל דטעם רבינו ז"ל כאן בה"ז דס"ל דמיירי בעדר שמחצה זכרים ומחצה נקבות וע"ש דף ל"א ע"ב ובירושלמי כאן בשקלים דאמר שם ההין אמר הקדש דמים קדיש ור"ל כך דכ"כ דמקדיש נקבות קדושת דמים למזבח י"ל דא"צ שירעו עד שיסתאבו אבל אם הקדישן קדושת הגוף אז ע"כ צריך שתרעה וא"כ א"א שיהיו למזבח דהא הני דאם הם קדושים הוי קדושת הגוף ויש להם פדיון ע"כ סתמא הוא לבדה"ב מחמת קרא דואם בהמה וכמש"כ רבינו בה"ט דסתם הקדש לבדה"ב משא"כ קדושת דמים דל"ב העמדה והערכה ולא חל כלל עליהם קדושת הגוף הוי כמו הא דיינות ושמנים ושפיר קרב דמיהם לעולות זה כונת רבינו בה"ט ע"ש בהשגות וזהו ג"כ כונת הירושלמי וא"כ י"ל דגבי עדר שכולו זכרים חלה עליהם קדושה ממש ומכל מקום על העור חל דין בדה"ב ואף דבגמ' דילן נקט הטעם דחולק הקדשן זה רק אם ס"ל דאם מקדיש לדמיו לא חלה קדושת הגוף אבל למה דקי"ל דחלה קדושת הגוף זה הוי קדושת עצם אך זה רק על הגוף ולא על העור אך מלשון רבינו לא משמע כן גם י"ל דכיון דהחציו נקבות הוא לבדה"ב ע"כ ה"ה החציו זכרים וס"ל לרבינו דאין אדם

חולק הקדשו משא"כ לר"י דלא הוה זה חולק לפ"מ דמוקמינן בגמ' דידן דף כ' דס"ל כר' שמעון וע' תוס' בכורות דף י"ד ע"ב ד"ה הקדיש. והנה מה שפסק רבינו דרק עשה הוא משום דלא ס"ל כר"י כמבואר בכ"מ ע' פסחים דף מ"ב וע' בירושלמי נזיר פ"ה ה"א גבי הא דרבי הוה יתיב וט"ס שם וצ"ל זחלין אפי דבר פדא ר"ל דב"פ הבין הדבר וס"ל כר"י דהקדיש תמימים לבד"ה עובר בלאו וכ"כ בח"א בביאור הירושלמי דשם דלא אמרינן זה בסתמא דיעבור על לאו וזהו כונת הירושלמי בשקלים כאן ה"ט שיטתיה דב"פ ביניהם ולכך אמרינן דסתם כר"י דאל"כ יעבור על לאו וע' תוס' מנחות דף נ"א ע"ב בד"ה אף:

הלכה ח

הקדיש נכסיו סתם כו'. ע' בהשגות וע' בירושלמי שקלים כאן פ"ו ה"י מה דאמר רבי בא כו' כל שאינו יכולה ליקרב ר"ל דכיון דלא הוי בגדר פדיון אם חלה עליו קדושת הגוף שוב אין כאן הדין של הך קרא דואם בהמה רק הוי כמו שהקדיש דמי הדבר לא הדבר בעצמו וכמש"כ התוס' ערכין דף כ' ע"ב ע"ש וע' תוס' נזיר דף כ"ו ע"ב דעופות אין להם פדיון אף אם הקדישן לדבר שאינו ראוי וע' בתו"כ פ' בחקתי פ"ד דממעט מקרא דוהעמיד עופות וע' מעילה דף י"ב ע"א לפי גירסת רש"י דלכך אין פדיון בעופות משום דאין הפסול מחמת בע"מ דאין מום בעופות ר"ל ואף מחוסר אבר דפסול אין הפסול מחמת מום רק מחמת חסרון ואינו נפדה כע' דאמרינן בבכורות דף ל"ט ע"א גבי מחוסר אבר מפנים וע' בהל' מעילה פ"ג הי"ג דאם אמר דמי בן יונה זה לשלמים לא חלה קדושת הגוף וי"ל דר"ל כמש"כ כאן דרק דמי הדבר אך מלשון רבינו שם דכתב מתחילה דמי בהמה זו לנסכים ור"ל כהך דשבועות דף י"א וע' תו"י נדרים דף כ"ט ולק' בהי"ד דכתב רבינו למזבח ר"ל לאפוקי לנסכים וע' רש"י כריתות דף כ"ח דהיכא דאין נראה לכתחלה להקריב יש פדיון אך מהך דיומא דף מ"א ע"ב מבואר להיפך והנה לפ"מ שפירש רבינו בהל' שגגות פ"י הי"ג דאם הפריש הקן למוכרה לא בלשון הקדש הבעלים וכבר הארכתי בזה בהל' נזירות וע' תוס' תמורה דף ל"ג ע"ב גבי בדק הבית ובמעילה דף י"ב ע"ב נקט רק תרנגולת וע' בתוספתא דמנחות פי"ב דאם הקדיש עוף שיש בו חסרון מתחלה י"ל פדיון. ונ"ל דלכך דיק רבינו בהל' מעילה ספ"ג הנ"ל בן יונה ולא נקט תור דמיירי כגון שעבר זמן דשוב לא חזי לשום קרבן משא"כ בתורים דלא משכחת כן גם י"ל דשלמים הוי כמו בהמה לנסכים דעוף לא שייך כלל וע' בתוספ' מעילה פ"א דנקט תורין לבדה"ב דוקא וכמש"כ וע' בירושלמי נזיר פ"א ה"א נעשה כמתנדב תורין לבדה"ב וע' תוס' תמורה דף י"ט ע"ב ד"ה זאת דלכא' דבריהם נגד הגמ' וצ"ל דס"ל דגבי נקבה ואשם כיון דאין במינו הוה כמו לדמי נסכים והגמ' דשבועות אזלא אם נימא דקאי אפסח ועולה כמבואר

בתמורה דף כ' וע' במחלוקת דתמורה דף ז' גבי מקדיש בע"מ לדמי נסכים אם לוקה אם זה מקרי במינו:

והסולת. שנאמר כו'. ע' הל' איסורי מזבח פ"ו ה"ד דאילו אינן בכלל העמדה וע' בהל' פסוה"מ פ"ג הי"ח גבי כלי שרת כיון שבא בכל"ש אינו נפדה דאז אינו בכלל העמדה וע' רש"י מנחות דף ק"א ע"א דמבואר שם דאף אם נעשה בע"מ לאחר שחיטה דהיינו כמו דמבואר בזבחים דף כ"ה ע"ב אם חסר קודם קבלה דפסול ומ"מ אינו נפדה דסכין מקדשא ליה ואף דהוא מפרכס דבר העמדה הוא כמבואר בהי"ג והטעם משום דכל"ש עושין קדושות הרבה זא"ז וכע' הא דנדרים דף כ"ח ע"ב גבי בר פדא וכן כ' התו"י בנדרים שם ככלי שרת ע"ש וע' תוס' מנחות דף מ"ו ע"א ובגמ' שם דף מ"ז ע"א דדבר שקדש בכל"ש נפדה וחוזר וקדוש וזהו כונת הגמ' במעילה דף י"ט ע"ב אם אחרים מביא לידי קדושה ר"ל דחוזר וקדש הוא עצמו לא כ"ש ר"ל שיש בו מועל אחר מועל וכ"כ בזה בח"א. וה"נ כיון דחלה עליו קדושה ב' לא שייך גדר העמדה וע' רש"י שבת דף כ"ה ע"ב ואף דכעת פסול מ"מ לא שייך בו העמדה גם י"ל מחמת דבתו"כ ממעט מדכתיב בהמה משמע דוקא בהמה וא"כ לפ"ז נ"מ במש"כ לעיל גבי בהמה שנשחטה ואח"כ נעשית בע"מ אך זה רק אם שחטה בסכין כל"ש ע' סוטה דף י"ד ע"ב דטסן מקדש לה לדם ורש"י זבחים דף י"ג ע"ב ומנחות דף י"ג ע"ב ודף ט"ז ע"ב ושם דף ע"ח ע"ב דמוכח דהסכין מקדש גם חלות התודה ולא השחיטה רק הסכין וע' בהל' מעה"ק פ"ד ה"ז:

הלכה י

הקדיש נכסיו כו'. ע' כריתות דף ו' ע"א ותוס' שבועות דף י' ע"ב ד"ה מפרישין וכונת הגמ' דכריתות ר"ל דבזה אף ר"ע מודה דחוזר ולוקחין כו' וע"ש בתו"י ובתמורה דף ל"א ע"ב ועשו לי משלי וע' פ"ח מהל' מעילה ה"ד ופסק רבינו כבן עזאי והא דתמורה הנ"ל אתיא כר"ע דגם הקדשים בעצמם יכולים ליתן להם בשכרם וא"ש מה שהקשו שם התוס'. וע' באבות דר' נתן פי"א ר' עקיבא אומר כו':

הלכה יא

המקדיש בהמה כו'. קרבן אחר כמותה כו'. הנה רבינו דיק לשון כמותה וע' מנחות דף ק"ח ע"ב ובדברי רבינו בהל' מעה"ק פט"ז ה"ו ז'. אך י"ל כך דהנה אם הקדיש סתם בהמה למזבח מה ר"ל איזה קרבן הוא ע' תוס' תמורה דף כ' ע"א ד"ה ור"י דסתם הקדש לעולה וע' רש"י זבחים דף ק"ג ע"א ד"ה ונקבות אך שם שאני משום דאמר רק הקדש אבל אם אמר למזבח לא וע' מנחות דף ק"ו ע"ב דסתם עלי למזבח הוא לבונה ובתוספתא תמורה פ"ג משמע דתנאי ב"ד דהמתנדב סתם למזבח יהא שלמים ע"ש וע' בירושלמי

פ"ז דשקלים גבי תנאי ב"ד על האובדות דיקרבו עולות וע"ש בפהמ"ש וא"כ לפ"ז אם התנדב סתם ואח"כ פירש ונעשה בע"מ ופדה אי זה הוה כמו הא דמנחות דף ק"ב כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת אך כאן ל"ד די"ל דחל על הדבר הקדוש הקרבן וא"י לשנות וע' במנחות דף ק"א ובהל' שגגות פ"י ה"י ובתוס' נזיר דף כ"ז וזבחים דף ס"ז אם גם בשאר קרבנות שייך דינא דר"ח דאין הקינין כו'. וקמ"ל רבינו כאן דנקבע הקרבן במה שפירש אח"כ וצריך להביא בהדמים דוקא כזה הקרבן וע' רש"י בכורות דף י"ד ע"ב ד"ה אמר רבא דרוב המתנדבים הם עולות וע' ב"מ דף ע"ח ע"ב גבי חלוק לא יקח בו טלית משום חשדא וה"נ י"ל כן. וגם נ"מ אם נסתאב בעזרה או קודם דאז שוב פקעי רשותו ממנו וא"י לשנותה וע' רש"י מנחות דף ק"ח ע"ב ד"ה זה ובערכין דף כ' ע"ב ובמעילה דף י"ט ע"א:

הלכה יב

כל המקדיש כו' בין טמאה כו'. הנה בירושלמי מעש"ש פ"ג ה"ט מבואר דבהמה טמאה א"צ העמדה והערכה לפדותה וס"ל דגבה אין נ"מ בין חיה למתה דעיקר הטעם מהא דמבואר בתו"כ פרשת בחוקותי דצריך שיהא הפדיון שוה להקדש ולא יהיה שינוי וגבי בהמה טמאה לא משוי המיתה שום שינוי ומביא ראיה מדמועלין בחלב חמור אף דאינו בר העמדה והערכה עי' תוס' חולין דף קל"ה ע"א ד"ה והא ותוס' בכורות דף כ"ו ע"א וע"כ בר פדיון הוא דאל"ה איך מועלין בו ול"ד לקדשים שמתו בשל בדק הבית דמועלין אף דל"ה בר פדיון התם כיון דמתחלה הוי בר מעילה שוב לא פקע וכמש"כ לעיל משא"כ כאן דאיך יוכל לחול תחילה ההקדש על החלב כיון דאינו ראוי לפדיון ודחי די"ל דמדרבנן כמו נהנה מן המתה כמבואר במעילה דף ט"ו וכ"מ ואמר שם דזה א"א דהא מבואר שם דף ג' דהיכא דבדיל מיניה לא גזרו עליו מעילה מדרבנן וע' תוס' מנחות דף נ"ב ע"א וחולין דף ע"ז ע"ב מבואר דחמור מאיס ועי' בפיהמ"ש על הא דב"ב דף ע"ח ע"ב דחלב חמור לא חזי למידי וגם כאן לא שייך אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים דמתחילה לאו אוכל הוא והוה כמו עצים ואבנים וע' תמורה דף י"ז ע"א דהוה מחלוקת אי מקדיש את הטריפה יכול לפדותה משום דהוה כמו מקדיש עצים ואבנים ע"ש והנה ע' בתוספתא דבכורות פ"א דא"י לפדות פטר חמור שמת ובספרי פרשת קרח ממעט שם מקרא דא"י לפדות פטר חמור שמת ע"ש משמיה דר' טרפון וע' בבכורות דף ט' ודף י' ע"ב אם זה הוה גדר פדיון או גדר דין ובאמת לקמן בהלכות בכורים אבאר דאף דקי"ל דאין על השה שום קדושה זה רק אם פדה בשה אבל אם פדה בשלקא בשויו אז הוי גדר פדיון הקדש ושפיר חל האיסור על ההקדש דמבואר שם בגמרא דלא עדיף מהקדש ובאמת בזה פליגי רבינו עם הראב"ד ז"ל בהלכות בכורים פרק י"ב ה"ד גבי מכרו

קודם פדיון אם דמיו אסורין ע"ש בהשגות ובזה א"ש דברי הגמ' דבכורות דף י"ב ע"א גבי בעיא דמהו לפדות בפסולי המוקדשין דמסיק מחמת כצבי וכאיל אין פודין וכבר ידוע' הקושיא הא נ"מ לגבי שויו דאז אין נ"מ בין שה לשאר דברים אך לפמ"ש א"ש דכיון דחלה הקדושה על הדמים שוב אין הקדש פודה הקדש ואין איסור חל על איסור כמבואר בגמ' שם וע' תרומות ספ"ו אין הקדש כו' ועי' בירושלמי מעש"ש פ"ב ה"ה דר' טרפון ס"ל דאף דבר שלא נראה מתחילה אין פודין אותו להאכיל לכלבים ע"ש ור' טרפון לשיטתו כאן וע' רש"י ביצה דף כ"ז ע"ב גבי ר' טרפון. וזהו גם כן כונת הירושלמי שקלים ספ"ד מה דמקשה שם בהמה טמאה דהא כתיב והעמיד והעריך וט"ס שם ור"ל דבטמאה ממש לא בעי העמדה והערכה והירושלמי לשיטתו וע' תוספתא ערכין פ"ד המקדיש כו' וט"ס שם וצ"ל להיפך וכשיטת רבינו וכן מבואר בתוספתא תמורה פ"ד דמקדיש טריפה יש לה פדיון וכהך מ"ד בתמורה דף י"ז הנ"ל אך זה יהיה נ"מ לגבי פטר חמור דיש מיעוט מקרא דאין פודין את המתה היך הדין אם נעשה טריפה אף דבו אין שום נ"מ ועי' בהלכות בכורות פ"א ה"א דבכור נוהג גם בטריפה והוא מהא דחולין דף קל"ו ע"ב ומנחות דף ו' ע"א ע"ש והנה גבי בכור אדם אם נטרף א"צ לפדות כמבואר במנחות דף ל"ז רק אם נולד טריפה אז חייב ואם כן לגבי פטר חמור מאי אם לאח"כ נטרף כיון דמקשינן בכור בהמה טמאה לבכור אדם כמבואר בכורות דף ד' ע"א ודף י"ב ע"ב וע' בכורות דף מ"ד דטריפה הוה בר העמדה רק משום דאין פודין כו' וגבי פטר חמור לא שייך זה ועי' תוס' סוטה דף כ"ז ע"א וערכין דף ד' ועיין שבת דף ק"י ע"א דיש נ"מ גם גבי חמור לגדר טריפה והנה רבינו ז"ל ס"ל דגבי קדושת דמים לגבי מזבח ליכא דין דאין פודין כו' כמבואר לקמן ספ"א מהלכות אסו"מ אבל גבי קדשי בדה"ב אם מתו אין נפדו וכן אם נעשה טריפה מטעם דאין פודין ומטעם העמדה והטעם כך דהנה ע' במש"כ רבינו פ"ג מהלכות אסו"מ ה"י דמחלק בין המקדיש טומטום וטריפה למקדיש בעל מום ע"ש בהשגות ור"ל כך דהנה אנן פסקינן בבכורות דף י"ד וכן פסק רבינו בספ"א דמעילה דקדשי בדק הבית אסורים בגיזה ועבודה מדרבנן בגדר איסור ולא בגדר הנאה ועי' תוס' בכורות דף מ"א ע"ב וברש"י שם דגבי אנדרוגינוס מותר והטעם כך עי' בתמורה דף י' ע"ב ודף י"א ע"ב גבי הקדיש עובר מוכח שם דאף אם נימא דהגיזה והעבודה אינה קדיש מ"מ כיון דהגוף יש בו קדושה אסור לגוז דלא גרע מפסולי המוקדשין ועי' בקדושין דף י"ג ע"ב דמוכח שם דזה הוה בגדר שיור מקדושה שהיתה עליו ע"ש ולכך כתב רש"י חולין דף קל"ה ע"א ד"ה א"ה ובעבר וגזז אף לס"ד דיכול לשייר גם בקדשי מזבח מ"מ זה איסור דאורייתא לגוז וכן בקדשי בדה"ב גם כן אסור מדרבנן לגוז אף ששייר ומש"כ

רש"י שם לכתחילה היינו מה"ת דקאי אקרא וכן ג"כ אם הקדישם קדושת דמים למזבח משום דמה"ת הקדושה לא הוי רק על הדמים וממילא היא קדושה ומדרבנן חל גם על גוף ההקדש ונ"מ לפמש"כ לעיל בהי"א לענין סתם הקדש למזבח אם נקבע באיזה דבר אח"כ אם יכול לשנותו ועי' לעיל הלכות נזירות פ"ט ה"ה גבי נסכא והוא מהא דנזיר דף כ"ו ע"ב לפירוש רבינו איפכא מהתוס' דשם לא מהני אף אם פירש בהדיא דאינו חל על הדבר שום קדושה על ידי פיו רק מצד עצמו אך בבע"מ כיון שכתבתי דמדרבנן חלה קדושת פיו על הדבר שפיר י"ל דמדרבנן אסור לשנותו ולכך ס"ל לרבינו דגבי טומטום וטריפה ושאר דברים אינו חל קדושת פיו על הדבר אף מדרבנן ואם כן מותר אף בגיזה ועבודה אף מדרבנן וגם יכול לשנותו לכל קרבן שירצה זהו שיטת רבינו שם וכן הבעיא דתמורה דף י"א ע"ב גבי הקדיש אבר אחד ר"ל ג"כ כפי שאבאר לקמן בהי"ד דגם אבר אחד חל עליו קדושת הגוף אם לא הקדיש לדמיו ואם כן י"ל דכל הבהמה האסורה בגיזה משום לאו דלא תגוז ויש שם קדושה על כל הבהמה לענין זה וכן מוכח מלשון רבינו בהלכות מעילה ספ"א ע"ש וי"ל דזה תליא בהך בעיא דחולין דף קכ"ח אם בהמה נעשית יד לאבר והנה ע' בשבועות דף י"א ע"ב דגבי פרה אדומה יכול לפדות העור ממתה ע"ש בתוס' מהך דבזבחים דף ק"ד והנה רבינו פסק בהלכות בכורות פ"ג ה"ו דגבי בע"מ אם נמצא טריפה העור מותר וכן פסק בהלכות פרה פ"א ה"ח וגבי בדה"ב לא חילק כך והטעם משום דהנה קי"ל בחולין דף קל"ה ע"א דגבי בדה"ב יכול לשייר גיזה וכחישה וגבי מזבח לא ובזה נ"ל כונת הגמ' בזבחים דף ק"ג פרט לעולת הקדש ע"ש בתוס' ד"ה לא מבעי דהקשו הא בעי פדיה אך באמת ר"ל דאף אם התפיסן לבדה"ב חוץ מעורן למ"ד דחל על עצמן קדושה מה"ת אין עורה לכהנים מחמת מעוטא דקרא דעולת הקדש. וא"כ לפי זה גבי קדשי בדה"ב דיכול לשייר גם העור אם לא שירו נעשה כמקדיש ב' דברים וכע' הא דתמורה דף כ"ה ע"א גבי ולד חטאת ע"ש משא"כ גבי קדשי מזבח דהעור והבשר הוא דבר אחד וכבר הארכתי בזה במק"א בזבחים דף ק"ג ודף מ"ג ורש"י חולין דף קט"ז ע"ב ותוס' שם דף י"ז וכ"מ דהעור קודם זריקה הוא דבר אחד עם הבשר והוה כע' הא דחולין דף קכ"ט ע"א כששימש מעשה עץ שימש ונ"מ ג"כ למה דקי"ל בסוכה דף ל"ז ע"ב דאתרוג של מצוה מותר להריח מהו הדין בפיטום שלו דהוא אינו ראוי לאכילה וכן בגרעינין ובקליפה עי' בתוספתא פ"י דתרומות וכ"מ אך אם נימא דהוא רק משום מעשה עץ ואם כן לא חלה עליו הקדושה יותר מעל האתרוג עצמו ועי' שבת דף קט"ז ע"א גבי גליונין ובתוס' ב"ק דף ק"א ע"א גבי משקה של קליפי פירות ערלה וכן להיפך נ"מ אם נויי סוכה הראוין לאכילה אסורין לריח אם זה הוי כמו דבר בפני עצמו או בטל

להסוכה ובזה יש ליישב מש"כ התוס' סוכה דף י' ע"ב לשיטת רש"י גבי מוקצה ע"ש ובאמת משום דאתרוג לא שייך בו גדר מוקצה מחמת איסור דהא ראוי להריח בו משא"כ גבי נויי סוכה ונ"מ לגבי לולב דאסור בשמיני מטעם זה וזה רק ביו"ט ולא בחוה"מ ועי' בירושלמי ספ"ג דסוכה זאת אומרת אסור בהנאה דאל"כ הא שרי לטלטל להניף ע"ג חולים ואכמ"ל. ועי' בספ"ה דמעה"ק אלא ימכרו העולות ולא כתב לשון פדיה משום דס"ל דגם על העור אף דתפיס מדאורייתא כמבוא' בזבחים מ"מ לא ר"ל דהעור קדיש מה"ת קדושת בדה"ב רק דתפיס ר"ל דמשועבד מן התורה להדמים שיהיו קדושים וכע' מש"כ רבינו לקמן הל' ט' ולכך אם הקדשים נעשו טריפה גם העור יקבר וכן הדין בבכור תם משא"כ בבכור בעל מום אף דהוי מתנה לכהן אם ירצה יכול ליתן הבשר לכהן אחר והעור לכהן אחר ובאמת גבי בכור תם י"ל דהעור לכהנים הוא בגדר בעלים דמיד שנתן הבכור לכהן הוה כמו קרבנו וזה תליא בהא דתמורה דף ח' ע"ב גבי מי ממיר בבכור וע' זבחים דף נ"ז ע"א וגם נ"מ אי שייך לכתחלה גבי בכור שינוי בעלים וכן להך דזבחים דף ז' ע"א גבי תודה ששחטה ע"ש ברש"י ותוס' אם גם גבי בכור שייך זה וכן נ"מ במה דפליגי רבינו עם רש"י ז"ל אם הבכור שייך לאנשי משמר כמבואר בירושלמי פ"ד דחלה ובתוספתא סוף סוכה ובדברי רבינו פ"א מהלכות בכורים ה"ו ועי' ברש"י זבחים דף ק"ב ע"ב דמבואר להיפך ועי' תמורה דף ח' ע"א דנקט שם ליתי גזבר ולשקול וע' תוס' חולין דף קל"ח ע"ב דגבי קדשי מזבח לא שייך גזבר וכמו הא דחולין דף ק"ל ע"ב גבי חזה ושוק דאינו דין ע"ש ברש"י אך אי נימא דא"צ ליתן לאנשי משמר שפיר שייך זה וגם נראה דבתוך זמן של ל' יום גבי בכור דאז אין הכהן מחויב לקבלו יכול ליתן אף לכהן שלא מאנשי משמר אם ירצה לקבל וזהו כונת רבינו בפ"א מהלכות בכורות הט"ו במש"כ ויראה לי כו' ע"ש. אבל בכור בע"מ הוי ודאי כב' נתינות בפני עצמן וע' מעש"ש פ"א מ"ג ובכ"מ אם עור בטל לגבי הגוף ולכך ס"ל לרבינו כמ"ד דעור של בכור בע"מ טרפה לאחר שהתירו מומחה מותר לכהן אך מ"מ הנה קי"ל גבי קדשי בדק הבית דנידון בכבדן כמבואר כאן בהי"ח ול"ד לקדשי מזבח ועי' בלשון רבינו שדייק דכל קדושת בדק הבית קדושת דמים ור"ל דגבי בה"ב חל גם על הגוף קדושת דמים משא"כ במקדיש בהמה בע"מ למזבח אז לא חל על הגוף בתורת פיו רק על הדמים והנה המעין בדברי רבינו בה' ט"ו מבואר דמחלק בין בהמה בע"מ לבהמה טמאה דגבי בעלת מום נקט דמי לבה וגבי חמור נקט ראש חמור והטעם משום דכ"כ דמדרבנן גבי בע"מ חל גם על הגוף משא"כ בבהמה טמאה דגבי מדרבנן לא חל ולכך גבי בע"מ כיון דהקדיש דבר שהנשמה תלויה בו חל על הכל אף דבעצם אינו כל החיות משא"כ גבי בהמה טמאה לכך צריך דוקא

ראש. והנה רבינו ס"ל דהא דקי"ל דלוקה אם הקדיש בע"מ זה רק אם אמר בהמה לדמיה אבל לא דמי בהמה וע' לקמן בהלכות אסו"מ פ"א ה"ב וה"י ולא כתוס' תמורה דף ז' וע' רש"י בכורות דף ט"ו ע"ב ותוס' שם דף י"ד ע"א ובאמת הוא חד טעם משום דלא חל על הגוף וא"כ לפי זה לכך ס"ל לרבינו דגבי קדשי בדה"ב כיון דנידון בכבדו וצריך לשום העור אגב הבשר אם מתה אז אין פודין גם בשביל העור אבל גבי פרה אדומה בשביל תנאי ב"ד הוה כמו אם הקדיש הפרה בפ"ע והעור בפני עצמו ולכך אם מתה תפדה בשביל עורה ולא הבשר דמ"מ חל על גופה הקדושה עכ"פ מדרבנן וא"כ שוב לא שייך ע"ז הך דלב בית דין מתנה וכע' הא דיבמות דף צ"ב ע"א גבי הלכה וקלקלה וב"מ דף צ"ו ע"ב דלמיעבד איסורא לא תקנו רבנן וכ"מ וע' בכורות דף כ"ה ע"א גבי גיזה ותוס' חולין דף י"א ע"ב ולכא' דבריהם תמוהים דהא בבכורות שם איירי קודם פדיון רק ר"ל כך דהא באמת לא הוי קדשי מזבח רק משום הדין וזה רק בזמן שהיא ראויה כעת לזה אבל כיון דיש בה כעת שערות שחורות אף דאינו פוסל מ"מ בעי תקנה וכ"ז שלא תיקן אין עליה שם קדשי מזבח וא"ש:

אבל. אם הקדיש כו'. עי' מעילה דף ט"ו ובתוס' שם ועיין ערכין דף ה' ע"ב דכל היכא דנגנז אין בו מעילה אך זה רק אם בשעת ההקדש היה כך ולא נשתנה אבל אם נשתנה אף דאינה נפדית אם הקדישה לבדה"ב כמבואר בתו"כ פרשת בחוקתי ובירושלמי ספ"ג דמעש"ש וע' במעילה דף י"ט ע"ב מ"מ מועלין בהם וכמבואר במעילה ועי' לקמן הל' מעילה פ"ג ה"א דרק קדשי מזבח יצאו מידי מעילה ד"ת אם מתו ולא קדשי בדה"ב וכמש"כ:

הלכה יד

המקדיש כו' הקדש למזבח כו'. ר"ל לאפוקי אם הקדיש לדמי נסכים וכמבואר בשבועות דף י"א ולקמן בהלכות מעילה ספ"ג והנה כ"כ דאם אמר דמי נקיבה זו לאשם דאז י"ל דלא חל קדושת הגוף עליה עי' לקמן בהלכות מעה"ק פט"ו ה"ה וכן י"ל דאף דקי"ל כר' יוחנן דאם הקדיש במעי בע"מ חל עליו קדושת הגוף מ"מ אם הקדישה לדמים לא קדשה קדושת הגוף כיון דעכשיו אינה ראויה ליקרב מחמת מחוסר זמן ע' חולין דף ע"ה ע"א ובזה יש ליישב אם נימא דהקדיש אבר אחד אסור בגיזה ועבודה מה"ת משום לא תגוז וכמש"כ מ"ש מהקדיש עובר במעי אמו דאסור בגיזה רק מדרבנן עי' תמורה דף י' וי"א וצ"ל משום דזה הוה כתרי גופי וזה כחד גופא וגם י"ל דהטעם דאז אין עליו שם בהמה עיין חולין דף ס"ט ע"א ותוס' שם דף פ"ט ע"ב גבי חלב וכ"מ וע' שם דף ע"ד ע"ב מחלוקת דר"י ור"ל אם הוה תרי גופי או חד גופא אך לפמש"כ י"ל דמיירי לפי

המסקנא כשלא הקדיש העובר רק קדושת דמים ואז גם לדידן לא חל קדושת הגוף אך רבינו לא ס"ל כן בספ"א מהלכות מעילה ועי' תמורה דף י"ט ע"א גבי מפריש בהמה מעוברת דנקט שם דאמו לא קדשה קדושת הגוף ודוחק לומר דר"א ס"ל כר' שמעון ע"ש דף י"ז ע"א דמספקא ליה ובתוס' שם דף כ"ו ע"ב דכתבו דלא ס"ל כר' שמעון וע"כ צ"ל דהקדישה לדמי ומ"מ הולד קדיש קדושת הגוף אם היא מעוברת אך י"ל דזה תליא במחלוקת דתמורה דף ל"א ע"ב אם אדם חולק את הקדשו וע' ירוש' פ"ט דפסחים ה"ה דא"ש ר"י דהיא לא קדשה וולדה קדיש וע"כ מיירי כה"ג דהיתה מעוברת זכר. וא"כ י"ל דה"ה אם הקדיש תורים שלא הגיע זמנם למזבח לדמים דלא חל קדושת הגוף לכ"ע עי' מעילה דף י"ב ובזה י"ל דברי רבינו לקמן הלכות מעילה ועי' בתוספתא דמעילה פ"א הקדיש פרה מועלין בה ובולדה והיכי מיירי ודוחק לומר דקאי אבדה"ב אך לפמש"כ דמיירי בדמי נקבה לעולה דאז לא חלה קדושת הגוף ולכך מועלין בולדה ובחלבה וע' מש"כ לעיל אם בקדשי בדה"ב יש מעילה בולד שלה מה"ת אם הוא בגדר גדולין ולקמן אבאר זה או י"ל דקאי אפרה אדומה וכמ"ד פרה מעוברת כשרה וחלה הקדושה גם על ולדה וע' תוס' תמורה דף ל"ג ע"ב מה דמקשה מפרה ע"ש:

הקדיש. אחד מאבריו כו'. ע' לק' בהל' מעילה פ"ד ה"ב הקדיש ובהשגות שם אך כך דהנה כ"כ דאם הקדיש אבר אחד לקרבן אותו אבר קדוש קדושת הגוף ולא קדושת דמים וע' תמורה דף י"א ע"ב דיליף לה מקרא דלה' ולכך לא מהני פדיון ולכך בתמורה דף כ"ו גבי בהמה של ב' שותפים דאם הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדיש דממיר וא"כ ע"כ קדיש קדוה"ג גם בתחילה ואף דהא מבואר בתוספתא תמורה פ"א וכן פסק רבינו בהל' תמורה פ"א הי"ט דבהמה שרק חציה קודש כגון שאחד מן השותפין הקדיש אותה לא עביד תמורה ודלא כשיטת התוס' שם דף כ"ו ע"א ד"ה מהו דתימא זה משום דאין ממירין באברין וחציה ג"כ כן ודלא כהתוס' וע' שם פ"ג ה"ג חצי בהמה זו כו' והטעם דשני חציה שאני וכמו הא דקדושין דף ז' וכן מעשר בהמה מבואר בחולין דף ס"ט ע"ב ובעירובין דף נ' ובתמורה דף י"ג דאינה לחצאין ע"ש. עכ"פ הרי חזינן דקדיש קדוה"ג רק דמ"מ לא פשטה קדושה בכל הבהמה משום דקרא ממעט מן ממנו וזהו דאיבעי שם בגמ' בתמורה דף י"א ע"ב גבי עוף די"ל דרק גבי בהמה לא פשטה בכולה כו' דאמרינן בחולין דף ס"ט דאבר לא מקרי בהמה אבל עוף שפיר פשטה בכולה אף באבר אחד אבל אם נימא דקרא ממנו קרי אקרבן ולא אבהמה ועוף נמי איקרי קרבן א"כ גם בעוף לא פשטה כן ס"ל לרבינו וע' בקדושין ד' ז' ע"א ובתוס' שם. וא"כ ע"כ צריך למוכרו חוץ מדמי אבר ובשביל האבר לא יקבל כלום דהוא קדיש קדושת הגוף זהו כונת רבינו בהל'

מעה"ק פט"ו. אבל אם הקדיש אבר אחד לדמיו אז הוי בעיא אי אמרינן דחל' על האבר קדוה"ג וא"כ ע"כ צריך להקריבה ולמוכרה חוץ מדמי אבר או לא חל' קדושת הגוף וע"כ צריך לפדות אותו אבר משום קדושת דמים ולכך לחומרא צריך לעשות שניהם היינו שצריך למכור כולה גם אותו האבר ויהיה בגדר ספק פדיון והלוקח ע"כ צריך להקריבה משום שמא יש בהאבר קדושת הגוף ולא מהני לה הפדיון ומש"כ רבינו אם היה אבר שהנשמה כו' אף דהבעיא כאן בערכין היא גם על אבר שהנשמה תלויה ר"ל כך דאז מספק י"ל שמא פשטה קדוה"ג בכולה ואז א"י למוכרה לאחר ואין האחר יוצא בה לנדרו והוה כהא דפסחים דף פ"ט ע"ב המוכר עולתו כו' וע' רש"י מנחות דף ק"ח ע"ב וזבחים דף ע"א ע"ב וכ"כ בזה. וכיצד יעשה יפדה את האבר רק בגדר ספק ולא ימעל בהמעות ואח"כ צריך להקריבה וזהו כונת רבינו בהל' מעילה פ"ד ה"ב הנ"ל והא דנקט שם לא יפדה ר"ל דא"י לחולין בפדיון ולכך אין מועלין בפדיון וע' ירוש' נזיר פ"ב ה"א גבי אם אמר בהמה זו תחת בהמה זו שהקדישה כשהיא תמימה ואח"כ נעשית בע"מ ומבעי ליה אם כונתו לשם תמורה דאז קרבי כמבואר בבכורות דף ט"ז או כונתו לשם חילול אז לא חלה רק קדושת דמים ול"ד להקדיש זכר לדמיו דקדיש קדושת הגוף דכאן אתי מכח הקדש ראשון ולא יהא טפל חמור מהעיקר וכהא דבכורות ד' י"ד. והנה הא דאמרינן דגבי קדשי מזבח אם הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו פשטה קדושה בכולה אי זה הוה כמו שהקדיש הכל או משום דהקדושה ממילא נפשטת ע' בערכין דף ד' ודף כ' דמצריך ריבוי על זה דנפשות וע' תוס' קדושין דף ז' ד"ה ונפשוט ורש"י כתובות דף מ"ו ע"א וע' בנזיר דף כ"א דגם גבי נזיר אמרינן דדבר שהנשמה תלויה בו חל על הכל. אך י"ל דשם ג"כ משום דיש עליו קדושת הגוף וע' בירוש' נזיר רפ"ד דיליף שם גז"ש נדר נדר דחל על דבר שהנשמה תלויה בו ולכך גבי קדשי בדה"ב מבואר בחולין דף קל"ה ע"א דיכול לשייר והטעם כע' הא דנדרים דף כ"ט דקדוה"ג לא פקעי בכדי וממילא נמשך ולא מהני שיור וקדושת דמים פקעה בכדי ומהני שיור וע' נזיר דף י"א גבי חוץ וע"מ ואף דהא פסק רבינו כאן בהל' י"ח ובגמ' כאן דקדשי בדה"ב נידון בכבדו דאם הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו חיב ליתן דמי כולו וזה אין לומר דר"ל כך דאז לא נדר רק הדמים וכמו גבי ערכין ודמים ואין הקדושה חלה על כל הפרה רק הדמים שלה נתקדשו וע' ערכין דף כ' ע"ב ואף דהא שם מוקי לה כר' מאיר דס"ל אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם ואנן לא קי"ל כן אך זה רק לענין שיקדש אבל הוא מחויב ליתן בתורת נדר כמש"כ רבינו לק' פ"ו הל"א וגם י"ל דיש ג' דינים בזה ע' בירוש' כתובות פ"י ה"א לאחד שלוה כו' הגיע י"ב חדש ור"ל כך דע' בר"ן נדרים דף ע"ט ע"ב וכן הוא בירוש' נדרים פי"א דיש דבר דאף דלא

חל עכשיו מ"מ מוטל עליו הדבר כעת שיתקים לכשיבוא הדבר ונ"מ דבשעת הוית הדבר תיכף חל עליו החיוב ויש דבר שלא חל רק אחר שבא הדבר וכע' הא דב"ב דף קל"ז ע"א גבי מתנת שכ"מ דאביי ורבא וע' בירוש' נדרים פ"ג ה"ו גבי ראה דליקה דהוי מחלוקת אם מעל למפרע או לא ור"ל דהוי כמש"כ התוס' גיטין דף י"ד ע"ב ד"ה הא בשכ"מ דאף דלא אמר מעכשיו מ"מ כשנתקים הדבר דהוי הקדש דאם נהנה ממנו מעל מחמת שביטל ההקדש ולא יוכל להקדישו הקדש אחר וע' תוס' מעילה דף י"ב ע"א ד"ה וכי קדושה דאף אם כעת לא חל ההקדש על התורין מ"מ לכשיגיע זמנם מועלים בהם בלא הקדש חדש וכן ר"ל בתמורה דף כ"ה ע"א גבי דברי הרב ודברי התלמיד וע' תוס' חולין דף ס"ט ע"ב ד"ה רב הונא בסה"ד שכתבו לחלק בין הקדש למכירה לעכו"ם והטעם דכיון שנדר קודם שיצא אף דהתנה דלא יחול רק משיצא מ"מ מהני לזה שלא תחול קדושת בכור וע' רש"י גיטין דף ט' ע"א גבי שכ"מ שאינו חוזר בעבד מטעם דזכי ביה שמים אף דלא חלה עדין המתנה וע' רש"י נדרים דף מ"ג ע"ב ד"ה ראשון וזהו ג"כ כונת הירוש' כתובות פ"י ה"א הנ"ל דמחלק בין אם לא החזרתי בין אם אמר לא יהיו נכסים משעבדים וע' ירוש' גיטין פ"ז ה"ג גבי אם וכ"כ בזה לעיל בהל' נדרים גבי הריני נזירה לכשאתגרש ובר"ן ז"ל בשבועות על דף כ"ח ע"א גבי אכליה לשיעוריה ע"ש גם נ"מ אם נעשה שוטה בזמן חלות הדבר או מת ע' בירוש' בגיטין פ"ז ה"א וזהו שיטת רבינו בספכ"ב מהל' מכירה גבי שכ"מ ע"ש בהשגות והטעם דחל עליו קודם לראות שיתקים הדבר לא בגדר נדר רק בגדר הקדש וע' תוספתא תרומות פ"ב דאם אמר פירות אלו תלושין יהיו תרומה על פירות מחוברין לכשיתלשו לא חל עליהם חיוב ויכול לאוכלן עראי קודם שנתלשו וע' תוס' יבמות דף צ"ג ע"א אם גבי תרומה שייך דין הקדש ונדר ועי' תוס' קדושין דף ס"ג ע"א ד"ה וידים והקדש שאני ובזה א"ש הירוש' בקדושין פ"ג ה"א דמתחילה אמר דאם אמר ה"ז עולה לאחר ל' ומכרה או הקדישה תוך ל' הקדש אחר חל וע"כ צ"ל בלא מעכשיו וכמש"כ רבינו לקמן פ"ו ה"ט ובתוספתא תמורה פ"ג ע"ש ואח"כ אמר ר' אבוה הנ"ל דאם אמר כך א"י למוכרה ולהקדישה הקדש אחר. וא"ל דשם איירי באומר מעכשיו וכע' הא דפ"ז דגיטין ה"ג דא"כ היכא נקט שם בירוש' דקדושין הנ"ל דלכך אמר לאחר ל' כדי לשייר לו גיזה ועבודה ובמעכשיו א"א כדמוכח בחולין דף קל"ה וע' בירוש' ספ"ז דפאה גבי גידולין אך באמת כך דהנה מבואר בירוש' דנזיר פ"ב ה"ט דנ"מ בין אמר הרי זו דאז לא איכפת לן אם עושה פעולה ובטל הדבר ולא שייך בזה דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ובהך דתמורה דף כ"ה וזבחים דף ע"ה וב"ב דף קל"ג דא"י לעשות גרם לבטל הדין י"ל כמש"כ רש"י במעילה דף י"ג ע"א החילוק גבי מעשר בהמה משום דלא הוי

חיוב ובזה א"ש קושית תוס' תמורה דף כ"ו ע"ב ד"ה חציה וע' ירוש' פ"ז ה"ג גבי הך דאילפא בפרט. משא"כ אם אמר עלי להביא בהמה זו לאחר ל' לעולה אז מוטל עליו החיוב וא"א להקדישו הקדש אחר וזהו כונת הגמ' בערכין דף כ' ע"ב עלי להביאו וע' מנחות דף ק"ח ע"ב וה"נ י"ל הך דנידון בכבדו דהיינו רק הדמים בגדר נדר וחיוב אך מלשון רבינו פ"ו ה"ז לא משמע כן רק דחלה קדושה על הכל וא"כ קשה מהך דחולין הנ"ל אך י"ל דכיון דחזינן דגבי קדשי בדה"ב הדבר י"ל קודש והנאה שיצאה ממנו חול כמש"כ התוס' קדושין דף נ"ה ע"א ה"נ כן גבי גיזה וכחישה. והנה באמת ע' לק' בהל' בכורים פ"י ה"ב דנקט שם הקדיש בהמה לבדה"ב כו' או הקדיש בהמה חוץ מגיזתה וע"ש בכ"מ מה דתמה עליו. אך באמת כך דהנה אף דפסקינן דאין מועלין בגדולין של קדשי מזבח ע' הל' מעילה פ"ג הי"ב וע' בר"ש ערלה פ"ג אם מועלין בגיזין ובתוס' בכורות דף כ"ו ע"א גבי צמר של עולה תמימה דמעל ובמעילה דף י"ט והובא בדברי רבינו בהל' מעילה פ"ו ה"ב דאם תלש בצמרן מעל שם אין המעילה מחמת הצמר רק מחמת גוף הבהמה והוי כעין מעשה עץ וע' גיטין ד' ל"ט ע"א גבי שער. אך באמת יש נ"מ בין אם הקדיש הקרבן בזמן שהיה הצמר עליו אז בודאי מועלין בו והוי כמו עצמות קדשים ע' זבחים ד' פ"ו גבי עולה וגם יש בכלל צמר שבראשי כבשים שנקרבים ע"ג מזבח וע' בזבחים ד' ל"ה וכמו נוצה של עולת העוף דקודם זריקה מועלין בה וע' תמורה ד' ל"ד ותוס' זבחים ד' מ"ו ע"א וד' מ"ג ע"א וע' מנחות ד' ע"ד ע"ב ונוצה הוא לשיטת הראב"ד הצמר שלה כמבואר בפ"י לתו"כ פ' ויקרא וע' חולין ד' נ"ח ע"ב לגירסת רש"י דנוצה מפגלת אליבא דר' ישמעאל והוא הך תנא דבי ר"י דזבחים ד' ס"ה דס"ל לפי' הראב"ד בתו"כ דהנוצה קרבה וע' שבת ד' ק"ח ע"א גבי בכנפיו והנה בפסחים דף ל"ג ע"א מבואר דגיזת עולה מעל ור"ל ג"כ כגון שהקדישה בשעה שהיתה מחובר וי"ל דגם לענין ביצים כן דאם הקדיש תורים בשעה שיש בהם ביצים מועלין בהם וע' תוס' ב"ק דף מ"ז ע"א וכ"מ וגם קדשי בדה"ב כה"ג קדשו אך לא בעי העמדה והערכה דהוי כהקדש בפ"ע וכן אז יכול לשייר דאינם מגופו ע' ב"ק דף ע"ח ע"ב חוץ מגיזתה דלא הוי שיור ור"ל דאם מכר חוץ מגיזתה שיש עליה עכשיו ולא שייך בה הדין דכחשה וע' גיטין דף ל"ט ע"א גבי שער של עבד ועי' בערובין דף כ"ז ע"ב גבי צאן ע"ג גיזתה דל"ה גופה וחולין דף ל' ע"ב וכ"מ בזה. אך גבי קדשי מזבח אסור לגוז מה"ת משום לאו דלא תגוז וגם משום דגבי עולה גם בזה א"א לשייר דהא יש מהם שקרבין ע"ג מזבח והא דלא מוקי הגמרא דחולין כן י"ל משום דזה תליא במחלוקת דחולין דף קל"ו ע"א אי אזלינן בתר הגיזה או בתר זמן גידול הגיזה ואם נימא דאזלינן בתר זמן גידול הגיזה הא זה הוי בזמן שהיו חולין וחיב

לר"ע שם ולק' בהל' בכורים אבאר זה ולכך לא מוקי הגמ' כן. והגמ' ר"ל אחרמי כהנים דמבואר לק' פ"ו הי"ד דאין בו הך דין דנידון בכבדו ופשטא קדושה ואף דקודם שנתנו ליד כהן הוא הקדש לכל דבר מ"מ זה רק מחמת גזיה"כ כמש"כ תוס' תמורה דף ל"ב ע"ב וע' בערכין דף ס"ח ע"א דגבי כהנים כיון שהחרמים שלהם אינם יכולים להחרים ולא קדיש כלל ואף הקדושה לא חלה עליהם. אך י"ל דהטעם דליכא חרם כהנים רק דמתחלה הם קדושים קדוה"ג וכאן כיון שהם מתחילה ביד כהן לא חל עליהם שם הקדש מעולם ולכך לא שייך בהם זה וע' תוס' יבמות דף צ"ט ע"ב ד"ה ואין מוציאין וערכין דף כ"ח ע"א ד"ה דתני. והנה הך בעיא דתמורה דף י"א ע"ב גבי אם הקדיש עורה אי יש בו הך לאו דלא תעבוד צ"ל כך דהקדישה לדמי קרבן וע' נדה דף נ"ה ע"א דיש מחלוקת אי זה הוי דבר שהנשמה תלויה בו. אך י"ל דס"ל דזה רק אם הקדיש דבר דשייך לגדר הקרבה אז הוי ספק גבי אם הקדיש לדמים אי חל קדושת הגוף אבל עור דלא קריב לא או דלמא כיון דמ"מ קודם הזריקה יש על העור שם קדשי מזבח שייך שפיר זה ורבינו לא הביא זה דס"ל דזה בכלל בעיא דהקדיש אבר לדמים וע' בתוספתא פ"ג דתמורה דאם הקדיש עובר אם שחט הבהמה אסור באכילה והטעם משום דזה הוי בגדר יתום ויוצא דופן ופקעה ממנו קדושת הגוף כמבואר כאן דף י"ז ודף י"א ע"ש בתוס' וצריך פדיון. וע' תוספתא בכורות פ"ג דחלה קדוה"ג על יוצא דופן גבי ולדי קדשים וצ"ל דזה אתיא כת"ק דר"א בתמורה שם וע' בכורות דף מ"ב ע"א דגם גבי יתום פקעה הקדושה לגמרי אך נ"ל דלר"ש ס"ל דיוצא דופן הוי ולד אף דמבואר בנדה דף מ' דבקדשים מודה מ"מ לא הוי פסול הגוף ושפיר חלה עליו הקדושה דמעיקרא ולא פקעה והתוספתא דבכורות הנ"ל אתיא כותיה וע' תוס' חולין דף ע"ד ע"ב ד"ה דגמר דממעט מטעם שחוטה ור"ל דנ"מ לת"ק דר"א הנ"ל דעושה תמורה ובבן פקועה מודה דהוי כשחוט ובזה א"ש הא דנדה דף מ"א ע"א דלמה לא מוקי הקרא לענין תמורה וכה"ג וצ"ל משום דשם לר"ש ולדידיה שפיר עביד תמורה ליוצא דופן והנה בתוספתא דבכורות הנ"ל מבואר דמעשר אינו חל על יוצא דופן והטעם משום דמעשר בהמה לא שייך בעוברין וכמבואר בחולין דף ס"ט ע"ב ובבכורות דף נ"ו וכ"מ. והנה באמת לפמש"כ בחולין שם דף ס"ט ע"ב דלר"ש מקשינן תמורה למעשר בהמה ובאמת ר"ל על הך ר"ש דזבחים דף מ"ה ע"א ותמורה דף ג' גבי ב"נ וא"כ לדידיה י"ל דאף אם נימא דטריפה לא פקעה ממנה הקדושה וכת"ק דר"א מ"מ לא עביד תמורה מחמת דאיתקש למעשר בהמה דבעינן יעבור וכמבואר בבכורות דף נ"ז פרט לטריפה. ונ"מ לבכור שנטרף אי עביד תמורה דממנו לא פקעה הקדושה לאחר שנטרף כמש"כ

לעיל. והנה בתוספתא דתמורה הנ"ל מבואר דאם מת העובר אסור בהנאה וצ"ל משום דאין פודין להאכיל לכלבים או משום דבעי העמדה:

הלכה יט

האומר ערכי כו'. והנה כ"כ לעיל דכאן לא מבעי ליה כמו בסיפא גבי שדה אחוזה אם נידון בדמיו או בערך שקצבה תורה ומוכח דס"ל דערכין הוה שומה ששמתה התורה אותו כך לא בגדר גזיה"כ כמו גבי שדה אחוזה דמבואר בב"מ דף ס"ח ע"א דרחמנא אוקמה אפדיון ר"ל דרחמנא אמר דבכך יפקע ההקדש לא משום דהוה זה שויו ולכך שם גבי שדה אחוזה לא מהני הא דהקדש שוה מנה שחיללו על שו"פ מחולל משא"כ גבי ערכין דאין עליו דין הקדש רק חיוב נדר והתורה אמרה ששויו כך וכן נ"מ גבי עבד אף דחזינן דהתורה שמתו דמי נזקו ל' שקלים וע' בירוש' ספ"ג דכתובות דמבעי שם אם כל הדמים הוא קנס או יותר מדמיו ר"ל אם מה שמשלם הל' שקלים הוא בשביל דמיו שכך שמתה אותו התורה וא"כ ממילא לא הוי קנס רק יותר מדמיו ממש או דגדר דמים אין לו כלל רק קנס וע' תוס' ב"ק דף מ"ב ע"ב ד"ה נקי ושם דף מ"ג גבי דמים בעבד ותוס' דף כ"ד ע"א ד"ה השתא וא"כ לפ"ז אם אמר דמי עבד עלי יהי' תליא בהך בעיא דערכין דף י"ט ע"ב גבי אמדוהו אומד של נזקין ואמר דמו עלי. וה"נ כן כיון שהתורה כבר אמדה אותו בכך וא"כ לפ"ז גבי עבד אם אמר ערכו עלי לגבי מזבח שפיר י"ל דאזלינן בתר אומד התורה של נזקין וכן נ"מ אם אמר ערך ראשי לגבי מזבח דאף דקי"ל דלגבי מזבח אינו נידון בכבדו מ"מ כיון דאמר ערכי שפיר נידון בכבדו והנה רבינו כאן בהט"ז וי"ז פסק דגבי דמי רגל או לב של פרה הוי הוא והקדש שותפין וגבי ראש חמור או ראש עבד רק כמו ששוין וע' בהל' מכירה פכ"ז ה"ח ובהשגות שם דגרס גירסא אחרת וכאן בגמ' דף ד' ע"ב וע' בירוש' ב"ק פ"ה ה"א דאם מכר רגלה מכר חציה וע' תוס' ב"מ דף קי"ד ד"ה מה ערכין וע' ב"ב דף פ"ג ע"א גבי מוכר ראש בהמה גסה והנה כאן בגמ' אמר דאף גבי הקדש אם הקדיש ראשה לא מכר אלא הראש וע' חולין דף קל"ג ע"ב גבי מתנות כהונה דאם יש לו הראש מ"מ באינך א"ל כלום אך שם שאני דפירש בהדיא דהיתר שלו וע' לק' בהל' בכורים פ"ט ובירוש' ב"ב פ"ה דבעי שם בה"ז אם מכר חצי הראש אי מכר חצי הרגלים ומביא ראיה מהך דחולין גבי מכר לו הראש כמו שהוא מנכה כו' ור"ל דמבואר שם דף קל"ח דאמרינן מתנתו דכהן לא זבני לך וא"כ כ"מ שמוכר הראש אינו מוכר שלימה ומ"מ מכר את הרגלים והנה זה מבואר דקדושת דמים לאחר פדיון חייב במתנות וע' בכורות דף י"ד ע"א גבי קדושת דמים מדחה ע"ש בתוס' וא"כ לפ"ז יהי' נ"מ גבי אם אמר דמי ראשה הקדש או ראשה הקדש דהרי המתנות לא שייכי לדידיה רק לכהן ואם מוכרין

הראש אין נותנין דמי לחי אבל אם נימא דחל הקדש קדושת דמים עליהם וא"כ נפטרים מן המתנות א"כ צריכים ליתן גם דמי מתנות להקדש ובפרט לשיטת הירוש' בב"ב הנ"ל די"ל דהיכא דלא מכר כל הראש לא בטל הרגל לגבה וה"נ י"ל כן. אך זה יהיה נ"מ למה דמבואר ב"ב דף ע"ב ע"ב אי אזלינן בתר פדיון או לא דבתר פדיון גם המתנות בכלל ולכך לא הביא זה רבינו ומה שפסק רבינו דדמי רגל פרה הוא והקדש שותפין ולמה הרי אינו דבר שהנשמה תלויה בו וצ"ל דרבינו ז"ל לשיטתו לק' בהל' מעה"ק פט"ו די"ל דהיכא דאין עליו שם קרבן אז גם אבר שאין הנשמה תלויה בו תפיס הקדושה בכולה וכאן אין שייך זה גבי קדושת דמים לכך הוה כמקדיש דמי אבר שהנשמה תלויה בו אך י"ל דכונת רבינו וכן פסק בהל' מכירה פכ"א על הך דב"ב דף ק"ז ע"ב גבי משמנין ביניהן דר"ל די"ל חלק בכל הקרקע כפי מה ששוה זה החצי וה"נ ר"ל גבי פרה שיש להקדש חלק בכל הפרה כפ"מ ששוה הרגל וכל הפרה משועבדת לזה וע"ש בבעל המאור בב"ב שם וב"מ דף פ"ז ע"א מה דאמר שם משמנין ביניהם ומש"כ רבינו הל' שכירות פ"ט ה"ב ע"ש. גם י"ל מחמת שיטת הירוש' פ"ה דב"ק ה"ב הנ"ל. וגבי הקדש לחומרא או די"ל דר"ל מן הארכובה ולמעלה וכמבואר בערכין דף כ' ע"א וכ"כ בזה:

פרק ו

הלכה א

אחד האומר כו' או חרם לשמים כו'. הנה רבינו גבי לשמים נקט רק לשון חרם עיין בנדרים דף י"ח ע"ב דנקט כך וע' שם דף מ"ח ע"א דנקט הרי הן מוקדשין כו' ובגיטין דף ל"ב ע"ב הרי היא הקדש ע"ש ברש"י אם זה לשון ספור או לשון שיהיה כך וע' בתוס' קדושין דף ב' ע"ב ד"ה יאסר והנה לפי מש"כ דיש נ"מ בין לשון חרם ללשון הקדש דחרם חל על עצם הדבר דהדבר יהא חרם וממילא יש עליו קדושה דכל דבר השייך לשמים יש בו קדושה ויש לו פדיון ונ"מ דגבי שדה מקנה משמע מדברי רבינו לקמן בהכ"א דלא חל שם חרם גם לב"ה משום דעל גוף הדבר לא מצי חייל כיון דאינו שלו. וכן ס"ל לרבינו דהא דאמרינן בתמורה דף ל"ב ע"א דהמתפיס עולה לב"ה אין בו כו' רק מד"ס צריך פדיה זה רק אם אמר בלשון הקדש דלא הקדיש רק דמיו וא"א לחול על גופו דהוא קדוש ועומד ואף אם אחר נתן דמיו אין קנוי לו בזה וזה הוה הקדש עילוי המבואר שם ובערכין דף כ"ט ע"ב ועיין בכורות דף נ"ג ע"ב דממעט מטעם יקדש ולא שכבר קדוש ע"ש ועיין ברש"י חולין דף ק"ל ע"א ד"ה כל ודף קל"ב ע"א ואם הקדישן הקדש עילוי למזבח לא חל כלל וכן מבואר בירושלמי נזיר פ"ה ה"ג אפי' לדמים לא קדשה ע"ש ובאמת מלשון

רבינו כאן בה"י משמע דרק לכתחילה לא ישחוט עד שתפדה אבל אם עבר ושחטן פקע וא"צ פדיון והא דמצריך קרא נ"מ אם מת הקרבן אז צריך להביא קרבן אחר וגם צריך ליתן דמים לב"ה בעבור הנדר וזהו כוונת התוספתא פ"א דמגילה דהמקדיש נדרים לב"ה ואבדו חייב באחריות ור"ל כה"ג דאין לומר דמיד שנדר לב"ה דא"כ תקשה לר"ל בחולין דף קל"ט ע"א דגבי קבה"ב אינו חייב דכל היכא דאיתא כו' וגם לשון התוספ' שם דגבי נדבה נותן ט"ה אינו מובן אך לפמ"ש א"ש ובזה גם ר"ל מודה דלא שייך כל היכא כו' כיון דהגוף לא קדוש לבה"ב והקרבה לא קיים בה וא"ש. אבל אם החרימה לקרבן לדידן דיליף מכל חרם ע"כ דחל על גוף הדבר וצריך לפדות מה"ת ומי שפודה אותו הוה הקרבן שלו וכן משמע מלשון רבינו דגבי בכור לא מהני רק לשון חרם דהקרבה דבכור לא הוה גדר שלו רק של כהן וכמ"ש בזה ועמ"ש רבינו בהל' תמורה פ"א ה"ט דמוכח שם דאחר נתינה לכהן אין הבעלים יכולים להמיר בו אף אם הוא תם ואף דמש"כ שם אף שהוא זוכה ע"כ קאי שם אבע"מ דתם אין לו זכיה וליכא למימר בבכור בחו"ל דהא רבינו ז"ל לכמה גירסות ס"ל דאין בכור קדיש כלל בחו"ל אך מ"מ גבי בעלים מוכח דגם תם לאחר נתינה א"י להמר ובאמת לפי הס"ד בגמ' דתמורה דף ח' ע"ב מה דאמר שם כתנאי ר"ל דפליגי בזה ת"ק ורשב"א אם בעלים עושים תמורה לאחר שבא ליד כהן כצ"ל שם וע"ש ברש"י הרי דס"ל לרבינו דאחר שבא ליד כהן נהי דלא זכה בו מ"מ פקע שם הבעלים וכן ס"ל לרבינו גם תמורת בכור דשייך לכהן ולא כמ"ש התוס' זבחים דף ע"ה ע"ב ע"ש. אך באמת נ"ל דיש נ"מ בין בע"מ מעיקרא לתם ונעשה בע"מ דבע"מ מעיקרא אם נתנו לכהן אז הכהן ממיר בו וקודם שנתנו הוה של בעלים ושייך לו התמורה ועדיין אין עליו שם מתנות כהונה משא"כ בתם ואח"כ נעשה בע"מ התמורה דקודם נתינה שייך לכהן והנה באמת קשה מה דמקשה בתמורה דף י"ג ע"א למה לו הך לא יחליפנו גבי מע"ב נימא דנ"מ לענין בע"מ מעיקרא דבמע"ב ובכור עבדי תמורה כמבואר בכורות דף י"ד ואף דהתוס' בכורות דף ל"ג ע"ב כתבו בד"ה בע"מ דבע"מ מעיקרא מותר להטיל מום לד"ה הטעם משום דהוה כמו הך דתמורה דף כ"א ע"א גבי מטיל מום בט' של מע"ב דלא היה לו שעת הכושר ע"ש בתוס' וה"נ כן ועיין בע"ז דף י"ג ע"ב דרק היכי דחזי לדמי אז אסור וא"כ קשה מבכור עיין בזה בספר יראים אך י"ל כיון דקיי"ל דמצוה להקדישו משום זה אסור להטיל בו מום והנה י"ל דבע"מ מעיקרא אין מקדישין אותו וגם י"ל דאסור להקדישו מחמת אין מקדישין בע"מ וכן הוא כוונת רבינו בהל' בכורות פ"א גבי בכור בחו"ל דאין נהוג ר"ל המצוה דלהקדישן וכן מוכח בסה"מ לרבינו ולקמן אבאר זה וא"כ למה לא מוקי כן בהך דתמורה הנ"ל. והנה באמת מדברי רש"י בכורות דף נ"ח ע"א

בד"ה ודלמא מוכח דיש במע"ב ב' מיני קדושות אחד ליקרב וא' להיות נאכל במומו כמו גבי חו"ל כמבואר שם דף נ"ג ודף נ"ו גבי אתנן והנה אף דמבואר דף נ"ג וד' ל"ו ע"ב וד' י"ז ע"ב דעבר בלא יבקר זה רק אם מכוין להוציא רע אבל אם מכוין להוציא טוב בירושלמי פ"א דר"ה מבואר דלא עבר רק דהתורה נתנה רשות ע"ש. ועיין בכורות ד' נ"ח ע"ב פליגי בזה רש"י ותוס' גבי נוטל אחד מהאלולין ע"ש וצ"ל דליקח רע אסור כמו לא יקדיש בע"מ ובאמת י"ל דלכך לא מוקי בתמורה ד' ז' ע"א גבי מקריב בע"מ דמירי במעש"ב דחל עליהם קה"ג ושייך לא יקדיש וצ"ל דס"ל דא"כ יש עוד לאו דלא יבקר וא"כ צ"ל דיש בהלאו ב' משמעות וכמ"ש התוס' זבחים ד' ס"ו ע"א גבי לא יבדיל וכ"מ בזה. וא"כ לפ"ז אם יהיו כולם בע"מ עיין בכורות דף נ"ב ע"ב איך ינהוג הא אסור להקדיש וצ"ל דזה היה קדושה אחרת ואין שייך איסור דלא יקדיש ובמ"ש י"ל דברי הספרי פ' ראה פסקא ס"א דגם בכור ומעשר צריך מן המובחר והנה גבי בכור י"ל כמו דס"ל לר"ט בכורות דף י"ז ע"ש דכהן יקח היפה אך גבי מע"ב קשה ולפמ"ש דלבקר הטוב שרי א"ש וכן י"ל במה שפסק רבינו בהל' בכורות פ"ז ה"ה דאם עישר ממנה על חברתה דבדיעבד הוה מעשר ועיין בתוספ' פ"ז דבכורות בהך מחלוקת דר"ע ורבנן מה דפליגי בקרא וט"ס שם ונ"מ לענין דיעבד אך באמת נראה דכמו דגבי חו"ל ההקש רק לענין שלא יקריב רק נאכל במומו ה"נ לענין חדש וישן ועיין במ"ש התוס' כאן ד' נ"ט ע"א ועיין בירושלמי פ"ד דחלה גבי חדש וישן לענין חלה ועיין בירושלמי דר"ה פ"א גבי הך דמח"ז גבי מע"ב וי"ל דהני שאין מקדישין אלא לאכול במומו ה"נ אין עושין תמורה לש"ע ולכך לא מוקי הך דתמורה דף י"ב לבע"מ מעיקרו משום דמע"ב בע"מ אין בהם תמורה וכן י"ל לשיטת רבינו גבי בכור בחו"ל וכ"כ בזה דרבינו ס"ל דלא חל עליו דין קדושת בכור רק איסור בכור ונ"מ לכמה דברים ולקמן בהל' בכורות אבאר זה י"ל דאז אין עושין תמורה ובזה א"ש מ"ש התוס' תמורה דף ח' ע"ב ד"ה ר"ש דאמאי לא מוקי כר"ע ע"ש ובזה ניחא דלר"ע לא עביד תמורה כלל ולכך א"צ חכם להתיר כמ"ש רבינו בהל' בכורות פ"ג ה"ב ולקמן אבאר זה. והנה אף דבערכין ד' כ"ט ע"א מבואר לשיטת ר"י דס"ל דשייך לשון הקדש גם בבכור י"ל דזה ר"ל אכהן לאחר שבא לידו וכמ"ד בתמורה דף ז' דיש לכהן זכיה אף בבכור חו"ל ור"י לשיטתו בתמורה דף כ"א ע"ש. וא"כ לפ"ז שייך שפיר לומר גבי חרם לשמים דהדבר הוא קדוש בעצם משא"כ גבי לשון הקדש ועיין שבת דף קכ"ז ע"ב דנקט הלשון הקדש כו':

הלכה ב

ואם החרים כו'. עיין בתוספתא כאן פ"ד דמבואר דהא דר"א ס"ל דדיעבד ג"כ לא זה רק בלשון חרם ולא בלשון הקדש ע"ש ולכך א"ש מה דאמר בשבת דף קכ"ז הנ"ל שמא הקדיש משום דהא בשאלתות פרשת שמות אמר דזה הוה בר"א ור"א לשיטתו דחרם לא מהני ובאמת י"ל דזה לא קאי רק אחרמי כהנים והטעם דהא התוס' כתבו בתמורה דף ל"ב ע"ב דזה הוה גזה"כ לא מחמת אמירתו לגבוה ע"ש וא"כ י"ל דרק אם עשה כמו שאמרה התורה אז מהני ואם לא לא מהני ובזה א"ש הך מה דפליגי בירוש' פ"ז דפסחים אם עבר ונמנה על מוח שבקולית אם הוה מנוי ע"ש בה"ט ואף דהא מבואר בתוספתא פסחים פ"ו דאם שבר עצם ונטל ממנו כזית מוח יוצא בו ע"ש מ"מ כיון שבאמת הא שם דף צ' דזה רק מה שיכול להמנות על פסח לאחר הקדש הוה גזה"כ ע"ש וא"כ י"ל דרק אם עשה כמו שצותה התורה מהני וכעין דאמרינן ביבמות דף צ"ב ע"א גבי הלכה וקלקלה ע"ש וכה"ג ס"ל להירושלמי פ"א דביצה למ"ד המבשל נבלה בי"ט לוקה משום דהתורה לא התירה רק גדר היתר ואף דרוצה לאכול עיין ביצה דף י"ב בתוס' ופסחים דף מ"ז ע"ש וכ"מ וגם י"ל דנ"מ דגבי הקדש יכול לפדותם וכן לדידן יכול לשאול ולא נסתלק שם הבעלים מהם כדאמרינן בירוש' פ"א דמעשרות משא"כ בחרמי כהנים ובפרט לשיטת השאלתות דס"ל דליתן במתנה רשאי כמה שירצה רק לבזבז אסור עיין פ' תרומה ופ' תשא והנה בשאלתות שם ס"ל דאף לאחר מיתה אסור יותר משליש ועיין בב"ב דף קמ"ח ע"ב גבי הקדיש כל נכסיו ע"ש ועמ"ש בהל' תמורה פ"א ה"א מה דאמר ואפי' המיר בשבת ע"ש והנה זה מוכח בדברי רבינו דאף דקי"ל בתמורה דף ל"ב דחרמי כהנים חל על קדשי מזבח ס"ל דזה רק בקדשים שהוא הקדיש משא"כ בבכור ומפרש דלא כרש"י כאן דף כ"ח בערכין והטעם משום שכתבתי לעיל דגבי בכור לא שייך הדין דעירב גזברים ר"ל היכא דאינו חל על גוף הדבר וכמו הקדש עילוי והנה גבי חרמי כהנים ע"כ אף זה א"א לחול על גוף הדבר דהא אין להם פדיון ואם נימא דיוחל על גוף הדבר שוב יתבטל ההקדש וזה א"א וא"כ לא חל החרם מעיקרא והוה כמו דאמרינן בהך דמנחות דף ע"ד ע"א אין מפרישין תחילה לאבוד ועיין מעילה דף י' ע"ב ובירושלמי יומא פ"ו ה"א ויש אדם מגריל תחילה למיתה ומ"ש רבינו לקמן בהל' בכורים פ"ב הי"ט גבי פירות טמאים ולקמן בפ"ז אבאר בהט"ז בהך דאם החייב יתן שנים על הקדש לא מהני הפדיון ועי' בירושלמי דמאי פ"א ה"ב דאף דמאבדין מיעוטו מכל מקום להפריש מועט בתחילה ולאבד י"ל דלא מהני ובזה פליגי ראב"ע ורבנן בפרק ז' דדמאי בירוש' אם יכול לקרא שם לת"מ ולבטלה בתערובת ע"ש ועיין בתוס' פסחים דף י"ב ע"ב ד"ה אין ע"ש דהוה

פדיון אף דצריך לקבור המעות ועי' בתו"י יומא דף נ"ו גבי פדיון אס"ה ע"ש ולכך גבי קרקע דקי"ל בכ"מ דעד כדי דמיהם אין להם אונאה עיין ב"מ דף י"ח ע"ב ושם דף מ"ו ע"ב וכ"מ אבל יותר מזה גם בקרקע לא מהני וא"כ לא מיקרי פדיון וה"ה כאן גבי חרמי כהנים ולא חל על הגוף רק על הדמים ולכך בתמורה דף ל"ב מדמה הך דחרמי כהנים להך דהמתפיס דהוא חד וא"כ גבי בכור לא שייך זה וכמ"ש כן ס"ל לרבינו:

הלכה ג

ואפילו תפילין שבראש כו'. הנה רבינו ז"ל דייק שבראשו וכן דייק רש"י כאן דף כ"ד ע"א ד"ה סלקי ונ"מ אם זה הוה גדר מלבוש או בגדר נכסים סתם עיין בזבחים דף י"ח ע"א אם בתפילין הוה יתור בגדים ויהיה נ"מ לפי מה דקי"ל לעיל פ"ג דאף אם הקדיש נכסיו אין לו בכסות בניו אם אין לו גם בתפלין שלקח לבניו אם זה הוה בגדר בגד ועמש"כ לעיל בהל' שבועות פ"ה הי"ח שלא יעלה עליו בגד ע"ש וכן יהיה נ"מ לעיר הנדחת דמלבושים של צדיקים מותרים האיך הדין בתפלין של צדיקים לדידן דלא ס"ל כר"א ובאמת זה תליא בבעיא שם גבי פיאה נכרית בסנהדרין דף קי"ב ע"א ומה דאמר שם דתליא בסרטא ור"ל דלא הוה מלבוש גמור רק מונח על תכשיט עיין שבת דף נ"ז ע"ב וזה דמיבעי אם זה הוה כמו בגד ולבוש ועיין חולין דף קל"ח דכיפה של צמר המונח תחת ציץ יש עליו שם בגד ועיין בתוס' זבחים דף י"ט ע"א ועיין מ"ש הירוש' ז"ל רפ"ו דשבת דלא הוה רק ב' אצבעות כמו ציץ ור"ל דנ"מ שלא יהיה יתור בגדים כמו בזבחים שם ועיין בירוש' דגטין פ"ד ה"ב אפי' קלסתו דעל ראשך ע"ש ועיין בגיטין דף נ"ב ע"א גבי אפטרופוס דלוקחין להם תפלין דמשמע דגם בקטנים וכמבואר בירוש' פ"א ה"א דתרומות דרק ביתום אז תורם אפטרופוס ועיין בתוס' גיטין דף מ' ע"ב אך י"ל דזה תליא אם לילה זמן תפלין כעין דאמרינן בזבחים שם דאז הוה מצוה דגופיה ע"ש ועיין שבת דף ס"ב גבי נשים ותוס' ערכין דף ל"ב ע"ב דתפלין דמיהם יקרים וא"כ י"ל דהוה כמ"ש רבינו בפ"א מהל' מלוה דבע"ח גובה מתכשיטין ובגדי שבת ע"כ ועיין ברשב"ם ב"ב דף קנ"א ע"א ד"ה ס"ת דכתב דתפלין הוא מלבוש וב"ק דף ק"ב ע"ב ועיין בתוס' נזיר דף נ"ד ע"ב דציץ הוה בגד ע"ש ועיין בהך דכתובות דף ע"ה ע"א ד"ה וכי דאפשר להעביר לפי שעה גבי כהן לא הוה מום ע"ש ובירוש' פ"ז דכתובות גבי קרח באשה אם הוה מום ובהך דבכורות דף מ"ג ע"ב גבי לפניו ועיין שבת דף נ' ע"א גבי כיפה ע"ש בתוס' דלובשה הקרח וא"כ ה"נ כאן אך י"ל דגבי כהן הוה כמו יתור בגדים ובזה י"ל מה דבבכורות דף מ"ג מיתי הך דת"כ דיליף מהך קרא דועלכו כו' הכהנים לרבות הקרחנים ובזבחים דף י"ח ע"א למד מהך

דכ"ה שלבש בגדי כה"ג פסול ע"ש ר"ל דגבי כה"ג כיון שלובש כיפה של צמר אינו נראה הקרחה ולא הוה מום משא"כ בכ"ה דא"י ללבוש זה מחמת יתור בגדים:

הלכה ד

ועל חרם כהנים וכו'. עיין במ"ש רבינו בהל' בכורות פ"ו ה"ה דאין לוקה על זה ועי' במ"ש רבינו בהלכות מלכים פ"ח ה"ו והטעם לא משום מ"ש הרמב"ן ז"ל בסה"מ מצוה רכ"ז משום דלא מהני כרבא בתמורה רק דלכך משום דאינו שלו וכמו הך לאו דתמורה דף כ"ה ע"א גבי לא יקדיש בבכור ועיין מ"ש רבינו בהל' תמורה פ"ד הי"א ע"ש גבי מקדיש עיין בכורות דף נ"ג ע"ב דא"א שיחול קדושה על קדושה והוה כעין הך דתמורה דף כ"ה ע"א גבי דברי הרב כו' דזה הוה ממילא וכן הך דין דלא תמכר לצמיתות כיון דזה הוה אפקעתא דמלכא כמבואר ב"מ דף ק"ט ע"ש דזה הוה קנין גמור לחלוטין רק דהתורה הפקיעה את המקח א"כ לא שייך בזה הך דלא מהני דממילא נפקא ליד הבעלים ואם אין מחזירה הוה בידו גזל אך י"ל דנ"מ למה דמבואר בר"ה דף ט' ע"ב דאם לא שמטו קרקע הוה עיכוב ביובל וא"כ שוב י"ל הך לאו דאם נימא דהתנאי מועיל שוב שייך שפיר יובל ולא מיקרי לא שמטו ואם נימא דאין התנאי מועיל שוב נתבטל ע"י זה היובל וכן גבי הך דמכר יפ"ת ג"כ משום דאינה שלו ואין לו רשות למוכרה אך י"ל דנ"מ לענין שצריך להחזיר הדמים דהוה כמו גזל וכמ"ש שם רבינו ועיין גיטין דף מ"ה ע"א וכן יהיה נ"מ גבי הך לאו דמוכר חרמי כהנים ובהך דלא יקדיש דאם אחר שאינו בעלים מכר או הקדיש אם עובר על הלאו כיון דפקע שם בעלים ממנו מה נ"מ בין בעלים לאחר ועיין בתמורה דף ט' ע"א דלא מצי להתפיס בדבר שאינו שלו ונ"מ למה דמבואר בזבחים רפ"א ורפ"א דמנחות גבי שניי קודש דאסור לשנות ע"ש ברש"י משום לאו דלא יחשב ועיין בתוספ' ס"פ י"ב דקרבנות דזה לא קאי רק אפסח וחטאת שלא לשמה ע"ש אך י"ל דנ"מ ללאו דלא יקדיש ועיין בתוספ' פ"א דתמורה ובאמת משכחת ללאו דלא יקדיש אם הקדיש בכור במעי אמו לשלמים דהוה קדושה קלה כמבואר בתמורה דף כ"ד ע"ב ודיעבד חל ההקדש ע"ז עבר וגם לוקה דמהני ועיין מ"ש רבינו בפ"ד מהל' תמורה וכן נ"מ להך דכאן ה"ט גבי הקדיש לאחר ל' דיכול להקדישו בתוך ל' הקדש אחר ואם הקדיש קדושה קלה עבר וגם י"ל דלוקה ועיין במש"כ הראב"ד בפט"ו מה' מעה"ק ה"ז גבי קדושת דמים דאף דפקעה מ"מ האיסור לא פקע ע"ש ולכך כתב רבינו בה"ט מותר בהנאה ולא כתב באכילה וכמו בתוספ' ולקמן אבאר זה ועיין מ"ש רבינו בפי"ח מהל' פהמ"ק ה"ה גבי קדשים שהטיל בהם מום דאסור משום לא תאכל כו' ע"ש מחמת דביטל מהם הקדושה ועיין בחולין דף קט"ו ע"ש אם גם איסור הנאה ועיין במ"ש רבינו בסוף הל' שמיטה דגבי

שבט לוי שנטל חלק בבזה לוקה ואם נטל נחלה מעבירין ולא נקט לוקה והטעם דגבי ביזה מהני דזה הפקר כ"ז שלא זכי בו ועיין בספרי פ' מטות פסקא קנ"ז לפי שיצאו כו' לחטוף ועיין בסנהדרין דף צ"ד ע"ב לחלוק או לשלל ע"ש ברש"י מוכח דהוה הפקר ולא ניתן לתשלומין ולכך לוקה משא"כ בנחלה חדא דלקח חלק אחר ועוד דהחלוקה בגדר שליחות עיין קדושין דף מ"ג ע"ש ואשלד"ע ולכך בטל הדבר וכן הדין גבי הך דין דלא יוכל לבכר לא תליא בהך אם עביד לא מהני דזה היא ממילא ולא פעולה והוה כמו הך דתמורה דף כ"ה ע"א דברי הרב וכו' ועיין בירושלמי ב"ב פ"ח ה"ה דאמר שם העבודה שיכול ואינו רשאי ע"ש ור"ל כך דהא קיי"ל נאמן האב גבי בכור ולפי המבואר בדברי רבינו בהל' נחלות פ"ב הי"ד נקט מוחזק וע"ש בדברי הרי"ף ורשב"ם ב"ב דף קכ"ח ע"ב נקט מוחזק ואם יש עדים שזה בכור חייב מלקות ומהני והנה עיין במ"ש רבינו בהל' אישות פ"ו ה"י מוכח דהך דלא תוכל להתעמר הוא תליא בקדושין דאל"כ מה תליא זה בתנאי להיות מתנה על מה שכתוב בתורה וכמו הך דגיטין דף פ"ד ע"ב הא זה איסור בפ"ע אך י"ל דנ"מ שהתנה עליה לאחר קדושין שיהא מעשה ידיה שלו ויהיה נ"מ אם צריך להחזיר לה מעשה ידיה וגם נ"מ למ"ד סנהדרין דף פ"ה ע"ב דגם פחות מש"פ הוה עימור וא"כ אז לא שייך חזרה ולוקה וכמו הכהו הכאה שאין בה ש"פ ועיין בירושלמי קדושין פ"א ה"ב במ"ש גבי יעוד אם נימא בכסף הראשונים א"כ צריך לחזור לה מעשה ידיה דהוה רק ארוסה ותירץ דהוה כאומר לה הרי את מקודשת ע"מ שמעשה ידך שלי ע"ש וה"נ ר"ל רבינו בהל' אישות הנ"ל. וא"כ לפי"ז גבי אם מכר חרמי כהנים לא שייך הך דאם עבד מהני דהוה כמו מוכר דבר שאינו שלו וא"כ לא לקי ומה דמקשה הגמ' שם בתמורה הוא מפדיון דס"ד דהוה כמו קדשים והוה כמ"ש התוס' בכורות דף ל"ב ע"א שיהיה נפדה וחוזר וקדיש וכאן נקט אין לו פדיון דמשמע דלא חל כלל וע"כ משום דלא מהני וע"ש ברש"י ד"ה אלמא ע"ש וכן י"ל מ"ש רבינו בהל' בכורות פ"י ה"ח גבי מעשר בהמה דזה רק למכירה אבל לפדיון שפיר נכלל בהך דאם עביד לא מהני דזה דין לא פעולה ובזה א"ש הך דזבחים דף ט' ע"א דאמר דלוקה דשם אפדיון וגם י"ל דשם קאי אמותר הפסח דהוא שלמים והוה כמו ק"ק דהוה שלו וגם יכול להמנות עליו ולכך ס"ד דיהיה בכלל מלקות עיין פסחים דף פ"ט ע"ב וכ"מ וב"ק דף י"ב ע"ב ועיין מש"כ רבינו בהל' טומאת צרעת פ"י ה"א דלכך אם תלש שערה א' לא לקי היא משום דלא פעל כלום במעשיו דעדיין הוא טמא וזה ר"ל הגמ' בשבת דף צ"ד ע"ב דלא אהני מעשיו ע"ש ועיין מ"ש הרמב"ן בסה"מ דפליג על רבינו וס"ל דלא יוכל לבכר הוא לאו ולא מניעה ורבינו ס"ל דרק כעובר על גזרת מלך כמו דאמרו בתוספ' פ"א דכריתות הובא בפהמ"ש

פ"ג דמכות ועיין בירושלמי פ"ד דגיטין גבי הך דלא תמכר לצמיתות אם היא לאו או מניעה וזה תליא אם יש קנין לעכו"ם ע"ש ועיין בכתובות דף מ"ה ע"ב גבי אזהרה ותוספ' סנהדרין פ"ו וכ"מ בזה:

[השמטה במ"ש גבי חטאת שלא לשמה וכן פסח:

ועי' במ"ש בזה בהל' כלאים פ"י הכ"ה ובאמת לפי"ז מבואר דיש ג' דינים בחטאת פסול לגמרי והוה פסול הגוף ולא בעי עיבור צורה לשרפה וכדמוכח בפסחים דף ע"ג ע"ב ועי' מנחות דף מ"ח ע"ב גבי כבשי עצרת ע"ש ברש"י ותוס' בזה. ויש דלא עלתה לבעלים כלל כמו לשם חולין ולשם מי שהוא מחוייב עולה וכמ"ש רבינו בפט"ו מהל' פסוהמו"ק. ויש דרק לא כיפר על החטא אבל מ"מ החובה יצא וכמו בהך דכריתות דף ז' גבי לא תתכפר לי חטאתי וזה הדין בסתם כמ"ש רבינו בהל' מעה"ק פ"ד ועי' מ"ש רבינו בספ"ג מהל' ק"פ נמצא נשחט שלא למחוייב ולא אמרינין דישחט סתם ובזה א"ש כל הני קראי דזבחים דף ה' ודף ז' ע"ש בתוס':

וכן ר"ל הגמ' שם דף ו' ע"א גבי הך כיפרו על מה שבאו ור"ל כה"ג היכא דכשר ומרצה רק דלא נתכפר ונ"מ כמש"כ בחיבורי בח"ג דאז יוהכ"פ מכפר דכבר הביא החיוב ועי' בכריתות דף כ"ו ע"א דהוה בגדר ממון: ע"כ השמטה]

הלכה ה

ואחד כו' שבאותו משמר כו'. ועיין בירושלמי חלה פ"ד הי"א דאמר שם דמטלטלין נתנין לכל כהן שירצה אך באמת כך דהנה מה ר"ל אם שייך זה למשמר בגדר מתנה או ר"ל כיון דקיי"ל דכל זמן שהם ביד בעלים הרי הן הקדש רק לאחר נתינה לכהן נעשה חולין וכיון שלא נתנן למשמר רק לכהן אחר לא זכה בה והוה עדיין קודש או רק בגדר גזל והקדושה פקע וצריך ליתן לכהן של המשמר ועיין ב"ק דף קי"א גבי גזל הגר נתן את הכסף ליהויריב כו' ומוכח שם דרק אם נתנו אשם ליהויריב ואח"כ כסף לידעיה אז עשו בני יהויריב שלא כדין אבל אם נתן כסף לידעי' ואח"כ אשם ליהויריב לכ"ע יחזור כסף לאשם ושפיר עביד יהויריב וכן פסק רבינו בהל' גזלה פ"ח הי"ב ע"ש וע"ש דף ק"י ע"ב בתוס' ד"ה או ובאמת זה ר"ל הבעיא דשם גבי אין בו ש"פ כו' אם ר"ל דהנתינה למשמר אחר לא הוה נתינה וא"כ עדיין הגזל יש עליו קדושה ועיין בתוס' מנחות דף ע"ג ע"ב אי דצריכים זה המשמר ליתנו לאחר אבל הוה נתינה והוה כמו שליח ב"ד כמבואר שם דף ק"ג ע"ב דהוה כמו נתן הכסף ויכול להביא אשם ע"ש בתוס' ד"ה אבל ותוס' ב"מ דף ל"ז ע"א בסה"ד והנה רבינו בפהמ"ש ב"ק דף ק"י ס"ל דכיון דהמשמר קבלו שלא בזמנו לא הוה כלל ופסול האשם וכן הוא בירושלמי שם דמוציאין מידו ר"ל הבעלים

דלא הוה נתינה ונ"מ דאם מתו הבעלים אז צריכים להחזירו להיורשים ולא שייך כסף מכפר מחצה דרק אם קבלו הכסף כדין אז מכפר מחצה וכן מוכח בתוספ' ב"ק פ"י ע"ש וט"ס שם ובספרי פ' נשא וכמו דאמרינן בירושלמי פ"ו דתרומות גבי תרומת שוגג דרק הנתינה ולמי שצריך ליתנו מקדש ולא לכהן אחר ע"ש גבי אכל תרומת ע"ה ועיין בחולין דף ק"ל ע"ב במה דאמר ריב"ב משפט דנ"מ להוציאו בדיינים ע"ש ברש"י וא"כ נ"מ לכה"ג גבי גזל הגר וע"ש ברש"י ד' קל"א גבי ט' נכסי כהן ואם נימא דעדיין לא פקע הקדושה לא שייך בזה ב"ד אבל אם נימא דפקע ושייך שפיר דין משפט ולב"ד ועיין ב"ק דף מ' ע"א גבי כופר ועיין מ"ש רבינו בהל' גזלה פ"ח ה"ה דכיון שהודה הוה כמו שנתנו לכהן לענין שיכול להביא הקרבן וע"ש בתוס' דף ק"ד ע"א אך רק בפניו והראב"ד ס"ל דרק אם זקפו במלוה וזה הוא כוונת הגמ' דף ק"ט ע"א גבי הך דריה"ג ור"ע ומה דמקשה ונמחל לנפשו משום דס"ל דזה הוה כמי ששילם לעצמו לא בגדר הפקעה ועיין מכות דף ט"ז ע"ב דהוה גדר הפקעה ועירובין ד' ע' ע"ב דהוה גדר ירושה ועיין ב"ק דף מ"ט ע"ב גבי משכון של ישראל ע"ש ומ"ש ה"ה ז"ל בפ"ח מהל' גזלה בסוף בשם הראב"ד ז"ל ובהך מחלוקת דר"י ור"ל בירושלמי פ"ו דתרומות גבי גזל תרומה מאבי אמו כהן למי משלם לשבט או לעצמו ע"ש בתוספ' כאן ב"ק פ"ו דהוה מחלוקת גבי גזל הגר דאף זקפו לא מהני רק עד שיטול ממנו ויחזור ויתן לו ע"ש ומ"ש התוס' פסחים דף כ"ט ע"א דהיכא דלא משלם קרן משום קלב"מ אינו מביא אשם א"כ זה פטור לא תשלומין ועיין ב"ק דף ד' ע"א תד"ה כראוי וכתובות דף ל"ג ע"ב ובכורות ד' י"ב ע"ב דכל היכא דא"צ ליתן הוה כמו נתן גבי פטר חמור לר"א ע"ש ועיין רש"י מעילה ד' ב' ע"ב דחומש תליא באשם ורש"י ב"ק דף ס"ה ע"א ד"ה מטעם דחומש כפרה והא דלא מעכב ר"ל להאשם כמ"ש רש"י ב"ק ד' ק"י ע"א ע"ש. עכ"פ זה הוה פלוגתא אם מה דנתן שלא לכהן ממשמר אם לא הוה כלל נתינה או רק דין מתנה לא קיים ועיין בסה"מ דפליגי בזה רבינו והרמב"ן ז"ל אם משמרות הוה מה"ת ושייך לעצם הקרבן או לא ועיין מנחות דף ק"ז ע"א כל חד וחד יומא כו' ע"ש ברש"י אם זה תליא בהקרבה או מילתא בפ"ע ועיין במה דפליגי רבינו והר"א ז"ל בהל' כהמ"ק פ"ד ה"ט דאם כהנים טמאים דאז אם היו טהורים אף במשמר אחר עבדי טהורים כמ"ש רבינו פ"ה בהל' ביאת מקדש הי"ד ע"ש ס"ל להראב"ד דשוב נתבטל דין משמרות ואף אם כולם טמאים הכל שווים בזה ורבינו לא ס"ל כן ועיין ביבמות דף ל"ט ע"א גבי חליצת גדול דאם הוצרך לכפות כופין הגדול אף דחוזרין גם לקטן ע"ש ועיין ב"ק דף קי"א דאם נפיקו כל המשמרות הדרי לראשון ע"ש ועיין בסוף עירובין גבי נכנסין לתקן ע"ש וכ"מ וזה תליא במ"ש אם המשמרות הוא

דין בקרבן או רק תקנות נביאים ועיין רש"י סוטה ד' ה' ע"ב ד"ה ספחנו ע"ש דמשמע דאם אין לו משמר מקריב בכל משמר ע"ש ועיין תענית דף כ"ז ובירושלמי שם פ"ד דת"ק ס"ל דכהנים וכו' וישראלים מעכבים קרבן ורשב"א ס"ל דא"צ ישראלים והני כהנים לא ר"ל המקריבים ופליגי אם הם ג"כ מיקרי בעלי קרבן בהך דמנחות דף כ"א ע"ב וכ"מ ועיין בספ"ק דשבועות ובחולין דף קל"א ע"ב ומיירי בכהנים שלא מאותו המשמר ועיין בתוספ' סוטה פ"ח דברכת כהנים הוה אף בכהנים שלא מן המשמר ע"ש ועיין ברש"י תענית דף י"ז ע"א ד"ה מכיר משמרתו ע"ש ור"ל דאל"כ אסור לעולם דכיון שאינו קבוע יכול להקריב בכל משמרות וכמ"ש אסור לשתות יין לעולם ובזה א"ש מ"ש התוס' יבמות דף ק"א ד"ה ועולה ע"ש דכיון דלא חזי למשמר יכול להקריבו בכל משמר שירצה וא"כ לפי"ז היכי אמר עולא כאן דף כ"ט דנותנין לכהן בזה"ז הא ליכא משמרות ועיין במ"ש רבינו לקמן פ"ח הי"א ובהשגות שם דכתב הטעם משום דליכא משמרות בזה"ז וס"ל להראב"ד בזה"ז סתם חרמים לבדה"ב וכעין הך דנדרים דף י"ח ע"ב ש"ע וע' בספרי פ' קרח פסקא קי"ז דגם של נכרים לכהנים אף דדעתן לשמים כמבואר מנחות דף ע"ג ע"ב וערכין דף ו' ע"א והנה באמת כיון דקיי"ל דמקשינן מטלטלין לקרקע נקיש גם לזה שלא יהא נוהג רק בזמן היובל ועיין בהך דתמורה דף ל"ב ע"א ברש"י ותוס' ומ"ש התוס' בשם רש"י ה"מ במקדיש אך באמת ר"ל כך דהנה לפי המבואר כאן ד' ל"ד דכהן רק שמקריב קרבנו בכל יום שירצה ושוב כיון שהוא מקריב הוה שלו בגדר כהן מקריב אבל דבר דלא שייך הקרבה אז גם של כהן לאנשי משמר ואם הכהן נתן הקרבן שלו לאחד שלא מן המשמר עיין מה דפליגי בזה רבינו והראב"ד ז"ל בהל' כלי המקדש פ"ד ה"ז אם הוה בגדר שליח של הבעלים או דנתן לו מתנה ורש"י ס"ל בב"ק דף ק"ט ע"ב כשיטת רבינו דהוה כמו מתנה וצריך שיאכל אותו כהן המקריב ולשיטת הראב"ד ז"ל הוה רק בגדר שליח והוה כמו אם הקריבו הבעלים ואף לשיטת התוס' יבמות דף מ' דכהן המקריב צריך שיאכל ממנו כאן לא והנה גבי בכורים הוה מחלוקת בסוף פ"ג דבכורים אם שייך לאנשי משמר כמו קדשי מזבח או לכל כהן כמו קדשי הגבול וע"ש בירושלמי פ"א ה"א גבי אשרה שבטלה דאמר שם דזה תליא בהך מחלוקת דר"י ורבנן ועיין בירושלמי פ"א דתרומות ה"ד ובחלה פ"ד הי"א והנה בתוספ' פ"א דביכורים הוה פלוגתא דר"מ ור"י אם כהן מביא ביכורים ע"ש ועיין לקמן בדברי רבינו פ"ד ה"ג בהלכות ביכורים עיין שם ועיין רש"י פסחים ד' ל"ו ע"א ד"ה בביכורים והנה עיין תוספות חולין ד' ק"ל ע"ב ד"ה או ותוספות ב"ב ד' פ"א ע"ב ד"ה במקדיש דזה לא מיקרי גדר עבודה ע"ש וי"ל דאז אם כהן מביא ביכורים צריך ליתנם לאנשי משמר ובאמת הנה במנחות דף ס"א ע"א מבואר

דביכורים אין טעונין הגשה והנה מדברי הירושלמי פ"ג דביכורים והובא בדברי רבינו פ"ג הי"ב דמניח בצד המזבח וזה גופא הוה כמו הגשה כמבואר בסוטה ד' י"ד ע"ב אך באמת כך דהנה שם בדברי רבינו ה"ד מוכח דהנחה לא מעכב אצל המזבח רק בכ"מ בעזרה ע"ש ונ"ל כך דרבינו מפרש הך דמכות ד' י"ח ע"ב גבי מה דאמר עד שיראה פני עזרה ל"ק הא ר"י הא כו' וע"ש בתוס' ותוס' סוכה ד' מ"ז ע"ב אך באמת ר"ל כך דאם ניליף הנחה מן והניחו כר"י שם קאי אכהן ואצל המזבח והוה כמו הגשה כמ"ש התוס' ב"ב ד' פ"א ע"ב אבל אם נימא כראב"י דילפינן מן והנחתו אז י"ל דדי בזר וא"צ אצל המזבח ועיין ביומא ד' מ"ה ע"א וכי תעלה על וכו' ועיין בירושלמי בכורים פ"ג ה"ה הנחה מהו שתתיר למחוסרי זמן ור"ל אם הניחם קודם עצרת וכן בלילה ע"ש ואף דהגשה פסול בלילה כמבואר במגילה ד' כ' ע"ב ועיין בתוס' מנחות ד' ט' ע"ש ועיין בדברי רבינו ספ"ג דביכורים חשיב כלי ועיין בירושלמי שם דבעי אם יכול להביאו בתמחיין של כסף ופשט שם דרק סל וע' מ"ש רבינו בפהמ"ש פ"ג דביכורים שיהיה מצופה זהב ר"ל דבעי סל דוקא של עץ וא"כ לא הוה כלי ועיין מנחות ד' נ"ח ע"א ביכורים נמי ולקמן אבאר זה וא"כ רק לר"י הוה בביכורים הגשה ממש וא"כ דוקא כהן ודוקא אצל המזבח וביום ולראב"י לא אך י"ל דלר"י כשר בכ"מ בעזרה דר"י ס"ל בזבחים ד' נ"ט ע"ב דקידש כל הרצפה ע"ש ובאמת למה במנחות ד' ס"א ע"א לא מתרץ הגמ' דלכך נקט ראב"י משם דלר"י בעי הגשה וזהו כוונת הגמ' במכות שם דלרבנן תכף משיראו פני הבית ר"ל העזרה ויניחם שם די ולר"י דוקא אצל המזבח ורבינו פסק כראב"י וא"כ לפ"ז לא הוה גדר קרבן וא"כ אם כהן מביא ביכורים צריך ליתנו לכהן של משמר אם ס"ל כמ"ד לאנשי משמר ואף דהא ר"י ס"ל לכל כהן באמת י"ל דיש ב' מיני ביכורים דהני דלא קורין מחמת ודאי ולא מחמת ספק די בהבאה להר הבית והא דאמר ב"ב ד' פ"א ומכות ד' י"ח ע"ב דבעי הנחה זה רק בהני דאין ראוים לקריאה מחמת ספק ובזה א"ש הך דערכין ד' י"א גבי שירה ע"ש ברש"י ותוס' ועיין ברש"י סוכה ד' מ"ז ע"ב והוא משנה בפ"ב דביכורים ובירושלמי שם יליף מקרא אחר אך הני דצריך לקרות הוה גדר קרבן וצריך שיר ואז י"ל דמצוה לדרוך הענבים והזתים לעשותן יין אך זה רק אם כבר הביאן לירושלים דחל עליהם שם ביכורים לשיטת רבינו בהל' ביכורים פ"ג ה"א ומשיביאם להר הבית אבל קודם לכן הוה רק גדר תרומה לא ועיין בחולין ד' ק"כ ע"ב וערכין ד' י"א ותמורה ד' ד' ע"א גבי דמעך ובהך דמנחות ד' פ"ד ע"ב ברש"י ד"ה מנין ע"ש ולכך ביוסף הכהן דס"ל כמ"ד דמביא ולא קורא לכך לא קבלו ממנו של יין ושמן ועיין בסוף חלה ובירושלמי ופהמ"ש פי"א דתרומות ע"ש דאז אין עליהם שם קרבן ועיין בירושלמי ספ"ו דתרומות גבי אכל ביכורים מהו

שיפריש עליהם יין וכו' והנה בירושלמי פ"א דביכור' ס"ל דאתנן פסול לביכורים וזה ר"ל הגמ' דע"ז ד' מ"ו ע"ב דאתנן במחובר אסור לגבוה ואי משום בית ד' וכו' ור"ל כך דהנה עיין בתמורה ד' ל' ע"ב מוכח דרק ריקועין אסור מאתנן ועיין בתוס' ע"ז דף י"ז ע"א ד"ה מהו ומ"ש רבינו בהל' איסורי מזבח פ"ד הי"ח דרק גופן של אתנן ור"ל כך דלפי המבואר בלשון רבינו שם בהל' י"ד מוכח דלא חל שם אתנן רק על דבר שהוא עצמו ראוי לקרבן אבל אם א"א לא חל כלל לא משום שינוי ע"ש אך חטים וזתים כיון דבאמת הם עצמם יש מציאות כמו ביכורים א"כ שפיר חייל רק דשרי משום שינוי וכספים דה"א דחל משום די"ל דזה גדר ראוי עיין מ"ש התוס' ב"מ דף מ"ו ע"א גבי פרי מפרי וסנהדרין ד' מ"ח ע"א גבי הזמנה ע"ש ובזה מדויק לשון רבינו בהל' אס"מ הנ"ל ולשון הגמ' בתמורה ואכמ"ל והנה זה ר"ל הגמ' בע"ז הנ"ל דהנה גבי ביכורים כתיב בית ד' וכו' וא"כ יש אתנן והנה שם חל גם על מחובר כמבואר בירוש' רפ"ג דביכורים ובתוספ' שם וספ"ו דתרומות וכ"מ וא"כ שפיר יש אתנן במחובר ודחה שם דזה קאי על דרשא אחרת לרבות הרקיעין שהם עצמם באו בהר הבית ועיין רש"י תמורה דף כ"ג ע"ב ותו"י יומא דף נ"ה ע"ש ועיין במה דס"ל לרבינו בהל' אס"מ דאתנן חל על עופות אף במוקדשין ועיין זבחים דף קי"ד ותוס' שם דף פ"ד ע"ב ד"ה ומוציא ואמאי לא מוקי לה בעוף לשיטת רבינו ועיין בע"ז דף ס"ג ע"א דהך דאמר שם שקדמה והקדישתו וא"כ משכחת לה שפיר אתנן ג"כ דמתחילה ראוי לפתח אה"מ וצ"ל דחל אתנן למפרע וגבי הקריבתו לא חל י"ל דזה תליא בפלוגתא דראב"ש ורבנן בתמורה דף כ"ד ע"א גבי בשר בקדירה אך י"ל דלא דמי דאתנן לא חל על דבר שאינו ראוי למזבח וכמ"ש משא"כ בחטאת שמתו דזה הוה גדר איסור לא גדר קדשים כמבואר בהך דבכורות דף ט"ז ע"א ע"ש אך באמת י"ל דמה שכתב רבינו דעופות של מוקדשין חל אתנן ר"ל אהני עופות של ביכורים ובידי המביאים וכמש"כ רבינו בהל' ביכורים פ"ג ה"ט דנותנין לכהנים והני אף דמתחילה הם מוקדשים מ"מ אח"כ הוה נכסי כהן ועיין מנחות דף נ"ח ע"א הני לעטר ע"ש. והני דקורין י"ל דגם ר"י ס"ל דקדשי מקדש הם ונתנין לאנשי משמר ואחר הנחה ותנופה הם של הכהנים ועיין בתוס' קדושין דף ל"ו ע"ב גבי תנופה דנקטי שם להפך מן המבואר במשנה ובכ"מ בתוס' אם יד הכהן למטה או למעלה וצ"ל דזה תליא ג"כ בהך דר"י היכי ילפינן תנופה. והנה מבואר במשנה סוף שקלים ופ"ב דביכורים דאינו נוהג אלא בפני הבית ועיין מכות דף כ' ע"א משום דבעי מזבח ע"ש בתוס' ועיין במה דמבואר בתוספ' סוף שקלים הטעם משום בית ד' ע"ש ונ"מ די"ל דרק הני ביכורים דיש עליהם שם קרבן וכמ"ש וא"כ נמצא כך דיש ב' דברים השיכים למשמר א' בשביל שהם צריכים להקריבו וממילא שייך להם

והב' כמו גבי שדה אחוזה דהיא גזה"כ למשמר ליתן להם בגדר מתנה והנה זה נ"מ בין שיטת הירוש' דחלה פ"ד דיליף מן ואישי ד' דאתקש לאישים דשם הוה גדר קרבן ור"ל משום דכל כמה דלא אתי החרם לכהן הוא קודש ועיין רש"י ב"ק דף ו' ע"ב ד"ה שור שכתב דשדה חרם כו' ולכאורה דלמא הוא כשעדיין לא אתי ליד כהן וצ"ל דקרקע כיון דזה לא שייך נתינה וגם לאנשי משמר תיכף אם החרים הוה כבא ליד כהן ואין בו קדושה משא"כ גבי מטלטלין יש עליו שם קודש קודם אך הירוש' לא ס"ל כן רק דגם גבי קרקע כל זמן שלא נתן לו לא זכי והוה כמו גזל הגר וכמש"כ ואם נטלן כהן שלא מן המשמר לא מיקרי בא ליד כהן כלל ועדיין יש בו קדושה אבל מטלטלין אף אם ס"ל דרק לאנשי משמר מ"מ הקדושה פקע תיכף שבא ליד כהן אף שלא מהמשמר רק הכהן צריך ליתן להמשמר וא"כ עכשיו שאין משמר גבי מטלטלין מהני ולא גבי קרקע ונ"מ אם החרימן בזמן יובל ואח"כ בטל היובל דליכא משמרות אז לקרקעי ליכא תקנה כן הוא לשיטת הירוש' הנ"ל ועיין ב"ב דף קי"ב ע"א דנפלו לו משדה חרמי ע"ש ברשב"ם ושם דף קי"ב ע"א אמר קרא בנו והנה לפי מה דמבואר ביומא דף י"ז ע"ב ובתוספ' שם והובא בדברי רבינו בהל' כהמ"ק פ"ו הי"ב דיש לחלק בין קדשי מקדש לקדשי הגבול לכה"ג דגבי קדשי גבול שוה ע"ש וא"כ גבי שדה חרם אם נימא כמבו' בירוש' דהוה כמו קדשי מקדש אז נוטל כה"ג בראש ואם כשיטת הבבלי אין נ"מ וא"כ גם בשדה חרם שייך נחלה הראויה לאלעזר דהוא הוה כה"ג ואין ראיה לירושת הבעל והנה עיין בתוספ' סוף סוכה מוכח דגם ברגל כה"ג שוה לשאר כהנים בלה"פ כיון דכל המשמרות שוים ובשה"ל אמר ביומא הנ"ל דכה"ג נוטל בראש אף דזה ברגל ועיין בירוש' פ"ג דחגיגה דרגל הכל שוים גבי ע"ה אך כך דהרי חזינן דלה"פ אין תלוי חילוקו בהקטרה של בזיכין כמבואר בסוכה דף נ"ה ע"ב ע"ש בתוס' וא"כ הוה ברגל לא ע"י הקרבה ולכך הוה ברגל כמו קדשי גבול וכה"ג שוה ועיין מה דאמר בסוכה דף נ"ו ע"א אם מיקרי של שבת העבר או של עכשיו וכבר עמדתי בזה על הך דיבמות דף ק"א דלמה לא מוקי גבי לה"פ והוא ספק אי כהן של משמר זה או של זה ונוטל ממ"נ ועיין בהך דבכורות דף מ"ח ע"א גבי שדה ושם בתוס' דף מ"ט ע"א דאם שניהם בפנינו א"צ הרשאה ורש"י בכורות דף מ"ז ע"ב דמוכח דכל ספק מתחילה לא מצי לעשות הרשאה אך בתוס' ב"ב פ"ט דמבואר להפך ובמ"א אבאר זה ועיין ב"ב דף ק"מ ע"ב ע"ש. משא"כ בשה"ל י"ל דשיכים לכבשים דהוה מתירין דידהו ע"ש במנחות דף מ"ו ע"ב ודף מ"ח ע"ב בתוס' ודף ט"ז ע"ב גבי מקדש דשחיטת כבשים מקדש ובשבועות דף ט"ו ע"ש ומה דאמר במנחות דף נ"ז ע"ב דאפיה מחדשם ע"ש נ"ל דשם נקט בקרא ביכורים והנה שם דף מ"ו ע"ב מבואר דרק שתי הלחם הבא

בפ"ע נקראים ביכורים ואז תנור מקדשם ועיין בתוס' שם דף נ"ט ע"א וכ"מ ועיין ברש"י ר"ה דף ח' ע"ב וא"כ לפ"ז י"ל דשה"ל הבא בפ"ע אז כה"ג שוה בו וכמו לה"פ כמ"ש וא"כ לפ"ז י"ל דגבי שדה חרם אף לשיטת הירוש' כה"ג שוה עם שאר כהנים וא"ש הך דב"ב הנ"ל וזה ר"ל רש"י תמורה דף ל"ב הנ"ל ה"מ מקדיש ר"ל אם הוה זה גדר הקדש או גדר מתנה ונ"מ לזה"ז וכמ"ש או די"ל להך דערכין דף ל"ג ע"א גבי בן לוי שהקדיש מטלטלין דלא מקשינן לקרקע זה ר"ל רש"י והנה נ"מ אם כהן החרים שדה שנפלה לו משדה אחוזה או משדה חרמים וכמבואר לקמן בה"ו וכ"כ בזה לעיל אם קאי גם אחרמי כהנים או רק חרמי גבוה היוצא לכהנים ביובל וע' כאן דף כ"ו ע"א וא"כ לפי"ז אם נימא דלא מקשינן מטלטלים לקרקע אז מטלטלין שבא ליד כהן מחרמים א"י להחרים אותם דכיון דנתנין לכל כהן כיון דס"ל דלא מקשינן וא"כ לא הוה חרם אך אף לדידן דס"ל דמקשינן מ"מ אין מחרים מטלטלין אף שנפלו לו דבהם אין נ"מ בין שלו לשל אחרים ועיין בהך דבכורות דף ל"ב ע"א דאמר שם דחרם חמור ממעשר שכן חלים על הכל ע"ש והרי מע"ב חמור דשייך אף בכהנים כמ"ש רבינו בהל' בכורות וכמבואר ב"ק דף ק"י ע"ב ע"ש וע"כ צ"ל דגם בחרמים משכחת דכהן יכול להחרים אף מטלטלין שנפלו לו מחרם ע"ש:

הלכה ח

המקדיש כו' שאין אדם כו'. עיין בתוס' כאן ד"ה מקדישין ובתוס' ב"ק דף ע"ו ע"א ודף ע"ט דמחלקי בין קדשי מזבח לקבה"ב ע"ש ועיין בירוש' פ"א סה"א דאמר דהקדש לא יצא מרשות הבעלים ועיין חולין דף מ"א ע"א כיון דקני לכפורי כדידי' דמי ע"ש גם בעולה כן ע"ש ברש"י כיון דמכפר על עשה ועיין בסנהד' דף קי"ב גבי קבה"ב דיפדו וע"ש בדברי רבינו דלאח"כ שורפו ואם זה מירי בשל רשעים או בשל צדיקים דאז יש עליו שם בעלים וגם שם של צדיקים גרע טפי משום דקנו לה לכפרה כדידי' ומיקרי של לה' משא"כ בשל רשעים משום זבח רשעים וכ"כ בזה ולכך קיי"ל דמתכפר עושה תמורה דלאחר הקדש נעשית אינה שלו רק מחמת שמתכפר בה אבל המקדיש יצאת מרשותו אקרבנו לקמן בהל' תמורה פ"א ה"ד לא ס"ל כן דמירי אם הקדיש בהמה של המתכפר וע"ש בתוס' דף ז' ע"ב ונ"מ גם כאן אם הקדיש ע"מ להתכפר אחר אם יכול להחרימם או להקדישם לב"ה ולפמש"כ לעיל לחלק בין חרם להקדש ה"נ י"ל דהוה כמו גבי בכור דלא מהני רק חרם לב"ה לקמן בהי"ג ועיין מ"ש רבינו בהל' אס"מ פ"ד ה"ו ורש"י זבחים דף ק"ג ע"א ד"ה ולא דמחלק בין עולה לשאר קדשים ועיין בכורות דף כ"ו ע"ב דעיקר עולה לאו לכפרה ועיין זבחים דף ז' ע"ב עולה דורון וכ"מ בזה ועיין שבת דף

ס"ד ע"א גבי קדשי ב"ה מכפרין על הרהור רק מיד שהקדיש פקע דכל היכא דאיתא בי גזא רחמנא כמבואר חולין דף קל"ט ע"א ע"ש ברש"י:

הלכה ט

האומר שור זה כו'. כן מבואר בתוספ' פ"ג דתמורה וכ"כ דזה מה דרבינו נקט מותר בהנאה דוקא דמ"מ יש עליו חיוב להקדיש ועיין בירוש' פ"ג דקדושין ה"א וכמש"כ הראב"ד ז"ל בת"כ פ' ויקרא דאף דביצי תורים אין בהם מעילה מ"מ אם ילדו תורים חל עליהם קה"ג ע"ש ועיין בתוס' חולין דף קל"ח ע"ב דרק מדרבנן יש איסור על ביצים ועיין במעילה דף י"א גבי תורים שלא הגיע זמנם ע"ש בתוס' דלאח"כ חל עליהם קדושה ממילא וזה דמקשה אך י"ל דמיירי שהם נולדו מבצים של תורים קרבן וחל עליהם קה"ג וכמ"ש:

הקדישה. למזבח כו'. עיין בירוש' פ"ג דקדושין דאם נעשה בע"מ תוך ל' ופדה תוך ל' לא חל קדושה א' כיון דמ"מ נשאר עליה מהקדושה דאסורה בגיזה אך אם היה בע"מ מעיקרו דאז לאחר פדיון פקע לגמרי שפיר חל עליו הקדושה שאמר תחילה ואמר דגם גבי קדושין כה"ג אם מת תוך ל' ונשארה זקוקה ליבם לא חל עליה קדושין של א' ומשמע דאף אם חלצה תוך ל' מ"מ לא חל קדושין א' דכיון דמבואר בירוש' יבמות פ"א ה"א דלאחר חליצה עדיין יש להיבם שחלץ לה זכות דלא הוה איסור אשת אחר ועיין ביבמות דף נ"ג ע"א ע"ש אם הזיקה היא מחמת שצריכה חליצה או החליצה מחמת הזיקה ולכך מבואר בירוש' פ"א דשם דאם אחר קדש היבמה ואח"כ חלץ לה היבם ובא עליה פקעו הקדושין וזה כוונת הגמ' ביבמות דף כ"ח ע"ב סד"א משום מצוה עביד רבנן ע"ש ברש"י אך ר"ל דהזיקה דאמרנו ככנוסה משום דמצוה לכונסה וכמ"ש התוס' סוטה דף כ"ה ע"ב גבי כל העומד וכ"מ משא"כ כאן קמ"ל. אבל אם גרשה תוך ל' תיכף לאחר ל' חל עליה קדושי א' ואף דנפסלה ע"י הב' לכהן מ"מ לא מיקרי שנשתייר בה קדושין ועיין בגיטין דף פ"ג ע"ב ד"ה מה ע"ש וזה תליא אם גרושין הוה פטור אי הוה קנין עיין רש"י קדושין דף ט' ע"ב ד"ה דעת מקנה דמשמע דעביד ב' דברים ועיין רש"י כתובות דף ג' ע"א ד"ה קדיש וזה מה דנ"מ בין שחרור לגט עיין בהך דגיטין דף מ"א ע"ב גבי אם יכול לשחרר חצי עבד והטעם דגט זה גופא הוה הגירושין ולכך לחצי לא מהני משא"כ בשחרור דהשטר הוא רק פרטי שחרור דיש עוד דברים דמשחררים שייך גם חצי עבד אך זה תליא אם כסף ג"כ גומר וכן ראשי אברים עיין גיטין דף ל"ט ע"ב ודף מ"ב ע"ב ומשום דהוה כמו גט אשה דהגט זה הוא הגרושין. עכ"פ מוכח מהירוש' דמה שנפסלת לכהונה ע"י גט זה לא הוה ע"י אישות רק זה דין ואדרבה גט הוה כריתות דנפסק לגמרי

וע' ביבמות דף צ"ד ולא מאיש שאינו כו' ועיין בירוש' קדושין פ"ג ה"ב אם גרשה בתוך סמפון ר"ל כך דהסמפון הוה שטר קדושין עם תנאי שישא תוך ל' והוה שם מחלוקת אם מהני בה הגט דאף דהא התנאי לא יתקיים מ"מ לא יתבטל ג"כ ונ"מ ג"כ אם גרשה בתוך ל' והתנאי היה שיתן לה מאתים זוז לאחר ל' ואם גרשה תוך ל' ונתן לה אחר ל' יום אם זה הוה קיום שתהיה מגורשת ולא אינה מקודשת ולא דמי להך דגיטין דף ע"ד דמהני לאחר מיתה דשם אם בלא תנאי הוה זקוקה ליבם ועיין בתו"י יומא דף י"ג ובירוש' כאן גבי קדושין כה"ג ולכך מהני משא"כ גבי סמפון ואף דנ"מ ליפסל לכהן זה הוה רק דין ולא פעולה ע"י האישות וכמ"ש הר"ן ז"ל נדרים דף י"ב גבי קדשים לאחר זריקה דזה הוה ממילא ואין עליו שם נדרו ע"ש משא"כ גבי פסהמ"ק דאסור בגיזה זה ע"י נדרו ועיין בקדושין דף י"ג ע"ב מידי דהוה אפסהמ"ק וכבר כתבתי בזה לעיל ועיין בהך דבכורות דף ט"ז ע"א גבי תמורת פהמ"ק ע"ש בזה:

אבל. אם אמר כו' ושחטו כו'. ר"ל ולא מהני לו פדיון דברישא אף שיש עליו חיוב מ"מ רק אסור באכילה ויכול לפדותו ואף דבתוספתא דתמורה הנ"ל מבואר להפך דברישא מותר באכילה ובסיפא אסור באכילה ומשמע דיש לו פדיון ועיין בהך דחולין דף ס"ט ע"ב גבי בכור אם נימא למפרע קדוש דלא מהני מכירה לעכו"ם ומ"מ מותר להטיל בו מום ע"ש ברש"י ודברי רבינו בהל' בכורות דלא כתוס' וכן מהני הקדש והטעם דלא חל עליו קדושת מזבח ומום אסור לעשות רק בדבר הראוי למזבח ועיין בתמורה דף כ"א גבי הטיל מום בט' של מעשר וע"ז דף י"ג ע"ב וכבר כתבתי בזה לעיל והוה כבע"מ מעיקרא דמותר להטיל לכ"ע בו מום וכן הקדש דנפקעו ע"י זה מהבכורה עיין בירוש' פ"א דפיאה דהקדש כשרוף דמי וכמאן דליתא ע"כ והוה כמו האבר שכבר אכלו הכלב דלא חל עליו למפרע כמ"ש רש"י כאן וזה תליא אם נימא הטעם מ"ש התוס' בכורות דף י"ד ע"א ד"ה קדושת דמים אם משום דלא הוה בישראל או משום מ"ש רש"י חולין דף קל"ב ע"א דאין קדושה חל על קדושה ועיין בכורות דף נ"ג ע"ב וב"מ דף ו' ע"ב ועיין במ"ש רבינו פ"ה מהל' בכורות ה"ח דהפטור בפהמ"ק לאחר שנפדו דיש בהם עדיין קדושה וזה דר"ל כצבי וכאיל ר"ל דבע"מ לאחר פדיון יש ב' דברים החולין יש עליו שם צבי ושם בהמה שבו יש דין הקדש וזה פטור מן בכורה ונ"מ דאף לר"י דס"ל דשותפות עכו"ם חייב לענין קדושת דמים דבכורה ע"ש בכורות דף ט' ע"ב מ"מ כאן פטור לגמרי וכן ר"ל הגמ' בכורות דף י"ב ע"א גבי פדיון פ"ח ר"ל ג"כ דהחולין הוא חיה והקדשים א"א לפדות ועיין מכות דף כ"ב ועיין מש"כ התוס' חולין דף קל"ב ע"א ד"ה וצריך לרשום ובזה א"ש מה דלא מוקי בבכורות דף כ"ג ע"ב הך מוקדשין דמע"ב דר"ל בפהמ"ק ע"ש וא"ל דהוה

כמו לקוח עיין בירוש' ב"ק פ"ז גבי פדיה אם הוה כלקיחה אך י"ל משום כצבי ואיל דזה לא שייך במע"ב ועיין בכורות דף י"א ע"א גבי פ"ח והטעם דהקדש כשרוף משום דזכה בו שמים עיין רש"י גיטין דף ט' ע"א ותוס' שם דף ע"ז ע"א. וכאן גבי מעכשיו לא מהני הקדש אחר מוכח דחל עליו קה"ג. ולענין אם חייב משום שחוטי חוץ אם נימא דמירי בהקדיש למזבח אף דמלשון רבינו משמע דמירי בקבה"ב אך מן הירוש' והתוספתא לא משמע כן אם זה הוה כהך דתמורה דף י"ב ע"א גבי הקדיש עובר במעי אמו אך שם אינו ראוי לפתח אה"מ אבל כאן י"ל דיכול להקריבו עכשיו ועיין בירוש' גיטין פ"ז ה"ב ואם זה הוה כמו מח"ז עיין בר"ן נדרים דף צ' ע"ב ע"ש וכ"מ אך י"ל דידי נדרו לא יצא כיון שהביאו קודם הזמן ועיין במגילה דף ה' ע"א גבי זמן עצי כהנים ע"ש ברש"י ור"ן וברש"י שעל הרי"ף שם וכ"כ בזה בח"א בהל' גרושין ועיין בתוס' יבמות דף צ"ג ע"א ולכך א"א לפדותה כאן אך י"ל דאף אם נימא דחל קה"ג מיד מ"מ הוה רק גדר דין ולא מחמת פיו ונ"מ בזה די אם נעשה בע"מ לפדות אף בפרוטה רק להפקיע האיסור בלבד וכמ"ש הראב"ד פט"ו מהל' מעה"ק ה"ז והנה עיין תוס' ב"ק דף ע"ו ע"א דמקשי למה בש"ח לא יוכל לפדותו ע"י זה וכתבו דלאחר מיתה לא הוה מום ועיין בחולין דף ל' ע"א ובקדושין דף ע"ז ע"ב דפליגי רש"י ותוס' דשחוטי חוץ אסורים בהנאה אם מחמת הקדש או משום הך דשחטם בחוץ אך זה תליא כך אם הטעם דמועלין קודם זריקה משום דעדיין לא הותר אי משום דיש הדם ונ"מ להך דזבחים דף כ"ו ע"ב גבי נתנו שלא כנגד היסוד דבעלים נתכפרו ולא להתיר בשר אם יצא מידי מעילה ועיין בתוס' זבחים דף ס"ו ע"א דמשמע דיש בהם מעילה וכן בחולין דף ל"ג גבי השוחט קדשים ולא יצא מהם דם אם יש בהם מעילה או הוה כמו קדשים שמתו ועיין מעילה דף ה' ע"א ודף ב' ע"ב אך באמת כך דיש על הקרבן ב' קדושות א' קדושת פיו והב' קדושת הדין וגבי מיתה פקע שניהם דאינו ראוי לכל אך שחיטה נהי דקדושת הדין פקע מ"מ קדושת פיו נשאר כיון דהוא גרם וכמ"ש רבינו בהל' פהמ"ק פי"ח ה"ה ע"ש וגם י"ל דהוה כמו דאמרינן זבחים דף ס"ט ע"א כיון דהועילה שחיטה לחייב כרת ועיין תוס' ב"ק דף ע"ו ע"ש אך זה לא שייך רק על קדושת פיו ולא על קדושת הגוף דמ"מ פקע ועיין מ"ש התוס' חגיגה דף כ"ד ע"א גבי פדיון לאחר שחיטה ע"ש וא"כ לפי"ז כאן גבי מעכשיו ולאחר ל' דלית בו קדושת פה וכמש"כ רק קדושת הגוף ולזה שפיר מהני פדיון רק דלמ"ד דבעי העמדה לא מהני פדיון והתוספתא אתיא כמ"ד דלא בעי זה ומת שאני משום דאין פודין להאכיל לכלבים וא"ש:

הלכה י

המקדיש עולה וכו'. כ"כ לעיל דרבינו ס"ל דיש נ"מ בין הקדש לחרם דזה חל על הגוף משא"כ בלשון הקדש והנה מלשונו כאן משמע דיש נ"מ בין עולה דגבי עולה רק מד"ס משא"כ בשאר ועיין רש"י זבחים דף ק"ז דמשמע דעל חלק כהנים ובעלים שפיר חל מה"ת כיון דעדיין לא זכו בו הכהנים ועיין מ"ש רבינו בהי"ד גבי בכור דחל חרם עליו לענין דהפודה יוכל ליתנו לכל כהן שירצה ומשמע דמיירי אף אם הישראל מחרים ואף דהא קיי"ל דצריך ליתנו לאנשי משמר דוקא י"ל כך דהנה בתמורה דף י"ח ע"א מוכח דגבי בכור אין על הבעלים ב"ת ובפרט בחו"ל ע"ש בתוס' ועיין שם דף ח' ע"א דרק על כהן יש ב"ת דהקרבה וזה רק אם נימא דאין לכהן זכיה בו ע"ש ועיין מ"ש רבנו בהל' בכורות פ"א ה"ח והי"ג ע"ש ועיין בספרי פ' קורח פסקא קי"ח ובתמורה דף כ"א ונ"מ ג"כ דבשאר קרבנות מחויב בשבילם לעלות לירושלים ולהקריבם משא"כ בבכור י"ל דרק אם הוא בירושלים אז צריך ליתן לכהן שיקריבם ובלא זה לא רק צריך שיתנם לכהן לקיים מצות נתינה ואז אין נ"מ בין משמר אי לא ובזה א"ש מ"ש הרמב"ן בסה"מ מ"ע פ"ה דמנאן למצוה בפ"ע ע"ש ור"ל דמחויב להוליכן וכן לשון הפסוק ועיין בכורות ד' כ"ח ע"א ברש"י ותוס' וביצה ד' י"ט ע"ב ברש"י וכבר כתבתי בזה במ"א וא"כ לפ"ז כך דאף דהא מבואר בזבחים ד' ע"ה ע"ב כלום הקנה זה דא"י להקדיש יותר ממה שיש לו אף דכאן לא שייך זה הטעם דזילותא מ"מ כמו דאמרינן בר"ה ד' ו' ע"ב דיורש אינו בב"ת וה"נ כיון דהקרבה ליכא ב"ת רק על מצוות נתינה לכהן ואז י"ל דא"צ ליתנו לאנשי משמר והא דצריך רק אם הוא בירושלים דאז חל עליו החיוב דהקרבה וגבי יורש לא שייך זה וה"נ אם החרימו ואחר פדה אותו וגם י"ל כמו דאמרינן בערכין ד' ו' ע"ב דכל היכי שיש רוחא לא אכפת לן אם משהה אותו מלחלק ה"נ כאן ועיין מ"ש רבינו בהל' בכורות פ"ד הט"ו ע"ש בכ"מ ויראה אך כבר כתבתי דשם ר"ל אתוך זמן דנ' יום ועיין בתוס' דמאי פ"ה ובכורות ד' כ"ז דהוה מחלוקת דתנאי אם יש ט"ה במ"כ ובמ"ש רבינו פי"ב מהל' תרומות ועיין בירושלמי מעש"ש פ"א ה"ב דחרמי כהנים כ"ז שלא נתן לכהן חל הקדושה גם על עצמות וגידין משא"כ במע"ב לא ובכור ס"ל דלאחר שחיטה הוה נכסי כהן ועיין בתוס' זבחים דף ט' ע"א דגם גבי מע"ב לאחר שחיטה אף בתם כן ולא כרש"י בכורות ד' ל"א ע"ב וד' ל"ב ע"ב לא ס"ל כן והנה רבינו ז"ל בהל' בכורות ס"ל דגם בתם מותר לשקול מנה כנגד מנה ע"ש ורש"י לא ס"ל כן רק בבע"מ והטעם משום דזה לאחר שחיטה הוה כמו חלק הבעלים ולא של כהנים ורש"י לשיטתו ב"ק ד' י"ב ע"ב דגם בחלק הבעלים שלחן גבוה ורבינו לא יסבור כן:

הלכה טו

המחרים את המעשר וכו'. כן מבואר בתוספ' פ"א דתמורה ומשום דס"ל דמע"ב אף דהוא לבעלים מ"מ הוה ממון גבוה אף לאחר שחיטה בתם ומחיים גם בעצמות ועורו יש בהם קדושה ונ"מ דלא חל הך דזבחים ד' ק"ג גבי לבה"ב אף אעור ועיין בירושלמי פ"א דמעש"ש ה"ב דבעי שם אם יכול לקדש בו אשה מחיים מה שיהיה לו לאחר שחיטה ור"ל אתם ונ"מ לעורו ועצמות ועיין בתוספ' קדושין פ"ב דמבואר דבבשרה לא הוה קדושין ובעצמות הוה קדושין וע"כ בתם וגם נ"מ בט' של מעשר אם קרא עשירי דקדיש אם הוא בגדר מע"ב או בגדר שלמים כמו י"א ונ"מ אם חל על בע"מ קבוע עיין בתמורה ד' י"ג ע"ב דגם י"א לא חל על בע"מ ע"ש ונגאל ע"ש וט' מאי ועיין בת"כ פ' ויקרא פ' י"ג פ' ט"ז דממעט מן הך הבקר למעט ט' מהקרבה ולא כהך דתמורה ד' כ"א מן העשירי וזה ר"ל אם הוה בגדר מעשר או שלמים ועיין בכורות ד' ס' ע"ב דזה ג"כ כמו תמורה ונזיר ד' ל"ב ע"ש:

הלכה טז

המקדיש שקלו וכו'. עיין מ"ש בח"א בהל' שקלים די"ל דכמו דאמרינן בחולין ד' קל"ט גבי ערכין דכל זמן שלא בא ליד גזבר הוה חולין ה"נ כן ואף דהא פלי'גי בירושלמי פ"ב דשקלים אם אבד שקל אם חייב באחריות כמו בחולין דף קל"ט וע"כ דנתקדש אך שם ה"פ דהנה לפי המבואר בפהמ"ש פ"ב דשקלים משנה ב' דרק אם נתרמה התרומה בעת שהפריש דכיון דקיי"ל תורמין על הגבוי וא"כ זכה בו ההקדש ומ"מ ס"ל לר"י דחייב באחריות כיון דעדיין לא נתנו לשליח אבל אם נתנו לחבירו ג"כ זכה בשביל הקדש והא דאמרינן בתוספ' שקלים הובא בדברי רבינו ספ"ו מהל' מעילה דהמפריש שקלו ונשתמש בו מעל אפשר דכבר נתרמה התרומה אך מלשונו לא משמע כן אך י"ל כך דאם סופו שיבוא להגזבר לא מעל עד שיבוא דלא קדש ולכך אם נתנו לחבירו והפריש עבורו לא מעל על זה רק לאחר תרומה ע"ש דהא השקל בא לגזבר ואינו קדוש רק אח"כ משא"כ אם נשתמש בו לדברים אחרים אז קדוש מיד ועיין בתוספ' פ"א דשקלים ועיין מה דמקשה בירושלמי פ"ו דשקלים למה מעל ניחוש שמא הוה בא לשריים אך זה שייך בדבר שבא ללשכה אבל אם לא בא כלל לא שייך זה ועיין מ"ש רש"י תמורה ד' כ"ג ע"ב ד"ה והשני ומה דמבואר בתוספ' פ"ב דשקלים במחלוקת אם תורמין על העתיד לגבות דאם נימא דתורמין וא"כ גם החדתין הוה שריים כיון דכבר תרמו עלהם וא"כ אין נ"מ בין חדתין לעתיקין ולכך פסק רבינו דחוזרין לשריים ומ"מ פסק דאין מועלין בהם משום דיכול להביא מהם דבר שאין בו מעילה וכמו דאמרינן בנזיר דף כ"ד ובמעילה דף י"א

ומ"מ פסק דמעל בהשקל אחר שנתרמה אף דאם יביא ללשכה יהא שריים עכשיו אין שם שריים עליו כיון שעדין לא בא אך כל זה לאחר שנתרמה תרומה אבל קודם שנתרמה לא כיון דסופו לבוא לא נתקדש עדיין וכעין דמבואר בתוספ' פ"ד דמעש"ש גבי היה הולך להפריש תרומה ע"ש דאם סופו לקרות שם לא קדש ע"ש משא"כ אם לא יבוא לעולם חל עליו תכף וא"ש ולכך כאן גבי שקלים חל עליו קדושת בה"ב כיון דסופו לבוא עדיין לא נתקדש ויהיה מן השריים שסופו לבוא ללשכת בדה"ב וא"ש ועיין בתוס' פ"ב דשקלים:

הקדיש. ביכורים כו'. הנה לפי פירוש רבינו בשקלים שפסק כר"ש ובאמת מה דפסק בירושלמי כר"ש לא קאי כלל רק אהך דכריתות דף ט' ע"א גבי גר ע"ש ועיין מה דאמרינן ב"ב דף פ"א ע"ב ע"ש ברשב"ם דנקט על תנאי אך רבינו לקמן פ"ד דביכורים ה"ד לא נקט על תנאי משום דאם הקדיש ביכורים לא חל עליהם קדושה וגם היכי מיירי אם ר"ל לאחר הנחה או תכף משעת קריה או משעת הבאתו לפנים מן החומה לשיטת רבינו ועיין פיאה פ"ז מ"ח גבי עוללות דאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו ואף דעדיין לא זכו בו עניים ועיין במה דפליגי שם ר"א ור"ע גבי כרם שכולו עוללות אם הוא לעניים ר"ל היכא דאין לבעה"ב אך זה הוה כמו אכלתן חיה דמבואר שם דאף ר"א מודה דהוה לעניים וה"נ גבי הקדש ולכך לא חל על העוללות וה"נ גבי בכורים כיון שקרא שם ביכורים הוה כמו שאינו שלו וגם ט"ה אין לו כיון דקיי"ל שהם לאנשי משמר ואף דהוא חייב באחריותן קודם שבא להר הבית כמבואר ביכורים פ"א מ"ט ועיין מש"כ רבינו בפ"ד מהל' ביכורים ה"ט דפסק כהמשנה דשם דעל השניים אין דיניהם כביכורים ובאמת מדברי התוספ' דשם וכן מפירוש הרא"ש מוכח דכ"ז שלא הביאו להר הבית חייב באחריות ע"פ דין ומביא וקורא ומהר הבית עד העזרה שוב פקע אחריות אך מ"מ צריך להביא ואינו קורא והוה כמו עיטור בכורים וכמבואר בירושלמי שם ובעזרה א"צ כלל ומה דאמר בירושלמי שם משום יחיד אני שונה אותה דהיינו ר"ש דס"ל דאף קודם שבא להר הבית אין על האחרים שם ביכורים ועיין בתוספ' כאן עד בור הגולה ובספרי פ' ראה ובמעילה דף י"ט וכ"מ ולכך ר"ש לשיטתו ס"ל כאן דהמקדיש ביכורים אינו קודש ולכך רבינו פסק בהל' ביכורים כב"ש משום הך דכאן אך י"ל דס"ל דהוה כקדשי ב"ה דאין חל עליהם קדושה אף אם חייב באחריות כמבואר לעיל:

אבל. אם הקדיש כו'. עיין חולין דף קל"א ע"א ע"ש:

הלכה יז

החרים חצי כו'. כן מבואר בתוספ' פ"ד דערכין ע"ש ומשום דזה לא הוה גדר הקדש רק גזה"כ כמ"ש התוס' תמורה דף ל"ב ע"ב ולכך לא פשיט הקדושה בכולו וכמ"ש אך נ"מ

אם הקדיש עבדו לדמי קרבן ואח"כ החרים חציו לכהנים דשפיר חל כמבואר לעיל אם אז חל על הכל דנוכל לומר דלכך גבי חרמי כהנים לא נדון בכבודו משום דזה לא שייך רק בדבר השייך פדיון וגבי חרמי כהנים לא וא"כ כאן דגם חרמי כהנים הוה פדיון שפיר נדון בכבדו אך באמת זה הוה בגדר לדמי דשייך גם גבי חרמי כהנים כמבואר גיטין דף ל"ח ע"ב אך כל וכו' ותוס' ערכין דף כ"ח ע"א ע"ש או די"ל דזה רק בקדשי בה"ב וכבר כתבתי בזה:

הלכה יח

ואין הגזברים כו' ע' בהשגות דס"ל דהטעם דת"ק משום דס"ל דכסף אינו גומר בשחרור וכן ס"ל בהל' נחלות פי"א ה"ח ע"ש. והטעם כך דהנה ע' בנזיר דף ס"ב ע"ב מבואר שם דעבד אין שייך בו כלל גדר עצם רק הוא קנין ואין נפשו קנויה לו ר"ל דאין הוא שם דבר בפ"ע וזהו ג"כ מה דאמרינן בגמ' דקדושין דף ס"ב ע"ב מעיקרא בהמה ר"ל דע"י השחרור הוא נעשה דבר וקודם לזה אינו כלום ול"ד לגר דאף דנעשה כקטן שנולד מ"מ זה נעשה דבר מדבר משא"כ גבי עבד דמתחילה אין שם דבר עליו כלל. וזה ג"כ ר"ל לשיטת הירושלמי על הא דגטין דף י"א ע"ב מפני שהוא קנינו וכן הוא בפהמ"ש ר"ל דאין שייך גדר חוב רק לדבר אבל זה דמתחילה היה אוכל בתרומה מחמת שאינו כלל וע"י השחרור נעשה דבר וזהו ג"כ כונת רש"י בגטין דף ט' ותוס' שם דף ע"ז דזכה בו שמיא וע' בירושלמי קדושין פ"א ה"ג בעי ר"י קומיה ר"ז הילך כסף זה ע"מ שיצא עבדך לחירות ומסיק שם דאף אם הוא קטן יצא מחמת דסופו להגדיל ולא נקט כמש"כ התוס' מחמת דזכה בו שמיא. אך ר"ל כך דהנה לפי המבואר ביבמות דף מ"ז ע"ב ודף מ"ח ע"א דאף דקי"ל דא"י לגייר בע"כ זה רק היכא דיש לו קנין בעצמו אבל אם הוא קנוי לאדון קנין גמור אז א"צ דעתו לגירות אך מ"מ נ"מ דאף דקי"ל שם דף מ"ו ע"א דאף היכא דאין עליו דין עבדות מ"מ בלוקח עבד עצמו י"ל קנין הגוף מ"מ הם דבר בפ"ע ואף דבעי גיטא דחירותא כמבואר ביבמות דף מ"ו ע"א מ"מ אח"כ צריכין גירות גמורה וקבלת המצות רק בשעה שהוא עדין עבדו אז יכול לכופו לגירות כמבואר ביבמות דף מ"ח הנ"ל והא דיפ"ת לא מצי כייף לה ואף דקנאה בכיבוש מלחמה צ"ל משום דלא כבשה לשם שעבוד ואסור להחזיקה לשם שפחה כמבואר בפ"ח דהל' מלכים וגם יש לחלק בין אשה לאיש כמבואר בדברי רבינו בפ"ו ה"ד שם וא"כ יהי' נ"מ דקטנים וחרש אין יכולים להתגיר אבל אם היה שלו בגדר עבד במילה וטבילה דכיון דנתגיר במקצת רק כ"ז שהוא של האדון לא פשטא קדושה בכולה וכמו הא דקדושין דף ז' אבל מיד ששחררו אז פשטה קדושה בכולו וכע' שכ' התוס' גיטין דף מ"ג ע"ב ד"ה גמרי ע"ש ובזה א"ש שיטת הראשונים

דס"ל דטבילה של שחרור לא מעכבא דלא כתוס' יבמות דף מ"ז ע"ב וגם בקטנים וחרש ושוטה מהני זה דלא כמו גבי גירות וע' בה"ג הל' מילה ובכתובות דף י"א וספ"ח מהל' עבדים ובירושלמי פ"ח דיבמות. אך זה רק אם נימא כהך דשמואל בגטין דף ל"ח וכ"מ דעבד שאין לרבו רשות בו לא הוה עבד ויצא לחירות ר"ל ואז פשטה קדושה בכולה משום דס"ל כך דמה שקנוי לו בדין העבדות הוא הקנין שיש לו בו כמו לוקח עכו"ם עצמו וכיון דזה לא מכח הדין של מקצת גירות רק מחמת מה שעדין לא נתגייר לגמרי לא הוי שיור וכיון דפקע השעבוד ממילא פשטה קדושה בכולו. אך אנן ס"ל דאדרבה מחמת המקצת גירות לכך הגוף קנוי לאדון ולכך אף אם פקע השעבוד מ"מ מיקרי הגוף קנוי לאדון ע' תוס' יבמות דף ס"ו וגטין דף מ' וכ"מ ולכך צריך גט שחרור לזה ובל"ז לא פשטה קדושה בכולו והוה כמו הא דקדושין דף ח' הנ"ל וזה הוי לא בגדר דבר מלא דבר כמש"כ רק בגדר דבר מדבר דמקצת הגירות עשתה לו זה ולכך אז מחויב לעשות פסח כגדר אשה ואין רבו יכול לעכב עליו כמבואר בירושלמי פ"ד דגטין ואסור בבת ישראל לא מחמת עבד רק דמחוסר עדין השלמת הגרות ולכך קי"ל דאז אם מת רבו אם נימא דא"י להורישו לבניו כשיטת אמימר א"צ גט שחרור ופשטה קדושה בכולה דכיון דחזינן לאמימר דס"ל איסור לבנו לא מוריש ר"ל דקנין הגוף שנשאר להאדון בהעבד לא מחמת הקנין שיש לו קנין בו רק מחמת שיש בהעבד חסרון במה שלא נגמרה הגירות ולכך לא יכול להורישו וא"כ ממילא אם מת יהי' כמו גבי גר לת"ק דאבא שאול דהוה כמו אשה דכיון דאין בו רק החסרון מצד האדון ממילא כשמת האדון וא"ל אחר לזכות בו ניתר ממילא במיתת האדון כמו אשה וא"ש מ"ש התוס' גיטין דף מ' ע"א ד"ה הא אך אנן קי"ל דהשטר שחרור הוא גדר קנין שמקנה להעבד גופו וכמש"כ לעיל דזה הוי דבר חדש ולכך לא יקשה אמאי לא הוי כהא דקדושין דף ז' שיהא נצרך להקדישה עוד פעם משום דזה לא הוי שיור והא דיליף בגיטין ד' ל"ט ע"ב כאשה מה אשה אסורא ולא ממונא ר"ל כך דכמו דחזינן דגט אשה מהני בתורת קנין לא בגדר סילוק אף איסור לבדו וכמש"כ בזה לעיל ולכך פסקינן בגיטין ד' ע"ח דהאשה צריכה שתדע שנתגרשה ע"ש בבעל המאור ז"ל ומלחמות וזהו בעצם כונת הירושלמי הובא בתוס' גיטין דף י"א ע"ב ד"ה בגיטי נשים אילו המגרש אשה שלא מדעתה שמא היא מגורשת ר"ל היכא דאינה יודעת שנתגרשה וכע' הא דיבמות דף קי"ג ע"ב וכ"מ א"כ חזינן דהוא בגדר קנין ומ"מ הוא רק איסורא ה"נ גבי עבד אף היכא דלא הוי רק איסורא צריך גדר קנין וס"ל דמיתת האדון היכא דאין לו בנים הוה כמו גט באשה דהרי אם יש לו בנים היה מוריש להם אף הגוף לבדו רק משום דאין לו למי להוריש וע' עירובין דף ע' ע"ב דגם גר הוי בגדר יורש אך זה רק אם לא היה

זמן שלא היה להם בעלים אז אין יכול אחר לזכות בהם וע' תוס' קדושין דף כ"ג ע"א זהו כונת הגמ' בגיטין שם וא"ש מ"ש התוס' ולכך ע"כ ס"ל כאבא שאול ומיתת הגר הוי גדר קנין וא"כ צריך דוקא גדול אך אי קי"ל דמיתת הגר אינה עושה כלום ולא ילפינן כלל מאשה לענין זה רק דהעבד אם הוא גדול לא גרע מאחר וזוכה בעצמו אבל קטן המחזיק בהם זכה בהם לשעבוד גמור ובאמת גבי המפקיר עבדים קטנים אם יכול אחר לזכות בהם ע' רש"י גיטין ד' ל"ט ע"ב ד"ה וקא דלפי פירושו תליא בב' הלשונות דשם אם יכול אחר לזכות בו או לא ויהי' נ"מ ג"כ די"ל דשוב אין האדון יכול לכתוב להם גט שחרור דא"י להפסיד לאחרים ואפשר לומר דאם הפקיר קטן ואח"כ כתב לו גט שחרור לא מהני אף לענין איסור דלשחרר האיסור והממון ישאר א"א וע' גיטין ד' מ"ג ע"ב גבי אונו. אך שם יש גם ממון בידו כמש"כ תוס' שם וע"ש דף מ' ע"א ובתוס' יבמות ד' ע"ט ע"א גבי חלק מזבח ובאמת בירושלמי דגיטין שם ס"ל דהא דאמר אבא שאול דכל המחזיק בהם זכה בהם ר"ל רק להגוף אבל לא למעשה ידיו וט"ס שם אך גמ' דילן לא ס"ל זה כמבואר בקדושין דף כ"ג. וא"כ כך לדידן דס"ל כא"ש ודלא כאמימר יש בגט שחרור ב' הפעולות א' מה שמסלק עצמו ממנו ומה שמקנה אותו לו ועי"ז נעשה ישראל לא בגדר דפשטה קדושה בכולה וכמש"כ וא"כ כמו דגבי גט אשה צריכה שתדע שהיא מגורשת כן גבי עבד בגט שחרור ולכך ס"ל לרבינו בפ"ו מהל' עבדים ה"א דגבי תנו אף דא"י לחזור בו מ"מ אינו יוצא בו לחירות וע' תוס' גיטין ד' ט' ע"ב ע"ש אך שיטת רבינו כך דלענין שיהא ישראל זה צריך דוקא שידע זה אף דמהני בע"כ כמבואר ביבמות דף מ"ח וכ"מ מ"מ צריך שידע הדבר אך אם הוא בגדר זכות אז הוי כמו שהוא ידע וע' קדושין דף כ"ג ע"ב דבעי שם עבד מהו שיעשה שליח כו' ורצה לפשוט שם מכהנים ור"ל כך דגבי כהנים הכי קמבעי ליה אי מתחלה כשצותה התורה להקריב קרבנות אמרה שהכהנים מקריבים ולא שייך כלל גדר בעלים בקרבן או שצותה התורה להקריב קרבנות ואח"כ אמרה שזרים א"י להקריב רק כהנים ונ"מ להא דב"ק ד' ק"ט ע"ב אם כהן נתן קרבנו לכהן אחר להקריב אי הוא בגדר שלוחו או הוי קרבנו של המקריב ובזה הוי מחלוקת דרבינו והראב"ד ז"ל בהל' כלהמ"ק וכ"כ בזה. וכן נ"מ גבי במה דכשר אף זר אם המקריב קרבנו של אחר הוא בגדר מקריב או רק בגדר שליחות וע' בתו"כ הובא ברש"י זבחים דף קי"ח ע"א ודף קי"ט ע"ב דמרבי שם גבי במה זר ועבד ורש"י השמיט נשים והטעם משום דבירושלמי פ"א דמגילה אמר לית כאן נשים איש כתוב בפרשה והנה בתוספתא סוף קרבנות מתחילה אמר ועבדים משוחררים ושם בסוף אמר בנו ובתו ועבדו ושפחתו וצ"ל דלהקריב בשביל אחר כשר רק זר ועבד משוחרר אבל קרבן עצמו אף נשים ועבדים

כשרים ונ"מ ג"כ לגבי ערל בבמה ע' רש"י זבחים ד' ס"ח ע"ב ד"ה זר והנה יהיה נ"מ אי קי"ל כר"ע דמקיש ערל לטמא וטמא פסול בבמה כמבואר בזבחים דף ט"ז ודף כ"ח ע"ב ע"ש בתוס' ד"ה מסתברי ואם נימא מטעם דמבואר שם דף כ"ב דמקשינן לבן נכר כשר בבמה ע' מנחות דף ק"ט אך יש לחלק דשם ר"ל כשעשה תשובה ובזבחים הנ"ל ר"ל כשעדין הוא מומר ואסור גם בבמה וגם באכילת קדשים אסור ובאמת זהו הטעם דגבי ק"פ דבן נכר לא יאכל בו ומטעם דאסור באכילת קדשים וע' בדברי רבינו פ"ט מהל' ק"פ ה"ז ובהשגות שם דס"ל דגם לאינו ממונה עמו אם נתנו לוקה דזהו בכלל בן נכר וזהו ג"כ כונת הגמ' ביבמות ד' ע' ע"ב אלמא לא קני ליה רביה ור"ל וא"כ אסור מלאכול בפסח של רבו אך י"ל דערל גרע דאינו ראוי למנין וכעין הא דפסחים דף ס"ב ע"א. וגבי זה נמי נ"מ דערל בקרבן שלו יכול להקריב בבמה כמו אשה משא"כ בקרבן של אחרים אז אסור להקריב ושם נמי הוי בגדר מקריב לא בגדר שליח. וא"כ גבי שטר נמי בשחרור דלרשב"א דס"ל דלא אמרינן גיטו וידו באים כאחד א"כ התורה אמרה מתחלה דהשחרור רק ע"י קבלת אחר וא"צ ידיעתו כלל. וגם נ"מ להך דין דרבינו גבי האומר תנו גט זה ומת האדון קודם שקיבל העבד וכן לדידן גבי מפקיר עבדו או חבל בו בראשי אברים דקי"ל דצריך גט שחרור אז הגט שחרור הוא רק גדר איסור לבדו ואז ודאי צריך העבד לידע הדבר כיון שאין רשות רבו עליו וזה תליא אם יכול לעשות שליח ואם יהיה בגדר שליחות וע' בגטין ד' מ"ב ע"ב ובירושלמי שם ותוס' ערכין ד' ב' ע"ב. והנה גבי כסף בשחרור אם זה הוי גדר הפקרת רשות הרב או דין וע' קדושין דף כ"ג ודף ה' ע"א בתוס' דמשמע דהוי בגדר הפקעה וע' בירושלמי פ"א דקדושין שם דס"ל לר"ז דמהני ג"כ שיתן הכסף האדון לאחר משמע דזה הוי רק גדר דין וגם נ"מ כך דהנה בגיטין דף מ"א ע"ב מבואר דעכ"נ יוצא גם בשו"כ וע' בפ"ג מהל' עבדים ה"ח דגבי עבד עברי הנמכר לעכו"ם לא אמרינן שו"כ ככסף וע' קדושין דף ח' ותוס' שם דף ב' ע"א והנה בירושלמי דקדושין פ"א ה"ב מבואר דגבי גרעון דאז יוצא בע"כ אז י"ל דשו"כ אינו ככסף ולכך צריך רבוי אבל אם נתרצה דאז הוי רק בגדר קנין אז אף בלא רבוי שו"כ ככסף וע' הל' עבדים פ"ה ה"ב דגבי עבד כסף הוא רק בגדר קנין ונ"מ ג"כ אם צריך ליתן דוקא שווי העבד או די בפרוטה וכן במה דפליגי רבינו והראב"ד ז"ל שם פ"ז ה"ח אם כתב לו שטר על דמיו אי הוי כמו כסף גבי עכ"נ והראב"ד ז"ל לשיטתו דדוקא גבי קידושין כן וע' רש"י קידושין דף ה' ע"א ודף ט"ז ע"א גבי כתב לו שטר אדמיה היינו כסף ודף י"ח ע"א ובגטין דף מ"ה ע"א ליכתב ליה שטרא אדמיה והנה גבי פדיון הקדש כבר הארכתי בזה אם הוא בגדר קנין מן ההקדש או בגדר סילוק האיסור והנה בירושלמי פ"א דמעשרות מבואר

דלכך הקדש לא פטר מן המעשרות אם לא מרח ברשות הקדש משום דלא יצא מרשות הבעלים והגזבר משא"כ בהפקר דיצא מרשות הכל והמחזיק בו אח"כ לא הוי מכח בעלים הראשונים משא"כ בהקדש דהפודה הוא בגדר בעלים הראשונים וע' בירושלמי ב"ק פ"ז דהפדיה אינה קובעת למעשרות ובירושלמי מעשר' פ"ד ה"א והוי כעין המחזיק בנכסי הגר דכאו"א כשזוכה בו הוי כמו יורש הגר ע' בירושלמי פ"א דקדושין ה"ה דאם החזיק בקרקע של גר חייב אף במעשרות וע' תוס' תמורה דף ו' ע"א ד"ה המפקיר והטעם דמחזיק בנכסי הגר הוי כמו כרעא דגר כמבואר בעירובין דף ע' ע"ב וע' תוס' ב"ק דף מ"ט ע"ב ד"ה משכונו אך שם משום דהפקיע השעבוד והוי כאילו שילם לו וע' מכות דף ט"ז וע' ב"ב דף קמ"ט ע"א דגר לאו בר ירושה הוא ותוס' שם וגטין דף י"ג ע"א תוס' ד"ה והא דפסק כחו מהממון. אך צ"ל כך דהיכא דהוא הפקיר מדעתו אז סילק עצמו מגוף הדבר ולכך גבי מעשרות מאחר שזכה בו מן ההפקר אם זכה גם בקרקע פטור מן המעשרות אבל גבי גר כיון דהדבר הוא ממילא לא מקרי הפקעה רק שאין לו זכות בהדברים היוצאים ממנו אבל גוף הדבר נשאר כמקדם וכל המחזיק נקרא יורש הגר ולכך גם בעבדים כן דהמחזיק בקטנים זכה בהם גם לשעבוד ול"ה כמפקיר עבדו וע' תוס' יבמות דף מ"ח ע"א דהפקר הוי רק סילוק וגבי הקדש לא נסתלק הבעה"ב מגוף הדבר והפודה שם הראשון עליו ולכך מהני גם כסף להוציאו לחירות אבל העבד עצמו ס"ל לת"ק דא"י לפדות עצמו מן הגזבר דשוב ישאר העבד של רבו ראשון כיון שהוא רק סילק האיסור והגוף שלו שייך לרבו ראשון ורבי ס"ל דהוא קנין ולא סילוק והוי שחרור וע' במה דפליגי בירושלמי פ"א דתרומות ופ"ה דמעשרות אם הגזבר הוא כבעלים:

הלכה יט

המקדיש ידי עבדו כו' ע' ניטין דף י"ב ע"ב וביורש' כתובות פ"ה ה"ה ותוס' כתובות דף נ"ט ע"ב ד"ה שדה והנה למה צריך ללוות תחילה למה לא יעשה פחות מפרוטה ויאכל וצ"ל כך דכיון דאנן פסקינן דחלה קדושה על גוף העבד אסור לעשות מלאכה וע' פ"ה דהל' מעילה ה"ו דרק אין מועלין בו אבל הקדושה חלה וכמבואר בגטין כאן דף ל"ט רק כיון דלוה מתחילה הוה זה כמו פדיון וגם י"ל דהנה מבואר בחולין דף קל"ה ע"א דגבי קדשי בדה"ב יכולין לשייר את הגיזה שלא יהי' קדוש וע' תוס' ערכין דף כ"א ע"א וכ"מ דיש דבר דהגוף הוא קדוש ומ"מ הגדולין וההנאה שלהם הוי חול דזה ב' דברים וזהו ג"כ מה דמבואר פ"ז הי"ד והי"ז גבי בע"ח שהקדיש נכסיו דאף דקי"ל דהקדש מפקיע את השעבוד היינו רק שיש עליו איסור הקדש אבל הממון וההנאה אינם הקדש כיון דמשועבדים לבע"ח וע' בירושלמי כתובות פ"ח ה"י דמועלין בו מעילה גמורה והקשו

שם דאין מעילה בקרקעות ומוקי שם דמיירי בקמה וקשה נהי דאין מעילה בקרקעות מ"מ יש איסור הנאה מה"ת גם בקרקע ע' גיטין דף ל"ח ותוס' ב"ק דף י"ב ע"ב וע' רש"י ב"ק דף ו' ע"ב דמשמע שם דליכא עליו שם הקדש כלל ר"ל דהוי רק ממון הקדש אך חייב בזה מזיק וע' רשב"ם ב"ב דף ע"ט ע"א דכתב שם דגבי קרקע מעל אע"פ דלא פגם ור"ל דכיון דקרקע אינה נגזלת צריך לשלם אף אם לא פגמו וכמו דמבואר בב"ק דף צ"ז ע"א דהוי כמו שכירות וע' תוס' ב"מ דף ס"ה ע"א וזהו באמת כונת הגמ' ב"ק דף כ' ע"ב גבי הדר בחצר חבירו שלא מדעתו דמקשה שם מהא דבנאו בתוך ביתו ור"ל כך דנקט שם כיון שנהנה ממנו מעל אף שלא פגמה ע' תוס' ערכין דף כ"א ע"א ד"ה כי ובנדרים ד' נ"ה ע"א אי הוי נפגם ע"ש וע"כ משום דגבי קרקע החיוב הוא על ההנאה לא על החסרון ותירץ דגבי הקדש הוי כמו מדעת ור"ל דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא והוי כמו השכיר לו והחיוב הוא על ההנאה ולא על ההיזק ולכך צריך לשלם בהקדש. כן ס"ל לרש"י אך זה לא שייך דמפקיע מידי שעבוד דהא זה לא הוי איסור רק ממון זה ר"ל בירושלמי פ"ח דכתובות הנ"ל וע' בפסחים ד' כ"ז ע"ב דכל היכא דליכא מעילה לא יצא לחולין דזה הוי גדר פדיון וע' רמב"ן ז"ל במלחמות פ"ד דע"ז גבי קרקע דלא יצא לחולין אם נהנה מהם בשוגג ונראה דה"ה גבי פחות משו"פ כן ולכך כאן גבי עבד לוה מתחילה וא"כ נמצא יש עליו שעבוד ועבד הוי כמו קרקע דלא אסור בו רק נהנה ולא מחמת איסור ולכך לא חל על פחות משו"פ רק משום דאסור לעשות וגם קי"ל דאין משתכרין בשל הקדש כמבואר כתובות ד' ק"ו ע"ב ותוס' מנחות דף צ' ע"ב רק כיון שהוא משועבד מותר לעשות ואם היה עושה בפרוטה היה צריך פדיון ואין הקדש מתחלל על מלאכה לכך צריך לעשות בפחות משו"פ דאז מחמת ממון הקדש לא חל עליו קדושה דאין עליו שם ממון וכבר הארכתי בזה לעיל והטעם כיון דבעצם אין עליו קדושה רק מחמת שיכול לפדותו ואפחות משו"פ לא תפיס פדיון לכ"ע ולהמתין עד שיצטרף אינו צריך משום דאין להקדש רק מקומו ושעתו וע' רש"י כריתות דף כ"ג ע"א ד"ה בגסה ובירושלמי פסחים פ"ב דאמר שם הטעם משום דראוי להשלים אך זה רק אם כבר חל הקדש לא פקע עבור זה אבל לחול א"א וע' מש"כ רבינו לק' פ"ב מהל' מעש"ש ה"ט ואף דרבינו פסק לעיל פ"ה ה"א דצריך להיות בחומשו ש"פ זה רק לענין להוסיף חומש ונ"מ לענין מצוה בבעלים ואף דבמעש"ש לא ס"ל כן רק דהוה רק מדרבנן שם משום דהקדושה והדין הוה ב' דברים ושם ר"ל לענין הקדושה וכמו דס"ל בפ"ט דשם ה"ב גבי רבעי גבי בוסר דאף דהאיסור חל עליה מ"מ לא מקרי ממון גבוה ולכך יכול ליתנו במתנה וע' בירושלמי ספ"א דערלה דגבי פגי תמרה לא מהני פדיון ע"ש והוא ג"כ מטעם

זה דאין עליהם הקדושה עדין משא"כ גבי הקדש וכ"כ בזה וע' בירושלמי מעשרות פ"ג ה"א וכתובות פ"ז גבי פועל שאינו יפה ש"פ אם יש שם פעולה עליו משמע שם דלא הוה פעולה כלל ולכך י"ל דכאן לא מיקרי זה פעולת הקדש כלל. וע' בתוספתא ב"מ פ"ד דאם לקח מעות הקדש רק לראות בהן ג"כ מעל ואף דגבי שואל הוה בעיא דלא איפשטא בב"מ דף צ"ו וכאן בתוספתא אמר דהוי כש"ש וגבי הקדש שפיר מעל וזהו כונת הגמ' מעילה דף כ' ע"א הנאה הנראית לעינים אסרה תורה וע' ב"ק דף ק"א ע"א ר"ל אף דאינה הנאה מעצם הדבר וע' גיטין דף מ"ג ע"א גבי עבד דזה הוי שימוש ובסנהדרין ד' פ"ה ע"ב גבי עימור:

הלכה כא

אין אדם מקדיש כו' שדה מקנתו כו'. הנה מלשונו משמע דאף חרם בדה"ב לא חל עליה וכמש"כ לעיל דחרם הוא רק שיחול על גוף הדבר וכאן א"א לחול על גוף הדבר מטעם שאינו שלו וגם נ"מ דמגוף הקרקע מותר ליהנות דלא הקדיש רק את הפירות והגידולין ונ"מ להא דמעילה ד' י"ג גבי הדש קלעילין מעל משום האבק וכאן אם הקדיש שדה מקנה לא מעל משום דאין גוף הקרקע קדוש. וע' ב"מ ד' ק"ו ע"א מה דמתרץ שם אשביעית דלכך עולה מן הגירוע משום דחזי למשטחה בה פירי ע"ש ברש"י וע' תוס' ב"מ ד' ס"ד ע"א ד"ה מה גבי משכנתא דסורא אי זה מקרי הנאה בעצם הקרקע או הוה רק גדר תשמיש ופירות וע' רשב"ם ב"ב ד' נ"ג ע"ב גבי המציע מצעות בנכסי הגר דהוה קנין אף אם נימא דאכילת פירות לא קנה והוה בגדר חזקה וע' הל' מכירה פ"א הט"ו וט"ז דשטוחי פירי הוה קנין במו"מ ואף דהמציע מצעות לא הביא שם רק בהל' זכיה ומתנה וס"ל דהוה כמו ניר ובהך ניר שכת' רבינו בהל' מכירה פ"א הט"ז שם לא ר"ל דהניר הוה חזקה גבי מקח וממכר רק שנכנס לתוך השדה ונרה מראה שהוא בעל השדה וע' ב"ב ד' פ"ז ע"א ובסוף פ"ג מהל' מכירה ובירושלמי מעשרות פ"ב סה"ה גבי אבטיח דהוה קנין אם ספת בו ע"ש אבל גבי עבד הגבהה הוה קנין אף במו"מ וע' סנהדרין ד' פ"ה ע"ב גבי זג עלה ונ"מ אם העבד היה ישן אי הוה קנין גבי מו"מ דאז י"ל דדמי לקרקע דרק בנכסי הגר קנה וזה נ"מ אם הוה בגדר תשמיש או בגדר הנאה וע' הל' גזילה פי"ז ה"ו דמשמע שם דרכוב בבהמה קנה אף שאינו מנהיג ברגליו גבי מציאה ואף דבהל' מכירה לא פסק כן משום דכ"כ דנראה דאף דקי"ל דחזקה לא שייך במטלטלין זה רק היכא שאין הוא נהנה מהדבר אבל היכא דהוא נהנה מהדבר הוי קנין כעין גבי ע"ע וגבי מטלטלין וע' קדושין ד' כ"ז ע"א דחזקה לא שייך גבי ע"ע ותוס' גיטין ד' ל"ח ע"א אך זה רק אם לא נהנה מגוף הדבר אבל אם נהנה מגוף הדבר גם בעבדים ומטלטלין הוה קנין

וכמו גבי קרדום קידושין דף מ"ז אם בקע בו קנאו ועיין תוספות בכורות ד' י"ג ע"א וגיטין ד' כ"ב ע"א וב"מ ד' ע"ט ד' צ"ט ע"ש אך גבי חזקה דמטלטלין ס"ל דזה רק בנכסי הגר ובאבדה לא במו"מ. וע' ב"מ ד' מ"א ע"ב בתוס' ד"ה חדא ע"ש וגם גבי שאלה י"ל דהוי כמו אבדה ונכסי הגר לענין קנין כיון דגוף הדבר לא נפיק מרשותא דמרא וע' סנהדרין דף ע"ב וכ"מ. וא"כ חזינן דמה שנשתמש בגוף הקרקע לא מיקרי גדר פירות וא"כ י"ל דהכא דא"י להקדיש גוף הדבר לעולם לא מעל כה"ג וע' גיטין דף ל"ח ע"ב בתוס' ד"ה גופא:

הלכה כב

אין אדם כו'. והנה אם הודה לאחר הכפירה אם יכול להקדישו וכן גבי גזול הנה זה הוה מחלוקת דבעהמ"א ומלחמ' ברפ"ד דב"ק גבי גזל וע' ב"ק ד' ק"ד ע"א כיון דידע למאן גזל והודה לו כו' כמ"ד לו כו' וע' הל' גזילה פ"ח ה"ה דאף אם הודה לאחר שבועה והוה גדר יאוש כמש"כ שם פ"ז ה"ט מ"מ אם זקף עליו במלוה לכ"ע אף לשיטת הר"א ז"ל הוה כפקדון והוה כמו שנתן לו ונתכפר לו אם הביא האשם אז ואם לא זקפו עליו במלוה הר"א ס"ל דלא הוה כמו שנתן לו לריה"ג ורבינו ס"ל דהוה כמו שנתן לו לענין כפרה רק דמ"מ צריך להוציא מתחת ידו וע' ב"מ דף מ"ג לר"ע דאמר משעת תביעה אם יש עדים אם די בזה או רק צריך הודאה ע"ש וע' במה דפליגי הרמב"ן ז"ל ובעהמ"א בהא דפסחים ד' ל"א גבי חמץ. וע' תוס' ב"ק ד' ע' ע"א דגם רב ס"ל דאינו יכול להקדיש והוא לכא' תמוה דהא רב דס"ל שם ד' ס"ז ע"ב דלאחר יאוש א"י לשלם תשלומי כפל ע"כ ס"ל דלא כר"י רק דיכול להקדיש כמבואר שם דף ס"ח ע"ב ע"ש וע' רמב"ן ב"ק פ"ד דמשמע שם דזה הוה מחמת דשלב"ל וא"כ לפ"ז לרב דס"ל אדם מקנה דשלב"ל לכא' לא שייך זה. וע' ב"ב ד' ע"ט ע"ב ובתוס' שם ד"ה אומר דרק יכול להקדיש היכא דלבסוף אתא לידו וע' חולין ד' קל"ט דנקט שם הטעם גבי שילוח הקן מחמת ברשותו משמע דלמ"ד דלא בעי ברשותו לא איכפת לן. וע' בע"ז ד' ס"ג דאמר שם ג"כ כה"ג דבדבר שיש מציאות שיהי' שלו רק שעכשיו אינו שלו אז הטעם דלא חל הקדש משום שאינו ברשותו אך באמת כך דהנה ע' ב"ק דף ס"ה ע"א בהא דרב ורבה מוכח כך דגבי גזל יש ב' חיובים א' עבור שנטל הדבר והב' עבור שהדבר ישנו תחת ידו ועוד יש דבר מחמת מצות השבה דוהשיב את הגזילה וע' בב"ק דיליף דשינוי אינו קונה מהך קרא דוהשיב את הגזילה וזה רק בגדר השבה וע"ש ד' ק"ה ע"א גבי מצות השבה לא קיים וע' ב"ק ד' קי"א ד"ה הגוזל מ"ש שם אר"י דס"ל דאין שינוי קונה מהא דמאכיל את בניו. אך כך דזה רק משום מצות השבה לכך לא קנה שינוי ולא משום דשינוי אינו פועל וא"ש דלא תקשה מכל הני דס"ל דשינוי הוי קנין רק הגמ' מקשה מראשית הגז דבאמת זה מבואר בתמורה דף ו' דלא שייך שינוי

קונה רק אם נימא דהגזל פעל איזה דבר ולכך י"ל דשינוי קונה אבל אם נימא דלא פעל כלום מה שייך שינוי רק דאמרינן דאינו זה הדבר שעשה ולכך גבי ראשית הגז אף אם עדין לא נתחיב ראשית הגז מ"מ כשצבעו אינו מצטרף כמבואר ב"ק דף צ"ג ע"ב משום דאין זה גיזה שהתורה חיבה ראשית הגז וכן גבי אתנן. וע' ב"ב דף קכ"ו ע"א גבי ענבים ודרכן ושם ג"כ כן דאין זה הדבר שהניח אביו בירושה וגבי גזל כך ודאי דחייב מחמת הגזל דמעיקרא ויש עליו גם מצות השבת הדבר אך נ"מ אם צריך לשלם כפ"מ ששוה עכשיו או כמו בשעת הגזל דאם נימא דהגזל לא פעל כלום אז נשתנה ברשות הנגזל ואם נימא דעשה איזו פעולה אז י"ל דנשתנה ברשות הגזלן וא"כ לר"י דס"ל דחזינן דהגזל עשה איזו פעולה דיצא במקצת מרשות הנגזל ואם נימא דהשינוי הוה לא זה הדבר א"כ לא הוה ברשות הנגזל ולכך מקשה שפיר ב"ק דף צ"ד על ר"י משא"כ לרב ולר"ל אף אם נימא דשינוי הוה לא זה הדבר מ"מ כשנשתנה ברשות הנגזל נשתנה דעדין ברשותו עומד וע' בסנהדרין דף ע"ב ע"א דאמר שם לרב דקאי ברשותו כמו גבי שואל ואף דזה ודאי אף לדידן אם שברו לאח"כ ולא היה שוה רק זוזא א"צ לשלם רק כמו ששוה עכשיו ולהיפך לרב דמים ששוה עכשיו פטור לגמרי דהא קנינהו והדמים שהיה שוה בעת שנטלה אז פטור מטעם דקלב"מ דזהו ב' דברים ולכך מסיק שם בגמ' דאף לדידן דלא ס"ל כרב היכא דשדינהו בנהרא דאז מצי למימר הא קמך כמבואר ב"ק דף צ"ח ע"א רק דהחיוב הוא מחמת שנטלן דבעי השבה מעליתא פטור משום דקלב"מ וע' תוס' כתובות דף ל"ד ע"ב ד"ה אבל. אך באמת אף לדידן כיון דעל הגנבה ליכא חיוב אז הוה הטביחה והמכירה כאילו היתה פרה שאולה לו ואז לא הוה גנבה חדשה וע' בירושלמי ספ"ח דשבועות ששחטו רבוץ ורש"י ב"ק דף ע"ט ע"ש. נמצא כך דלמ"ד דלא יצא מרשות הנגזל אף אם נימא שינוי קונה מ"מ משום מצות השבה דמחויב להשיב שייך ג"ז להנגזל רק דע"ז לא מקרי טבח ומכר דזה לא בא לידו בגנבה וזהו ר"ל הגמ' ב"ק דף ס"ה ע"ב וע"ש בתוס' דף ס"ו ע"א ד"ה טלאים וכן גבי יורשים דעליהם ליכא מצות השבה וע' תוס' ב"ב דף מ"ד ע"א ד"ה דוקא. אך זה שייך רק היכא דהוי יאוש דאז מוטל עליו מצות השבה וכע' מש"כ רבינו בפ"ז מהל' גזילה אבל היכא דליכא יאוש דאז ליכא מצות השבה רק משום הגזל אז אמרינן שפיר דלא הוה ברשותו לענין הקדש ואף דבאמת הטעם דליכא חיוב השבה הוא רק משום דברשותו הוא אך יהי נ"מ היכא דהקדיש אח"כ כיון דאז חזינן דהבעלים לא יבואו לתובעו עוד שוב י"ל דלא מהני ההקדש דהוי כמו שאינו ברשותו אך למ"ד דגם אינו ברשותו מהני כמו לרב שפיר יכול להקדיש וע' עירובין דף פ"ח ע"א גבי שבת מחזירו לבעלים ע"ש ר"ל דהדין מחזירו שיהא שם בעליו עליו ע"ש. וה"נ גבי גזל אך

כ"ז היכא דאנו יודעין שהוא בגזילה אבל גבי ההיא דמסותא דב"מ דף ח' שם כיון דאין מוחזק של מי היא וע' ב"ב דף ל"ה ע"ב גבי הא דאמרי נהרדעי שוב י"ל דגם רב מודה דא"י להקדיש ואף שניהם אינם יכולים להקדיש כיון דגם אחר יכול ליקח מהם ואינה ברשות שניהם וע' ב"ק דף קי"ז ע"א גבי ההוא שותא ע"ש וע' בירוש' פ"א דבכורים ה"ב דהבעלים אינם יכולים לתרום תרומה ג"כ על הגזילה וע' תוס' קדושין דף נ"ו ע"א:

אבל. אם לא כפר כו' ע' רש"י כתובות דף פ"ה ע"א דפקדון המקום שלו נקנה להמפקיד וע' מחלוקת דביצה דף מ' ע"א גבי תחומין וע' ב"מ דף ס"ג ע"א גבי יחד לו קרן זוית וכהך דביצה דף מ' הנ"ל וכן ר"ל בע"ז דף ל"א ע"א גבי יין דאז הוה כמונח ברשות ישראל וע' רשב"ם ב"ב דף פ"ה ע"א ד"ה המופקדים וד"ה עד ע"ש. והנה בירוש' שבועות פ"ח ה"א מבואר דבית השואל אינו מיוחד להמשאיל דרק גבי ש"ש דהחיוב הוא מטעם שמירה אז הוה כאילו המקום של המפקיד משא"כ גבי שואל דהחיוב הוא רק מחמת הדבר וע' סנהדרין דף ע"ב ע"א דאמר דברשות הראשון קאי וע' יבמות דף ס"ו ע"ב בתוס' דמבואר שם דאם כהן שאל פרה מישראל דמאכילה בתרומה וכן ס"ל לרבינו בהל' תרומות פ"ט ה"ח. וע' ע"ז דף ט"ו ע"א דגם שאלה לא קניה. אך י"ל משום דשם קאי על עכו"ם ועכו"ם אין עליו דין שומר וע' פסחים דף ל' ע"ב ותוס' שבועות דף מ"ד ע"א. ובאמת זה תליא אם מה שצריך לשלם גבי שואל אם הוא מחמת שצריך שיחזיר לו הדבר או מחמת ההיזק של הדבר וזה תליא בהא דב"ק דף י"א גבי שמין לשואל אם החיוב הוא על ההיזק או על הדבר וע"ש דף קי"ב ע"א בהני תרי לישני אם השעבוד הוא בעבור הדבר או בעבור היזק הדבר וע' תוס' ב"מ דף פ"ב ע"ב ד"ה אימר וע' ב"ק דף ס"ב ע"א גבי נטירותא דכספא כו' אך שם רק גבי שומרים אבל גבי שואל החיוב הוא משום הדבר וכן נ"מ גבי שואל אם התנה שיהא פטור אם אז הוה הדבר שלו או לא וכן נ"מ גבי חמץ גבי שומרים אם התנו שלא יתחייבו אי הוי כמו שלא קבלו עליהם דין שמירה כלל או הוי כשומרין רק שפטרן מן הדין שלהם וזה תליא כמש"כ תוס' כתובות דף נ"ו ע"ב ע"ש וע' תוס' ב"ק דף צ"ג ע"א ד"ה ורמינהו אי שמירה הוי חיוב התורה או מה שהוא משעבד עצמו וע' תוס' ב"מ דף ל"ד ע"א גבי כפל וע' ע"ז דף נ"ט ע"ב גבי האי עכו"ם דנסכו דאף דליקח ממנו דמי היין אסור דמי ההיזק יכול ליקח ממנו וע' ב"ק דף צ"ח ע"ב וכ"מ דמותר לאמר לגזלן הרי שלך לפניך באיסורי הנאה ולא הוי כמו גבי נשתתפו דאסור וע' הל' נזקי ממון פי"א ה"ט דגבי שומר לאחר גמ"ד א"י לומר הרי שלך לפניך ואף דגבי גזלן פסק דיכול לאמר והטעם דגבי שומר י"ל דהגמ"ד יכול להיות בפני השומר ולא הוי רשות משנה כמבואר

ב"ק דף מ' ע"ב משא"כ גבי גזלן כמבואר בתוספתא ב"ק פ"ה דגבי גזלן לא שייך רשות משנה לד"ה וע' תוס' ב"ק דף נ"ו ע"ב ד"ה פשיטא:

הלכה כה

מי שהיה מוכר כו' שהרי אינה כו'. הנה מלשון רבינו מוכח דבאמת לא קנה הלוקח עדין רק משום דהוי כמו אינו ברשותו וע' ירוש' קדושין פ"א ה"ד ובדמאי פ"ג מ"ד ובירוש' שם דקנה במשיכה אך י"ל דרבינו לשיטתו בהל' תרומות פ"ט ה"י דגבי קנין אזלינן לחומרא כיון דד"ת מעות קונות וע' ירוש' שביעית פ"ח ה"א ג"כ כזה וע' הל' גניבה פ"ב ה"י גבי גנב והקיף ולכא' הא מה"ת לא הוי קנין גמור לדידן וע' הל' מעילה פ"ו ה"ז ותוס' ב"ק דף ע"ט ע"א וכבר הארכתי בזה במק"א דכיון דמדרבנן א"י לחזור בו אף דמה"ת לא קנה מ"מ הוי כמו שאינו ברשות המוכר וכמו גזל שאינו יכול להוציאו בדיינים כמבואר ב"מ דף ז' ע"א ולכך א"י להקדיש וע' הל' מעשר פ"ה ה"א דדמים קובע וע"ש פי"א ה"ח דמשיכה ג"כ קבע ובהל' אסו"מ פ"ד הי"ג וע' עירובין דף פ"א ע"ב והנה בשבת דף קמ"ח ע"א גבי פסח בשבת דמניח טליתו ושם לא נקט אם אינו מאמינו ומשמע דאף אם מאמינו מ"מ צריך להניח טליתו אצלו והטעם כדי שיקנה קנין גמור מה"ת שיהי' בגדר מעות ולא הוי כמו הא דקדושין דף ח' ע"ב מנה אין כאן משכון אין כאן דשם ר"ל כך דעיקר מה שיקנה המוכר המשכון הוא מחמת שהלוקח חייב לו וכל כמה דלא קנה לא נתחיב לו כלום וא"כ ממילא לא קנה המשכון ושוב א"ל במה לקנות וכעין הא דירוש' פ"ג דקדושין ה"ב אשה לא קניתי ואת אמרת זיל הב כו' משא"כ כאן כיון דמדרבנן קונה במשיכה וא"כ ממילא נתחיב לו מעות עבור הטלה וא"כ ממילא שפיר קונה המוכר המשכון וא"כ ממילא שוב נקנה לו הטלה במעות מה"ת. וע' תו"י יומא דף ס"ב ע"א ד"ה ולקיחתן כאחד וע' בירוש' קדושין פ"א ה"ד דיליף דבהמה דקה נקנית במשיכה מהך קרא דמשכו וקחו. ולכך נקט רבינו כאן הטעם דאינו ברשותו דהוה כמו דאמרינן דא"י להוציאו בדיינים וכמש"כ וע' בירוש' כתובות פ"ח ה"י דשם נקט כמו דס"ל לרש"י ב"מ דף ו' דכיון דאם תפס הגזבר אין מוציאין מידו חל עליו הקדש גמור אך שם ר"ל כך דאיסור הקדש חל עליו מה"ת רק דממון הקדש ליכא כיון דהממון משעבד לבע"ח וא"כ הוה כמו דבר שאינו שוה כלום דלא שייך בו מעילה וכמו גבי חטאות המתות וכמבואר בספ"ב מהל' מעילה ובכ"מ ולכך אמר בירוש' דכיון דאם תפס אין מוציאין זה הוי כמו תפוס לענין ממון וכע' הא דב"ק דף מ"ט ע"ב כיון דשייכא ידו במקצת ובאמת זה ר"ל הגמ' ב"מ דף ו' ע"ב שם מה דמתרץ קדושת בכור קאמרת דהמקשן ר"ל הראיה רק מספק בכור בהמה טמאה דהיינו פטר חמור והאיסור דגיזה ועבודה לא כמו גבי הקדש גמור משום קדושת

הגוף רק משום חלק הכהן ומשום איסור קודש וע' ברא"ש סוף בכורות ובכורות דף י' ע"ב ובירוש' פ"ב דקדושין במה דפליגי ר"א ור"י אם קודם הפדיון יש לישראל חלק בו ובזה א"ש דאף דפסקינן כר' שמעון גבי שותפות עכו"ם מ"מ פסקינן בזה כר"י דפט"ח אסור קודם פדיון והמיעוט דבכור שורך המבואר בבכורות דף ט' ע"ב הוא לענין דאין בו קדוה"ג ממש כמו בכור וע' מנחות דף ס"ז ע"א דאסור בגיזה ועבודה ודלא כרבינו בפיהמ"ש פ"א דבכורות וע' רש"י מכות דף כ"א ע"ב אי שייך מעילה גבי פט"ח ולכך הוה ס"ד דגמ' דהוי כמו קדושה ע"י דבר ודחי דמ"מ כיון דאינו בא ע"י פיו חל עליו זכותו של כהן ע"י ספק וכע' הא דגטין דף מ"ב ע"ב גבי מעוכב גט שחרור ע"ש. וגם י"ל דהא דירוש' דכתובות הנ"ל הוי בגדר הפקעה כיון דהקדש חל והוי כע' הא דחולין דף קל"ד גבי קמה ובאמת קשה מ"ט לא מקשה שם מהא דיבמות דף צ"ט גבי נתערב ולדה ע"ש דנקט ואין מוציאין וע' חולין דף קל"ב גבי בכור שנתערב. אך בהך דחולין דף קל"ב באמת ר"ל דלמ"ד פטור הוא בתורת ודאי לא בתורת ספק וכן הך דספק לקט לקט היינו ג"כ בתורת ודאי ולא בתורת ספק ופטור אף מן המעשרות ול"ד להא דר"ה דף ט"ו ע"א יד הכל ממשמשת בו כו' דשם הוא לענין שביעית דהוא הפקר לכל משא"כ גבי לקט דהוא רק לעניים ורק הדין פוטרו וכמש"כ התוס' בב"ק דף כ"ח וכ"מ. אך במק"א כתבתי בזה לחלק דל"ד להפקר לעניים לבד משום דמרשותו דבעה"ב נפיק לגמרי וע' רש"י סנהדרין דף פ"ח ע"א ד"ה שלש שכ' דאין דרך להפקירם והוא תמוה לכא'. אך כונת רש"י ר"ל לפ"מ דמבואר בב"ק דף ס"ט בהא דכל שילקטו וא"כ הוי הפקר ושפיר הוי קדושין דליה קדושין ולכך פירש"י דעל ג' לא עלתה על דעתו להפקיר וע' תוספתא פאה פ"ב ובירוש' סוכה פ"ד. ובזה א"ש מה דלא מקשה הגמ' בחולין שם מהא דפאה פ"ז מ"ג דנקט גבי עוללות ספק לעניים אך כך דהנה ע' בפאה פ"ז מ"ה מחלוקת דר"י ורבנן מבואר שם בירושלמי דס"ל דעני הוי כשותף עם בעה"ב גבי עוללות וע' ב"ק דף כ"ח ע"א דמבוא' שם דפטור דתרומ' ומעש' הוי מיד משעת קריא' שם אף דעדין לא נטלו אותו העניים והטעם משום דמרשות בעה"ב יצאו תיכף והלוקח אותם הוי רק גוזל עניים וע' בפאה פ"ה מ"ד גבי המחליף עם עניים אך שם שאני כמבואר בירוש' שחילופו בידו ע"ש בירוש' ה"ב ואף דבהך דגטין דף מ"ז ע"א לכא' לא משמע כן ע"ש בתוס' ד"ה אדעתא אך באמת ל"ד דכיון דלקטוהו עכו"ם שוב נתבאר דמתחילה לא היה עליו החיוב להניח פאה והוי כמו לעורבים ולעטלפים כמבואר חולין דף קל"ד ע"ב ולכך אמרינן בב"מ דף י"ב ע"א עשוהו כמו שהלכו בו הנמושות וע' בירוש' פ"ח דפאה ה"א דרק גבי מתנות עניים שאין מקפידין עליהם מתחילה אז הוי לבעה"ב והטעם דאין אדם קורא שם פאה לעצמו רק

שם כיון דעניים לא יטלו אותה לא חל עליהם שם פאה כלל משא"כ גבי נמושות וע' הל' מתנות עניים פ"א ה"י דלכך נמושות מותר משום דלא לעורבין וע"ש בהי"ג וא"כ קשה מהא דב"מ הנ"ל אך ר"ל דכיון דזה מתחילה כן וא"כ לא ילכו בו עניים ולא חל עליו שם פאה כלל ויהיה נ"מ דיתחיב במעשרות משא"כ היכא דאח"כ ע"י איזו סיבה לא לקטו עניים שוב שפיר יש שם פאה עליו וע"כ רק שאר בני אדם מותרין ולא בעה"ב עצמו וע' שאלתות דר"א פ' קדושים וע' בירוש' פ"ח דפאה ה"א מה דמקשה שם על הך דר"י גבי זיתים וקודם לכן אינו אסור ור"ל כך דלר"י דס"ל בחולין דף קמ"א דתעזוב מעיקרא משמע ע"ש וא"כ מוכח דס"ל דהעיקר הוא לא שעניים ילקטו אותם רק שהוא יקרא עליהם שם פאה וא"כ י"ל שפיר דבעה"ב יזכה בהן דהרי קיים הדבר ולכך מתרץ שם דר"י לשיטתם השיבן וגם י"ל דכיון דר"י ס"ל דעני שותף עם בעה"ב גבי עוללות י"ל דגם השדה משעבדת לו ולא שייך השדה יזכה לבעה"ב וע' ב"מ ד' י' אך באמת מדברי רבינו בהל' מתנות עניים פ"ד הי"ג מוכח דיש לחלק בין לקט לשאר דברים דזה שייך רק בזמן שלקטו אותו ולא קודם דהנה שם נקט היו שם עניים שאינם ראוים כו' אם יכול בעה"ב ור"ל דהיינו עכו"ם וקשה הא שם פ"א ה"ט פסק כמבואר בגטין דאין מונעין עניי כו' ואך כך דגבי שכחה ופאה תיכף יש עליהם זה השם משא"כ גבי לקט וכן מוכח מדברי הירושלמי פאה פ"ח ה"ג ובתמורה דף כ"ה גבי הא דאילפא אמר על הלקט כו' ומבואר שם בירושלמי דפאה דהוי רק גרם גזל ולא גזל עצמו וע' ירושלמי ספ"ו דתרומות אם לקט היתה לו זיקת תרומה וע' בתוספתא פאה פ"ד דמשמע שם דאם אמר שהעכו"ם נתן לו אם הוי נאמן היה פטור מן המעשרות ולכא' קשה מהא דגטין דף מ"ז ע"א דאם לקטוהו עכו"ם חייב אך לפמש"כ לחלק בין לקט לשאר דברים א"ש. גם י"ל דלכך רבינו ז"ל בפ"א ה"ט דקדק בתוך עניי ישראל ור"ל דהוי כמו שעניי ישראל לקטו ונתנו להם ולכך שפיר פטורים מן המעשרות וע' ברא"ש פאה פ"ה מ"ד והובא בחולין דף ק"ל ע"ב דמשמע שם דרק לחכמים דס"ל עני היה באותה שעה אז פטורים ממעשרות אבל לר"א חייב הבעה"ב במעשרות אף שמותר ללקטם וע"כ צ"ל דבטל שם פאה מעליו אך י"ל דקאי ג"כ אלקט וכמש"כ ובזה מתורץ מה דבב"מ דף י' ע"א גבי ד' אמות השמיט הגמ' לשון המשנה דנקט וכן בלקט והטעם משום דמלקט לא קשיא ליה דגבי לקט לא שייך גדר ד' אמות דכ"ז שלא לקטו אין עליו שם הפקר כלל והוי כמו הא דב"מ דף ל' ע"ב דלגבי שלא הפקירו הוי כמו גוזל בעה"ב לא גוזל עניים וע' בתוספתא פ"ב דפאה דישראל שותף עם העכו"ם אם העכו"ם ממחה פטור מפאה והטעם דכיון דלא יניחום ללקוט שוב הוי כמו לעורבים. וא"כ לפ"ז גבי מתנות עניים לא שייך ספק

אם נימא דתקפו כהן מוציאין מידו וכמו הא דירושלמי חלה פ"ג גבי ספק חלה דמוכרו א"כ שוב אין העניים יכולין ללקוט והוי כמו לעורבים ונמצא פטור ודאי וע' בסוכה דף מ"ו ע"ב ברש"י ד"ה אתרוג לא חזי ומשמע שם דרק אם יצא בו שחרית אבל אם לא יצא בו צריך לברך בהש"מ אף דהוי רק ספק דרבנן ודלא כשיטת הר"ן וגם יהי' נ"מ גבי יום ראשון דהוא ספק דאור' ובזה י"ל דברי התוס' ביצה דף ל' ע"ב בסה"ד אך באמת יש נ"מ דגבי סוכה דאסור לאכול בלא סוכה בהש"מ א"כ נמצא הסוכה ודאי מוקצה מחמת ספק וע' בעירובין דף ל"ה ע"א ובדברי ה"ה בהל' עירובין פ"ו בהי"ג דמ"מ אינו ראוי והוי כעין הא דעירובין שם גבי חשוכי בנים וע' הוריות דף ד' ע"א גבי הביא כפרתו בהש"מ דכיפר שפיר וכ"כ במק"א דבהש"מ יש בו ב' דברים יום ולילה ונ"מ בין היכא דהפסול משום לילה או דהפסול משום דבעי יום דלזה בהש"מ כשר משא"כ גבי מצוה דאף דצריך זה רק משום ספק וגם גבי יום ראשון אף אם נימא דיש בזמן יום מ"מ מחמת הלילה שבו משוי ליה ליום ראשון כאילו הוא יום ב' וע' בירושלמי הוריות פ"ג ה"א דאם עשה מלאכה ביוה"כ בהש"מ מכפר עליו יוה"כ ממ"נ ולכא' קשה היך שייך כאן הכפרה הא אם נימא דהוא יום חייב קרבן ודאי וע"ז אין יוה"כ מכפר וע"כ צ"ל כמש"כ דיש בו ב' הדברים גם י"ל דכיון דמ"מ א"א לחיבו רק אשם תלוי מכפר ע"ז ויהיה תליא אם נימא דהטעם דאין מכפר כמו דאמרינן בכריתות ד' כ"ו ע"א משום דממונא הוא ע"ש וע' בירושלמי תרומות פ"ח ה"ז דמקשה שם אמאי לא נימא גבי תלויה דפסולה ודאי מחמת היסח הדעת אף דזה הוי רק מחמת ספק ובתוס' פסחים דף ל"ד ע"א ובכריתות דף כ"ו ע"ב גבי דלכך תקבר משום דאינה משתמרת ובירושלמי נזיר פ"ה גבי מחלוקת דב"ש וב"ה הנשאל על נזירותו אי מונה משעה שנזר או משעה שנשאל. וזהו מה דמקשה בחולין שם גבי ספק מתנות עניים וזהו ג"כ כונת הגמ' שם בלשון יחיד אני שונה אותה משום דס"ל דזה תליא בהא דר"מ ור"י בפאה פ"ז מ"ה אי משום שותף או לוקח ור"מ לשיטתו דכלוקח ומ"מ ס"ל דחייב. גם י"ל דנ"מ למה דפליגי רש"י ותוס' בבכורות דף מ"ז ע"ב גבי בן גרושה דלאחר ל' פטור מלפדות אי מת האב דרש"י ס"ל שם דהטעם דהוי כאילו פדאו ותוס' ס"ל שם דהוי פטור ונ"מ להא דשם דף מ"ט ע"א גבי מת ביום ל' לר"ע ונ"מ אי מת האב ביום ל' של בנו חלל אי חייב הבן לפדות את עצמו וזה נ"מ אי הוי פדיון או פטור וע' נדה דף כ"ה ע"א גבי ספק איסורא ובירושלמי חלה פ"ג ה"ה דהוי מחלוקת אי נוטל דמיו מהשבט ובערלה פ"ב ה"א וע' תרומות פ"ז מ"ה גבי אכל אחת מהם דפטור מלשלם אך שם י"ל דקאי אמזיד וע' תוס' יבמות דף צ"ט ע"ב ובכורות דף י"ב ע"ב גבי ספק פטר חמור:

הלכה כו

אין אדם מקדיש כו' ע' ב"ב דף ע"ט ע"ב ובתוספתא נדרים פ"ו גבי שור זה הקדש וע' ערכין דף כ' ע"ב. וע' הל' מעילה פ"ה ה"ו דמוכח שם דאם הקדיש את הבור אף דאין מועלין בהמים דלא חל עליהם שם הקדש אבל מ"מ ממון הקדש יש עליהם וכמו זבל ופרש לשיטת רבינו שם דס"ל דהא דאין חצר להקדש רק להאיסור ולא להדמים וע' בפכ"ג מהל' מכירה ה"ט. וע' חולין דף קל"ט ע"א במקדיש פירות שובכו ומוכח דחל עליהם ואף דהא מבואר שם דף קמ"א ע"ב דחייבות בשילוח ואיך חייל עליהם ההקדש הא לא קנינהו וע' תוס' ב"ב דף ע"ט ע"ב דרק קטנים יכול להקדיש וכבר הארכתי בזה בח"א וע' ירושלמי גיטין פ"ה דמחלק בין קטנים לגדולים ובע"ז דף מ"ב ע"ב ובהל' מכירה פכ"ג ה"ו דמשמע שם דזה רק מדרבנן מה שלא קנה אותם. ובאמת שם ר"ל אף דפטור משלוח כגון אם אין האם נוגעת בהם ומ"מ מדרבנן א"י להקנותם אבל להקדישם שפיר יכול. גם י"ל דמיירי כה"ג שהקדיש את השובך עצמו לזה שיהא פירותיו למזבח ואף דלא מעל בהם מ"מ י"ל דיש בהם קדוה"ג לענין שלא תפקע מהם אף אם מרדו ומוטל עליו החיוב אח"כ להקדישם וע' הל' מכירה פכ"ב הט"ז ובהשגות שם וכבר הארכתי בזה לעיל דמוטל השעבוד על הנכסים שיתקיים מה שנדר וע' בכורות דף נ"א ע"ב ברש"י בהני תרי לישני אם הנכסים משועבדים שלא יעבור הוא על לאו דלא יראו פני או רק משום דנשתעבדו הנכסים להקרבן וע' ירושלמי דחגיגה פ"א וזהו ג"כ כונת הגמ' בסנהדרין דף מ"ז ע"ב במה דאיבעי שם אי קבורה משום כפרה ונ"מ אם אמר לא תקברוהו ע"ש ברש"י דשוב לא מכפר ורבינו פסק בהל' אבילות פי"ד דקוברין אותו מחמת דהקבורה מצוה ולא ר"ל מחמת ספק כמש"כ הרמב"ן רק ר"ל כך דע' רש"י כתובות דף ס"ט ע"ב דכתבו שם דהקבורה מוטל על הנכסים שלו וע' תוס' בכורות דף נ"ב ע"ב ד"ה באין החילוק בין אם אמר לא תקברוהו כלל בין אם אמר לא מנכסיו וע' בירושלמי פי"א דכתובות ה"א דאמר שם רב דאם אמר אל תקברוהו נקבר מצדקה ע"ש דמחלק בין מטלטלין לקרקע ור"ל כך דיש ב' דברים בדין קבורה א' משום הדין דקבורה ונ"מ דזה סגי אף אי מניחין אותו בארון של אבן על הקרקע וכמש"כ הראב"ד ז"ל בהל' טומאת מת פי"ב ה"ו וע' בירושלמי פסחים פ"ח דמחלק גבי ליקוט עצמות בין ארון של אבן לארון של עץ וזהו משום דזהו קבר עצמו וע' נדה דף כ"ח ע"א גבי כגון ששרפו ע"ג אפודרין ובהשג' ספ"ו מהל' טומאת מת והב' משום כפרה ובזיונא ואם נימא משום כפרה אז נשתעבדו כל הנכסים שלו כמו קרבנות ואם נימא משום בזיונא מוטל על הקרובים ועל היורשים אף שלא ירשו מנכסיו והיכא דירשו אף שאינם קרובים ממש ואף אם לא ירשו רק מטלטלין

וע' רש"י שבת דף ק"ה ע"ב דעל כל הקרובים מוטל זה וכן נ"מ לחייבי מיתות ב"ד דחיוב קבורה לא שייך על היורשים ומ"מ לאחר העיכול דמלקטין עצמותיו על מי מוטל החיוב ע' תוספתא דסנהדרין פ"ט דמוטל על שלוחי ב"ד ע"ש ולא על הקרובין וע' מכות דף י"א ע"ב גבי רוצח אך שם הטעם משום דבאמת אסור לקבור בערי מקלט כמבואר שם דף י"ב ע"א רק דגבי רוצח גזיה"כ הוא וא"כ תיכף שמת כה"ג מוכרחין ללקט עצמותיו וזהו כונת מס' שמחות פי"ד קבר גולין אין לו חזקה ור"ל כה"ג וע' כתובות דף נ"ג ע"א גבי ארוסה דאף דאין מוטל עליו לקוברה מטעם קריבות מ"מ אם היה יורשה היה מחויב לקוברה וע' כתובות דף פ"א ע"א ובירושלמי שם דאשה אע"פ שאין לה כתובה מ"מ מחויב הבעל בקבורתה ושומרת יבם רק משום דיורש כתובתה וע' ב"ב דף קנ"ד ע"ב גבי ניוול ובירושלמי כתובות פ"ט שם ה"א דקבורה מוטל אף על הנכסים דנכסי לך ואחריך לפלוני ולא הוי כמו בע"ח דפסק רבינו בפי"ב מהל' זכיה ומתנה הי"א דאין ב"ד מגבין מהם רק הקבורה מוטל על עצם לא בגדר שעבוד וע' בירושלמי כתובות פ"י ה"א דבעי שם מי קודם אי כתובה אי קבורה ושם פי"א ובתוספתא פ"ט דס"ל שם דכתובה ובע"ח קודם לקבורה אך נ"מ אם הניח קרקע או מטלטלין ובין אם נימא משום כפרה דאז קבורה קודמת וע' בירושלמי גיטין פ"ה ה"א דנזקין קודמין לבע"ח ע"ש וכן נ"מ דאף דפסקינן בסנהדרין דף מ"ז ע"א ובהל' אבל פ"א ה"י ופ"ב ה"ז דמי שפירשו אבותיו מדרכי ציבור דאין חובה להתעסק בהם וע"ש בגמ' גבי חזקיה שגירר כו' ע"ש ברש"י וע' מכות דף ס"ג ע"א ראוי להשליכו לכלב כו' ופי' בשאלתות פ' יתרו דהיינו דא"צ לקוברן זה רק מחמת קבורה אבל בניו שירשו אותו מוטל עליהם לקוברו מחמת ירושה משא"כ גבי הרוגי ב"ד כיון דהקבורה צריכה להיות בקברי ב"ד דוקא שוב הוי בגדר מת מצוה ולכך בהא דסנהדרין דף ל"ה ע"ב גבי קבורת מ"מ דאינו דוחה שבת פי' בשאלתות דנפקא לן מדכתיב גבי רוצח קבור תקברנו ביום ההוא ר"ל ביום שראוי לרוצחו ע"ש בפ' ויחי משום דזה הוי ג"כ גדר מת מצוה וע' הל' סנהדרין פי"ד ה"ט דקרובים עושים לארון וזה רק לאחר ליקוט עצמות דקודם לכן אסור כמבואר בירושלמי רפ"ז דנזיר וע' סנהדרין דף מ"ה ע"ב אין נקברין עמו וא"כ כך אי אמרינן משום כפרה לכך מוטל על נכסיו הקבורה כמשום שעבודא דאור' כמו מלוה הכתובה בתורה וא"כ אם אמר דלא ניחא ליה בכפרה דשוב לא מכפר ליה כמבואר בכריתות דף ז' ע"ב גבי האומר לא תתכפר לי חטאתי וע' בהל' שגגות פ"ג ה"י דמפרש דרק במבעט דהוא מחשב בלבו שאינם מכפרין אבל בל"ז שפיר מכפר וראיה לזה מהא דזבחים דף מ"ו ע"ב דגם בחטאת ואשם אינה פועלת מחשבת הבעלים כלום אף שלא לשמה ואמאי הא הוי כמו שאמר לא תתכפר

לי חטאתי אך בירושלמי יומא ספ"ח לא משמע כן רק כיון דאין רצונו שיתכפר לו לא הוי כפרה ובזה י"ל דלכך חייבי חטאות אין ממשכנין אותם ע' תוס' כריתות דף י"ב ע"א ד"ה או בסה"ד ובתוס' יבמות דף פ"ז ע"ב ד"ה רבי משום דהוי כמו שאמר לא תתכפר לי חטאתי וע' ב"ק דף מ' ע"א דלא משמע כן. גם י"ל דנ"מ לענין אשם דבא גם על המזיד שוב אין מוטל על הנכסים החיוב דקבורה רק על כל ישראל אבל אם נימא משום בזיונא אז מוטל על הנכסים וע' כתובות דף מ"א ע"א ובזה א"ש הירוש' דכתובות פי"א גבי גר משום דגביה לא שייך בזיונא ע' תוס' כתובות דף מ"א ע"א וע' בפי"א מהל' זכיה דנקט הטעם שאסור להניחו בלא קבורה. וה"נ גבי נדר הנכסים משועבדים לזה ולכך מחויבים היורשים ואף דזה מונח רק על הגוף לא על החפץ אף לשיטת רבינו לק' בהל"ג מה שהביא ראיה מהא דלא אפטור מן העולם וע' רא"ש נדרים דף ג' ע"ב דאף דלא חלה עליו נזירות גמורה מ"מ צריך לנהוג נזירות וע' רא"ש שם דף ח' ע"א גבי נדר גדול נדר דהוי רק איסור גברא וע' נזיר דף י"ז ע"א דאף למ"ד דאין נזירות חלה עליו מ"מ ביצא ונכנס חלה עליו אף דלא אמר בהדיא לשון נזירות ע"ש. וע' בירושלמי פ"ב דנזיר ה"ה גבי אם אמר הרי עלי לגלח נזיר דיצא אף אם גילח נזיר שנזר אח"כ ע"ש וה"נ כן. אבל אם אמר מפורש על נזיר שיזור אז לא חל הנדר ע"ש אך י"ל דמ"מ מוטל עליו חיוב אך מלשון הירושלמי מוכח שם דאינו חל כלל דאל"כ מאי נ"מ בין זה לזה דהא גם בסתם הוא רק חיוב ובלא דברי רבינו י"ל דנ"מ לגבי יורשים דאם מת הנודר אם היורשים מחויבים דבסתם היורשים מחויבים ובמפורש ומת קודם שנזר שוב לא חל עליו אך לשיטת רבינו לכא' קשה. אך לפי המבואר בהל' מכירה פכ"ב הט"ז דהטעם משום דזכו בו עניים ר"ל דהאילן משועבד לעניים שכשיוציא יתנו להם וא"כ כאן לא שייך זה דעדין אין הנזיר בעולם וגם לא סיים דבר ובזה א"ש מה דדייק שם רבינו כל מה שיוציא כו' דאם לא אמר כך שוב לא הוי דבר מסוים ולא נשתעבד להקדש וע' פ"ג מהל' זכיה ה"ה. וה"ה גבי שעבוד להקדש היכא דאינו רק משעבד להקדש אם אינו דבר מסוים לא נשתעבד וע' מעילה דף כ"א ע"ב גבי דינר בכיס ובירושלמי פ"ז דדמאי גם דהטעם משום דאינו מסוים וכ"כ בזה וע' בירושלמי תרומות פ"ג ה"ה דסאה תרומה שנפלה לתוך הכרי ואח"כ קרא שם תרומה דאמרינן למקום שנפלה הראשונה שם נסתיימה הב' וזהו באמת כונת המשנה במעילה דף כ"א ע"ב שם וע' בירושלמי פאה פ"ג ה"ט דגבי מתנת שכ"מ בעי דבר מסוים והוי כמו הא דהל' מכירה פי"א הט"ז גבי דבר שאינו קצוב וע' פכ"א דהל' מכירה ה"י גבי דרך המלך והקבר דפסק שם דאינו מכור וע' בפכ"ה מהל' מלוה הי"ג גבי ערב:

הלכה כז

האומר לחברו כו'. ואם כאן שייך דין נדר כמו בה' ל"א ע' ערכין דף ה' ע"ב גבי המקדיש בהמת חבירו דאינו מחויב ליקחה ולהקדישה ובירושלמי תרומות פ"ו ה"ג ובר"ש שם דיש חיוב עליו להעמיד לו מקחו וע' תוס' קדושין דף ס"ג ד"ה שדה ובב"מ דף ס"ו ע"ב וברשב"ם ב"ב דף ס"ט ע"ב גבי דיקלא ובה"ה הל' מכירה פכ"ד הי"ג וכ"מ אך שם רק אם קיבל המעות וכאן הוא סובר דתחול עליו הקדושה מיד ובאמת לא כן הוא וכע' הא דתוס' גיטין ד' ל"ט ע"ב וברש"י שם גבי מצוה לקים דברי המת וע"ש דף ל"ד ע"א גבי אטו לבטולי גיטא קמכוין דרק לקיומא תנאה קמכוין וע' תוס' ב"ב דף קע"ה ע"א ד"ה ורב ותוס' ערכין דף כ"ב ע"א ד"ה ואין ע"ש אך בירושלמי גיטין פ"ו ה"ז מבואר להיפך גבי הא דגניבא דאף אם נתכוין לשם חוב מ"מ יש בו ג"כ משום מתנת שכ"מ וע' בהשג' בהל' פסוה"מ פ"ה ה"ז לחלק בין היכא דנותן בעבור חוב דאז מה שאין צריך הוי חולין ובין היכא שנותן עבור נדבה דאז גם מה שאין צריך הוי נדבה וכעין זה כ' התוס' כתובות דף נ"ד ע"ב ד"ה ולעוברת והנה ע' הל' אישות פכ"ד ה"ו גבי מי שזנתה תחת בעלה דהטעם דאין לה כתובה משום דהיא גרמה על עצמה ליאסר על בעלה ואף דהא מבואר בסוטה דף כ"ה ע"א דגם חייבי לאוין אם זנתה הפסידה כתובתה אף דבל"ז אסורה לבעלה וע"ש ברש"י דף כ"ד ע"א במשנה דלא עדיפא מכשרה אף דהוא כתב לה וע' במלחמות פ"ג דכתובות גבי חרשת וסוטה דאם כתב לה כתובה אין לה טענת בתולים גם באמת הא שייך כאן לאמר יצרה אנסה כמו בהא דכתובות דף נ"ג ע"א ודף נ"ד ע"א ועל בעלה הא בל"ז אסורה. אך י"ל דהא דא"ל כתובה הוי משום עוברת על דת וע' כתובות נ"ב ע"א מחלוקת דאביי ורבא גבי שבויה ובב"ק דף קי"ז ע"א גבי מיקלי קליה ובירושלמי דגטין פ"ה ה"ב גבי ראובן שמכר לשמעון באחריות ואזיל שמעון ונתנה ללוי במתנה ובא הנגזל וטרפה מלוי אם צריך לשלם לשמעון ואמר שם דצריך לשלם לו משום דרוצה שיחזיק לו טובה משמע שבל"ז א"צ לשלם לו וע' זבחים דף צ"ט ודף ק"י ומנחות דף נ"ז ע"א ותוס' ב"ק דף ע"ו ע"ב גבי ב' פסולים ע"ש. וזהו ג"כ כונת הגמ' דב"מ דף ע"ח ע"ב דגבי מעות פורים אמרינן דאדעתא דפורים יהבה ליה אדעתא דמידי אחרינא לא יהבה לו וגבי ליקח לו חלוק לא אמרינן זה והטעם כך דגבי פורים כיון דמחויב ליתן אמרינן דלא נתן רק לזה משא"כ גבי חלוק דשם אין מוטל עליו הדבר בגדר חיוב אמרינן דלא איכפת ליה רק דאסור משום דמעביר על דעת בעה"ב לר"מ ובאמת זה ג"כ טעם הא דכתובות דף ס"ט ע"ב במחלוקת דר"מ ור"י גבי המשליש מעות משום דר"מ לשיטתו דהמעביר על דעת בעה"ב נקרא גזלן ואף דכעת נסתלק מהם וכן הטעם דמצוה לקים דברי המת הוא

ג"כ משום דאף דכעת אין הנכסים שלו כמש"כ רש"י בכתובות דף פ"ו ע"ב ובגטין דף ט' ע"ב מ"מ כיון שע"י באו להם הנכסים צריכין לקים את דבריו וכמש"כ התוס' גטין דף י"ג ע"א ד"ה והא ור"מ לשיטתו הנ"ל בב"מ. אך באמת זה תליא בהני שיטות דכתובות דף ס"ח ע"ב בדברי הרי"ף ז"ל בשם רב האי גאון גבי האומר אל יתפרנסו בנותי מנכסי וכן הא דשם דף ס"ט ע"א אי הוי בע"ח דאבא או דאחין וא"כ י"ל דר"י ס"ל דבע"ח דאבא וא"כ לא שייך גדר בעה"ב וא"צ לקים את דבריו אבל בכ"מ ס"ל לר"י מצוה לקים דה"מ ודלא כמש"כ התוס' בכ"מ וע' ב"ב דף קמ"ג ע"ב בהג"י ולסלוקי לברתי מעישור נכסי:

הלכה כח

אמר לה יקדשו כו'. ע' בכ"מ בשם הר"ן. והנה בירושלמי כאן מבואר כדברי רבינו דמעלה לה מזונות וד"ה קדשה. אך י"ל דירושלמי לשיטתו בפי"א ה"א דאינה יכולה אשה לומר איני ניזונית ואיני עושה משא"כ לדידן וע' ב"מ דף י' ע"א דאף דפועל יכול לחזור בו מ"מ כ"ז דאינו חוזר בו הוי ידו כיד בעה"ב הרי חזינן דמ"מ מקרי ידו קנויה לבעה"ב אך שם שאני דאדרבה דע"י שידו קנויה לכך יכול לחזור בו מחמת עבדי הם כו' וגם אם חוזר בו לא הוי פועל משא"כ גבי אשה דחזינן דזה לא הוי קנין גמור כיון דיכולה לחזור בו וע' תוס' ב"ק דף ע"ט ע"א ד"ה תקנו דהיכא דיכול לחזור בו אינו מתחיב במשיכתו וע' תוס' ע"ז דף ס"ב ע"א ד"ה לקוטי וברי"ן ז"ל נדרים כ"ט גבי קנין לזמן ובירושלמי פ"א דתרומות סה"א מה דמחלק בין אפוטרופוס לעולם לאפוטרופוס לשעה וע' תוס' ב"מ דף ו' ע"א ד"ה והא דאף אם אח"כ יכול לחזור ולתוקפה מ"מ לא פקע ההקדש ע"ש וע' רש"י גיטין דף ט' ע"א גבי אינו חוזר בעבד משום דזכו בו שמיא וב"ב דף פ"ח ע"א גבי הא דרב ספרא דכיון דחל הקנין אף דיכול להתבטל מ"מ שוב לא פקע לענין חיוב מעשר לשיטת רבינו בהל' מעשרות וע"ש ברמב"ן ג"כ מחמת זה הטעם וע' תוס' כתובות דף פ"ו ע"א ד"ה אמר דאף דיכול לאמר לא ניחא לי מ"מ כ"כ דלא אמר כופין וע"ש בתוס' דף צ"ח ע"ב ד"ה אמר גבי שליח ובערובין דף ס"ה ע"ב גבי היכי דמצי לסלק וע' רשב"ם ב"ב דף קי"ג ע"ב ד"ה רצו דהיכא דיכול לחזור אין עליהם שם דיינים ואין דיניהם דין ותוס' שם דף קי"ד ע"א ד"ה ניחוש ע"ש ואף דבכתובות דף י"א ע"א גבי גר קטן דיכול לחזור בו התם שאני כע' דמחלק בירושלמי דמאי פ"ו ה"ג במה דמקשה שם מהא דכהנת שמכרה שדה לישראל ונישאת לישראל ונתארמלה דהמעשרות שלה כמתחילה וגבי מוכר שדה והלוקח מכרה לאחר וחזר ולקחה אין לו במעשרות ותירץ דגבי כהנת השדה לא יצאה מרשות הלוקח הראשון משא"כ גבי מוכר שדה דיצאה מרשות שניהם וה"נ גבי עבד דאף אם נימא דיכול לחזור בו מ"מ נשאר הוא תחת האדון הראשון משא"כ גבי גר קטן דלאחר

שהגדיל נשתנה לגמרי ונעשה דבר חדש לכך לא שייך בו זכו בו שמיא ובזה א"ש מה דגבי מיאון קי"ל דדי במיאון בזמן שהיא קטנה ע' יבמות דף ק"ז ע"ב וגבי מחאה דגירות צריך דוקא לכשיגדיל וכמש"כ ובאמת קושית הירושלמי הנ"ל מהא דכהנת י"ל דגבי כהנת שנשאת לישראל מה דאינה אוכלת בתרומה לא משום דנשתנה גופה וכמבואר בתרומות פ"ז ובסנהדרין דף נ"א וכ"מ וכן מה דארוסה אוכלת בתרומה הוא ג"כ רק בגדר קנין לא בגדר עצם וכמש"כ רבינו ז"ל בפיה"מ בגטין דף י"א ע"ב מה דאמר שם מפני שהוא קנינו וזהו ג"כ מש"כ רש"י שם דף י' ע"א ד"ה ופרכינן דכתב שם דלכך לא הוי זכות קדושין שאינו חייב במזונותיה וקשה הא מן התורה ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה אך לפי דברי פיה"מ א"ש דמה שאינו רק מחמת קנין לא חשיב זכות וכ"כ בזה בח"א לחלק בין ארוסה לנשואה. גם י"ל דגבי גר אם נימא דלא יהא יכול לחזור בו אז לא הוי מצי רבנן לתקן לגיירו כשהוא קטן אם נימא דזה רק מדרבנן דשוב לא הוי זכות וע' תוס' כתובות דף מ"ד ע"א ד"ה הגיורת ובסוטה דף כ"ה ע"א עבדי ב"ד מידי דאתי בעל כו' ור"ל כמש"כ לעיל בשם הרשב"ם דהיכא דיכול לבטל אין זה בי"ד וא"כ לכא' קשה היך מהני הגירות גבי קטן וצ"ל בין היכא דהב"ד עושים הדבר להיכא שב"ד רק מקיים הדבר וע' תוספתא כתובות פי"א גבי אם שמו לה בי"ד מה ששמו שמו ותוס' שם דף נ"ה ע"ב גבי הרשאה בד"ה שאם. וע' ר"ן ז"ל נדרים דף פ"ה ע"א בשם הרשב"א ובירושלמי תרומות פ"א ה"א על הא דישראל שאמר לבן לוי כור מעשר כו' דלאחר שעשאו תרומה א"י לחזור בו אך שם אמר הטעם דהוי כמו שליח וע' תוס' כתובות דף ק"ב ע"א דמוכח שם דזה הוי קנין גמור כ"ז שלא חזר בו אך באמת י"ל דס"ל לרבינו כמש"כ התוס' עירובין דף ע"ט ע"ב ד"ה ועל דהיכא דמספקא במעשה ידיה לא מקרי אינה מתפרנסת ממנו רק דמע"י הוי כמו שהוא נותן לה וא"כ י"ל דה"ה אם היא אומרת איני ניזונת ואיני עושה ר"ל ג"כ שמעשה ידיה יהיו תחת מזונות וזה תליא אם הוי סילוק לעולם ע' תוס' שם דף מ"ז ע"ב וכ"מ:

הלכה כט

האומר לחבירו שדה כו'. ע' ר"ן ז"ל נדרים דף ל' ע"א מה דמחלק בזה והנה זה תליא בפלוגתא דירוש' דמאי פ"ו ה"ג אם המוכר שדה לחבירו וחזר ולקחה אי זה הוי קנין חדש או ביטול מקח הראשון וע' ב"ב דף קס"ט ע"א ובמלח' ב"ק פ"א גבי הך דמהדרנא שטר זבינא למרא וב"מ דף ט"ז ע"ב מרישא הוא דקזבין דמוכח דהוי מקח חדש וע' ב"מ דף ל"ה ע"ב בתוס' ד"ה אגרה פ' דהוי כאילו נותן לו שכר לבטל השאלה ונ"מ אם צריך אז קנין חדש וע' ירוש' כתובות פ"ט ה"ה דאם אכלו שלהם אכלו והוי כחזרה וע' ב"מ

דף צ"ח ע"ב גבי שאלה בבעלים ושכרה שלא בבעלים ע"ש ברש"י דהבעיא היא אי זה הוי קנין חדש ע"י חצירו או מחמת קנין הראשון ואף דבל"ז הא מבואר שם דף פ' דשואל לאחר ימי שאלה הוי כש"ש כ"ז שלא החזירה צ"ל דכאן מבעי ליה דזה גופא הוי חזרה אצל הבעלים דנעשה פעולה חדשה ומיירי שמתחלה בשעת משיכה ראשונ' אמר כך ואף דהא כבר כלתה משיכה הראשונה דעבדה לפעולתה וכמש"כ רש"י ב"מ דף ק"ג ע"א ד"ה והוא דקני מיניה ובר"ן נדרים דף כ"ט ע"א מ"מ אז יכול ע"י המשיכה לשעבד עצמו לשניהם וכמו כאן גבי הקדש וע' ירוש' ב"מ פ"ח ה"ב גבי שאלה היום ושכרה למחר דמה דינה של הלילה שבינתיים אי יש עליה גדר שאלה או גדר שכירות וא"כ מוכח דלא פקעה משיכה הראשונה וע' תוס' ב"ק דף ק"ט ע"א דהיכא דבעי חזרה אם הוא נותן להם ואח"כ לוקח מהם לא הוי השבה דהוי כמבטל נתינתו וכ"כ בזה בח"א:

הלכה ל

המשכיר בית כו' ואם דר בו כו' ע' תוס' כאן ובהל' מעילה פרק ה' ה"ה דמקדיש בית בנוי לא מעל הדר בו כמו הא דמעילה דף כ' וע"ש פ"ו ה"ח דגבי אבנים של הקדש כיון שחיברן מיד מעל וזהו כונת הגמ' במעילה שם דכיון דבנה תיכף מעל דזה גופא הוי הנאה מה שמתקן הבית וזהו מה דר"ל שם הנאה הנראית לעינים אסרה תורה אף דבאמת א"ז הנאה גמורה דעדין לא נהנה גופו מ"מ גבי מעילה מועלין וע' ב"ק דף ק"א ובעירובין דף ל"א גבי אסור לקנות בית באיסוה"נ ובפסחים דף כ"ז ע"ב גבי שרשיפא ונדרים דף מ"ז ותוס' ע"ז דף מ"ח ע"ב ד"ה ואין ולכך מעל דאז בשעה שבנאו עדין אינו מחובר אך אם נתן האבן על החלון אין זה בכלל הבית ע' ב"ב דף ס"ט ע"א גבי בית דר"ז גבי מלבנות החלונות מהו ובאמת זה הוי מחלוקת דתנאי בנגעים פי"ג מ"ג אי מלבן של החלון הוי בכלל בית המנוגע ע"ש. והנה בירוש' ע"ז פ"ג ה"ט מחלק שם על ברייתא דשוקת דדוקא חקקה ולבסוף קבעה אז פוסלת אבל אם קבעה ולבסוף חקקה אינה פוסלת וגבי בית לא מקרי מחובר אף דשם הבית חל עליו אח"כ אחר שחיברו ע' ב"ב דף נ"ג ע"ב גבי הבונה פלטרין דשם בית חל עליו אח"כ ומתרץ שם דגבי אבנים הסיתות שלהם הוא גמר מלאכתן וע' ב"ק דף ס"ז ע"א מה דמקשה שם דאי ע"י שינוי בדבר הוי כדבר חדש לא יהיה מועיל מה שהוא מחובר ומתרץ משום דהוי רק מדרבנן ע"ש מה דמחלק בין אם היה תחלה תורת כלי. והנה כך דהנה עי' תוס' שבת דף נ"ב ע"א בד"ה בבאין בפלוגתתן עם רש"י אי רק לאחר שנטמא בעי שינוי מעשה או גם קודם וע"ש דף נ"ח ודף פ"א והנה ע' ברש"י קדושין דף נ"ט וסוכה דף י"ד דמפרש הך חישב עליהן כגון שחשב עליהן לשבץ והנה רש"י שם ס"ל כך דהיכא דכבר קבלו טומאה אז לא מהני שינוי מעשה רק

בקלקול כמו ר' יהודה דשבת שם והיכא דעדיין לא קבלו טומאה אז כ"ע מודי דכיון דעשו שינוי מעשה מועיל וע' תוס' פסחים דף מ"ה ע"ב והטעם דשם המעשה הוא רק שלא יהא נקראת נגמר מלאכתו ודי בכך משא"כ אי צריך לטהרם מטומאה אז צריך לעשות קלקול בכלי וע' רש"י זבחים דף צ"ד ע"ב ד"ה עוצבא דהיכא דחשיב עליה לקוצה אינה מקבלת טומאה במחשבה לבד וע' רש"י מנחות דף ס"ט ע"א ד"ה יורדין ותוס' ב"ק דף ס"ו ע"ב ד"ה עוצבא והנה בהל' כלים פ"ח ה"י מבואר כך דמתחילה עשאו לבהמה ואחר כך חישב לאדם די לבטל המחשבה אף בשינוי שאינו בגוף הדבר אבל אם היתה מתחילה לאדם אז צריך מעשה גמור בגוף הדבר וע"ש בהי"ב ושם בפי"א הכ"ד ס"ל דלטהר הכלי מטומאתה די במעשה אף לא בעצם הדבר אבל לבטלה מתורת כלי לגמרי צריך מעשה גמור אך זה רק כשעשאה מתחלה לשם כלי לאדם וע' זבחים דף צ"ד ע"ב מחלוקת דאביי ורבא אם רק היכא דיכול לבטל מחשבתו אז מקרי ראוי או משום דיכול לחשוב עליה וע' סוטה דף מ"ג ע"ב הלכך אם הבריכה באילן שנטע לסיג דהוי מינו ולא בטיל משום דיכול לבטל מחשבתו משום דמעיקרא לפירי קיימי משמע דוקא בכה"ג אז הוי מינו ובזה א"ש מש"כ התוס' שבת דף מ"ח ומנחות דף מ"ד גבי סדין וע' ראב"ד מס' עדיות פ"א מי"א דמחלק בין אם עדיין משמש תשמיש ראשון אז בעי מעשה גמור ובין אם אינו משמש דאז די בקביעות אך לשיטת רבינו א"צ לחלק כך רק דנ"מ דלטהר מטומאה די אף בלא מעשה בגוף ולבטלו מתורת כלי לגמרי צריך מעשה גמור בעצם הדבר ולכך מבואר בתוספתא דכלים פ"ז הובא פ"א מה' מקואות ה"ג ובר"ש פ"ט דכלים ופ"ה שם דלגבי כלי חרס לא מהני ביטול ור"ל כך דבאמת טעם רבינו דלטהרם מטומאה די במעשה לא בעצם משום דס"ל דהטומאה אינה בעצם הדבר רק בדבר חוציי בגדר תואר מדמהני לה טבילה וע' ע"ז דף נ"ב ע"א גבי ביטול ע"ז דנטהר גם מטומאה ואף לכלים של תקרובת ע"ז ע"ש ברש"י אף היכא דלא נתבטל האיסור וע' בכלים פי"ד מ"ז גבי הא דר"א ור"י ולכך זה ג"כ הוי כמו טהרה מטומאתה ולא בעצם וא"כ גבי כ"ח דליכא לטבילה שוב לא מהני רק שינוי מעשה בעצם הדבר והיינו שבירה דאז פקע מתורת כלי לא בגדר טהרה ובזה יש לישב גם הא דפ"כ דכלים מ"ה גבי כופת עץ ומפץ וזה תליא אי יש להם טהרה במקוה ע' תוס' שבת דף פ"ד ופ"א מה' מקואות ה"ד וכ"מ ובזה ג"כ י"ל שיטת רבינו בהלכות כלים פכ"ו ה"י והי"ג גבי מטה דשם ר"ל דנטהרה מטומאתה וכאן ר"ל דלא נתבטלה מתורת כלי ומקבלת טומאה מכאן ולהבא והנה בב"ק דף ס"ז ע"א גבי צינור מוכח כך דהנה ע' בר"ש מסכת טבול יום פ"ב מ"ב דמחלק שם בין משקין דמטהרי בגדר השקה דהפעולה הוא להסיר הטומאה ובין חטים שזרען בקרקע דהוי כמו פנים

חדשות וכחטין אחרים וע' רש"י פסחים דף ל"ד וביצה דף י"ז ומכות דף ד' ובכורות דף ס"ב וחולין דף כ"ו וכ"מ דמבואר להיפך רק דהוי גדר ביטול ולא טהרה וע' נדרים דף ע"ו ע"א מבואר שם דהזריעה פועל שיהא דבר הנזרע כמו הקרקע שמחובר אליו הדבר ועי"ז פקעה הטומאה לא בגדר דבר חדש דאל"כ מהו הק"ו דמחוברין מעיקרא ועי' הל' טומאת אוכלין פ"ב הי"ט דנקט רבינו הרי הצומח מהם ועי' בירושלמי פ"ה דמעשרות גבי בצלים ובתוספתא עוקצין הובא בר"ש פ"ב מ"ט דעוקצין וכן לפי פיר' שם גבי קישות מוכח דאף אם נטמאת בעציץ ואחר כך הגדילה בחוץ נטהרה אף דלא עשה בה שום מעשה ונתחברה מאליה אך לפי' רבינו שם בה"ט אין ראיה והנה עי' בנדרים דף נ"ט ע"ב וכן מבואר בירושלמי שביעית פ"ו ה"ג דהיכא דצריך לעשות הדבר שיהא כדבר שחיברו אליו בגדר טהרה ולא נשתנה לגמרי אז בעי שיטרח ליבטולי וכן הוא בהל' מעש"ש פ"י הט"ז דנקט שגדלה ילדה בזקנה ולא נקט לשון הגמרא שסבכה משום דס"ל דרק שגדלה מעצמה אז האיסור שכבר נאסר לא פקע וכן הדין בערלה שם פ"א מ"ה גבי בריכה שנפסקה דנקט רבינו שם בהל' ט"ו פסק ר"ל בידים ולכך אזלינן בתר עכשיו וכן מוכח בהל' כלאים ספ"ה ע"ש והנה עיין במקואות פרק ו' מ"ח גבי מטהרין את המקוה כו' ומשיקו אפילו כשערה וע"ש בדברי רבינו דפליג עם הר"ש מה משיק אם המקוה הכשרה להחסרה או החסרה להכשרה והנה הר"ש פי' שם דמשיק הפסול להכשר אך רבינו ס"ל דהכשר משיק לפסול וע' טהרות פ"ח מ"ט דמחלוקת דר"י ורבנן ותוס' חגיגה דף כ"א ע"ב ובירוש' שם פ"ב ה"ו דמבואר שם דפליגי ג"כ גבי טומאה דרבנן ע"ש. אך באמת כך דכ"כ דיש ב' דינים בזה אי משום דהדבר נעשה כמו בריה חדשה ויש עליה שם של המקוה הכשרה והנה לק' בהל' מקואות פ"ה אבאר דהיכא דלא נעשו המים הפסול כבריה חדשה רק שנסתלק הפסול מעליהם אז מהני רק שלא יפסול את אחרים אבל הם אינם ראוים לטהר בעצמן וכן הדין המבואר בתוספתא דטהרות פ"ב הובא בראב"ש גבי מקוה שהגליד דנשתנה מעצמו מהני רק לענין זה שנסתלק הפסול מעליו וע' בראב"ש וכן גבי המשכה וכיוצא בזה וכן היכא דאנו רואין שמקפיד על הפסולין כמו הא דמקואות פ"י מ"ו אז רק הפסול נסתלק מעליהן אבל לא הוי כחדשים שיהיה שם מקוה כשרה עליהם וא"ש ג"כ הך משנה דמקואות פ"ג ה"ג גבי אמה דשם הוא מחמת שהאמה נכנסת אצלה מאליו ולא ע"י מעשה וא"ש מה שהקשה שם הר"ש ז"ל. ובאמת הא דקי"ל דאין מים שאובין פוסלין מקוה שלם ודלא כהרשב"ם ב"ב דף ס"ו ע"ב ע"ש בתוס' הטעם דכיון שבאו המים השאובים לתוך מקוה שלם נתכשרו הם ובזה יש לבאר הא דספ"ו דמקואות גבי המטהרה שבמקוה וע' הל' שבת פכ"ב הכ"א ור"ל דשם כיון

דבאמת אינם מעורבין רק שישנם בתוך המקוה לענין שהפסולים יתכשרו לא שייך דהא אינם מחוברים ומ"מ פוסלים את המקוה אף במקוה שלם דכיון דהמים לא נתכשרו כיון דלא נגעו ממש במים הכשרים ולק' בהל' מקואות אבאר זה וכן נ"ל גבי הא דפסחים דף ל"ד גבי שתילי תרומה ובנדרים דף ס' ובשבת דף י"ז ע"ב ע"ש בתוס' דהוא לכא' תמוה נגד הגמ' דפסחים הנ"ל דמוכח דאסורים לזרים מה"ת אך שם מיירי בדבר שאין זרעו כלה דהזריעה פועלת רק לענין שתנטל ממנו הטומאה ובהא דשבת ר"ל בדבר שזרעו כלה דבטל ממנו הדבר וכמבואר במנחות דף ע' ע"א ובכ"מ. והנה בפסחים שם גבי מי החג ע"כ דמבטל רק האיסור מהם ולא הדבר בעצמו דהא משיקן לאמת המים שבעזרה ואמת המים מימיו פסולים לנסוך כמש"כ רש"י בפסחים שם וא"כ אם נימא דהם בטלים לאמת המים ונעשים כמוהם א"כ פסולים לנסוך דלא עדיף מאמת המים עצמה וכה"ג אבאר לק' בהל' בכורים פ"ז ה"ד גבי חלה דקי"ל דעיסת חדש אינה מצטרפת לישן איך הדין אם עשה עיסה מחטים ומאורז דמבואר בחלה בכ"מ דהחטין גורר לאורז ונעשה כמו חטים אם האורז היה משל שנה העברה אי יש עליהם שם ישן או כיון דמקודם לא היו חייבין בחלה רק עכשיו הוי כמו חדש וע' ירוש' פ"א דחלה דלענין איסור חדש לא שייך כה"ג משום דכל שאינו בקלי אינו בלחם ע"ש וע' בירוש' ר"ה פ"א דס"ד דגבי מעשר בהמה אזלינן בתר זמן שראוי להפריש מעשר בהמה אך גמ' דילן לא ס"ל כן וע' סוטה דף מ"ג ע"ב גבי ילדה שסבכה ותוס' מנחות דף ס"ט ע"ב אחר איזה שנה אנו הולכים וברב המאירי ז"ל בסוטה וכ"כ מזה בח"א. ולכך גבי מי החג שנטמאו לאחר שהקדישן כבר נדחו אבל אם הוי פנים חדשות אז א"ש בהם דיחוי וראיה מהא דזבחים דף מ"ג ע"ב גבי פיגול ונותר וטמא שהעלן ע"ג המזבח דפקע פגולן מהן ולא אמרינן בהו דיחוי דשחוטים נדחים וע' ב"מ דף נ"ג בתוס' ובזבחים דף ס"א ע"ב בתוס' אי שייך דיחוי גבי אכילת קדשים ובפסחים דף ק"כ ע"ב גבי אכילת פסח ע"ש ברשב"ם וע"כ צ"ל דזה הוי פנים חדשות ולא שייך בזה דחוי וגם י"ל דגבי מי החג כיון דהקדישן ומכש"כ אי נימא דמיירי בקדושת כ"ש דאין יוצאים מקדושתן לעולם אין כח בידו לבטלן לגמרי וע' תוס' זבחים דף כ"א ע"א גבי מי כיור דלא מהני בהו השקה ושם דף ע"ח ע"ב גבי מי חטאת וחגיגה דף כ"א ע"ב ד"ה מנגב וע' תוס' ב"ק דף כ' ע"א אם יכול לבטל התיבה שס"ת בתוכה. אבל אם משיק הכשרים בפסולים אז בטלו הפסולים לגמרי והוי כפנים חדשות ושם הכשרים עליהם וע' פ"ב מהל' טומא' הכ"ו ואז די אפילו כשערה וא"ש. והנה זה רק שייך גבי זריעה והשרשה אבל היכא דחיברו דרך בנין אז רק הטעם או משום דמבטל הדבר מתורת כלי לגמרי וזה צריך מעשה בעצם או דמבטל הדבר מהדין

שיש עליו וזה א"צ מעשה בעצם אך מ"מ מעשה בעי ולא מהני מאליו וע' תוס' ע"ז דף מ"ה ע"ב ודף מ"ח ע"א מה דמחלקי בין אילן לבית ובירוש' שם וזהו כונת הגמ' ב"ק שם דכיון דס"ל דשינוי הוי כפנים חדשות ומתחילה הוה רק קבעו לחוד ולא עשה מעשה בעצם הצינור וא"כ ממילא לאחר החקיקה דהוי כפנים חדשות ונמצא דלא זה הדבר שקבע והוי כנתחבר מאליו ובזה לא מהני שיתבטל מהדין שלו ותירץ דגבי דרבנן מהני השינוי מאליו. גם י"ל דלרבנן מהני אף חיבור לבד בלא מעשה דזה רק בגדר דין ולא בגדר פעולה בעצם ולדין מהני גם קביעות לחוד וא"צ שינוי בגוף הדבר. גם י"ל כמ"ש הר"ש פ"ז דכלים לחלק בין טומאת מדרס לשאר טומאות והטעם דהיכא דבעי שיהא עומד לזה מהני מחשבה לבטל ולכך תירץ בב"ק שם דכיון שהיה עליו מתחילה שם כלי שוב בעי שינוי בעצם וכמש"כ לעיל בשם רבינו וא"כ לפ"ז היכא דעשה מעשה בגוף הדבר ונתבטל משם כלי אז אדרבה היכא דהיה עליו שם כלי מהני טפי לטהר הדבר משלא היה עליו דאז הוי אח"כ כמו מאליו וכמש"כ. והנה אף דמבואר בירוש' בשבת פ"ט ובע"ז פ"ג דמשתחוה לזמורה ואח"כ נטעה אסור ואף דגבי טומאה אין הדין כן י"ל כך דהנה לפי המבואר בנדה דף נ' ע"ב ודף נ"א ע"א מוכח דכך דגבי טומאה מחובר דלא מטמא הוא משום חסרון בהדבר לא בהטומאה וכע' הא דחולין דף קי"ח ע"א גבי הכשר דהוי כמו חסרון בכלי ובההכשר נגמר וע' בחולין דף קכ"ח גבי דאין הכשר קודם מחשבה וע' מנחות דף ס"ט ע"א לפי גירסת רש"י ורבינו דבעודן ברעי לא מהני עליהן מחשבה לטמא טומאת אוכלין משום דאח"כ נעשו דבר חדש ולכך מחשבת חיבור לא שמיה מחשבה לענין טומאה אבל גבי תרומה החסרון הוא רק בהדין ולא בהדבר ולכך שייך בו שפיר מחשבה במחובר וזהו באמת מחלוקת דב"ש וב"ה במכשירין פ"א מ"ב ג' אי מחובר גבי טומאה היא רק מחמת דין ולכך אם התלישה וההכשר באים כאחד מהני וכמו שפי' הראב"ד בהשגות בהל' טומא' פי"ג הט"ו משא"כ ב"ה ס"ל דמתחילה צריך תלישה ואח"כ הכשר ובב"א לא מהני ולכך בקדושין דף ס"ב ע"ב אמר דשפחה מעיקרא בהמה והשתא דעת אחרת וגבי תרומה וגירות לא אמרינן כן דשם הוי רק כמו חסרון בדין וגבי עבד הוי כמו לא זה הדבר וע' תוס' כתובות דף י"א וסנהדרין דף ס"ח ע"ב גבי גירות דבאין ב' הדברים כאחת וכמש"כ וע' מנחות דף ע' ע"א דהוי בעיא דלא איפשטא אי שבולת לאחר שנטבלה וחיברה אי יכול אז לקרא לה שם תרומה וע' בירוש' ערלה פ"ג גבי תאנים וענבים שצימקו באביהם ודלעת שלקתה בבית אביה אי נטבלת למעשר ומטמאה טומאת אוכלין וע' חולין דף קכ"ז ע"ב וקכ"ח ותוס' שבת דף ק"נ ע"ב וכ"מ וזה תליא אי מטעם דין או מטעם שאין עליה שם והנה גם גבי ע"ז יהיה תליא בהני ב' לישנא

שכ' התוס' בע"ז דף מ"ה ע"א אי מחובר אין שם ע"ז עליו כלל או הדין כך שלא יאסר וע"ש דף מ"ו ע"א במחלוקת דר"י ובני דר' חייא גבי אבני הר שנדלדלו וזה תליא בזה וע' בירוש' ע"ז פ"ה ופ"א דס"ל גבי בע"ח דאף אם עשאן חליפין לע"ז או אם לקחן ביום איד של ע"ז ג"כ מותרין דלא כגמ' דילן בע"ז דף נ"ד ע"ב ופליגי בזה אי משום גזיה"כ אי משום דלא חל עליה כלל ולכך גם אם חיברו יהא תליא בזה אם אסור או לא וגם אם כבר נאסר אי נתבטל או לא ובזה י"ל הא דמנחות דף ע' ע"א דנ"מ בין אם שתלו לנשתל מאליו. והנה לפמש"כ דהיכא דהשינוי הוי ע"י פעולה אז שפיר י"ל דנתבטל להדבר אבל היכא דבא ממילא לא וע' ב"ב דף נ"ג ע"א דשם בית חיל עליה לאחר העמדת דלתות וא"כ הוי כמו מאליו וע' בה"ה הל' זכיה פ"ב ה"ט דעת הר"י בן מיגש ז"ל דמי שהעמיד להם דלתות קנה גם הפלטרין של הראשון דגם הם הוי כמו הפקר ובזה א"ש הא דסוכה דף ל"א דהמסכך בר"ה לא יצא לר"א דהיכן מצינו דבעינן דהקרקע של הסוכה יהא שלו וע' יומא דף י"ב ע"א גבי ירושלים לא נתחלקה ותוס' מגילה דף כ"ו ע"א ד"ה אף לא וצ"ל דהטעם דכיון דהבית עומד על קרקע של הפקר גם הבית נתבטל והוי אינו שלו והנה לכא' קשה מפ"א דירוש' מעש"ש ה"ב דאם זרע בשדה של הפקר הגידולין חייבים במעשר אף דהשדה לא קנה כמבואר ב"ב דף נ"ד וכן פסק רבינו הל' תרומות פ"ב הי"א ודלא כראב"ד ז"ל בפי' לתו"כ פ' בהר דלכך קודם שחלקו פטור מן המעשרות משום דהוי הפקר ופטור מן המעשרות וז"א דהא קי"ל דזה חייב במעשרות וכן מוכח בערלה פ"א מ"ב וכן בפ"י מהל' מעש"ש דהנוטע ברשות הרבים או לרבים חייב לדידן אבל הנוטע בר"ה לרבים פטור וא"כ מוכח דאם נטע בר"ה הגידולין שלו וע' תוספתא ספי"א דב"מ. אך י"ל דס"ל כמד"א תחת ר"ה שלו ע' ירוש' פ"א דבכורים ה"א וב"ב דף כ"ו והשרשים יונקים מתחת הקרקע. אך באמת כך דהבית נעשה לאחר הבנין ממילא ולכך כיון דלא קנה הקרקע ג"ז אינו שלו משא"כ גבי זריע' ונטיעה. וזהו כונת הירוש' בע"ז שם ובשבת פי"ב כיון דשם וגמר של אבנים לבנין היה קודם הבנין דסתותן הוא גמר מלאכתן וע' שבת דף ק"ב ע"ב מחלוקת אמוראים אי חייב משום מכה בפטיש וצורת הבית נעשה ממילא כמש"כ לכן הוי בגדר תלוש ולכך מועלין בו והמשתחוה אסרו אך זה כ"כ לעיל דהא בעי פגם ע' תוס' ערכין דף כ"א ע"א ד"ה כי ובנדרים דף נ"ה ע"א אי בית מיקרי ידיע פחתיה וע' מחלוקת רש"י ותוספות מעילה דף י"ח ע"א ד"ה במאי אם היכא דאין הפגם ניכר מיד אי מקרי יש בו פגם או אין בו פגם ע"ש מה שהקשו משם דף י"ט ע"א גבי דהבא. אך שם אף דנפגם מ"מ לא מחמת התשמיש נפגם ע' כתובות דף ס"ז ע"א בתוס' ד"ה זהב וב"מ דף ל' ע"א ובתוס' שם דף ס"ט ע"ב ד"ה מרי וגבי בית מוכח בב"ק

דף כ' ע"ב דיש שם קצת פגם. אך באמת נ"מ בין אם אחר דר בו אז עי"ז יצא לחולין וזה גופא הוי פגם כמש"כ התוס' מעילה דף י"ח ע"ב ובין אם הגזבר דהיינו המקדיש בעצמו וכמש"כ הראב"ד ז"ל פ"ו מהל' מעילה ה"ח דאז לא מעל משום דלא הוי פגם וגם נ"מ דכיון דקי"ל דגבי הקדש חייב גם המשלח וע' בתוס' קדושין דף מ"ג ע"א ומעילה דף י"ח ע"ב ד"ה אכילתו וכאן הא משלם לבעה"ב שכירות וא"כ יש גם לבעה"ב הנאה ע"י מה שדר בו השוכר וכאן לא שייך דמיד יצאה לחולין דהא אין קרקע נגזלת לכך קאמר רבינו כאן ואם דר בו השוכר אז מעל ר"ל המשכיר כיון דהוא הקדישו והוא אומר להשוכר שידור שם ומיירי שגם בעה"ב שגג וא"כ נמצא גבי בית לא יצא לחולין אם דר בו כשיטת התוס' והטעם לא כטעמם רק משום דקרקע אינה נגזלת. גם י"ל דנ"מ בין אם הקדיש הבית סתם דאז גם הקרקע קדושה כמו ב"ב דף ס"ה וע"ש דף ע"א ובירוש' שם וכיון דהבית יוצא לחולין שוב עומד ליתלש כעין מש"כ התוס' עירובין דף ל"א ע"ב וב"מ דף מ"ה וע' ירושל' סנהדרין פ"א מחלוקת דר"ל ור"י בה"ה דלמ"ד בונין ואח"כ מקדשין אנו רואין את המחיצות כאילו הן עולות ר"ל כאילו הן נעקרות מן הארץ ואח"כ מחלל עליהם ההקדש וע' ירוש' שקלים פ"ד סה"א עד שלא תינתן ע"ג הדימוס ע"ש ר"ל דעדין לא הוי מחובר וע' פ"ה מהל' מעילה ה"ה גבי צל אילן או שובך דלא מעל וע' בירוש' ע"ז פ"י הי"א דמביא ראיה מהא דפסחים דף כ"ו דריב"ז דהיה יושב ודורש בצילו של היכל דצל הקדש מותר ואף דבונה בחול ואח"כ מקדישו. אך באמת שם הוי ב' קדושות אחד מצד שהוא מחלל על מעות של הקדש והב' משום קדושת ההיכל בעצמו וע' קדושין דף נ"ד ע"א דלא ניתנה תורה כו' ושוב אין איסור ליהנות מהן וזהו מה דר"ל בפסחים הנ"ל לא אפשר ר"ל משום זה דלא ניתנה תורה כו' וע' בפסחים דף פ"ה ע"ב לא נתקדשה כו'. אך מ"מ משום קדושת ההיכל בעצמו הוה אסור וע' קדושין שם ומנחות דף ק"א ע"ב דאם הקדיש מחוברים חל עליהם הקדש מה"ת ע"ש דלכך לר"ש לא מקבלי טומאה וע' תוס' ב"ק דף ע"ז ע"ב גבי דרבנן אם לר"ש אינו מקבל טומאה. אך באמת נ"מ דשם מקדישם להיות נתלשים דהיינו למנחות וחל עליהם ההקדש מה"ת מיד וכמש"כ רש"י בהא דקדושין דף ס"ב ע"א גבי תרומה ע"ש משא"כ היכא דמקדישם שיהו מחוברים אז י"ל דלא קדשי מה"ת ולכך י"ל לשון רבינו דפ"ה דמעילה הנ"ל והוא בתוספתא דמעילה הנ"ל צילו של שובך ולמה נקט זה דגבי אילן י"ל דקמ"ל דאף הוא עשוי לצל מ"מ לא מעל מטעם מחובר אבל שובך הא בל"ז לא עשוי כלל לצל והוי כמו לתוכו עשוי. אך י"ל כמש"כ תוס' מעילה דף י"ב ע"ב דעיקר הקדש שלו הוא לצורך מזבח להיונים שבו וע' רשב"ם ב"ב דף ע"ט ע"א והו"א דכיון דחל על היונים קדושת הגוף וקדושה גמורה ויהי

השובך כמו יד ליונים וימעלו בו ג"כ וכמבואר בחולין דף קכ"ח גבי דלעת אם השתחוה לחציו לפי' רבינו פ"ח מהל' ע"ז וע"ש בפ"ז הי"ב גבי אפרוחים שבאשירה ומוכח בגמ' שם דהיד לא איכפת לן אם הוא מחובר ובעל חי וכיוצא בו ע"ש בתוס' וה"נ ה"א לגבי הקדש כך קמ"ל. אך י"ל דשובך לא הוי לתוכו עשוי דר"ל דעיקר המחיצות הן לצורך תוכו ולא נתקדש אחוריו וע' שבת דף ח' ע"א גבי כורת ועירובין דף צ"ד ובנגעים פי"ג וכ"מ בזה וע' ב"ב דף נ"ג ע"ב וגטין דף ע"ט ע"ב אי המחיצות שייכי להפנים משא"כ בשובך:

הלכה לא

יראה לי כו'. ואם לא הקדיש כו' כ"כ בזה והנה ע' סנהדרין דף מ"ג ע"ב גבי חרם יהושע של יריחו ושל משה דאמר שם דמעל ואף דלא הוי עדין שלהם ואיך שייך בזה מעילה וע' ירוש' ספ"ט דברכות דהסכימה דעת המקום גבי חרמו של יהושע וגם אם נימא דסתם חרם הוא לכהנים וכמו שפסק רבינו לעיל ה"א והנה זה ודאי בזה לא שייך החיוב על דבר שלב"ל דזה לא הוי נדר כמש"כ התוס' בתמורה דף ל"ב ע"ב ע"ש. וע' ירוש' פאה פ"ד ה"ב מה דמקשה שם אם במקדיש חוץ לד"א ויש אדם כו' הרי דאף במלך שייך זה וע' נדרים דף מ"ח ע"א במחלוקת דהכותב חלקו לנשיא אם צריך לזכות. וע' בר"ן ז"ל בנדרים דף ז' ע"א בשם הירוש' דב"ד הגדול יכולים להחרים נכסיו של אחרים ע"ש אך לפי המבואר בהל' נחלות פ"ו ה"ט דאין ב"נ מחויב לעמוד בתקנת חכמים ר"ל דאין יכולת בידם לגזור על ב"נ וע' בפי"ז דאהלות דמבואר שם ג"כ דלא גזרו על בית הפרס של נכרי ובתוספתא שביעית פ"ג ע"ש וע' הל' שמיטה ויובל פ"ד הכ"ט טעם אחר דלא גזרו על של עכו"ם משום דהם אינם מצווים ולא שייך בהם קנס וכע' מש"כ רש"י בפסחים דף מ"ב ע"א על בציקת עכו"ם ע"ש וצ"ל דהם אסרו על עצמן נכסיהם של העכו"ם וס"ל כמ"ד יש מעילה בקונמות אך לעיל בהל' נדרים ביארתי דזה רק היכא שחברו אסר הנאת נכסיו עליו או הנאת נכסים על עצמו אבל אם אסר נכסי אחרים עליו אז לא שייך גדר מעילה רק לאו דבל יחל וע' בירושלמי רפ"ב דנדרים בהך דלאסור איסר והוה מחלוקת בזה וט"ס שם וע"כ צ"ל דלאחר שכבשי החרימו אותה. וע' יבמות דף פ"ט ע"ב מקיש ראשים לאבות וע' סנהדרין דף כ' ע"ב גבי אוצרות מלכים ושם דף צ"ד ע"ב לבזוז או לחלוק ע"ש. וע' בספרי פ' מטות יצאו נערי בני ישראל לחטוף. וע' בפכ"ב מהל' מכירה הט"ז. וע' ה"ה ז"ל בהל' זכיה פ"ח ה"ו ע"ש דקנין מהני גם באתננו ור"ל שהחיוב מוטל על הדבר לא עליו וכ"כ בזה. וע' הל' מעש"ש פ"א הט"ו דהמפריש מקצת מעשר נהי דלא חלה עליו הקדושה מ"מ לענין זה חל עליו דממקום אחר לא יוציא עליו רק ממנו עליו וכן כתב רבינו בהל' תרומות פ"ג ה"ז ע"ש. וע' בפהמ"ש תרומות פ"ג מ"ה דמ"ד שם קרא שם היינו לענין זה

דהתרומה נקבע בתוכו. וע' מחלוקת דב"ש וב"ה בפ"א מ"ד אם תרומת עצמן בהן דר"ל שיהי' חל שם תרומה עליהם לענין עצמו ופליגי שם בירושלמי דחזקיה ס"ל דרק בזיתים על השמן דאז מה"ת הוי תרומה רק מדרבנן הפקיעו אז לענין זה מהני עכ"פ שיהי' נקבע שם תרומה על עצמן אבל בשאר דברים גם ב"ש מודי דבטל לגמרי ור"י פליג על זה וס"ל דגם בשאר דברים ס"ל לב"ש כן וזהו כונת הירושלמי שם בסה"ה וט"ס שם וצ"ל אם תרם אין תרומתו תרומה על דעתיה דחזקיה ד"ה וע"ד דר"י במחלוקת כצ"ל ור"ל הך דב"ש ודב"ה דלב"ש יש תרומת עצמן בהם וע"ש בפ"ג ה"ה ובפ"ד ה"ה דאמר שם ג"כ לר"י אחד מעשרה תרומה עליו ולכך לא נשאר רק טבל למעשרות אבל לחזקיה דס"ל דהיכא דמן התורה אין כלום לא נקבע גם בתוכו א"כ ע"כ נשאר טבל לכל וע' חלה פ"ב מ"ה לר"י חייב בחלה ואסורה לזרים ור"ל כך דאם יש בקמח שהפריש שיעור חלה אז צריך להפריש החלה דוקא ממנו ולא ממקום אחר ולא מהני מה שיפריש חלה ממותר הקמח שלש גם י"ל משום דמבואר בירושלמי פ"ג דתרומות ה"ג די"ל דאין דעתו להפריש על מה שכבר הפריש וכע' דאמרינן בנדרים דף מ"ג אין דעתו על מה שהפקיר אף דעדין לא יצא מרשותו ע"ש וזהו כונת רבינו בפהמ"ש בחלה שם דתיקן לאחרים ר"ל כיון שאחרים ראו שאכלה א"כ חזינן דליכא בה שם חלה כלל שוב דעתם על מהחלה שנוטלין מעיסה אחרת גם על זה וגם על קמח מהני כמבואר שם בירושלמי ה"ב ובר"ש. חזינן מדברי רבינו דנהי דההפרשה לא פעלה כלום מ"מ חל עליה בגדר נדר וחיוב שהתרומה לא יפריש רק ממנו וזהו ג"כ בכלל דבריו וה"נ כן גבי דבר שלא בא לעולם ודבר שאינו ברשותו וע' תוספתא תרומות פ"ב דאם אמר פירות אלו יהיו תרומה על פירות אחרים לכשיתלשו או לכשיבוא לעיר כ"ז שלא נתקים יכול לאכול מהם ארעי ולעשותם תרומות ומעשרות על מקום אחר משמע אבל לעשות עליהם תרומה ומעשר ממק"א לא וכשיטת רבינו. וע' ירושלמי מעש"ש פ"ג ה"ה ו' דאם נימא דמחיצות קולטות גם בטבל שוב א"י להפריש עליהן מעש"ש ממק"א ע"ש וכן כ' רבינו לק' פ"ב הל' מעש"ש ה"י:

הלכה לג

וחרי האומר לא כו'. ע' בהשגות וע' מש"כ לעיל הל' נזירות פ"א ה"ד דכונת רבינו כך דהא אמר דלא אפטר עד שאהי נזיר ולא אמר עד שאקבל להיות נזיר ונזיר בלא קבלה אינה כלום וא"כ איך חלה עליו כלל ע' ר"ש נדרים דף ג' ע"ב וע' ערכין דף ה' ע"ב דאם אמר הרי זו לא אמר כלום וע"כ צ"ל דיש בלשון זה גם גדר קבלה וע' פכ"ב מהל' מכירה הט"ז ובהשג' וכ"כ בזה וע' פסחים דף נ"ג ובחולין דף מ"א ע"ב גבי השוחט לשם עולה אי זה הוי כמו שמקדיש עכשיו או ראיה שכבר הקדיש וכ"כ בזה:

הלכה לד

הקדש טעות כו' דינר זהב כו'. והנה אם אמר דינר זהב ועלה בידו כסף שוה דינר זהב אי הוי הקדש בירושלמי כאן אמר דנמצא סלעים אינו קדוש וע' ירושלמי שבועות פ"ו ה"ג דמביא שם בשם תוספתא דמעש"ש דאם אמר שמונה דינר זהב ונמצא נ' סלע או מאתים דינר הוי מעש"ש הרי חזינן דר"ל שויו אך בתוס' פ"ה דמעש"ש אין הגירסא כן וע' ב"ב דף קס"ה ע"ב דגבי דינרי כסף אמר אין פחות משני כו' וגבי זהב אמר אין פחות מבשני ור"ל דגבי כסף בעי דוקא וגבי זהב גם שויו וע' סה"ל מלוה ולוה דגבי זהב נקט שוה וע' שבועות דף ל"ח ע"ב ודף מ' ע"א וברש"י ובתוס' שם וכן מוכח בתוספתא פי"א דב"ב דגבי דרכון רק שוה ולא דוקא וע' בירושלמי שקלים פ"ב ה"א ובאמת זה תליא במחלוקת דב"מ דף מ"ד אי דהבא טבעא או פירי וכן פליגי בזה תנאי בכתובות דף ס"ז ע"א רשב"ג ורבנן ע"ש וע' פ"ה מהל' מעש"ש הי"ג וע' בכורות דף נ"א ע"א דבעי דוקא מטבע גבי מעש"ש:

התפיס. בה אחרת כו'. ע' בכ"מ. וע' ע"ז דף נ"ב ע"ב גבי ישראל אדעתא דעכו"ם פלח אמרינן דאם העכו"ם מבטל גם הישראל חוזר בו ולכא' קשה הא מבואר בב"ב דף קכ"ט ע"ב דגבי ע"ז לא מהני חזרה תכ"ד וע' ירושלמי פ"ז דדמאי ה"ה דלכך גבי תמורה לא מהני תכ"ד משום דא"י לשאול על תמורתו וכמבואר לעיל בפ"ד מהל' נדרים ה"ז ע"ש וע"כ צ"ל דכיון דהוא עצמו לא עשה רק נמשך אחרי העכו"ם וכיון דהעכו"ם ביטלה גם שלו נתבטל ולכך מדיק הרשב"ם ב"ב דף ק"ל ע"א ד"ה חוץ ממקדש דרק אם אמר שהמעות יהי למתנה לה רק שחוזר מהקדושין אז לא מהני חזרה אף תכ"ד אבל אם חזר מנתינת הכסף דלזה מהני חזרה תכ"ד וממילא פקעו הקדושין כיון שלא נתן לה כלום וכ"כ מזה בהל' גירושין פ"ו ויהי' נ"מ ג"כ לגבי שוטה שקידש דאף אם נימא כשיטת הראשונים דלענין איסור רק הני סימנים שמסרו לנו חכמים דהם סימני שטות (ע' חגיגה דף ג') אבל שאר סימנים לא אך הא לענין קנין כל שהוא שוטה גמור ודאי לא מהני אפילו במטלטלין ולק' בהל' מכירה אבאר זה וא"כ איך מהני קדושי כסף שנתן לה ורק קדושי ביאה י"ל דמהני וכע' שחילק הירושלמי ביבמות ר"פ חרש ע"ש דדוקא אם קידש בכסף אבל אם קידש בביאה שפיר מהני אך מגיטין דף ע"ח ע"ב דמבואר שם דקרוב לה רק לגיטין וקדושין מהני ולא לקנינים הרי חזינן דשאני קנין קדושי כסף משאר קנינים והקדושין והקנין בא כאחד ובאמת זהו כונת הגמ' בכ"מ גבי כל דמקדיש כו' תינח דקדיש בכספא משמע דהקנין להקדושין הוי ב' דברים דכיון דמהני ההפקר לענין כסף קדושין ממילא בטלי הקדושין ולק' אבאר זה אך אפשר לאמר דכונת רבינו כאן כע' הא דכריתות

דף כ"ד ע"א דאמר שם דלר' מאיר דס"ל דאם הביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא דיוצא לחולין ולא ס"ל הטעם דלבו נוקפו ר"ל דהטעם דרבנן דכיון דגם בלבו הוא ספק שמא לא חטא ומ"מ מפרישו אמרינן דמקדשו אף אם לא חטא וכע' הא דנדרים דף פ"ז ע"א גבי אמרו לו מת לו מת וסבור שהוא אביו ונמצא בנו דיוצא ידי קריעה דאמרינן שלא בבירור קרע ע"ד אביו וזהו מה דמחלק בכריתות דף כ"ד ע"ב בין אשם ודאי לאשם תלוי ולק' אבאר זה. אך ר"מ פליג על זה וס"ל דע"ד דחטא הוא מפריש וכיון דנתברר אח"כ שלא חטא הוי חולין אך מ"מ אי חזינן שהפריש ב' אז אמרינן דגמר ומקדיש אף אי אינו צריך כלל וכן מבואר בירושלמי שקלים פ"ב ה"ג וה"נ ס"ל לרבינו דכיון דהתפיס בה אחרת אמרינן דגמר ומקדיש אף בטעות וא"כ י"ל דשניהם קדשי וע' קדושין דף מ"ו ע"א דנתקדשה שלא לדעת ונשאת שלא לדעת שפיר יש בה חשש נשואין דכיון דעבד בה תרתי נראית כיתומה בחיי האב אך רש"י שם פי' משום דמוכח דמחל האב וכע' הא דכתובות דף ס"ח ע"ב גבי פרנסה אם בגרה ונשאת וע"ש דף ע"ג ע"ב ובראשונים שם וב"ב דף קכ"ו ע"א:

פרק ז

הלכה א

אחד הכסף ואחד כו'. ע' ערכין דף כ"ז ע"א ומעילה דף כ"א ע"א במשנה וע' בכורות דף י"א ע"א לא יהא חמור מן ההקדש. והנה לרב יוסף דס"ל בקדושין דף ח' דבעינן שוה כסף דקיץ אם גבי הקדש כן ורק אם שם השוה כסף מתחלה ע' רש"י ב"מ דף נ"ה ע"א דלא כפי' רבינו לק' בהי"א רק דמיירי דשל הקדש יפה יותר ואף דבתוספתא ערכין הובא לק' הי"א מבואר דאין פודין את ההקדשות אכסרה זה רק בשביל אונאת הדמים אבל לא בשביל סילוק האיסור וכבר הארכתי בזה בח"א דנ"מ בין לשום ההקדש לשום החולין וע' סנהדרין ד' ט"ו ע"א גבי בא כהן לגבות ממנו ובירושלמי קדושין פ"א ה"ב דאם עשאם דמים ר"ל דשם אותם הוי ככסף עצמו ואין עליו שם שו"כ וע' ב"ק דף י"ד ע"ב דמטלטלין אין עליהם שם שו"כ רק הם כסף עצמו ושם קאי גם אעבדים וע"ש דף פ"ד ע"ב פוק חזי היך מיזדבני עבדי ר"ל דזה ל"ה כמו שומת ב"ד רק הוי כמו שכבר נשומו אך ע' בירושלמי שבועות פ"ו ה"ז ודמיו קצובין פרט לעבדים וע' ערכין דף כ' ע"א מי איכא דלא שוי ד' זוזי ולכך בהל' סנהדרין פ"ה ה"י פסק רבינו דכל הנישום כעבד אין דנין כו' משום דס"ל דשומא כעבד הוי רק גדר אומדנא וס"ל דגבי חבלה דהוי בגדר גזיה"כ בעי רק ב"ד לא אומד וע' ב"ק דף צ' ע"ב גבי שמעון התימני וברש"י שם ד"ה מסור

ומוכח שם דאף לר"ע דס"ל דדי בעדים ר"ל שדי שהעדים יאמרו איך היה וכמה היה והב"ד ישומו אותו וכן מבואר בהדיא בפ"א מהל' חובל הי"ח דצריך להביא לב"ד החפץ ואף דמבואר שם דאם אבד ישבע ויטול זה לא מן הדין רק משום תקנה וע"ש פ"ה ה"ד קנס קנסו ור"ל אף היכא דכמו בין אצילי ידיו דשבועות דף מ"ו ע"ב דהוי אומד שהוא עשאו מ"מ זה רק תקנה ולא כתוס' שבועות דף ל"ד ע"א דזה הוי מה"ת וע' בכורות דף ל"ה ע"ב גבי בכור שנכנס שלם ויצא חבול ע"ש ברש"י ולכך מבואר בירושלמי ב"ק פ"ח סה"ו דגבי שחרור כה"ג רק היכא דנ"מ גם לענין ממון כגון יצא חבול בשתים ובזה יש תקנת נחבל ממילא אמרינן גם לענין יציאה לחירות דאל"כ תתבטל התקנה וע' תוספתא ב"ק פ"ט גבי עבד שאמר לו רבו כו' דגם בזה יש הדין דתקנת נחבל כו' אבל היכא דליכא נ"מ לענין נחבל אינו יוצא עי"ז לחירות וע' תוספתא סנהדרין פי"ב גבי נתערבה האבן באחרות דדנין בקלה שלהן. וכן לדינא דב"ק דף צ"א גבי ה' דברים אומדין הוא ג"כ בגדר ב"ד ולכך אף אם נתקלקל אח"כ פטור וכמו שיצא מבי"ד זכאי ע' סנהדרין דף ע"ח ע"ב ואף אם א"א לתלות ולאמר שאח"כ נתקלקל ודלא כרש"י שם וכן בתוס' ב"ק דף פ"ה ע"א ד"ה עלו בו דאף אם מחמת המכה פטור אם הוא לאחר האומד ולק' בהל' חובל אאריך בזה ולכך כיון דזה הוי רק אומדא וצריך ב"ד י"ל כאן כמו הא דהל' שאלה ופקדון פ"ו ה"ד דגבי אומדנא צריך דוקא הב"ד בעצמן ולא מהני עדים ה"נ כן דלא שייך לאמר שליחותייהו עבדינן וי"ל דזה תליא בבעיא דערכין דף כ' גבי אמדוהו מאליו מהו וע' סנהדרין דף קי"ב גבי עיר הנדחת כה"ג והנה כאן גבי הקדש י"ל דזה תליא אם הא דבעי גבי פדיון עכ"פ פרוטה אי זה הוי מטעם דין דכסף או מטעם ממון דפחות מפרוטה אינו ממון והנה מהל' מעילה פ"ז ה"ו דמהני לפדות הקדש אף בכלי שאינו שו"פ חזינן דס"ל דזה אינו גזיה"כ דבעי פרוטה דוקא רק מצד חשיבות דפחות מפרוטה אינו חשוב ולכך גבי טענה לזה צריך קרא כמבואר בשבועות דף מ' ע"ב ובהל' טוען פ"ג משום דשם הכסף הוא מטעם גזיה"כ דהרי יש מיעוט מקרא דלאשמה בה פרט לפחות משו"פ וע' ירושלמי פ"א דקדושין וכ"מ וגבי הקדש ליכא קרא לגבי פדיון ולכך הטעם רק משום חשיבות ודי בכלי כ"ש ולא בעי שו"כ דקיץ ע' תוס' ריש קדושין ונ"מ דגבי הקדש י"ל פרוטה כ"ש ר"ל כ"ז לפי שיעורא כמבואר בקדושין דף י"ב ע"א ע"ש ברש"י וכ"כ מזה בח"א:

הלכה ב

כל הפודה כו'. והנה למ"ד ב"ב דף ע"ט ע"ב דיכול להקדיש דשלב"ל וכן לשיטת הראשונים נדרים דף ל"ד ע"ב גבי הפקר דיכול להקדישה ע"ש בר"ן ובבא"ש אם צריך להוסיף עליו חומש אי מקרי שלו והנה בפ"ה דמעש"ש ה"ה בהא דבשביעית פודהו

בשויו י"ל דר"ל דא"צ להוסיף חומש כיון דשביעית חלה על הקדש כמבואר בירושלמי ספ"ז דפיאה וגם איסור שביעית קדים לדינא דרבעי דזה חל גם על עשבים כמבואר בירושלמי פ"ה דמעש"ש ה"ד וכ"מ ובירושלמי חלה פ"א סה"ד ורבעי לא הוי רק לאחר זמן בוסר וכמבואר בקדושין דף נ"ד ע"ב וכ"מ וע' תוס' ב"ק דף ס"ט ע"א ד"ה והצבועין ולכך פקע שם בעלים ממנו לענין זה דא"צ להוסיף חומש וע' ב"ק דף ס"ט ע"ב לענין פדיון אוקמה רחמנא ברשותו ואף דקי"ל דמקדיש מוסיף חומש זה רק בדבר שלו ובאמת בירושלמי במעש"ש שם בה"ג אמר דמחלוקת דב"ש וב"ה בכרם רבעי אי יש לו חומש זה רק בשביעית וא"כ מבואר דלב"ה גם בשביעית י"ל חומש וע' כלאים פ"ז מ"ה מי שזרע כרמו בשביעית דאמר שם אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וכ"כ מזה בח"א וע' הלכות מעש"ש פ"ז ה"ח ואע"פ דמוסיף חומש וע"ש בהשגות ור"ל דלא נימא דכיון דקנה במעש"ש שהוא ממון גבוה אף דלענין מעש"ש עצמו רחמנא גלי דצריך להוסיף חומש מ"מ לענין שלמים לא קמ"ל והטעם משום דפקע גדר מעש"ש בלקיחתו כמבואר שם וכ"כ בזה וע' לעיל פ"ו הי"א ולק' הל' מעש"ש פ"ג הכ"ה גבי המקדיש מעש"ש לבדק הבית ולא נקט שם דאם בעה"ב פודהו צריך להוסיף ב' חומשין כמו הא דמנחות דף פ"ב ע"א גבי המתפיס מעש"ש לשלמים ע"ש והטעם משום דלא מיקרי בעלים להקדש:

והחומש. שמוסיף ר"ל לענין דצריך להוסיף חומש אם פודה את החומש וכמבואר ב"מ דף נ"ד ע"ב וע' הל' מעילה פ"א דהביא זה גבי חומש שמשלמין אם מעל ומשמע שם דעל הקרן א"צ להוסיף חומש אך בפי' הראב"ד ז"ל בתו"כ פ' ויקרא פ"כ פי"א מבואר להיפך רק דגם התשלומין מיקרי מקדיש ולא מתפיס והוי הקדש ראשון והטעם דחומש מקרי הקדש ראשון לגבי פדיון בגמ' יליף לה מקרא ע"ש ברש"י ומשום דכיון דקי"ל דחומש לא מעכב לפדיון לא מקרי הקדש שני וע' לק' הי"א בסופה דאם שם את הטלית בי' סלעים תחת טלית של הקדש אז הב' א"צ להוסיף חומש אם פדה אותה אח"כ אבל ברישא אם היה שניה יפה מהראשונה צריך להוסיף חומש גם עליה משום דאז אמרינן כמו הא דירושלמי פ"ד ה"ג דמעש"ש דאדם עשוי להרבות בהקדשין והוי הקדש ראשון וא"כ שוב צריך להוסיף חומש ואף דבלא הראשון לא היה מוסיף וע' ירושלמי ע"ז פ"ה ה"א גבי אם נתן לו הכל בשכרו ר"ל יותר מהשכירות אם הכל אסור בהנאה או רק מה ששוה וע' פסחים דף פ"ט ע"ב גבי הכל יפול לנדבה דאף דנתן יותר מ"מ כיון שבא עי"ז שם הראשון עליו וע' ב"מ דף ס"ה ע"א בהא דאביי ורבא גבי ריבית אי מוציאין הכל ממנו ובתמורה דף כ"ט ע"א דאתנן תופס אף ביותר ממה שהתנה עמה וכולם שם אתנן עליהם ע"ש וכ"מ וע' בפסחים דף צ"ח ע"א ברש"י שם גבי הא דפסח שנתערב בזבחים

דמפרש שם דאם נסתאב מביא מעות ומחללם ולא נקט בהמות כמו בע"ב והטעם כך דהא צריך להביא עכאו"א כיפה שבהם וגבי מעות שפיר תפיס אף דאינו שוה כ"כ משום דאמרינן דהוה כמקדיש מחדש. אבל גבי בהמה לא שייך זה. וע' מנחות דף ק"ו ע"ב ודף ק"ח דאמר שם נסתאב שאני. וע' בתוספתא פסחים פ"ט ע"ש. אך באמת רש"י ז"ל גם בע"ב שם מפרש שיחלל הבהמה על המעות וכ"כ בזה במ"א. הרי חזינן דאף דזה בא מחמת הקדש הראשון מ"מ כיון דא"צ זה הוי הקדש ראשון ולא הקדש שני וה"ה גבי חומש כה"ג כיון דלא מעכב. והנה לפי שיטת רבינו בפהמ"ש במס' מעש"ש פ"ד מ"ח דמבואר שם דס"ל דהחומש מצטרף עם הקרן שיהי' בו ש"פ ע"ש ואף דהא קי"ל דכל שאין בחומשו פרוטה אינו מוסיף חומש זה רק אם בתחילה היה כך אבל זה שיש בו שיעור שפיר מצטרף לענין הנשאר וא"כ חזינן דהחומש פועל בקרן שיצטרף עמו. ואף דהוא מין אחר ואינו מעכב וע' זבחים דף ק"ח ע"א גבי ראש בן יונה מלח משלימו ומצטרף לכזית כיון דאיפריש מצוה לאסוקי. וע' שבועות דף ל"ח ע"א דג' טענות אינן מצטרפות לש"פ לגבי קרבן ע"ש ברש"י במחלוקת דר"א ורבינא:

הלכה ד

והמקדיש שפדה כו'. והנה אם הקדיש דבר לרבים דצריך שימסרם לציבור דוקא אם אז שפודים אותם חייב להוסיף חומש או לא כיון דע"כ מתחילה צריך למוסרם לציבור. וע' בר"ש ז"ל פרה פ"ב בשם תוספתא גבי פ"א דאם אח"כ נפדית וא"צ עוד לציבור תחזור לבעלים וכ"כ בזה והנה בה"ו גבי בעיא דר' אלעזר אף דאנן קי"ל כמ"ד דמותרות לנדבות ציבור אזלי ומ"מ אי לאו דהקדש שני צריך להוסיף עליו חומש אך באמת נ"ל אף דאנן קי"ל דאשם שניתק לרעיה והקריבו עולה כשר וכ"ש לשיטת ר"ת בכ"מ דהלכה הוא לעולה לאחר שניתק אז הוי קרבן יחיד ובזה א"ש הא דק' לכא' דלפי הא דתמורה ד' י"ג ע"ב דר"ש ס"ל כמ"ד בתמורה ד' כ' דהוי קרבן שלו וק' הא מבואר בשקלים ובזבחים ד' ק"ג וכ"מ דר"ש ס"ל לנדבות ציבור הוי וכן מבואר בשבועות דף י"ב ע"ש אך באמת זה ר"ל הך דניתק ע' תוס' פסחים דף ע"ג ע"א ור"ל כך דיכול להקריבם לעולה אך אז הוי קרבן יחיד ואם ניתקו לשם קרבן ציבור אז ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה לק"צ כן ס"ל לר"ש וע' רש"י בפסחים שם ד"ה בדמיו דמשמע שם דהקושיא הוא רק למ"ד דמקריבו לעצמו ולכך א"ש הא דשבועות דף י"ב גבי קרבנות ציבור וגם שם מוכח דהרעיה דגזירה לאחר כפרה הוא רק למ"ד דמקריבה לעצמו וא"כ לפ"ז שפיר משכחת שיהי' שייך תמורה גבי מותר ולכך צריך ר"ש למעט וא"כ שוב י"ל דלכך הוי בעי למימר דצריך להוסיף חומש וע' ירושלמי מעש"ש פ"ג ה"ג דבעי שם רק גבי שלמים

שלקחו בדמי פסח גבי חומש וכן גבי תמורה לר"ש משום דאז הוי קרבן יחיד ושלו וע' ירושלמי פ"א דמגילה הי"ג דבעי שם רק אליבא דר' אלעזר דתמורה דף כ' ע"ב אם עולה הבאה מכח אשם קריבה בבמה משמע דלרבנן לא משכחת שיהא בגדר קרבן יחיד והא דפריך בתמורה דף י' ע"א א"כ משכחת ציבור הנה באמת מדברי רבינו בהל' תמורה פ"א ה"ד מוכח דהא דאמרינן דאין המקדיש עושה תמורה מיירי שהקרבן היה של המתכפר רק דהמקדיש הקדיש בשליחותו וכן מה דמקשה שם א"כ משכחת תמורה בציבור ר"ל אקרבן ציבור דזה ב' דינים חדא דאין הציבור עושה תמורה אף בקרבן יחיד כגון דאמר הרוצה להמיר יבוא וימיר וחדא דאין ק"צ עושה תמורה וזה הא דדף י"ד ע"א שם ומה דמקשה שם דף י' ע"א ר"ל אק"צ אם עשו שליח להקדיש והקרבן היה שלהם ואף אם מתחילה היתה הבהמה שלו מ"מ כיון שע"כ צריך למוסרה תחילה לצבור שוב אין שמו עליו אבל בל"ז אם הקדיש בהמה להתכפר לאחר שפיר גם המקדיש יכול להמיר ע' תוס' תמורה דף ז' ע"ב גם י"ל דכיון דהמתכפרים הם ציבור או שותפים אז לא שייך דין תמורה כלל אבל אם הקדיש ע"מ להתכפר ביחיד אז גם המקדיש יכול להמיר וע' ירושלמי נדרים פ"ד ה"ד וכ"כ בזה. וע' יומא דף נ' ע"ב גבי פר יוה"כ אם עושה תמורה ושם דף נ"א ע"ב מה דמקשה שם ותיפוק ליה דאשר לו כו' י"ל דה"ק דאף אם נימא דאחיו הכהנים מקיבעא מתכפרי מ"מ כיון דהכ"ג הוא המקדיש והקרבן שלו אז י"ל דאזלינן בתר מקדיש ושפיר עביד תמורה. ותירץ דלא מקרי הבהמה שלו כיון דרחמנא אפקריה לגזיה אך רבינו מפרש שם דהך ותיפוק ליה קאי אבעיא דבעי שם דף מ"ט גבי בפר ואפי' בדמו של פר ותיפוק ליה דאין הפר שלו וכבר עמדו בזה התו"י בכ"מ וע' תוס' מגילה דף ט' ע"ב ובלשון רבינו פ"ה מהל' יוה"כ הי"ג וא"כ לפ"ז שפיר י"ל כמש"כ דאם מסרן לציבור שוב אין שמו עליהם וע' יומא דף ל"ה ע"ב דנקט גבי כתונת עבודת יחיד ע"ש ברש"י ותו"י והטעם או די"ל כשיטת הירושלמי ביומא פ"ג דצריך שתהי' עשיתן בקודש ע' תמורה דף ל"א ע"ב ועשו להם משלהם ובתוס' כריתות דף ו' וע' הל' כלי המקדש פ"ח ה"ג דהתוספת שמוסיף מעות ואח"כ עושה הבגדים והטעם כמש"כ. אך כך דלפמש"כ דנפסלו שוב חוזרין להיחיד. אך נ"ל דזה רק להני דהבאת כף ומחתה אבל הני דהוצאת כף ומחתה י"ל דהם אינם נגנזים וי"ל דכשרים למ"ד בפרה דנעשית בכהן גדול ובשל בוץ היתה נעשית ע' פ"ד דפרה ובפיה"מ שם והכתונת של הוצאת כף ומחתה יהי' לזה וע' יומא דף מ"ג ע"א דמקשה שם למ"ד כה"ג האי בכהונו למאי בעי וי"ל דנ"מ דבעי הני בגדים של יוה"כ ויהי' נ"מ לאבנט אם של בוץ וא"כ לפ"ז כך דשל עבודת צבור דהינו הכנסת כף ומחתה א"א למוסרם לציבור כיון דע"כ תיכף הם נפסלים ופקע מהם

שם ציבור משא"כ עבודת יחיד דהיינו הוצאת כף ומחתה אז שפיר יכול יחיד להתנדבה ולמוסרה לציבור דהיא אינה נגנזת ובזה מדויק לשון הגמ' דיומא שם ומוסרה לצבור אחר שעבד בה עבודת יחיד ר"ל דהיא נמסרת לצבור לעולם דאינה נפסלת וע' תו"כ פ' אח"מ על קרא דבגד בד קודש ילבש דמרבה שם לכל הבגדים שתהיה עשיתם בקודש אך י"ל דל"ד להא דתוספתא דפרה דהיכא שנפסלה חוזרת לבעלים דשם לא נעבדה בה כלל המצוה ואמרינן אדעתא דהכי לא הקדישה ע' ב"מ דף ע"ח ע"ב ותוס' סוטה דף ו' ע"ב וכ"מ בזה משא"כ כאן:

הלכה ה

או שהמיר כו'. ע' רש"י תמורה דף ב' ע"ב ד"ה תפשוט דמפרש כן דתמורה הוי כמו מתפיס וא"צ להוסיף חומש וע' תוס' מנחות דף צ"ג ע"א ד"ה לפי ונ"מ להא דתמורה דף י"ג ע"ב די"א של מעשר בהמה נגאל כשיפול בו מום אם צריך להוסיף חומש אי זה הוי כמו מתפיס ולכא' י"ל דזה תליא בפלוגתא דנזיר דף ל"ב אם דוקא טעותו נתקדש או גם כונתו ע"ש דאם נימא דרק טעותו ע"כ חזינן דזה רק גזיה"כ וא"כ הוי כמו תמורה דהוי מתפיס וא"צ להוסיף עליו חומש אבל אם נימא דגם כונתו אז הוי בגדר הקדש ראשון וגם נ"מ למ"ד בסוף בכורות דשליח שטעה אינו קדוש אם בכונה עשה זה השליח אי מהני או לא דכיון דחזינן דזה הוי גזיה"כ דקדיש י"ל דבמזיד מהני גם בשליח וכע' מש"כ הר"ן בנדרים דף ל"ו ע"א גבי פיגול ובאמת לפי שיטת רבינו בפ"ה מהל' תרומות ה"ז גבי נתכוין לבינונית דמיירי שטעה ועלה בידו כו' צ"ל דמפרש דברי הגמ' בבכורות ובכתובות כך דכיון דהוא הדין דנטלת מאומד וזה א"א שיצמצם לכך אם טעה במילתא דעבידי למיטעי לא הוי טעות ולא בטלה השליחות וע' ב"מ דף מ"ט ע"ב גבי שתות וב"ב דף ק"ו וע' השג' פ"ג הל' תרומות ה"ד דהטעם דאין תורמין תרומה במדה משום דהיכא דקפיד אם יטעה נמצא התרומה מתקלקלת משא"כ מאומד דאז א"א שלא יטעה שוב אין מקפיד ע"ז וכע' הא דכריתות דף כ"ד ע"ב מתוך שלבו נוקפו ע"ש. וע' ירושלמי דמאי פ"ה ה"ב דהוי בגדר תנאי ב"ד ואף דשם בה"ה אמר דהיכא דנתכוין ליטול א' מס' ועלתה בידו אחד מנ' דבטלה תרומתו שם י"ל דכיון דחזינן דעין רעה הוא וגברא קפדנא הוא כע' הא דב"ק דף פ"ז ע"ב וקדושין ד' ח' גבי מונה והולך ולכך שפיר בטל וא"כ לפ"ז אם נתכוין לתרום אחד מנ' ועלתה בידו אחד ממ' אז י"ל דלא בטיל משא"כ במעשר בהמה דהדין הוא מנין אז אם טעה במנין הוי ביטול הדבר ע' ב"ק דף ל"ב ע"ב אבל במזיד שפיר י"ל דקדיש אך אם נימא דזה הוי בגדר הקדש רק דהתורה גלתה לנו דגם בטעות אז י"ל דבטלה השליחות גם במזיד ובזה תליא אם צריך להוסיף חומש על י"א דמעשר

בהמה וע' תוס' ב"מ ד' ו' ע"ב ד"ה ליפטרי דמקשה שם כו' ולכא' זה הוי כמו כונתו אך י"ל כיון דזה מחמת ספק הוי בגדר טעותו וע' בירושלמי מעש"ש פ"ג ה"ו דבעי שם אם דמאי קובע לודאי ר"ל ג"כ כן כיון דהוא מפריש רק בגדר ספק. והנה באמת כך דהנה הא דב"ק דף ס"ט ע"ב קריא רחמנא מעשרו ומוסיף חומש וקשה הרי גם בקדשי בדה"ב דהוא לכ"ע ממון גבוה ונפיק מרשותו ע' תוס' שם דף ע"ו וע"ט וכ"מ וצ"ל כך דשם כיון שהוא הקדיש את שלו והוא גרם שיהא ממון גבוה לכך צריך שיוסיף חומש משא"כ במעש"ש אף דהבעלים צריכים לקרות שם מעש"ש מ"מ הא מבואר בקדושין דף נ"ד ע"ב דלמ"ד מתנות שלא הורמו כמו שהורמו דמין נקרא ממון גבוה גם בטיבלן ולכך בכרם רבעי אף דמאליו הוא קדיש מ"מ צריך להוסיף חומש וא"כ חזינן דאף דהיכא דהוא לא גרם הקדושה מ"מ מקרי שלו וצריך להוסיף חומש וזה גזיה"כ זה ר"ל הגמ' בב"ק שם ולכך גבי מעש"ש אם אחרים מוסיפים על הקרן נותנים לאחרים ע' ערכין דף כ"ז ע"ב ובתוס' שם ד"ה למימרא ובירושלמי מעש"ש פ"ד אמר הטעם משום דיכול להערים עליו ולפוטרו מן החומש וע' ירושלמי מעש"ש פ"א ה"א אף ידי הבעלים לא יצא נמצא כך דעיקר הטעם גבי הקדש דצריך להוסיף חומש הוא משום שהוא מקדישו משלו ולכך גבי תמורה דהקדושה חלה מטעם גזיה"כ ע' תוס' חולין דף פ"א ע"א בסה"ד דקדושת התמורה הוא מאליו ולכך גם בשוגג קי"ל דקדיש וזהו ג"כ ר"ל הגמ' ריש תמורה דקטן אף שהוא מופלא סמוך לאיש לא ימיר דזהו בגדר עונש לא בגדר קדושה ע"ש ולכך א"צ להוסיף חומש וע' תוס' רפ"א דערכין דס"ל דזה הוי כמו חילול וע' ר"ה דף ה' ע"ב גבי בל תאחר דאם חיללו על אחר סד"א דמצטרף לראשון לענין ג' רגלים וברש"י יומא דף ס"ג ע"א ד"ה רבינא דא"צ הגרלה משום דהוא בא מכח הראשון ובירושלמי ר"ה פ"א ה"א גבי תמורת הבכור שנה לתמורתו וע' תו"י יומא דף נ' ע"ב דתמורת הפסח עם הפסח הוי דבר אחד וה"נ כן ולכך י"ל דגבי י"א של מעשר הוי כמו קרבן אחר וע' לק' ה"ו בלשון רבינו שכ' הטעם שהוא בא מכח הקדש הראשון שכבר הוסיף עליו חומש וגבי מעשר בהמה לא שייך זה דהא אינו נגאל וע' ב"ק דף ק"ח ע"א גבי בעיא דכפל וחומשו ובאמת אם מתפיס אי זה הוי הקדש פיו או ממילא משום דחלה עליו קדושת ראשון ע' ריטב"א ז"ל פ"ב דנדרים על הא דמתפיס בנדר כנדר דהא דכאימרא דנדרים דף י' זה לא הוי גדר התפסה רק עצם דהוא מקדיש הדבר הזה כאימרא ובאמת זה תליא במחלוקת דר"י ורבנן שם אי צ"ל דוקא בכ' ע"ש דף י"ג ע"א ובתו"י שם ובתוס' נזיר דף ט' ע"א ד"ה הריני דקרבן לא הוי דבר רק פעולה וע' מנחות דף ג' ע"ב גבי שלמים ומרחשת. וע' גיטין דף ל"ב ע"ב גבי הרי הוא חרס דמדמי להקדש ובתוס' שם ד"ה מאי וע' נדרים

דף ו' ע"א גבי ה"ה עלי דזה הוי הקדש גמור לא התפסה. אך כך דהנה ע' בנדרים דף ו' גבי ידים דבעי שם אי יש יד לקדושין ושאר דברים וע"ש בר"ן ובתוס' דהקשו מ"ש מגט אך באמת כך דהנה כבר עמדו ע"ז בתוס' ובר"ן מה דסתרי הגמ' דקדושין דף ה' ונדרים דף ה' אהדדי אך באמת הם ב' דברים דע' בקדושין דף נ"ט ע"ב דנתינת מעות ליד אשה הוי דיבור ודיבור מבטלו משא"כ בגט דלא נתבטל ע"ש בתוס' ובגטין ד' ל"ב ע"ב ברש"י ד"ה דיבור דכתב שם ומיהו המעות לא בטלו ור"ל כך דהנה הגט תיכף כשנכתב ונחתם נעשה ע"י הלשון הכתוב שם גט ואח"כ כשנותנה לידה היא מתגרשת בו וזהו המחלוקת אי עדי חתימה כרתי או ע"מ דמר סבר דעיקר העדים בעי שיתהוה גט ומר סבר דעיקר העדים בעי שתתגרש וע' גיטין דף ב' ע"ב בתוס' ד"ה ע"א דהקשו שם דעיקר הגט יוכיח דבעי עדים ובאמת ל"ד דשם בפחות מזה אינו נעשה גט וע' בתוס' שם דף ד' ע"א ד"ה דקי"ל ושם דף י' ע"ב ד"ה חספא ותוס' ב"ב דף קס"ה ע"א דעדי חתימה כשהם ביד המקבל הוי כמו עדי מסירה וברשב"ם ב"ב ד' ק"ע ע"א ד"ה רבי דע"מ הם רק על הגירושין ולא לעשות את הגט ע"ז לגט וכ"כ בזה בח"א ולכך הביטול הוא רק שלא תהא מתגרשת אבל הדבר נשאר. משא"כ בכסף דבשעה שהיא מתקדשת אז חל שם קידושין על הכסף וקודם לזה אינו כלום וזהו כונת הגמ' קידושין דף ה' ודף כ"ג טיבעא מיהו חד הוא וע"ש דף ט' ע"ב מה הויה דכסף לא בעי לשמה וזהו לכא' תמוה דהא כה"ג גם בגטין לא בעי לשמה דהיינו עשיית הנייר דהוי כמו כסף קודם הנתינה וא"כ נמצא כך דגבי גט בעי בתחילה שיהא גט וזה לא הוי גדר פעולה רק גדר עצמיות ובזה י"ל דאף ר"י דס"ל דידים שאינן מוכיחות לא הוי ידים זה רק לעשות הפעולה להתגרש בו אבל שיהא הגט בעצמו נוכל לאמר דבזה לא בעי ר' יהודה ודין או י"ל דאף לענין שהגט יעשה גט בעי ר"י ודין ע' ירושלמי גיטין פ"ג ופ"ב גבי כתב תורף בטופס מוכח שם דהגט היה נחלק לג' חלקים דהיינו עצם הגט ומה שמתגרשת בו וטופס הגט וע' ב"ב דף ק"ס ע"ב וברשב"ם שם ובירושלמי דגיטין פ"ח הי"ב מוכח שם כך דהוי דברים נפרדים ואח"כ במקושר היו נכללים ביחד בשיטה אחרונה לבד מהזמן והעדים וזהו דברי רבי שם אין זמן בזה וא"ש מה שהקשו שם בתוס'. וכן כתב רש"י ב"מ דף ז' ע"ב וע' תוס' ב"ב דף קס"ו ע"ב ד"ה אבל ודף קס"א ע"א דבמקושר למדין משיטה אחרונה ודף קס"ב ע"א ד"ה לפי ודף קל"ו ע"א ד"ה אקניה וכן מוכח בירושלמי ב"ב פ"י ה"א ע"ש. ועיקר המחלוקת דר"י ורבנן הוא כך אם גבי עשית הדבר צריך ג"כ ידים מוכיחות שהדבר יפעל הפעולה שעליו לפעול וזהו ר"ל גמ' גיטין דף פ"ה ע"ב אתקין רבא בגיטא כו' ואילו ודין לא קאמר ר"ל בנוסח הגט עצמו וע' תוס' שם דף ע"ח ע"א ד"ה אינו דמשמע שם דס"ל דזה הלשון צריך

שיאמר לה ור"ל כך דהרי חזינן דגבי קידושין אף דגבי שטר שם הוי ג"כ כמו בגט דהיינו שמתחילה הוא שטר קדושין ואח"כ הוא מקדש אותה בו וגם בו הוי מחלוקת דע"ח וע"מ כמבואר בקדושין דף מ"ח ע"א. מ"מ לא מעכב אם בשעת נתינת השטר לא אמר לה הרי את מקודשת ע' בר"ן פ"א דקדושין על הא דדף ט' ע"א וברש"י וברי"ף רפ"א דקדושין במשנה. אך בדברי הגמ' לא מצינו זה והא דשם ד' מ"ח ע"א י"ל דהוי כמו מדבר עמה כו' וע' בר"ן פ"ג דקדושין בשם הרשב"א הרי חזינן דיש נ"מ בין גט לקדושין דגבי גט צריך שיצא מתחת ידו בתורת גט וגבי קדושין לא צריך והטעם דהגירושין והגט הוא דבר אחד וכמו תנאי מתדבק דא"א לזה בל"ז והוי הדבר בגדר עצמיות משא"כ בקדושין דהא יש גם שאר מיני קידושין כסף וביאה ולכך אינו שייך שטר הקדושין לעצם הקדושין וא"צ שיצא מתחת ידו בתורת קדושין. גם י"ל משום דבקדושין בעי מדעתה משא"כ בגט ושוב לא מהני דעתה וגבי קדושי כסף דהעצם והפעולה הוי ביחד אז אמירה שהוא אומר לה בשעת קדושין הוי ב' פעולות שיהא הכסף גדר קדושין ושהיא תהא מתקדשת וכ"כ בזה לעיל אם הקנין של הכסף עם הקדושין הם ב' דברים או דבר אחד. והנה לפי הנראה הא דדף ה' דקדושין קאי אקדושי כסף ובגט בשעה שנותן לה גטה אמר לה דהיינו בשעת עשית הפעולה לא בשעת עשית העצם. ואף דרבינו בהל' אישות פ"ג כתב זה גם אשטר קדושין היינו לדידן דפסקינן כר' יהודה גבי גט וע' הל' גירושין פ"א ה"ד דהך לשון קאי אנוסח הכתוב בגט ולא על האמירה בשעת נתינת הגט. והנה כבר הארכתי לעיל דגבי נזיר הוא שם דבר ולא פעולה וע' מנחות דף ג' ע"ב זבח גופיה איקרי כו' ור"ל דזה הוי עצם וממילא הוי הדין כן אך העצם נעשה בגוף והוי תנאי מתדבק ולכך אמרינן בקדושין דבעי ידים מוכיחות וכמו האמירה בשעת הקדושין. משא"כ גבי נדרים דזה הוי ב' דברים דהדבר חל על החפץ ויכול לאוסרה עליו או על חברו אז הוי כמו גט בעשית הגט לא בשעת גירושין וזה הוי מחלוקת דר"י ורבנן אבל בהגירושין עצמן אז בעי ידים מוכיחות. וידים גופיהו אי מהני או לא זה הוי בעי' דרב פפא בנדרים דף ו' וי"ל דזה תליא במחלוקת דמעש"ש הובא בקדושין דף ו' בהיה מדבר עמה על עסקי גיטה וקדושיה אי צריך לפרש ע"ש. והנה ע' בהל' מעש"ש פ"ד ה"א דס"ל דגבי פדיון מעש"ש לא בעי עסוקין באותו ענין וצ"ל דס"ל לרבינו דגם הפדיון דמעש"ש די במחשבה משום דזה לא הוי בגדר מתפיס רק בגדר עצם ע' תוס' גיטין דף ס"ה ע"א ד"ה ופדו בהם דכתבו שם דכשם שנדרו נדרו כך פדיונו פדוי ולכך י"ל דהוי כמו דעת אחרת מקנה אותו וכמו הא דב"ק דף כ"א ע"א גבי כהדיוט מדעת ע"ש ברש"י ותוס' ולכך קי"ל דגבי מעש"ש צריך להוסיף חומש רק על הפדיון וע' ב"מ דף נ"ד ע"ב בתוס' וזה ג"כ הוי ממון גבוה מצד עצמו לא מצד התפיסה

ע' מנחות דף פ"ב ע"א ובסנהדרין דף קי"ב ע"ב דכסף מעש"ש ומעש"ש הם ב' דברים וע' בהשגות הל' מעש"ש פ"ד ה"כ אי שייך גבי מעש"ש אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט וע' בכ"מ שם וע' ברפ"ד דמעש"ש בירושלמי גבי פודהו כשער מקומו ובאמת שם נ"ל דהך כשער מקומו ר"ל כשער מקום שהמעש"ש משם לא במקום שהוא עומד ולק' בהל' מעש"ש אבאר זה. ובירושלמי שם אמרינן הטעם דלכך מקילין גבי מעש"ש משום חומש. ולכך א"צ לפרש אפילו אינם עסוקים באותו ענין וע' יבמות דף קט"ו ע"ב גבי מחלוקת דר' יוסי ורבנן דאמרינן שמא פינם ובאמת נ"ל דר"י לא פליג רק אתרומה דזה לא הוי רק בירור אז אמרינן דאין זה ראיה ושמא פינן. אבל אשאר דברים י"ל דגם ר"י מודה דכיון דנתן לתוכם הוי זה גופא כמו הקדש וכמו שהקדישם עכשיו וכע' הא דחולין דף קמ"א ע"ב וע' ירושלמי נזיר פ"א ה"ב כבר הוית נזיר ושם פ"ב ה"ב ראה עכו"ם עובר כו' ור"ל כך דאם אמר שהעכו"ם אמר הריני נזיר אז אם באמת העכו"ם אמר אז אין הישראל נזיר ואם לא אמר העכו"ם אז הישראל נזיר וע' תוספתא נדרים פ"א דאמר אם אמר כבר הייתי נודר הוי נדר וע' גיטין דף מ' ע"ב וא"כ לכא' בהא דגיטין דף ל"ב ע"ב מ"ש מהרי הוא הקדש הא שם הוי הקדש משום דגם במחשבה מהני משא"כ בגט דגלוי דעתא לא מהני ע"ש ע"א בתוס' ד"ה מד"ת וצ"ל דלכך דייק רש"י שם והביא מנדרים דף מ"ח ע"א הרי הן מוקדשים לשמים ושם לא הוי גדר גילוי מילתא דהא לא נוכל לאמר דזה הלשון הוי לשעבר ואז עדין לא הוי שלו וא"י להקדישם וא"כ שוב לא מהני וע' ב"ב דף קל"ד ע"ב אמר למפרע מהו דלהמניה להבא דהוי מחלוקת וכאן לכ"ע לא כיון דלמפרע א"א דלא היה אז שלו:

הלכה ז

קדשי בדק הבית כו' זו חליפת זו כו'. הנה בירושלמי פ"ב דנזיר הוה זה מחלוקת אי חליפין הוא לשון תמורה או לשון חילול ומהני בקדשי בדה"ב וע' תמורה דף ט' ע"א דלשון חליפין הוא תצא זו ותיכנס זו וא"כ לפ"ז אמאי לא מהני זה בקדשי בדה"ב וכבר הארכתי בזה בח"א בהל' מא"ס דר"ל חליפין לא חליפי הקדושה רק חליפי הדבר וכ"ז שלא נתחלפה הקדושה א"א להחליף הבהמה וכבר הארכתי בזה לעיל דגבי אדם אחר שאינו המקדיש גם בחילול הקדושה לא קנה הבהמה של הקדש רק בזמן שיבואו הדמים להגזבר וכמו שמדוקדק לק' בהי"ב וי"ג ליתן דמים ונתן הדמים וכן בתו"כ פ' בחקותי פ"י פ"ד אם נתן הכסף הוה שלו ואם לאו אינו שלו וע' בתו"י יומא דף ס"ב ע"א ד"ה לקיחתו דרק אם קיבל המעות אז ניקנין להקדש. אך י"ל דשם שאני כיון דהוי כפרה ומלבד דצריך שיהו קדשין בעי שיחסר ממון כמבואר בשבועות דף י"ד ובתוספתא דמנחות פ"י וכ"כ

בזה וע' רש"י ב"מ דף צ"א ע"א ד"ה וסופג משום לאו דלא יחליפנו והטעם דכיון דאז כונתו דתצא זו ותיכנס זו וע' תמורה דף ט' ע"א דמוקי לה בשל אחרים ור"ל דהבהמה של הקדש היתה משל אחרים ואז שייך שפיר לשון חליפין דאף במקום שיש חילול ההקדש כ"כ דלא מטי חליפין ליד גזבר לא קנה הוא הבהמה והנה רבינו ז"ל ס"ל דגם בשל ציבור ושותפות יש מלקות ושם הוי רק לאו דלא יחליפנו וכמש"כ לכך פירש"י כן דלאו דלא ימיר הוי לאו הניתק לעשה לפי טעם רבינו ברה"ל תמורה ע"ש וע' ר"ה דף ה' ע"ב ומנחות דף פ' ע"ב דנקיט שם לשון חליפין גם על חילול וצריך לחלק דשם איירי בקדשי מזבח שנפל בהם מום דשם מלבד חילול הקדש צריך ג"כ להקריבו דבזה לא שייך כל היכא דאיתא בי גזיה דרחמנא איתא כמבואר בחולין דף קל"ט ולכך שייך זה הלשון גם בחילול:

הלכה ח

אחד קדשי כו' ומד"ס כו'. כבר הארכתי בזה בח"א די"ל דשומא בעי מה"ת רק דיכול לפדותו בפחות. גם י"ל דיש נ"מ בין קרקע למטלטלין דמטלטלין הוי דמיהם קצובים כמו נשומים ועומדים משא"כ בקרקע כמבואר ב"ק דף י"ד ע"ב. וזהו כונת הגמ' דצריך לעשות לו דמים מה"ת וע' כריתות דף י"ג ע"ב דשיכור פסול לזה וע' ירושלמי פי"א דכתובות מחלוקת דר"ל ור"י אי מעל אם פדאו בשו"פ כיון דעל ידו יצא לחולין הקדש בלא דמים וזה יהיה רק באחר שפדה ולא בבעלים וזהו כונת תוס' מנחות דף ע"א ע"ב ותמורה דף כ"ז ע"ב וע' בכורות דף כ"ה ע"א דגם בפרה אדומה יכול לחלל על שו"פ ובמעילה דף י"ד ע"ב ע"ש וע' תמורה דף כ' ע"א דכ"ג מיקרי בעלים דפרה וכן הוא בספרי פ' חקת דאהרן יהיה גזבר לפרה וע' בתוספתא דסנהדרין פ"ג וע' ערכין דף כ"ז ע"ב דמוכח שם ג"כ כתוס' תמורה הנ"ל דבעלים הפודים אינם צריכים שומת ב"ד גם בקרקע. גם י"ל דהיכא דלא שמוהו כלל עדיף מהיכא דשמוהו פחות מג' או י' ע' סנהדרין דף ה' ע"ב שאני התם דמעיקרא כו' וגטין דף ג' ע"א אתי למיגז דבוריה ודף ל"ה ע"ב גבי צריך לפרט את הנדר וע' תוס' סנהדרין דף ו' גבי פשרה היכא דמחל על ידי אחרים לא הוי מחילה ושם דף קי"ב ע"א דהדיחוהו נשים גרע מהודחו מאליהם ע"ש וה"נ כן:

הלכה יא

אין פודין כו'. אם היתה כו' כוונת רבינו כך דהיכא דלא אמר סכום שויה אז אמרינן דר"ל שיוחלף בזה גם החומש עם הקרן וא"צ להוסיף חומש משא"כ אם אמר סכום דאז ר"ל קרן לבד מחומש וע' מנחות דף ק"ז ע"ב גבי שור במנה דר"ל לבד מנסכים וה"נ כן וע'

כתובות דף ס"ו ע"א שום במנה ע"ש בתוס'. וע' ב"מ דף ק"ד ע"ב ד' מאה זוז בכתובתה היך כוונתו:

ונותן. ב' סלעים ומחצה כו'. הנה מוכח דס"ל לרבינו דיכול לאמר גבי הקדש לדידי שוה לי כך ולא משום דמרבה בהקדשו כטעם הירושלמי דהא לפ"ז לא היה צריך להוסיף חומש רק לפי שויו וע' בקדושין דף ח' ע"א דשם מחלק בין היכא דצריך להדבר אך רבינו לא הביא זה בהל' בכורים וכ"כ בזה דשם מיירי שהוא בעצמו לא היה כהן רק נטל בשביל אשתו לכך לא מצי אמר כך משא"כ בכהן עצמו וה"נ כן וע"ש בר"ן ובכתובות דף צ"א וע' ב"מ דף ס"ה ע"א גבי מאן דמסיק תריסר זוזי דאמר ליה סברית וקבלית וע' ב"ק דף כ"א ע"א משום דנחת אדעתא דאגרא וא"כ מאי מקשה שם בגמ' תרתי הא משכחת לה כה"ג וכע' הא דתוס' שם דף כ' ע"ב ד"ה טעמא ע"ש וע' כתובות דף נ"ג ע"א גבי מוכרת כתובתה לאחרים דאמרינן זוזי אנסוה וה"נ נימא גבי הא דב"מ שם דלכך שכרה ביותר כדי לגבות את החוב ומ"מ לא אמרינן כן וע' ירושלמי כתובות פ"ד הי"ד גבי הדא איתתא דהוי פורנא כ' דינר והבית היה שוה רק י' דינר ומסיק שם כיון דהבית אינו שוה רק י' דינר הוי כמו שאין לה כתובה אלא י' ולא מצי אמרה לדידי שוה הבית כ' דינר וכאן לא שייך הא דכתובות דף צ"א הנ"ל דהא לית להו פסידא וצ"ל דכיון דעיקר כתובה הוא רק מן הקרקע הוי כמו פסידא ליתמי. וע' ירושלמי נדרים פ"ט ה"ה דלא משמע כן וע' תוס' כתובות דף צ"ה ע"ב ד"ה ואין דאם ליכא רק מטלטלין הוה כמו שאין חייבין לה כלל ע"ש וכ"כ בזה. וע' ערכין דף כ"ז ע"ב גבי מחלוקת דב"ש וב"ה אי מוסיפין חומש על עילויו של זו ור"ל אם החומש הוא כפי שויו או כפי התשלומין וא"כ י"ל דאף דקי"ל דהקדש שוה מנה שחיללו על ש"פ מחולל מ"מ החומש צריך לשלם לפי שויו של הדבר לא כפי פדיונו וע' ב"ק דף ס"ה ע"ב ברש"י ד"ה דכפלא וחומש הולך אחרי הקרן ע"ש וע' כריתות דף כ"ו ע"ב. אך שם קאי אחומש דמעילה ולא אחומש דפדיון וע' תוס' גיטין דף ס"ה ע"א ד"ה ואמה. וע' ירושלמי ב"ק פ"ט ה"ז דהוה מחלוקת שם אימתי נעשה החומש קרן אם בשעת נתינת הקרן או בשעת העדאת עדים וע' תוס' שם דף ק"ד ע"ב אך שם קאי אחומש דכפרה. וע' ירושלמי תרומות פ"ו ה"ד דאמר שם גזיה"כ מקום שהקרן מהלך שם החומש מהלך אך גם שם קאי אחומש דכפרה:

הלכה יג

פדוהו במנה כו' ואין הקדש ראוי לקבל כו'. הנה ע' בתוספתא פ"ד דערכין שההקדש פדייתו זו היא משיכתו וע' תוספתא דמעש"ש ובירושלמי שם פ"ה ה"א דגם גבי מעש"ש כן הפדיה הוי כמו משיכה ר"ל כיון דעד האידנא הוי ברשות גבוה דכל היכא דאיתא כו'

ועכשיו ע"י הפדיון הוא נעשה חול זה גופה הוי משיכה וכע' זה כתבו התוס' ב"ב דף ע"ו ע"א דשכירות מקום הוי כעין משיכה שעי"ז נמשך מרשות זה לרשות זה וכן בפהמ"ש פ"ה דמעש"ש מ"ט כ' רבינו דזה הוי כמו משיכה וע' ע"ז דף ע"א ע"א גבי פרדשנא וברש"י שם בשם תשובת הגאונים דכיון דמעכב המקצת לעצמו הוה כמו משיכה בכל הפירות ע"ש. וע' שה"ג פ"ה דב"ב ופה"מ פ"א דקדושין. א"כ אי נימא דזה גופא הוי כמשיכה מה שייך לאמר דאין הקדש ראוי לקבל מי שפרע וצ"ל כמש"כ בח"א דנהי דאיסור הקדש פקע מ"מ ממון הקדש יש עדיין וכע' הא דמעילה דף י"ב ע"ב גבי פרש וזבל ע"ש. וע' הל' מעילה פ"ה ה"ו דר"ל של חולין שהם בחצר של הקדש וה"נ כן כיון דעדיין מונח בחצר הקדש הו"א דיש בהיוקר שייך לממון הקדש וע' הל' מעילה פ"ה ה"ט על הא דמעילה דף י"ד גבי הגזברים שלקחו עצים דמפ' רבינו דעצים הקטנים מועלין בהם אבל לא בנסורת ושאר דברים וכמו הא דב"ק דף קי"ט ע"ב דזה יכול ליטול האומן לעצמו ולכך גם בהקדש לא מעל משא"כ במקדיש את החורש אז מועלין בכל משום דהקדושה חלה על הכל וע' תמורה דף ל"א ע"ב לאתוי שפוי' ונבי' והטעם משום דמבואר בב"ק שם דאם היה עושה ברשות בעה"ב הכל של בעה"ב וגבי הקדש כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא אך גבי גזברים י"ל דהוי כמו לב ב"ד מתנה וזה לא שייך רק בציבור ולא ביחיד כמש"כ תוס' במעילה שם דף י"ד ע"א ד"ה בונין ומנחות דף ט"ו ע"ב ודף פ"ח ע"א ע"ש ולכך אמרינן בזבחים דף מ"ו ע"ב שתנאי ב"ד הוא כו' שאין מחשבה הולכת ולדברי רש"י צ"ל ואין דהוא מילתא בפ"ע וע"ש בפיהמ"ש אך ר"ל כך דקשיא ליה היך מהני תנאי ב"ד בקרבן יחיד הא יש לו בעלים וכמש"כ ומתרץ דזה רק אם היה המחשבה שיכות לבעלים אבל עכשיו כיון דרק שיכות להעובד ואף אם הקרבן שלו מ"מ המחשבה הוא רק בגדר עובד ולא בגדר בעלים וע' ב"ק דף ק"ט ע"ב ובדברי רבינו והראב"ד ז"ל שם אם מה ששייך להכהן שיהא מקריב קרבן שלו אם הוי בגדר בעלים או בגדר עובד ע"ש וכ"כ בזה. וע' ב"ב דף צ"ז ע"א גבי שמרים של הקדש וברשב"ם שם ובתוס' שם ד"ה שמרים דלא הקדיש השמרים אך מלשון רבינו בפ"ה מהל' מעילה הי"ב לא משמע כן רק כיון דלא חזי למידי פקע ההקדש לגמרי וגבי עצים דקים י"ל דחזי לצורך אליתא למערכה כמבואר בכ"מ וע' ב"מ דף כ"ז ע"א גבי גללים ושם דף ס"ח ובאמת הא דב"ב דף צ"ז י"ל להיפך מפי' רשב"ם דבקדושת הגוף כיון שיש בהם שמרים נפסלו לנסכים כמבואר במנחות דף פ"ו ע"ב לכך רביעי מותר משא"כ קדושת דמים דאין נ"מ:

הלכה יד

המקדיש כל נכסיו כו' שההקדש מופקע כו'. הנה רבינו ס"ל כמבואר בירוש' פ"ח דכתובות דהוי הקדש גמור מה"ת ומועלין בו דס"ל דהקדש גם של בדה"ב מפקיע מידי שעבוד וכן סבירא להו להתוספות בערכין דף כ"א ע"א וב"ק דף ל"ג ע"ש רק איסור הקדש אבל ממון הקדש אין כאן דהרי הממון משועבד לבע"ח ואם יפדו לא הוי כמו קנין מיד ההקדש ע' ירוש' ב"ק פ"ז ה"ג דהפודה אינו כלוקח לענין מעשר ע"ש רק סילוק האיסור וא"כ הוי כמו הקדש שזל וזהו כונת הירוש' בכתובות שם וע' ע"ז דף נ"ב ע"ב דכיון דובאו בה פריצים וחללוה ופקע איסור ההקדש פקע גם ממון הקדש ע"ש ברש"י דכ' דקנינהו בהפקירא אך יש לחלק בין קדשי ציבור דשם שייך רק איסור ולא ממונות וכן כלי שרת ואבני מזבח כיון דלית בהו פדיון כמבואר שם וע"ש דף נ"ד ע"ב ברש"י ד"ה איתסר דיכול לפדותן והטעם כך דע' תוס' מנחות דף ק' ע"ב ומעילה דף י"ט ע"ב ותו"י נדרים דף כ"ח ע"ב ולק' בהל' איסו"מ פ"ו אך זה רק אם עדיין הוא ראוי להיות כלי שרת אבל כאן כיון שאינו ראוי ס"ל לרש"י דיש לו פדיון דהקדושה שיש עליו פקע מחמת איסור ע"ז ואף דשם דף נ"ב ע"א ובשבת דף צ' ע"א ופ"א מהל' בהב"ח הט"ו מבואר דאם נפגמו נגנזין וע"ש בבעל המאור ובמלחמות. ובנדרים דף ס"ב ע"א דלא כהרמב"ן ז"ל רק גם בכלי שרת אמרינן זה אך מ"מ ע"ז חמיר ונסתלקה ממנו הקדושה וכמו דמבואר שם בגמ' דלס"ד דריב"ש דבעי משיחה חדשה אף דבכל מקום לא בעי זה וע' במנחות דף ק"א ע"א גבי טומאה דדי בטבילה ולכך כאן דע"ז חמיר בעי משיחה וי"ל פדיון וגם לא שייך הטעם דכיון דאשתמש בו לגבוה לאו אורח ארעא כו' דזה רק בלא פדיון כיון דנפק לחולין מעצמן אבל בפדיון מותר וע' רש"י שם דף נ"ד ע"ב. וכאן כיון דליכא ממון שוב די בפדיון כ"ש להפקיע האיסור וכהשגות לק' פט"ו מהל' מעה"ק ה"ז רק כדי שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון בעי דינר כן הוא בירושלמי דכתובות שם וזהו ג"כ מה דאמרינן בערכין דף כ"ט ע"א ד"ה זוזי בעי לפרסומא דמילתא וע' הל' ע"ז פ"ד הי"ג דגבי קדשי בדה"ב של עיר הנדחת יפדום ואח"כ ישרפום הרי דלאחר הפדיה חל עליהם איסור עיר הנדחת ולא אמרינן יצא זה שמחוסר פדיה כע' הא דחולין דף פ"ד ע"א משום דאממון של הקדש חל איסור עיר הנדחת גם קודם פדיון רק מחמת איסור הקדש ולכך אחר הפדיון חל כע' הא דב"ק דף מ"ט ע"ב גבי ולדות כיון דשיכא כו' וע' יבמות דף ע"ט גבי נתינים דכיון דיש חלק מזבח שוב הדר עליה גם חלק עדה:

הלכה טו

הא למה זה דומה כו'. ע' בהשגות וע' הל' מלוה פי"ט ה"ח ובהשג' שם והטעם דס"ל לרבינו דדין ודברים לא הוי קנין רק סילוק בעלמא ולא שייך ע"ז מה מכר ראשון לשני כו' וזהו כוונת הירושלמי כתובות פ"ט ה"א כל גרמי אמרה שאין אדם מאבד כו' ר"ל דזה לא הוי כמו מכירה אם כתב דו"ד רק שלא יתבענו דאם הוי מחילה גם הראשונה לא תוציא מיד השניה דהא השניה הוציאה מהלוקח והלוקח היה לו הזכות שאין הראשונה יכולה להוציא מידו וא"כ גם מיד השניה לא תוציא דהא הב' עומדת במקום הלוקח וע"כ דדו"ד לא הוי גדר מחילה רק שלא תוכל לתובעו ומ"מ השעבוד מוטל עליו וע' נדרים דף ל"ג ע"ב בשלוה ע"מ כו' ובירוש' פ"א דמכות הובא בהל' שמיטה פ"ט דהמלוה ע"מ שלא לתובעו שביעית משמטתו הרי חזינן דשייך בו לא יגוש ויש שעבוד וע' רא"ש ז"ל פ"ט דב"מ בשם גאון גבי מצרן היכא דקנה מיד חד מצרן אם הוא במקום מצרן. וזה הב' לא עדיף מיורש דקי"ל דהיכא דאינו זכות גמור אינו מורישו לבניו ע' ב"ב דף ס"ג ע"א וירושלמי דמאי פ"ו ה"ב דרק אם התנה בפירוש לי וליורשי וע' תוס' ב"מ דף ס"ד ע"ב ד"ה לכשיהיו וב"ב דף ק"מ ע"א גבי לזון את בת אשתו דאינה מורשת ליורשים ושם דף קמ"ד ע"ב לענין שושבינות וגטין דף מ' איסורא לבריה לא מורית וזהו כוונת הגמ' כתובות דף צ"ג ע"א דרק מדו"ד סליק נפשיה ע"ש בתוס' ור"ל כהא דירושלמי רפ"ט דשם. וע' ירושלמי שם ספ"ו דמ"ד לכתובה ולתנאים כו' ור"ל כך כמו הא דירושלמי דמאי פ"ו ה"ג דלמ"ד לכתובה ולתנאים ר"ל שיהי' כמו בפעם ראשון ולא הוי מקח חדש רק כמו סילוק הפטור ולכך גם לענין תנאים כן וא"כ י"ל במעשרות דזה הוי רק ביטול המכירה ולמ"ד לא לתנאים ס"ל דהוי מקח חדש ולכך א"ל במעשרות וה"נ כן בהא דכתובות דמה שהלוקח א' נוטל מלוקח ב' אי זה הוי כמו קנין חדש או כסילוק וע' רש"י כתובות דף צ"ה ע"ב ד"ה מוקמינן ותוס' ב"ב דף קל"ט ע"ב ודלא כתוס' כאן וע' ירוש' כתובות רפי"ב גבי פסק לזון את בת אשתו היך הדין אי גרשה והחזירה ושם ספ"ט ובבלי כתובות דף ע"ג ע"ב גבי אשה אחת כע' ב' נשים. ובאמת מחלוקת דערכין דף ל"א ע"ב דר"י ור"א אם חלוט לראשון או לשני ע"ש ברש"י דר"ל אף לענין זה דאין הלוקח ראשון יכול לגאול מיד הב' ור"ל דהלוקח הא' נסתלק לגמרי מזה וברשב"ם ז"ל ב"ב דף קל"ט ע"א ד"ה והתניא דפירות המחוברים הם ליורשים ולא ללוקח אך שם י"ל דאם היה ללוקח לא היה האב נותן להם וע' בה"ה ז"ל בהל' זכיה פי"ב הי"ג בשם בעה"מ וב"ק דף צ"ו ע"א גבי שבח ובמלחמ' אהא דשם דף ח' ע"א:

הלכה טז

אבל אם היה כו' אינה נפדית כו'. וע' בהשגות וכ"כ בזה לעיל דאם לא ישאר להקדש כלום לא חל פדיון כלל והוי כמו מפרישין תחילה לאיבוד וע' ירושלמי כתובות פי"א ה"ד ותוס' שם דף צ"ח וב"ק דף קט"ו ע"א גבי שוה ר' בק' וכ"מ בזה דיותר מכדי דמיו לא תפיס וע' ב"מ דף מ"ו ע"ב גבי חליפין ואף דהא בהל' ע"ז גבי עיר הנדחת ס"ל לרבינו דיפדו ואח"כ ישרפו שם הפדיון שייך להקדש אבל כאן לא וע' מש"כ לק' הל' בכורים פ"ב על הי"ט ובירושלמי תרומות פ"ה הא דהיכא דאינו שוה למוכרם אפילו בדמי עצים לא תפיס פדיונם וע' תו"י יומא דף נ"ה ע"ב גבי פדיון חטאות המתות וכ"כ בזה:

הלכה יז

המקדיש כל כו' אינו גובה ע"ש. ע' בכ"מ בשם הר"ן וע' ירושלמי נזיר פ"ה ה"ג. אך באמת כך דהנה לפי הא דלק' הי"ט מוכח דס"ל לרבינו כך דזה כ"כ דגבי הקדש יש גדר ממונות וגדר איסור וכמבואר בכריתות דף י"ח ע"ב וע' שבועות דף מ"ב ע"ב מה לי משועבדים כו' והא דאמרינן אין אדם עושה קנוניא על הקדש זה רק לאיסור לא להממון דלזה אין נ"מ דלא פלוג והנה בפיהמ"ש פ"ו דתמורה ולק' בהל' מעה"ק ס"ל לרבינו דגבי הקדש לא מהני חזרה תוכ"ד משום דאמירתו לגבוה כו' וע' תוס' מנחות דף פ"א ע"ב וכ"מ אך זה רק משום ממון הקדש ולא על איסור והנה גבי שכ"מ אף דזה הוי בעיא דלא איפשטא ב"ב דף קמ"ח ע"ב אם יכול לחזור בו אם הקדיש כל נכסיו זה ג"כ בגדר איסור ולא בגדר ממון דהממון לא קנה עד שימות וא"כ לפ"ז כך דכ"כ דהיכא דחייב ממון הממון של ההקדש ליכא דהוא משועבד לבע"ח רק משום האיסור והאיסור יכול לחזור בו תכ"ד ולכך שוב כה"ג א"צ לפדות רק נוטל מן ההקדש בלא פדיה דלענין הממון משועבד לב"ח ולענין האיסור מהני חזרה תכ"ד וכן גבי שכ"מ דאמר תנו אף דליכא חוב מ"מ לגבי ממון לא קנה הקדש עדיין משום דהוי שכ"מ כמש"כ וע' בבעה"מ ז"ל כאן בשם הר"י בן מיגש ובמלחמות ולגבי איסור מהני חזרה תכ"ד אבל אם אח"כ אמר אז הוי כמו שאר בע"ח ואיסור יש וממון ליכא ומה דצריך לישבע הוא משום דמתחילה צריך לפדות והוי ממון אך כ"ז גבי בע"ח אבל גבי כתובה כיון דקי"ל דהמגרש אשתו והחזירה ע"מ כתובה הראשונה החזירה א"כ חזינן דאינו מחויב לשלם להכתובה רק אם אין רצונה לחזור ולהנשא לו וא"כ כך דנהי דקי"ל יש שאלה בהקדש זה שייך רק על גדר איסור אבל בממון זה לא שייך רק על הבעלים משום דעדיין הוא שלהם כמתחלה וכמש"כ בכ"מ אבל להאשה שייך גם ממון והנה מחלוקת דר"א ור"י הוא בשעת גירושין דר"א ס"ל דאין מניחין אותו לגרשה עד שידירנה הנאה דתיכף שמגרשה נעשה עליו

הכתובה חוב ועושה הפקעה על ההקדש ע"י הגירושין ור"י סבר דמה שהוא עושה לא חיישינן דעל האיסור הא יכול לשאול ועל הממון עדיין לא יצא מרשותו ועדיין לא נתחייב דכתובה שאני כמש"כ משא"כ כשהיא באה לגבות דאז אם דעתה להנשא לו מחדש אין לה כתובה ואם כן יש עדיין גם הממון וגם היא אינה בעלת הקדש לכן אז צריך להדירה הנאה ולכך בהל' אישות פ"ז ה"ט נקט רבינו גבי בערב כשיגרשנה ידור הנאה דשם בשעת הגט גופא הוי הפקעת ממון וא"ש:

הלכה כ

מי שיצא עליו כו'. כן מבואר גיטין דף פ"ט ע"א וע' שבת דף ל"ב גבי הלכות הקדש ע"ש ברש"י ד"ה נמסרו דלא חיישינן לע"ה שמא הקדיש נכסיו וע' תוספתא מעש"ש פ"ג הובא בהל' מעש"ש פ"ט הי"ב ור"ל ג"כ אם זה הוי גדר איסור וע"ז נאמן ע"ה מן הדין ואם הוי גדר ממון אינו נאמן וע"ש בתוספתא דמעש"ש אי חיישינן אמעות של ע"ה שמא הם מעש"ש וע' תוס' ב"מ דף ל"ח ע"א ד"ה שמא עשאו דהביאו ראיה מהא דסנהדרין דף ל' וע' שבועות דף ט"ז ע"א דגבי מעש"ש ע"ה זריזין הם אך במס' מעש"ש מבואר להיפך וע' בכורות דף ל' ע"א וקאי שם אמעש"ש חוץ לירוש' ודלא כשיטת התוס' כתובות דף כ"ד ע"א וכ"מ. אבל גבי קול הוא להיפך דאם הוא גדר איסור חיישינן ואם גדר ממון לא חיישינן:

פרק ח

הלכה ב

אין פודין את ההקדשות כו'. הנה מלשון רבינו מבואר דהג' צריך שיהו בקיאין בשומא ובסנהדרין דף י"ד לא נקט זה רק במעש"ש כו' וע' בירושלמי ב"ק פ"א ה"ג דהשומא הוא ע"פ עדים רק צריך שיהיה בפני ב"ד היינו ג' אך בתוספתא ערכין פ"ד מבואר דגם במטלטלין של הקדש בעי דוקא בקיאים בשומא וע' תמורה דף כ"ז ע"ב דשומת הקדש הוי גדר אומדנא לא משום דין וע' תוס' ערכין דף י"ט ע"ב ד"ה או דמוכח שם דהאומד הוי גדר ב"ד דאל"כ מה שייך ע"ז לומר אין ב"ד שקול וע' ב"ב דף ק"ז ע"א דאזלינן גם בשומא בתר רובא וע' ע"ז דף ע"ב ע"א דהיכא דאמר כדשיימי בי תלתא גם ביתר מגו תלתא מהני דהוי כמו דיינים וע' תוס' סנהדרין דף ו' ע"א ד"ה ביצוע והנה כאן מאי אם צריך שיהי כל הג' מסכימין לדעת אחת או די ברוב וע' ב"מ דף ל"ב ע"א אבל צריכין ב"ד הדיוטות משום שומא ע"ש רש"י ותוס'. אך באמת כך דהנה זה פלוגתא בסנהדרין דף ג' ע"ב אי מה דבעי ג' הוא משום דין או מחמת הכרעה ונ"מ למחלוקת דשם דף ל' ע"א

אי בעי אינהו לשלומי מנתא דידיה. והוא כך דאם נימא דהפסק הוא רק עפ"י השנים אז צריכין הם לשלם הכל אבל אם נימא דהפסק הוא עפ"י הג' ג"כ אז הם אינם צריכים לשלם רק חלקם וע' רש"י שם דף ה' ע"ב ד"ה יוסיפו. וע' הל' סנהדרין פ"ח ה"ב ובהשגות שם. וא"כ לפ"ז הך דין דהג' צריך לפסוק כהשנים זה שייך רק גבי דין תורה אבל בשומא או בפשרה לא שייך זה ולכך גבי פשרה בעי שיורו הכל וגבי שומא י"ל כך דכ"כ בשם הירושלמי דב"ק דהשומא די בב' רק שיהי' בפני ב"ד וא"כ שפיר מהני בשומא רוב ג' דעכ"פ היה ע"י שנים ובפני ב"ד אך הרשב"ם ז"ל שם לא פירש כן. והנה זה רק בשומא דד"מ אבל גבי הקדש אז ג' דוקא דבעי ב"ד ולכך שיכור פסול בשומת ההקדש אף דבשל ד"מ כשר כמש"כ התוס' סנהדרין דף מ"ב ע"א וגם י"ל דלזה קרובין ג"כ פסולים וע' ר"ש ז"ל פ"ה דמעש"ש גבי נטע רבעי ובזה י"ל הא דהל' סנהדרין פי"א ה"ז דיני ממונות אב ובנו כו' ע"ש בהשג' ונ"ל דר"ל לענין שומא של ד"מ וא"ש. וא"כ לפ"ז גבי הקדש בעי שיהיו כולם בדעה אחת ואז מהני ובאמת גבי שומת קרקע דבעי י' אם ר"ל דבעי השומא בעשרה או דדי בג' לפני י' והנה מלשון הגמ' ערכין דף י"ט ע"ב משמע קצת דצריך שיהא האומד בי' גבי אמדוהו אומד של נזקין ע"ש ויש לדחות. אך אם נימא דא"צ א"ש דברי הגמ' שם דף כ"ז ע"ב דאמר נישום הקדש בג' ע"ש ברש"י דהא קרקע בעי י' ולפמש"כ השומא באמת די בג' אך בפני עשרה וכמש"כ. והנה ע' כאן ה"ו כ' ג' מומחים ולא ג' בקיאים ומשמע דלזה צריך גם סמוכים ונ"מ אם טעו באומד ע' כתובות דף צ"ט ע"ב וגבי הקדש הוי זה כמו דין וע' תמורה דף כ"ז ע"ב דמשמע דמשום דהוי דרבנן דוקא לכך לא מתבטלת שומתם אבל בל"ז בטלה השומא משום דזה הוי כמו הא דיבמות דף צ"ב ע"א גבי הורו ב"ד ששקעה חמה א"ז הוראה אלא טעות וה"נ ס"ל גבי אומד ושומא דלא הוי רק טעות וע' ב"ק דף צ' ע"ב מחלוקת דשמעון התימני ור"ע אי אומד שייך לב"ד דוקא או לא ור"ל כך דע' סנהדרין דף ע"ו ע"ב בהא דאמר שמואל מפני מה לא נאמר יד בברזל ע"ש ברש"י ותוס' ד"ה שברזל ובירושלמי שם מבואר כרש"י משום דיכול לתוחבו בושט או בלב אך כך דהנה בסנהדרין דף ע"ח ע"א גבי אומד נקט רק אבן או אגרוף ולא ברזל משום כך דע' ב"ק דף מ"ה ע"ב גבי שור המועד דאמר שם אין לו שמירה אלא סכין ומבואר שם בירושלמי דאפי' הקיפו חומת ברזל אין משערין אלא בגוף ור"ל כך דבכל דבר התורה נתנה לנו שיעור ומסרה לחכמים ואין משערין בכל אחד ואחד לפי כחו וכמו גבי בור לענין מיתה אין נ"מ בין נפל עוף קטן לשור גדול דצריך דוקא י' טפחים והנה גבי נזקין ע' הל' נז"מ פי"ב הט"ו דלנזקין כ"ש דהוא לכא' נגד הגמ' דב"ק דף צ"א ע"א דיש אומד לנזקין אך בירושלמי פ"א דב"ק ובתוספתא נקט שם לשון כל שהוא. אך נ"ל כך

דגבי נזקין אזלינן בתר שיעורו של הדבר הניזק ושם לא הוי גזה"כ וכמבואר בירושלמי דב"ק פ"א ובתוספתא דאזלינן בתר מלואו של נופל וע' ב"ק דף נ' ע"ב גבי ונפל כל דהו אך באמת יש נ"מ בין חבט להבל דאז גם בנזקין הוי גדר גזיה"כ ולכך ס"ל לירושלמי פ"ה דב"ק ה"ז ט' דבור של נזקין חייב גם אכלים וע"ש בפ"ג ה"א ובבלי שם דף כ"ח אך אז משערינן הכל לפי מה שהוא וזהו גבי חבט משא"כ גבי הבל הוי גם נזקין בגדר אב וע' ב"ק דף ג' ע"א וע"ז כלים פטורים דהוי בגדר גזיה"כ וע' ברמב"ן במלחמות. וכן גבי שמירה דבשור תם הוי שמירה כדרך שמירה שמסרו הכתוב לחכמים ולא מחלקינן בין שור לשור אך נ"מ לענין כופר גבי שור המועד דשם צריך לשומרו כפי השור ואינו מונח בגדר שמירה שמסרו חכמים וע"ש דף מ"ה ע"ב ודף מ"ו ע"א בתוס' ועיין ירושלמי ב"ק פ"ג דגם ר' יהודה מודה שאם מפקיר שור העומד ליגח שהוא חייב והחיוב הוא מטעם אש או בור וכמו המעמיד בהמת חבירו ע"ג קמת חבירו דלא כתוס' שם דף נ"ו ע"ב ע"ש. וכן ר"ל הירושלמי שבועות פ"ח ה"ב דשם מחלק בין שמירת שמ"ש לשמירת ש"ח כה"ג. וכן ר"ל הא דסנהדרין דף ס"ט ע"א גבי בן סו"מ דאזלינן בתר רובא ורובא לט' ילדן ור"ל דאף אם יארע כך דישא בן סו"מ אשה ותתעבר בן ז' ויהי' ניכר העובר פחות מג' חדשים מ"מ יהיה בן סו"מ דהוי כאילו מפורש בתורה ג' חדשים ואינו נקרא אב בפחות מזה וע' יבמות דף פ' דלכך סריס חמה אינו נעשה בן סו"מ משום דאין בו הקפת זקן ור"ל דחיישינן שמא אם לא היה סריס היה כבר מוקף הזקן ולכך פסק רבינו בסה"ל ממרים דצריך לבודקו גבי מיתה. וכן הדין גבי הא דרובא טעי בעיבורא דירחא ר"ל דשוב לא הוי זה גדר חקירה ביום א' ונ"מ דאפילו אם אנו יודעין דהעדים בקיאים בעיבור מ"מ לא הוי עדות מוכחשת ודלא כשיטת הירוש' סנהדרין דפ"ה ה"ג דאם היו העדים חכמים אינו כלום ר"ל דבטלה העדות אך י"ל דמ"מ לא גרע זה ממכחישות בבדיקות וא"כ נ"מ לכמה דברים. וכן הדין גבי אבן ואגרוף דבעי דוקא שיעור של ב"ד ואף אם לקטן בן יומו מ"מ צריך שיעור ודלא כדמשמע בפ"ג מהל' רוצח ה"ג וה' וע' סנהדרין דף מ"א ע"א דבתאנים א"א להרוג ר"ל דזה לא נכנס תחת השיעור וע' בהל' רוצח שם ה"ח ולכך במשנה דסנהדרין דף ע"ח ע"ב נקט רק לב ומתניו קטן וגדול אבל לא חלש ובריא וכמו גוסס בידי שמים דשבת דף קנ"א ע"ב ומ"מ פטור ע"ז דבעי שיעורא באגרוף אבל גבי ברזל דלא נתנה בו תורה יד אז כאו"א כפי מה שהוא. וא"כ ממילא גבי שאר דברים האומד הוא בגדר דין ושייך שפיר לאמר ע"ז יצא מב"ד זכאי וא"צ לאמר כרש"י סנהדרין שם דף ע"ח ע"ב דר"ל דאח"כ נתקלקל וע' ירוש' סנהדרין פ"ד ה"ג נזדכה בטעות מחזירים ור"ל כה"ג אך הגמ' דילן לא ס"ל כן וע' ירוש' שם פ"ט ה"ג ובמכות דף כ"ב ע"ב וברש"י

שם וכן נ"מ דזה האומד בעי דוקא ב"ד סמוכים אבל גבי ברזל לא בעי סמוכים ולא בעי אומד ב"ד אם טעו מחזירין דכאן לא הוי גדר דין רק טעות. וכן ג"כ גבי שומת הקדש ולפמש"כ לעיל לחלק בין שומת קרקע לדמטלטלין דגבי קרקע הוי השומא חיובית וגדר דין ושם בעי רק מומחין משא"כ במטלטלין דהוי רק שומא בעלמא וא"כ י"ל דלכך בה"ו כתב רבינו מומחין משום דאיירי בקרקע וא"ש. וע' ירוש' כתובות פי"א ה"ו פלוגתא אם נתנו להם כפי שומא אי צריך הכרזה וזה תליא בזה אם נימא דהשומא שלהן הוי גדר דין אז כיון ששמו שוב א"צ להכריז אבל אם נימא דהוא רק אומדנא אז שפיר צריך להכריז אף אם מצאו מי שיתן כדי שומא ובזה יש לבאר הירוש' בכתובות שם דאמר ממה דאת אמרת שניא הקדש כו' הדא אמרי שאם ימצאו כו' והוא תמוה לכא' דמה ענין זה לזה אך ר"ל כך דע' תוס' קדושין דף כ"ט ע"א ד"ה משכו דהקשו הא אמירתו לגבוה כו' ותירצו דטעות שאני וע' תוס' סנהדרין דף ו' ע"א גבי פשרה דהיכא דעושה הדבר עפ"י אחרים הוי כמו טעות וע' בהשג' פי"ג מהל' מכירה הי"א דהיכא דנותן עפ"י שומת ב"ד הוי טעות וא"כ אי נימא דאף אי מצאו שומאן מכריעין הדרה קושיא לדוכתא הא הורע כוחו גם גבי הקדש ולא שייך לומר תופס ראשון ראשון מחמת אמירתו לגבוה דהא יכול לומר שטעות היה שעשה כן מחמת שומת ב"ד ויכול לחזור בו גם גבי הקדש אבל אי נימא דמיירי דלא מצאו שומאן א"כ חזינן דהוא לא נמשך אחרי ב"ד ואדעתא דנפשיה יהיב ושוב א"י לחזור בו וכע' דאמרינן בהוריות דף ב' ע"ב גבי מבעט בהורא' דהוי תולה בעצמו וע' כתובות דף צ"ה ע"א גבי נחת רוח עשיתי לבעלי דאמרינן לה אם איתא כו' וע' גיטין דף ל"ד ע"א אטו התם לקיומא כו' ומנחות דף מ"ט ע"א גבי עקירה בטעות. ואם נימא דזה רק בגדר אומד ולא בגדר דין זה ודאי מיירי דאף אם טעה זה שנתן הנ' כי ההקדש אינו שוה כ"כ מ"מ א"י לחזור בו אף דהוי שומא וע' הל' מכירה פי"ג הנ"ל דלא ס"ל כשיטת הראב"ד דאמרינן דע"י ב"ד טעה רק אדעתא דנפשיה עביד וע"כ צ"ל כמש"כ בין אם הוא דין בין אם הוא שומא בעלמא וע' כריתות דף כ"ד ע"א מחלוקת דר"י ור"א גבי אשם תלוי שהוזמו עדיו דמחלק בין היכא שהדבר בא רק מחמת בירור או מחמת דין ע"ש ובהל' רוצח פ"י ה"ז דאם נמצאו עדיה זוממין מותר בהנאה וכן הוא בתוספתא דכריתות שם ואף דגבי אשם תלוי לא פסק כן משום דגבי אשם תלוי העדים לא הוי בגדר חיוב רק בגדר בירור ולכך לא אמרינן דהפריש על פיהם וזהו דר"ל בגמ' שם מחמת כפרה גמר ומקדיש. משא"כ גבי עגלה ערופה דע"כ צריך עדים כמבואר בירוש' סוטה רפ"ט משום דכתיב ונמצא ואין מציאה אלא בעדים ע"ש וכן גבי מנחת סוטה צריך

ג"כ עדים דוקא לכך כל ההפרשה לא הוי רק על פיהם ואם נמצאו זוממים תצא לחולין וה"נ גבי שומא כן וא"ש. וע' סנהדרין דף קי"ב ע"ב גבי הודחו מאליהם וכ"כ בזה:

הלכה ג

כשפודין ההקדשות כו' חזר בו כו'. והנה גבי הני נקט למשכנו מנכסיו וגבי הך דחזר בו הראשון נקט נפרעין וכן הוא במשנה והנה כבר הארכתי בזה לעיל לפי מש"כ בעה"מ בפ"ד דב"ק בשם גאון לחלק דהיכא דהחיוב הוא רק משום גזיה"כ אין ב"ד יורדים לנכסיו בגדר גביה רק בגדר כפיה. וכן נ"מ בין קרקע למטלטלין ע"ש. וע' תוס' ב"מ דף קי"ד ע"א ד"ה מה דס"ל דהך דחייבי ערכין ממשכנין אותם אינו בגדר גביה. וע' תוס' ר"ה דף ו' ע"א ד"ה יקריב. וע' הל' שקלים פ"א ה"א דצריך למכור כסותו אך שם ר"ל שעליו מוטל החיוב למכור אבל ב"ד אינם יכולים למכור כסותו רק בגדר כפיה והנה כאן בתוספתא פ"ד נקט דאם חזרו בו כולם נוטלים מכולם עשר עשר והמקח נשאר לראשון ולא נקט כמבואר כאן בדברי רבינו דעושים הכרזה אחרת והראשון א"צ לשלם רק מה שחסר לעשרה והנה כך דכ"כ לעיל דיש פלוגתא בירוש' בפי"א דכתובות דהך הכרזה היכי מיירי אם כבר נתנו להם כשומתן רק דמכריזים להוסיף על ההקדש או מיירי שעדין לא נתנו להם והנה כ"כ בזה לעיל דמה שנותן יותר מכדי שומא זה הוי כמו הקדש חדש והמותר לא בגדר הקדש שני והנה כאן במשנה נקט מוכרין אותו בשויו ומשמע דר"ל כפי ששמו אותה והני מוסיפין על השומא ורבינו ז"ל כתב דמכריזין על ההקדש פעם שני והנה תוס' קדושין הנ"ל כ' דהיכא דנשתנה השער לא שייך הדין דאמירתו כו' דהוא לא רצה להוסיף על ההקדש והנה ע' כתובות דף צ"ג מחלוקת דרבי ור' נתן ובתוס' שם ותוס' גיטין דף נ' ע"ב ד"ה גובה ופ"כ מהל' מלוה מבואר שם לשיטת רבינו דהיכא דיש שעבוד נכסים כל הנכסים שלו משועבדים לחוב מועט כמו לחוב מרובה והנה כ"כ דגבי פדיון הקדש יש בזה ב' דברים א' גדר ממון וא' גדר איסור וע' הל' גניבה פ"ב ה"א וכן הוא בתוספתא ב"ק פ"ז דהגונב הקדש אף דבמזיד ליכא מעילה מ"מ צריך לשלם הקרן ור"ל לא בגדר איסור רק בגדר ממון וכן ר"ל הא דפ"א דהל' מעילה ה"ג כל המועל בזדון לוקה ומשלם ר"ל לא בגדר פרעון רק בגדר הפסד הקדש וע' מנחות דף צ' גבי מספק סלתות ודף צ"ח גבי אומנין וע' פהמ"ש שקלים פ"ז מ"ה דצריך לשלם להבעלים ורש"י חולין דף פ"א ע"ב אם אכל מעש"ש בגבולין אך המעות שמשלם צריך להקדישם וי"ל דזהו כונת הירוש' כתובות פי"א גבי ר"י ור"ל אי צריך להביא קרבן מעילה דר"ל כך דעל הדמים שהוא מוסיף אי צריך להקדישם דהאיסור כבר פקע ובלא הקדש אי נהנה מהם אי צריך להביא קרבן מעילה או שא"צ להקדישם דחלה עליהם קדושה ממילא וע' מעילה דף

י"ב ע"ב גבי פרש וזבל. וא"כ לפ"ז אי מיירי כאן דהב"ד שמו אותן בכך וא"כ אם אמר הפודה הרי היא שלי בכך וכך וכן השני ומחמת אמירתו לגבוה יש עליו חיוב איסור וחיוב ממון ונשתעבדו הנכסים מחמת הממון של הקדש ואז אם חזרו כולם בב"א שפיר י"ל כשיטת הראב"ד ורש"י ז"ל דבן חמשים צריך לשלם חלקו גם במ' וכן במי שאמר עלי כופין אותו ליקח ההקדש כיון דכבר שמו אותו כן ומה שאין כופין את בן נ' כיון דהני שותפים עמו בפדיון משא"כ היכא דאינו שוה כ"כ רק דהוסיפו כ"א על ההקדש והוי כמו שהקדישו מחדש אז הוי רק בגדר נדר ואין יכולים לגבות ממנו רק בגדר משכון ולא נשתעבדו הנכסים ולכך אין כופין את הראשון שיפדה אותה רק צריך ליתן את ההוספה וגם משום די"ל דנ"מ דאם יפדה את החפץ אח"כ אם ירצה לפדות את הפדיון לא יצטרך להוסיף עליו חומש דהוי הקדש שני משא"כ אם כאו"א יתן הוספתו להקדש אז אם ירצה לפדות את ההוספה יצטרך להוסיף חומש ומדברי רבינו ז"ל נראה דהב"ד שמו אותה בי' ולכך מאותו שאמר עשר נפרעין ממנו דשוב הוי בגדר שעבוד נכסים ומה שאין כופין אותו ליקח ההקדש כמבואר בתוספתא הנ"ל י"ל דמיירי כאן שיש בעלים דאז אם חזרו הם כופין את הבעלים ליקח כמבואר לק' בה"ה ולעיל פ"ה ע"ש:

הלכה ד

בד"א כו' אבל כו'. ע' בהשג' וכ"כ בזה לחלק בין אם נישום ההקדש או לא וע' ב"ק דף נ"ג ע"א שותפתאי מאי אהני לי ושם דף י"ג ע"א ולכך נקט רבינו כאן גבי ג' כ"ד ולא ל' דאז צריך הג' ליתן חלקו גם בעשרה של הב' ורבינו ז"ל לשיטתו לק' ה"ה דאף אם אח"כ הוסיפו הבעלים על מה שאמר הב' מ"מ א"צ להוסיף חומש על ההוספה של הב' וס"ל כמש"כ לעיל דזה לא מחמת פדיון רק דמקדישן מתחלה וה"נ הוא לא הקדיש רק ההוספה שהוסיף על הראשונים וכן ההוספה של אחרים הוא רק כמו הקדש בפ"ע ולכך ס"ל דאין הבעלים צריכים ליתן ההוספה שלהם. והנה ע' כאן בפהמ"ש דנראה דס"ל דבשאר דברים שאינו קרקע אין כופין את הבעלים לפדות ואף דהא לעיל פ"ה ה"ג ובתוספתא פ"ד דערכין מבואר דגם במטלטלין כופין את הבעלים לפתוח י"ל דנ"מ היכא דבעלים הוי בשוה עם האחר היינו היכא דהבעלים נותנים כ' והאחר נותן כ"ה דאז גבי שדה אחוזה הבעלים קודמים משום מצות גאולה באדון אבל בשאר דברים הם שוים וע' לק' ה"ז ובגמ' דף כ"ז ע"ב דמוכח דרק משום רוחא אז בעלים עדיפי וע' ירוש' מעש"ש פ"ד ה"ג משום דיכול להעריב עליו שיפטור מהחומש וה"נ כן וגבי קרקע שאני משום מצות גאולה באדון וע' ירוש' שם ה"ו והובא לק' בהשג' פ"ח מהל' מעש"ש ה"ו דהיכא דעפ"י דין די באחד דאינו שוה רק סלע אחד רק דמחמת המשיכה צריך ליתן בפדיונו

שנים על השני א"צ להוסיף חומש דזה לא מקרי בעלים ע"ש וה"נ כאן כיון דבאמת אינו שוה רק עשרים רק דע"י הוספת האחר הוסיפו הבעלים א"צ חומש רק אם מתחילה נתנו הבעלים כך אז צריך להוסיף חומש גם על זה ועי' לעיל פ"ז הי"א דהיכא דפדה אותו סתם י"ל דכונתו עם החומש וע' כאן בפהמ"ש דמשמע שם דאם אמר אח"כ שהוא מוסיף על הקרן אחד דהיינו כ"א ואם כאן הוי כ"ו ודינר אז די בזה וא"צ ליתן מה שהוסיפו אחרים ואם אמר שמוסיף רק על ההוספה של אחרים לא על הקרן אז צריך ליתן ל"א ובאמת זה נ"מ אי זה הוי גדר הוספה או גדר פדיון וכמש"כ:

הלכה ו

מותר כו'. וחכמים דנו כו'. ע' מש"כ בזה לעיל פ"ז הט"ז ובירוש' פ"ח דכתובות. והנה רבינו ז"ל כאן לא כתב או לים הגדול ובה"ח כתב או לים הגדול. ע' תוס' בכורות דף נ"ג ופסחים דף כ"ח ותו"י יומא דף נ"ה וכ"מ דשאר נהרות בעי שחיקה וע' ע"ז דף י"ג ע"ב מחלוקת דאביי ורבא אם שייך בזה האיסור של ונתצתם כו' אבל גרמא י"ל דשרי כמו גבי מחיקה וע"ש בתוס' ושבת דף ק"כ ע"ב וכ"מ וע' הל' כלי המקדש פ"ט ה"ג ופ"א מה' ביהב"ח וזה נ"מ בין בגדי כהונה לשאר קדשים דגבי בגדי כהונה גם גרם אסור וע' מכות דף כ"ב ע"א ודף י"א ע"א וגם נ"מ דאף אי נפסלו ג"כ אסור ע' זבחים דף צ"ה גבי מעיל שנטמא ואף דהא כעת נפסל דהא בעי העברת ז' סממנים וגם נתר וע"ש דף פ"ח דאם צריכים נתר מיד נפסלו ומ"מ אסור לקרוע ויש לדחות. ולכך ס"ל לרבינו בהל' כלה"מ פ"ח ה"ה דאסור לעשות מהן פתילות וע' בירוש' פ"ה דסוכה וע' הל' סנהדרין פכ"ט גבי שורף עץ מן המקדש ובסנהדרין דף קי"ב ע"ב גבי כה"ק ובשבת דף קט"ו ע"א גבי תרגום איוב דהוה מחלוקת אי מותר לאבדן בידים וע' ערכין דף ו' ע"א גבי יגוד וא"כ לפ"ז כיון דלשאר נהרות קי"ל דבעי שחיקה בידים וזה אסור לעשות בהקדש אף אם אינו ראוי וכמש"כ. אך י"ל דנ"מ אם ע"י מה ששוחקן בטלה מהן הקדושה אז אסור ולכך אסור לשורפם משום דאפר הקדש מותר והוי הפקעה מקדושה וע' ע"ז דף נ"ב ע"ב לתברינהו כו' אך שם הוי ע"י עכו"ם וגם עי"ז הם ניתרים והוי כמו לתקן דמותר גם י"ל דכיון דנעבדה בהם ע"ז פקעה הקדושה כמש"כ לעיל וע' קדושין דף כ"ד גבי ושחתה וע' סנהדרין דף נ"ו ע"א ומו"ק דף כ"ו ע"א דאמר שם דחייב ב' על הגויל ועל הכתב ומוכח שם דאף בשריפה כן וע' שבת דף קט"ז אזלי כתב אזלי קדושתה. וא"כ לפ"ז כך דכ"כ דרבינו ז"ל ס"ל דגבי הקדש פחות משו"פ אין בו קדושה מה"ת וא"כ אם ישחוק הפרוטה פקעה ממנה קדושתה ולכך צריך להשליכה לים המלח בעינה ואסור לשוחקה. אבל

אם הן שוין הרבה אז לא איכפת לן בשחיקה. וע' ירוש' פ"ח דשקלים דגם ים הגדול הוי מלוח ובהל' מא"ס פ"ו ולק' בהל' שמיטה פ"ז ה"ח ובירוש' שביעית ספ"ט וכ"מ בזה:

הלכה ח

אין מקדישין כו' ואם היו כו'. ע' בהשג' וע' תוספות ע"ז דף י"ג ובכורות דף נ"ג ויומא דף ס"ה דמחלקי בין קרקע למטלטלין וע' לק' הל' בכורות פ"ו ה"ב דאם עישר מעשר בהמה בזמן הזה דירעה עד שיסתאב והא דבכורות דף ס"א דנקט שם ימותו הוא משום י"א דמעשר בהמה דהוי שלמים וצריך פדיון ולכך ימות כמו מקדיש בזה"ז וכע' שחלקו התוס' בכורות דף נ"ג ע"א בין היכא דצריך פדיון להיכא דנאכל במומו ומה דמקשה שם בגמ' מה אריא תרי אפילו חד נמי ר"ל הי"א לחודיה דהוי כמקדיש בזה"ז וכן מוכח בתוספתא סוף בכורות דאם נתערב ט' בי' ירעה עד שיסתאב משום דא"צ פדיון ואם נתערב י"א בי' אז ימות משום דצריך פדיון וכמש"כ. אך רבינו ס"ל לחלק בין בעלים לאחר דבעלים קנסינן להו שלא לפדותן וגם אם הקדיש עבד דע"כ צריך לפדותו כמבואר בה"ט מ"מ צריך לפדותו כדי דמיו לא בפרוטה ואחרים שפיר יכולים לפדותו אף בפחות מכדי דמיו גם יש לחלק בין אם מקדיש בהמה לבדה"ב דאז א"צ שתרעה ויכולין לפדותה אף בזה"ז אף תמימה דלא שייך הדין דמתפיס תמימים כו' ובמקדיש בהמה לקרבן דאז יש תקלה דצריכה שתרעה עד שתסתאב ולכך נועל דלת בפניה וכמבואר ביומא סוף בכורות וע' ע"ז דף י"ג דמשמע שם דקאי אקדשי מזבח ע"ש בתוס' ד"ה ונשחטי' משום דס"ל דבדה"ב היה מותר לפדותו ואף דהא חשיב שם שאר דברים דיוליכם לים המלח י"ל דבע"ח שאני דחס רחמנא עליהו ע' סנהדרין דף נ"ה ותוס' תמורה דף כ"ח ע"ב ד"ה או חילוף דגבי בע"ח אזלינן לקולא וכע' הא דקדושין דף נ"ז ע"ב לא מצינו בע"ח אסורים וביורוש' ספ"ה דע"ז ע"ש וה"נ כאן. והראב"ד ז"ל ס"ל דזה דאצריך ר' יהודה ד' זוזי משום דאמר בלשון חרם וכדי לפרסם שלא נאמר דסתם חרם לכהנים וע' גיטין דף ל"ה גבי שבועת אלמנה וע' בחולין דף קל"ג גבי צריך לרשום וע' רש"י חולין דף מ"א ע"ב ד"ה שאין ותוס' שם ד"ה אומר דקלא איתי ליה כדי שלא יבוא לידי מעילה וא"כ לא שייך לומר הך דעירובין דף ע"ה ע"ב מאן דידע ידע וע' נדרים דף מ"ה ע"א ברא"ש ובתוס' דאין הנדר ידוע. וע' תוס' סנהדרין דף פ' דגבי בע"ח דקדשים חיישינן לתקלה טפי ור"ל משום דאית בהו איסור עבודה וזה רק בקדשי מזבח וכמש"כ וזה ר"ל ג"כ הא דנדרים דף ט' ע"ב וא"צ לאמר כתו"י שם דגם גבי שלמים הוי איסור הנאה מה"ת רק דר"ל משום חשש עבודה בקדשים והנה הא דכאן ה"ט גבי עבד הנה לכא' ר"ל דהא דע"ז דף י"ג ע"ב עבד ישראל היינו במילה וטבילה ככל עבדים ועבד עכו"ם ר"ל עבד תושב כמו הא דכריתות

דף ט' דא"ל דהיינו עבד עכו"ם כמו הא דתוספתא דע"ז פ"ד דהא ע"כ כאן מיירי דיש לו בו קנין הגוף דאל"כ היך חל ההקדש ועכו"ם אסור לקימו וע' יבמות דף מ"ח ע"ב ובתוספתא פ"ד דע"ז אם עבד כה"ג מותר למוכרו לעכו"ם אך שם קאי אגר שנפלו לו עבדים עכו"ם בירושה דאז אין לו בהם קנין גמור דהא אינו יורש את אביו רק מדרבנן כמבואר בקדושין דף י"ז ע"ב וע' גיטין דף מ"ד ע"א גבי המוכר עבדו לעכו"ם דבעי שם חוץ מן המצוות מהו וביבמות דף מ"ח ע"ב דמוכרן לעכו"ם משום דאסור לקימן אך י"ל דשם ג"כ אין לו בהם עדין קנין גמור ע"ש דף מ"ו ע"א והל' עבדים פ"ט וגם י"ל דהא דגטין שם גבי קונסין אותו קאי אמכרו ביריד כמבואר בתוספתא דע"ז פ"ד ובירוש' פ"א דע"ז וגם הא קי"ל דגר תושב מצווין להחיותו כמבואר בכ"מ וצריך לחלק בין עבד תושב לגר תושב וע' ירוש' יבמות פ"ח וערובין פ"ו ה"א. אך י"ל דמיירי כאן שאינו עובד ע"ז רק שלא קיבל בפני ב"ד וכדמוכח מדברי רבינו בהל' מלכים דזה בכלל בן נח וע' רש"י סנהדרין דף נ"ז ע"א ד"ה לא מעלין אך מלשון רבינו הל' מלכים פ"י ה"י לא משמע כן. דגם בלא קבלה בפני ב"ד מצווין להחיותו אך י"ל דשם איירי בזה"ז דאין מקבלין גר תושב וא"א שתהיה קבלה בב"ד וראיה לזה דכתב שם דאם הביא עולה מקבלין מהם ומשמע רק כה"ג וק' הרי מבואר בחולין דף י"ג והובא בהל' מעה"ק פ"ג ה"ב דגבי עכו"ם אין נ"מ דגם אם עובד ע"ז מקבלין מהם קרבן אך י"ל בין בזמן הבית לזמן הזה דאז רק אם משמר ז' מצוות וכמו הא דזבחים דף קט"ז ע"ב ע"ש גבי אופרא הורמיז ובזה א"ש קושית תוס' ב"ב דף ה' ע"א ד"ה יתיב דיש לחלק בין ב"נ לעכו"ם וע' רש"י נדה דף כ' ע"ב ובסנהדרין דף נ"ז ע"א דמוכח דחיוב צדקה מוטל גם על ב"נ וע"ש דף כ"ו גבי אוכלי דבר אחר וסוטה דף מ"ח ע"ב ודף כ"א ע"א וב"ב דף ד' וכ"מ ובאמת לשון הגמ' דזבחים דף קט"ז ע"ב ודף קט"ו ע"ב דנקיט שם בזה"ז משמע דרק בזה"ז ולא בזמן המקדש דאז אסור להקריב קרבן בכל מקום והטעם דמוכח מלשון המשנה דזבחים דף קי"ב ע"ב דבזמן נוב וגבעון הבמות מותרות רק בא"י ע"ש בפהמ"ש וע' ספרי פ' ראה פ' ע' דנקט שם ר' יהודה ולא עולת עכו"ם שהקדישה בחו"ל אך י"ל דר"ל כגון קרבן של ב"נ בע"מ דבבמות ב"נ כשר ובביה"מ פסול כמבואר בתמורה דף ז' ובכ"מ וזה אם הקריב ישראל בחוץ פטור אך זה יהיה נ"מ לר"ע דס"ל דדוקין שבעין אם עלו לא ירדו אך באופן אם קדם הקדשן למומן וע' בכורות דף ט"ז ע"א דגבי קרבן דחל עלהם הקדש חייב בחוץ אם שחטו גם בדוקין שבעין ובבמה שלהן דכשר. גם י"ל דזה הוי כמו הא דזבחים דף קי"ב ע"ב דאם הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות פטור מכרת וה"נ כן ונ"מ לגר שנתגיר והיו לו קרבנות שהקדיש והקריבן בחוץ ובזה י"ל דברי התוס' מנחות דף

ק"ט ע"ב ד"ה והעלה ע"ש דר"ל כגון בע"מ בדוקין שבעין וע' ירוש' מגילה פ"א ה"ז גבי הא דאנטונינוס אמר לרבי בנה מזבח וגנוז אבניו ומשמע דוקא בנין ע' זבחים דף ק"ח דמזבח הוא בנין ולא מאליו דפסול לבמה דמחלוקת בזה וע' פיהמ"ש זבחים שם דאסור לישראל לבנות המזבח וכן משמע מלשון רבינו סה"ל מעה"ק וזהו כונת הגמ' בזבחים דף קט"ז שם ואסור לסיע דר"ל דקאי אבנין המזבח דהוי רק לאו דלא תקים לך מצבה ע' נדרים דף כ"ב וע' ערכין דף י"א ע"ב דיש שם סברא דגבי איסור לאו מותר לסיע גם י"ל דלכך אסור במה בחו"ל משום טומאה דגזרו על ארץ העמים ע' תוס' מגילה דף י' ע"א ובזה א"ש לשון הגמ' דזבחים דף קט"ז ע"ב דנקט שם היכא דמסקא ארעא שירטון ע"ש ברש"י אך הטעם משום דבזה לא גזרו משום ארץ העמים ע' אהלות פי"ח. וע' ריטב"א ז"ל מכות על דף ט' ע"א וספ"ח מהל' מלכים:

הלכה יא

מי שהחרים כו'. ע' בהשג' וכבר הארכתי בזה לעיל דאף דאנן פסקינן דגם במטלטלין הם לאנשי משמר מ"מ יש נ"מ בין מטלטלין לקרקע היכא דליכא משמר וע' תוס' יומא דף ס"ו ע"א דאף למ"ד דלכהנים יש בזה חשש תקלה מחמת דלא שכיחי כהנים בזה"ז וא"כ י"ל לפ"ז דאז סתם חרמים לבדה"ב וגם יהיה נ"מ אם הקדישן בשעת הבית ואח"כ חרב וע' מש"כ לעיל הל' נדרים פ"ב הי"א. וע' לק' הל' תרומות פ"ז ה"ט דגבי מצורע ע"כ צריך לטמא אותו כהן מיוחס ע"ש ושם פ"ו ה"ב וי"ל דהטעם דהוי כמו ספק נגעים להקל וע' נגעים פי"א מ"ב בר"ש בשם התוספתא דר"ש ס"ל דמחצה פשתן ומחצה קנבוס טהור משום ספק נגעים להקל וע' רש"י תענית דף י"ז ע"א דרק כהן שידוע שעבדו אבותיו אסור לשתות יין. אך שם הטעם דשם צריך דוקא שיהא כהן ראוי לעבודה ובע"מ פטור וע' הל' ביאת מקדש פ"א ה"ז וע' תו"כ פ' שמיני ופ' אחרי מות דלא הוי כמו גבי טומאה דאף בע"מ מוזהר ע"ז וע' תוס' יבמות דף צ"ט ע"ב גבי חרמי כהנים ונ"מ עכשיו כיון שאין לנו כהנים מיוחסים אי מהני נתינתן ליד כהן להפקיע מהן הקדושה. אך באמת זה דמבואר בדברי רבינו בהל' איסו"ב פ"כ ובהל' תרומות פ"ו דאין נותנין תרומה דאורייתא לכהן חזקה זה רק בשביל מעלה אבל גבי חרמי כהנים דכיון שבא ליד כהן הוי כמו חולין בעלמא לא איכפת לן וגם יהי' נ"מ לגבי בן גרושה ובן חלוצה דע' הל' תרומות פ"י הי"ב ובהל' ביאת מקדש פ"ו ה"י מוכח כך דהא דחלל אינו מחלל עבודה זה רק בקדשי מקדש משא"כ בקדשי הגבול כשיטת הירוש' בתרומות פ"ח ה"ב רק דגבי תרומה קי"ל שם פ"ז ה"ב דהיכא דלא הוי פסולה משנולדה אז אינה משלמת את החומש וע' ירוש' פ"ז דיבמות והנה בירוש' תרומות פ"ח וסנהדרין פ"ג ופ"ד מבואר דפסול משפחה אינו

נפסל עד שיפסל בב"ד דפסול משפחה צריך ב"ד זהו ג"כ כונת הגמ' בקדושין דף ס"ו ע"ב ב"ג וב"ח פסולו מאחרים וע' ר"ש מקואות פ"ב מ"ב וא"כ נמצא דאינו פסול משנולד וגם דהא עדין לא נפסל בב"ד ונ"מ אם באו עדים שכבר פסלוהו ב"ד במק"א וע' מכות דף י"א ע"ב אי מתה כהונה או בטלה כהונה ובאמת זהו כונת הגמ' תמורה דף כ"ח ע"א גבי בע"מ דהעדאת ע"א פוסלתו מהקרבה ור"ל כהא דקדושין דף ס"ו ע"ב הנ"ל וזהו ג"כ משכ התוס' בתמורה שם בשם תו"כ דר"ע אמר שכן מומו ניכר ור"ל זה דקדושין דף ס"ו ע"ב הנ"ל פסולו בגופו. וגם יהי' נ"מ למה שפסק רבינו דמשלם קרן אם הוי בגדר כפרה או בגדר גזל ע' תוס' תענית דף י"ז ע"ב דמחלקי בין אכילת קדשים לעבודה ול"ד לאכילת תרומה משום דאכילת קדשים לא הוי כמו עבודה דהרי ישנן גם בזר ע' זבחים דף ק"א ע"ב וביומא דף ס"ח ע"ב דנקרא רק צורך עבודה ותוס' שם דף כ"ה ע"א ד"ה אין ותוס' יבמות דף ל"ב ע"ב משא"כ בתרומה. וא"כ יהיה נ"מ גבי חרמים ג"כ דזה הוי רק קדשי הגבול וגם נ"ל דגם למ"ד דאף קדשי הגבול כן ושייך בחלל זה רק שיש עליו עדין שם כהן אבל היכא דבעי דוקא אהרן ובניו כמו גבי נגעים כמבואר בזבחים דף ק"ב ע"א. וא"כ חלל נהי דכהן הוי מ"מ זרע אהרן לא הוי כמבואר יבמות דף ע"ד ע"ב וזהו כונת רבינו בהל' תרומות הנ"ל דבעי כהן מיוחס. ויהי נ"מ ג"כ גבי מנחת כהן דנשרפת של חלל מאי וע' חולין דף קל"ב ע"א אהרן ובניו כתובים בפרשה:

הלכה יג

לעולם כו' ואין זה חסידות אלא שטות כו'. ע' בפה"מ פאה פ"א ובירוש' שם ומשמע שם מדברי רבינו דרק כל ממונו אין זה חסידות אבל יתר מחומש שפיר מותר וזהו פלוגתא דתנאי כאן בערכין וע' ב"ב דף קמ"ח ע"ב אך שם קאי אשכ"מ וע' כתובות דף ס"ז ע"ב דלאחר מיתה מותר עד פלגא וע' שאלתות פ' תרומה דרק עד שליש והטעם משום דס"ל כמ"ד בתוספתא סוף פאה דהיכא דרוצה להציל ליתן לקרוביו נותן להם ב' חלקים ע"ש אך אנן לא קי"ל כן רק מחצה וע' בשאלתות שם דמשמע דרק להפקיר ולבזבז אסור אבל ליתן במתנה שרי כיון דזה עביד מדעתיה ויש לו בזה טוה"נ וע' גיטין דף נ"ב ע"א גבי אפטרופוס דדבר שאין לו קצבה אינו יכול וע' תוס' כתובות דף נ' ע"ב דהיכא דיש לו קצבה למעלה מקרי ג"כ יש לו קצבה וא"כ קשה הא צדקה ג"כ יש לה קצבה עד חומש וצ"ל דפדיון שבויים דהיא מצוה מחויבת שאני וגם הוי בגדר לאו דלא תעמוד כו' ע' סנהדרין דף ע"ג. וע' כתובות דף מ"ח ע"א וב"ב דף ח' ע"א וע' תוס' ב"ק דף ט' ע"ב גבי אתרוג ובירוש' פאה פ"א ה"א מוכח דאף למ"ד גבי כיבוד אב משל אב ע' קדושין דף ל"ב דמוקי הך כשיזרוק ארנקי משל אב זה רק אם האב עושה כן אבל אי מצוה לבן לעשות

אז מחויב לעשות זה אך באופן שיש לו אחרים ע"ש דזה הוי חיוב מצוה כיון שמצוה לו ובזה א"ש קושית תוס' והר"ש שם ע"ש וע' לק' הל' ממרים פ"ו ה"ז וב"ד כופין על בזיון ואף דמבואר בחולין דף ק"י ע"ב דאין ב"ד כופין זה רק לכיבוד אבל לבזותו אסור וכופין ע"ז וע' תוס' כתובות דף פ"ו ע"א וכמבואר בהל' ממרים פ"ה בסופו ע"ש. וגם י"ל דנ"מ בין צדקה לקרובים דמוטל עליו. ע' נדרים דף ס"ה ע"ב גבי כל הנופל כו' ובקדושין דף ח' ע"ב כי היכי דמחיבנא ובירוש' פ"ב דקדושין ה"ג דלא ס"ל כן. וע' כתובות דף מ"ז ע"א גבי כסא נקיטא לה ע"ש ברש"י דאם יחסר לא ישלים ומשמע דאין כופין אותו וע' קדושין דף י"ח ע"א וכבר הארכתי בזה במקום אחר: